

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Ústav českých dějin

Rigorózní práce

**Václav Kopecký (1897 – 1961)
Portrét komunistického politika**

**Václav Kopecký (1897 – 1961)
The portait of a communist politician**

2008

Zpracovala: Jana Pávová

HIS – GEO

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Jan Rychlík, DrSc.

Prohlašuji, že jsem pracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité prameny a literaturu.

srpen 2008

Jana Pávová

Na tomto místě bych ráda poděkovala
panu Prof. PhDr. Janu Rychlíkovi, DrSc. za jeho odborné rady a
připomínky.

OBSAH

Motto.....	3
Úvod.....	4
1. Léta 1897 – 1938.....	10
1.1. Mládí Václava Kopeckého.....	10
1.2. Činnost v mládežnických organizacích.....	12
1.3. Mladý redaktor komunistických periodik.....	16
1.4. V. sjezd KSČ.....	18
1.5. Václav Kopecký poslancem.....	23
1.6. 30. léta a odjezd z ČSR.....	28
2. Léta 1938 – 1945: Moskevské období.....	41
2.1. Do útoku nacistického Německa na SSSR.....	41
2.2. Z Moskvy do Ufy, Kujbyševa a zpět.....	46
2.3. Závěr Moskevského období.....	60
3. Léta 1945 – 1948.....	70
3.1. Straník ve vládě – Václav Kopecký a jeho ministerstvo.....	71
3.2. Václav Kopecký a vybrané aktuální otázky v letech 1945 – 1948.....	81
3.3. Zajímavosti, konflikty a absurdity kolem Václava Kopeckého.....	94
3.4. Pak bude mnohé mrzet, že mají jinou politickou legitimaci než komunistickou.....	105
4. Léta 1948 – 1956.....	113
4.1. Václav Kopecký aneb poslední ministr informací na světě.....	114
4.2. Václav Kopecký a jeho angažovanost v dobových událostech.....	120
4.3. Osvětová a reprezentační činnost Václava Kopeckého.....	137
4.4. Střípky zajímavostí z poúnorového chování, skutků a postojů V. Kopeckého..	143
4.5. Václav Kopecký a jeho úloha ve vybraných politických procesech.....	151
4.6. ...Já jsem si neuvědomil, jak vážné výtky přijdou.....	163
5. Léta 1956 – 1961.....	168
5.1. V boji proti kritikům a revizionismu.....	168
5.2. Do posledního dechu.....	177
Epilog.....	186
Závěr.....	188
Summary.....	191
Abstrakt.....	193

Seznam pramenů a literatury.....	195
Přílohy.....	202
Seznam příloh.....	203

Motto:

JMÉNEM BÁSNÍKŮ

Soudruhu Václavu Kopeckému k 27. VIII. 1952

Vím, proč jsi tolik náš.
Nejen že pojí nás jedna a tatáž víra,
nejen že stojíme tutéž společnou stráž ...
V tvé pravici je meč a po tvém boku lýra.

Nejen že máme společnou víru,
nejen že máme společnou řeč.
též proto, že cestou na pochodu k míru
i v našich rukou je vedle houslí meč.

Jíti za štěstím, tot' jíti za Stalinem!
Proč je naše láska k Tobě veliká?
Protože jsi věrným Gottwaldovým synem,
protože jsi rodným bratrem Fučíka!

VÍTĚZSLAV NEZVAL¹

---

¹ Rudé právo. 1952, č. 226, s. 2.

ÚVOD

Jako téma své rigorózní práce jsem si zvolila biografii Václava Kopeckého. Svou práci jsem nazvala **Václav Kopecký (1897 - 1961) – Portrét komunistického politika**. Cílem mé práce je představit Václava Kopeckého jako typ komunistického funkcionáře - stalinisty. Na vyličení jeho životní cesty ukázat nejen jak se Václav Kopecký politicky zformoval, ale také poukázat na jeho chování, a to s ohledem na lidský faktor. Dále ukázat způsob, jak se vypracoval do svých mocenských pozic, jaké prostředky k tomu používal, jak se získanou mocí nakládal a také, jak se vyrovnával s kritikou Stalinova kultu vyřčenou Chruščovem v roce 1956, která znamenala určitý mezník v jeho životě. Po ní sice Kopecký zůstal i nadále ve svých funkcích až do své smrti v roce 1961, ale je možné sledovat určitý posun či útlum. Smrt Václava Kopeckého představuje vymezení mé práce z chronologického hlediska.

Osobnost Václava Kopeckého představuje velice široké téma. Ať z toho důvodu, že jeho život jsou s trochou nadsázky dějiny Komunistické strany Československa do roku 1961, tak z důvodu, že byl člověkem velice houževnatým, ambiciózním a pracovitým. Jeho pole působnosti bylo tudíž veliké. Současně na něj a na jeho činnost můžeme pohlížet z mnoha různých aspektů, z nichž mnohé by se mohly stát tématem pro samostatnou práci. Stejně tak by šel jeho život - díky poměrně zřetelným mezníkům - rozčlenit chronologicky a i pro takto vymezené životní úseky platí, že by svou náplní vydaly na práci samostatnou. Mým cílem ale nebylo zabývat se jedním aspektem či jedním vymezeným obdobím Kopeckého života, nýbrž podat komplexnější pohled na tuto osobnost. Neboť jedině vyličením životní dráhy člověka, představením určitých vzorců jeho chování, můžeme alespoň částečně nahlédnout do jeho smýšlení a pokusit se odpovědět na otázku, proč právě on - Václav Kopecký - sehrál, dle mého názoru, v československých poměrech významnou a nedoceněnou roli při prosazování komunistického monopolu moci a následně jeho upevňování v éře stalinismu. Důvodem takto pojaté koncepce je i fakt, že dosud nevyšla ucelená publikace o životě Václava Kopeckého.

Takto pojatá koncepce s sebou přináší možná rizika či spíše má důsledky v podobě nepřiliš hlubokého a všestranného propracování jednotlivých aspektů a životních úseků. Nicméně jak jsem již uvedla - mým cílem nebylo zabývat se jednotlivinami ale podat obraz člověka. Jsem si vědoma toho, že jednotlivé tematické a časové okruhy by bylo možné dále rozpracovat a mohou se tak případně stát námětem na rozšíření této práce. Záměrně jsem se ve své práci nezabývala jednou významnou oblastí Kopeckého působení, čímž byla jeho činnost na poli kultury - Václav Kopecký se zásadně spolupodílel na tvorbě kulturní politiky v poválečném Československu. Důvodem toho je fakt, že tato oblast včetně pozice Václava

Kopeckého v ní, byla důkladně a podrobně zpracována v nedávno vydaných publikacích Jiřího Knapíka.² O Kopeckého činnosti v oblasti kultury jsem se tedy zmínila pouze okrajově, informativně, neboť při utváření obrazu o jeho životě ji samozřejmě nelze opominout.

Ve své práci jsem se zaměřila zejména na život Václava Kopeckého v jeho - dá-li se to tak označit - stoupající a vrcholové fázi. Záměrem prvních dvou kapitol (časově zahrnujících léta 1897 – 1945) bylo tedy spíše jen představit Kopeckého politické zformování, činnost a karierní postup. Důraz jsem však kladla na následující dvě období, která byla ta nejexponovanější v jeho životě - léta 1945 - 1948, kdy se podílel na prosazování komunistického monopolu a dále na zakladatelské období režimu (1948 - 1953), které mu svým charakterem poskytlo velký prostor pro uplatnění. V závěru práce potom přibližuji jeho reakci na události roku 1956 a snahu se s nimi vypořádat.

Na Kopeckého se v této práci dívám spíše z pohledu stranického, který byl určující a z pohledu propagátora SSSR, Stalinova kultu a opěvovatele Klementa Gottwalda.

Rigorózní práci jsem rozčlenila do pěti kapitol a ty dále na podkapitoly. Kapitoly jsou členěny chronologicky, podkapitoly většinou tematicky. První kapitola (léta 1897 - 1938) pojednává o mládí Václava Kopeckého a jeho rodině, o jeho cestě vedoucí k V. sjezdu KSČ a dále o jeho činnosti v období 1. republiky. Končí odjezdem Kopeckého do exilu do SSSR.

Druhá kapitola (léta 1939 - 1945: Moskevské období) je věnována životu a činnosti Václava Kopeckého v době sovětského exilu, který vedle Moskvy strávil také v Ufě a Kujbyševu. Dále pojednává o jeho aktivitě při přípravách Košického vládního programu. Končí návratem do vlasti.

Třetí kapitola (léta 1945 - 1948) představuje Václava Kopeckého v jeho vládních a stranických funkcích a demonstuje jeho činnost, chování a postoje, kterými se spolupodílel na vytváření cesty k "vítěznému únoru". Její část je věnována určitým paradoxům v Kopeckého životě a také konfliktům se zástupci nekomunistických stran.

Čtvrtá kapitola (1948 - 1956) pojednává o angažovanosti Václava Kopeckého v době po únoru až do zasedání ÚV KSČ, kde přednesl svou sebekritiku. Představuje oblasti Kopeckého působení a jeho činnost přispívající k upevnování komunistického monopolu moci. Zachycuje Kopeckého na vrcholu jeho kariéry a věnuje se jeho roli ve vybraných

---

² Jedná se zejména o publikaci KNAPÍK, Jiří. *V zajištění moci : kulturní politika, její systém a aktéři 1948-1956*. Praha : Libri, 2006. 399 s.

Podstatné jsou i další publikace tohoto autora KNAPÍK, Jiří. *Kdo byl kdo v naší kulturní politice 1948-1953 : biografický slovník stranických a svazových funkcionářů, státní administrativy, divadelních a filmových pracovníků, redaktorů*. Praha : Libri, 2002. 278 s.

K porovnání KUSÁK, Alexej. *Kultura a politika v Československu 1945-1956*. Praha : Torst, 1998. 663 s.

politických procesech. Závěr pojednává o událostech roku 1956 a vrcholí sebekritikou Václava Kopeckého na zasedání ÚV KSČ.

Pátá kapitola (1956 - 1961) přibližuje, jak se Václav Kopecký vyrovnával s událostmi roku 1956. Nacházíme ho v boji proti svým kritikům a revizionismu. Pojednává i o dalších aktivitách stárnoucího a kritikou zasaženého straníka.

Epilog přibližuje závěr života Václava Kopeckého, připomíná jeho poslední aktivity, smrt a uctění jeho památky.

Ve své práci jsem vycházela především z pramenné základny, protože vydaná literatura k osobě Václava Kopeckého je málo početná. Jedná se hlavně o prameny z fondů Národního archivu. Nejpodstatnější byly následující stranické fondy. Fond Václav Kopecký obsahuje velké množství projevů a článků, prameny k pobytu v sovětském exilu, k jeho poválečné činnosti. Soukromých informací o sobě Václava Kopeckého ale příliš nepřináší. Dalším zásadním fondem pro mou práci byl Fond Klement Gottwald, a to jak kvůli exilové korespondenci tak zvláště kvůli zápisům ze schůzí poválečných vlád (od dubna 1945 až do reorganizace v lednu 1953) a mnoha dalším pramenům k působení Václava Kopeckého včetně korespondence s K. Goliathem. Dále jsem čerpala z Fondu Generální sekretariát, kde jsem našla jak zajímavé informace soukromého rázu tak informace týkající se jeho antisemitistických projevů a anonymy zasílané na ústředí.

Významné pro mou práci byly samozřejmě i archivní fondy stranických orgánů, jichž byl Václav Kopecký členem a přinášejí tak důležité informace o jeho činnosti a názorech. Jedná se o fond KSČ - Ústřední výbor 1945 - 1989, Praha - předsednictvo ÚV KSČ 1945 - 1954; fond KSČ - Ústřední výbor 1945 - 1989, Praha - zasedání 1945 - 1989; fond KSČ - Ústřední výbor 1945 - 1989, Praha - politický sekretariát 1951 - 1954; fond KSČ - Ústřední výbor 1945 - 1989, Praha - politické byro 1954 - 1962. Pro působení Václava Kopeckého v ÚAV NF se mým zdrojem informací stal fond Ústřední akční výbor Národní fronty. Pro činnost Václava Kopeckého ve vládních funkcích jsem potom čerpala především z fondu Ministerstva informací 1945 - 1953; fond Úřad předsednictva vlády - běžná spisovna 1945 - 1959 a fondu Úřad předsednictva vlády - tajná spisovna 1945 - 1959.

K vyličení role Václava Kopeckého ve vybraných politických procesech jsem čerpala také z fondu Komise pro prošetření politických procesů z období 1949 - 1954, 1955 - 1957, 1962 - 1963.

Pro přiblížení závěrečné etapy Kopeckého života byly vedle již výše zmíněných fondů zvláště důležité fondy celostátních konferencí, na nichž získal prostor reagovat na vyřčenou

kritiku a aktuální události. (fond KSČ - Celostátní konference 1952 - 1960, Praha - II. celostátní konference KSČ 1956 - 00/02; fond KSČ - Celostátní konference 1952 - 1960, Praha - III. celostátní konference KSČ 1960 - 00/03).

Vedle Národního archivu jsem vycházela z materiálů Archivu Univerzity Karlovy, a to ve snaze objasnit, jak to vlastně bylo s Kopeckého vysokoškolským studiem.

Navštívila jsem také Památník národního písemnictví. Zde se sice nenachází fond Václava Kopeckého, ale některé jeho dopisy jsou zde uloženy jako součást jiných fondů. Pro mou práci byla nejpřínosnější útržkově zachovaná korespondence Václava Kopeckého s Vítězslavem Nezvalem, Kopeckého dopis Fráňu Šrámkovi a dopis J. S. Macharovi.

Na internetových stránkách Parlamentu ČR jsou v Archivu Parlamentu ČR k dispozici záznamy z jednání Národního shromáždění. Z tohoto zdroje jsem vycházela k přiblížení poslaneckého působení Václava Kopeckého za 1. republiky.

Dalším významným zdrojem informací pro mou práci byl dobový tisk a to hlavně "Rudé právo", které jsem v souvislosti s osobou Václava Kopeckého v letech 1945 - 1961 důkladně prostudovala. Pro období let 1945 – 1948 jsem dále prostudovala stranický orgán národních socialistů, a to kvůli reflexi na časté střety Václava Kopeckého s představiteli této strany či přímo sporům se "Svobodným slovem." Pro dvě předchozí období, která nepředstavují stěžejní téma mé práce a spíše jen poukazují na Kopeckého formování, jsem z "Rudého práva" čerpala především v souvislosti s Kopeckého aktivity kolem letáku "Ne Masaryk - ale Lenin". Tuto kauzu jsem sledovala také v nekomunistickém tisku.

Dále jsem čerpala z knižně vydaných protokolů o konání sjezdů KSČ. Především Protokol V. řádného sjezdu Komunistické strany Československa se stal podstatným zdrojem informací pro vylíčení jednoho ze zásadních okamžiků Kopeckého života. Dalším významným zdrojem informací pro tuto práci, a to především pro období let 1945 – 1948, byly edice dokumentů, jež uspořádal či se na jejich uspořádání spolupodílel Karel Kaplan, tak jak jsou uvedeny v seznamu literatury. Vycházela jsem i z dalších vydaných dokumentů - jako např. publikace "Cesta ke květnu".

Vlastní literatury o osobě Václava Kopeckého není mnoho. Doposud vydané příspěvky představují spíše jakési medailony věnované Václavu Kopeckému. V roce 1990 uveřejnil Ladislav Niklíček v Dějinách a současnosti podnětný příspěvek s názvem „Ideolog a praktik československého stalinismu". Kapitulu pod názvem "Ideolog s fantazií" věnuje Václavu Kopeckému ve své publikaci "Mocní a bezmocní" z roku 1989 Karel Kaplan. Určité rozpracování této kapitoly pak představuje další Kaplanova kniha "Gottwaldovi muži" vydaná v roce 2004 ve spolupráci s P. Kosatíkem. Ta obsahuje kapitolu s názvem "Nestydět se za

komediantský původ - Václav Kopecký". Představuje zde Václava Kopeckého v různých rolích - řečníka, ministra informací, ideologa strany a věnuje se i jeho sebekritice v roce 1956. Vedle historiografického přínosu je v díle Karla Kaplana významný i fakt, že jakožto člověk, který působil v 60. letech v ideologickém aparátu ÚV KSČ měl možnost podrobně se seznámit s různými materiály a také se osobně setkat s řadou komunistických funkcionářů. S Václavem Kopeckým se sice osobně nesetkal, vyjma účasti na Kopeckého projevech, ale přináší zajímavé komentáře ostatních funkcionářů k osobě Václava Kopeckého. V roce 2005 vyšla od K. Kaplana publikace „Kronika komunistického Československa : doba tání 1953 - 1956 ", kde v kapitole „Václav Kopecký" představuje Kopeckého především jako ideologa, věnuje se jeho působení v kulturní oblasti a v éře procesů, jeho sebekritice a následnému protiútoky. Současně přináší poměrně dlouhé citace dobových dokumentů. Jak jsem se již zmínila, je zde ještě dílo Jiřího Knapíka zabývající se poúnorovou kulturní politikou, v němž je osobnost Václava Kopeckého zpracována v duchu této problematiky.

Ve své práci jsem využila i vlastních publikací Václava Kopeckého. U některých poukazuji na okolnosti jejich vzniku a vydání. Pro dokreslení tématu z řady z nich cituji. Mezi ty nejvýznamnější patří "Gottwald v Moskvě", "T. G. Masaryk a komunisté", "Třicet let a KSČ" a „ČSR a KSČ". Nevyhýbala jsem se ani další dobové literatuře, samozřejmě s vědomím rizik, jaké přináší.

Vedle již výše uvedených zdrojů jsem samozřejmě využila odborné historické literatury. Čerpala jsem zejména z následujících publikací (jejich podrobné citace uvádím spolu s ostatními publikacemi v souborném seznamu literatury) – z J. Rupníka „Dějiny Komunistické strany Československa", z příspěvků ze sborníku Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu (a to především od V. Kurala, J. Gebharta a J. Kuklíka ale i dalších), z publikací L. Niklíčka (a to přednostně ze studie „Dilema československých komunistů ve třicátých letech). Dále jsem podstatně využila publikaci A. Hájkové "Strana v odboji", K. Richtera „Československý odboj na východě", publikaci J. Kuklíka a J. Gebharta "Velké dějiny země koruny české, svazek XV. b 1938 - 1945 " a J. Rychlíka "Češi a Slováci ve 20. století," I. i II. díl. V třetí a čtvrté kapitole jsem vycházela především z prací Karla Kaplana, jejichž podrobný výčet uvádím v seznamu literatury. Významným zdrojem byly i výše zmíněné publikace Jiřího Knapíka.

Také memoárová literatura představuje významný zdroj informací sloužících především k dokreslení osobnosti Václava Kopeckého. Na tomto místě bych zmínila především tři publikace - a to vzpomínky významného lékaře prof. J. Charváta "Můj labyrint : vzpomínky, zápisky z deníků ", deníkové záznamy Č. Jeřábka „V zajetí stalinismu : deníkové

záznamy" a vzpomínky S. Budína „Jak to vlastně bylo“. Prof. Charvát, který léčil významné osoby tehdejší doby včetně Gottwalda a Kopeckého, sám uvádí, že Kopecký nad ním držel ochrannou ruku a několikrát mu pomohl. Jeho vzpomínky na Kopeckého nejsou tedy plné zloby ale rozhodně ani ne servility. Přináší zajímavý pohled na Václava Kopeckého, a to především z lidské stránky. Čestmír Jeřábek, prozaik, který si označil za "bývalého spisovatele" si od února 1948 vede deník, kam zapisuje postřehy především ke kulturním událostem doby. Přináší tak reflexe o činnosti a chování Václava Kopeckého. S. Budín, jehož životní osudy níže přibližuji, zase přináší pohled na Kopeckého z pozice aktivního člena komunistické strany a později (po Budínově vyloučení ve třicátých letech kvůli "pravicové úchylce", na čemž se Kopecký spolupodílel) po ztrátě iluzí o komunistickém hnutí z pozice příznivce demokratického socialismu.

V seznamu literatury na konci práce jsou uvedeny i další tituly, ze kterých jsem čerpala. Již jen na okraj bych uvedla, že jsem ve své práci poměrně často citovala, neboť citace považují za velice důležité pro nastínění atmosféry doby a způsobu vyjadřování, argumentace Václava Kopeckého.

Také v souvislosti s prameny a literaturou jsem si vědoma určitých slabin, které vycházejí z obšírnosti tématu mé rigorózní práce - osobnosti Václava Kopeckého - a to jak časového tak tematického. K Václavu Kopeckému, který byl od svého mládí politicky i publikačně činný a následně se stal předním komunistickým i vládním činitelem s nespočtelným množstvím funkcí, existuje nepřehledné množství materiálů v archivních fondech a je nad rámec této práce je všechny projít. Snažila jsem se tedy pracovat s takovými materiály, které by nejlépe zapadly do mé koncepce práce tak, jak jsem ji výše popsala. Obdobná situace je i v případě literatury, kdy jsem si vědoma toho, že ke každé tématice i časovému úseku se vztahuje množství odborné literatury. Vzhledem k tomu, že jsem ve své práci vycházela především z pramenného materiálu či edic, používala jsem odbornou literaturu spíše jako základ pro ozřejnění dobových událostí a souvislostí.

1. LÉTA 1897 - 1938

...Když v roce 1929 Gottwaldovo vedení úspěšně odrazilo nápor likvidátorů, když uhájilo jednotu strany i její sílu, když přeskupilo šiky strany a postavilo vpřed revoluční bojovné živly a když vdechlo straně odvážného bolševického ducha, mohla se KSČ hotovit k postupu, jehož každý krok se již vpisoval v historii zápasu o nové osudy lidu této země...³

Václav Kopecký

1.1 MLÁDÍ VÁCLAVA KOPECKÉHO

Václav Kopecký se narodil 27. srpna 1897 v Kosmonosích v okrese Mladá Boleslav jako nejmladší syn manželů Kopeckých. Rodina byla velmi početná, protože Václav byl již třináctým dítětem. Někdy byl v rodině nazýván Václavem třetím, neboť toto jméno nosili již jeho dva bratři, kteří zemřeli v útlém věku.⁴

Příbuzným Václava byl známý český loutkař Matěj Kopecký (1775 - 1847) a Václav Kopecký se k němu hrdě hlásil.⁵ Při projevu v Týně nad Vltavou na slavnostním shromáždění k jubileu 100 let od smrti Matěje Kopeckého ho nazval *národním patronem českého loutkářství* a zařadil...*do galerie velkých našich národních buditelů vedle Dobrovského, Jungmanna, Palackého, Tyla.*⁶ Při této příležitosti Václav Kopecký také vzpomínal - jak *...jsem jako malý hoch chodíval zadarmo na představení loutkového divadla rodiny Kopeckých a tatínek mně říkával, že neplatím vstupné proto, že jsme příbuzní s rodem Matěje Kopeckého.*⁷

Otec Adolf Kopecký byl drobný živnostník - obuvník⁸, ale zemřel již v roce 1910 a tak veškerá starost o deset dětí a domácnost přešla na matku Alžbětu Kopeckou. Ta potom ještě několik následujících let vedla v Kosmonosích krám, který představoval hlavní živobytí pro početnou rodinu. Alžběta Kopecká zemřela až v roce 1946. Její parte (příloha č. 7) napovídá, že byla člověkem věřícím. Samozřejmě je otázka do jaké míry praktikujícím.

³ KOPECKÝ, Václav. *30 let KSČ : vzpomínky na založení KSČ a hlavní události jejího vývoje*. Praha : Svoboda, 1951, s. 91.

⁴ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 1, a.j. 2.

⁵ Oficiální životopis Václava Kopeckého uvádí, že byl jeho pravnukem (NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 1, a.j. 2.). Při oslavách jubilea 100 let od smrti Matěje Kopeckého, nad nímž měl V. Kopecký záštitu, je v Rudém právu uváděn jako jeho prapravnuk. (*Rudé právo*. 1947, č. 143, s. 2.) Sám Kopecký svůj příbuzenský vztah k Matěji Kopeckému v projevu 5. 7. 1947 nespécifikoval úžeji, než že je *příbuzný s rodem Matěje Kopeckého*. (NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 2, a.j. 68.)

⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 2, a.j. 68. Projev se konal 5. 7. 1947.

⁷ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 2, a.j. 68.

⁸ AUK, f. Právnická fakulta, katalogy posluchačů, běh 1916 - 1917.

Kromě výjevu Ježíše Krista nesoucího svůj kříž, se zde udává...*Dohasl život a k Bohu všemohoucímu nám odešla na věčnost naše předrahá zlatá maminka...Skonala tiše po delší, těžké nemoci zaopatřena sv. svátostí umírajících ve středu 18. září 1946 po 1. hodině ranní v pozhnaném, vysokém stáří 86 let.*⁹ Pohřbu, který se konal 21. září ve farním chrámu Páně v Kosmonosích, se zúčastnili - jak informovalo Rudé právo - i Zdeněk Nejedlý či Marta Gottwaldová.¹⁰ V tomtéž kostele byla následujícího dne sloužena i zádušní mše za zesnulou. Na parte je uvedeno i sedm sourozenců Václava Kopeckého - Anna Demartini, Marie Pavlíková, Josefa Šínová, Adolf Kopecký, Ladislav Kopecký, Vlasta Jindrová a Růžena Vršníková.¹¹ Václav Kopecký na svou matku vzpomíná v dopise Fráňu Šrámkovi. Když popisuje krásy soboteckého kraje, napíše ... *je krajem mně zvlášť tak blízkým poněvadž se v něm narodila i moje maminka.*¹²

Po splnění základní školní docházky navštěvoval Václav nejprve klasické gymnasium v Mladé Boleslavi. Poslední dva roky svého středoškolského studia absolvoval Kopecký poté, co se rodina na počátku 1. světové války přestěhovala do Prahy, na Malostranském gymnáziu. V této souvislosti vzpomíná na profesora Jindřicha Veselého ..., *který horlivě pracoval v loutkářství a mne vyznamenával jako "Kopeckého" svoji zvláštní přízní.*¹³ Malostranské gymnázium v Josefské ulici se tehdy nazývalo C. k. české státní gymnázium v Praze III. Jeden z Kopeckého vrstevníků, Vladimír Denkstein, vzpomínal nejen na vysokou úroveň profesorského sboru ale také na nezapomenutelnou atmosféru této školy...*Vybavení tříd umístěných v obou patrech v průčelí budovy s oknem do Josefské ulice, už při prvním vkročení do třídy ukázalo, že původ budovy našeho gymnázia je zcela odlišný od jiných škol, je starobylejší a snad vznešenější.*¹⁴ Maturitní zkoušku s vyznamenáním Václav Kopecký složil dne 3. července 1916.¹⁵

Po maturitě začal Kopecký studovat na Právnické fakultě Univerzity Karlovy (tehdy c. k. české Karlo - Ferdinandově univerzitě v Praze), a to od zimního běhu 1916/1917. Velice zajímavé jsou údaje, které o něm přináší protokol posluchače. Jako vyznání je uvedeno

⁹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/1, sv. 211, a.j. 1315.

¹⁰ *Rudé Právo*. 1946, č. 220, s. 3.

¹¹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/1, sv. 211, a.j. 1315.

¹² PNP, f. Fráňa Šrámek, dopis ze dne 19. 1. 1952.

¹³ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 2, a.j. 68.

¹⁴ ...*Okna byla vysoká a přiměřeně široká. Hlavně však tam byly bílé lakované dveře a měly zlacené žlábkování, jež rámovalo obrysy jejich vpadlých výplní. Místo kliky pak měly otáčivý bambulovitý knoflík, také zlacený a na povrchu zdobený mělkou reliéfní dekorací z ornamentů. Jejich středem byla nápadná heraldická korunka, patřící knížecímu rodu. To bylo (a dosud prý je) výmluvné svědectví o historii těchto míst...* Vzpomínka k nedožitým 100. narozeninám PhDr. Vladimíra Denksteina, DrSc, emeritního ředitele Národního muzea v Praze. (Vladimír Denkstein - Malá strana v mém mládí) (www.zastarouprahu.cz/ruzne/denkstein.htm)

¹⁵ AUK, f. Právnická fakulta, katalogy posluchačů, běh 1916 /1917.

římskokatolické. Dále se dozvídáme, že bydlel v Rohanské ulici č. 1180 v Praze VII., což je dnešní ulice Komunardů v Holešovicích. Je zde také informace o smrti jeho otce Adolfa, k němuž je zde uvedeno zaměstnání - obuvník a jako poslední místo bydliště - Kosmonosy č.25. V kolonce poručník je uveden řezník Josef Matějů z Kosmonos č. 26.¹⁶ Dne 11. července 1918 Václav Kopecký úspěšně složil 1. povinnou státní zkoušku - historickopravní.¹⁷

Posledním - 8. semestrem, do kterého se Kopecký ke studiím zapsal, byl letní běh 1920. V protokolu posluchače se stále uvádí římskokatolické vyznání, ale poručník již zde uveden není. Také se z tohoto dokumentu dozvídáme, že Václav Kopecký byl dne 19. 4. 1918 uznán *nezpůsobilým k službě vojenské*.¹⁸ I přes úspěšné absolvování uvedeného počtu semestrů, svá studia nedokončil. Nepřihlásil se k státní závěrečné zkoušce. O důvodech můžeme jen spekulovat. Je možné, že ho od studií odvedly v té době již četné aktivity v marxisticky orientované mládeži. Oficiální životopisy však později informovaly, že Právnickou fakultu celou absolvoval(!).¹⁹ Stal se úředníkem Zemského správního výboru pro Čechy. Toto místo opustil až v roce 1924, kdy se jakožto novinář stal pracovníkem Komunistické strany Československa.

Ještě v době svých studií se Kopecký aktivně věnoval fotbalu. V místě svého tehdejšího bydliště v Praze - Holešovicích byl členem fotbalového klubu S. K. Praha VII.²⁰

1. 2 ČINNOST V MLÁDEŽNICKÝCH ORGANIZACÍCH

Co se týká politického směřování Václava Kopeckého, stává se členem sociálně demokratické organizace mládeže na Praze VII. Na jedné ze schůzí sociální demokracie, která se konala 20. září 1917 na Bezovce na Žižkově, se seznámil s Bohumírem Šmeralem. Po letech prohlásil *...On, intelektuál, přece jen uměl mluvit. Pak mě to naučil. Říkal: „Podívej se, když řečníš, tak si to podtrhej, jednou, dvakrát, třikrát.“ On to měl jako noty. Končil vždycky: „A kdyby nás buržoazie nutila mluvit řečí otroků, jak němí i tehdy si budeme rozumět“. A končival vždycky tím, že řekl: „A čím temnější noc, tím více září pěticipá hvězda komunismu.“ On měl nádherné obrazy. On to tak dovedl.*²¹ Je obtížné konstatovat, jak dalece

¹⁶ AUK, f. Právnická fakulta, katalogy posluchačů, běh 1916/1917.

¹⁷ AUK, f. Právnická fakulta, protokol o státních zkouškách, letní běh 1918, č. protokolu 993.

¹⁸ AUK, Právnická fakulta, katalogy posluchačů, letní běh 1920.

¹⁹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 1, a.j. 2.

²⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 1, a.j. 2.

²¹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 3, a.j. 139.

Šmeral, kterého později označil za *oportunistu, protože se dostal do situace rakušácké*,²² ovlivnil Kopeckého řečnění a vystupování. Skutečností však je, že Václav Kopecký se postupně od svých novinářských začátků vypracoval do pozice velmi temperamentního, neúnavného a vášnivého současně však demagogického, plytkého a agresivního řečníka.

V roce 1918 vstupuje do sociálně demokratické strany, a jak se můžeme dočíst *...od těch dob je soudruh Václav Kopecký aktivním členem revolučního socialistického hnutí a účastní se všech jeho významných akcí*.²³

Koncem roku 1918 se Václav Kopecký stal spoluzakladatelem "Sdružení sociálnědemokratických studentů", na jaře 1919 se přiklonil k marxistické levici a podílel se na založení a posléze i činnosti "Mezinárodního sdružení marxistických akademiků". Jinak též zvané Marxistické sdružení seskupovalo levicové sociálně demokratické intelektuály a mělo vytvářet prostor pro debaty, hlubší studium a osvojení teoretických problémů socialismu. *...Tak přispívalo značnou měrou k ideovému růstu mladé marxistické inteligence*.²⁴ Mezi jeho členy patřili například R. Slánský, J. Šverma, M. Švábová, J. Kořátko či Z. Stein. Později Marxistické sdružení sehrálo značnou roli nejen při formování sociálnědemokratické levice, ale v roce 1921 i při zakládání komunistické strany.²⁵

Podle vzpomínek jednoho ze zakládajících členů dr. Jiřího Víta Winternitze - *nejaktivnějšími členy a funkcionáři byli mladí studenti, kteří se pod dojmem Velké říjnové socialistické revoluce hlásili do řad sociálně demokratické strany, avšak, jak dále vzpomíná, brzo jsme pozorovali velký rozdíl mezi cestou, kterou šel ruský proletariát, a koaliční politikou české sociálně demokratické strany... Toto poznání nás vedlo k touze po hlubším studiu marxistické teorie. A to bylo prvním cílem zakladatelů Marxistického sdružení*.²⁶ První neformální a spíše náhodné schůzky se konaly v Dělnické akademii, kde se postupně vytvořil stálý okruh návštěvníků, který podporoval záměr vytvořit něco jako ideologický základ sociálně demokratické levice, a to prostřednictvím společně organizovaného studia marxismu.

V březnu 1919 bylo ustanoveno Marxistické sdružení a také byla navázána spolupráce s příslušníky německé sociálně demokratické levice. Na společné schůzi české a německé levicové inteligence, která se konala v domě U Jednorožce na Staroměstském náměstí, se projednal program činnosti a organizace Marxistického sdružení. Zde bylo opět potvrzeno, že základním úkolem členů sdružení bude studium marxistické literatury dále pak bylo

²² NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 3, a.j. 139.

²³ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 1, a.j. 2.

²⁴ *Příruční slovník k dějinám KSČ*. I. svazek, A - O. Praha : NPL, 1964, s. 458.

²⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 1, a.j. 2.

rozhodnuto, že se bude jmenovat Mezinárodní marxistické sdružení a že vstoupí pod ochranu české levice. Zároveň byli vyzváni členové jednotlivých národních socialistických skupin (byli zde Češi, Němci, Poláci) a organizací (Sionistická socialistická organizace, Volné sdružení německých socialistických vysokoškoláků), aby určili své zástupce do společného výboru. Česká skupina jmenovala do výboru Bedřicha Vorla, Miloše Vaňka, Jarmilu Veselou a Václava Kopeckého. Prvním předsedou „Marxistického hnutí“ se stal Bedřich Vorel a po něm převzal tuto funkci Václav Kopecký.²⁷

Tak byla zahájena pravidelná činnost Sdružení, a to především formou debatních večerů v Růžovém sále, kde se konaly podle vypracovaného programu přednášky o marxismu. Ty byly prezentovány jednotlivými členy jako důkaz výsledků jejich marxistického studia a současně představovaly způsob, jak se naučit vystupovat před publikem a prezentovat. Poté následovala diskuse. Právě tyto marxistické večery poskytly Václavu Kopeckému možnost a první zkušenosti s přednášením proslavů - tedy s činností, která později představuje výraznou, přímo stěžejní složku jeho politické činnosti, a ve které se bude velmi vyžívat.

Další stranickou aktivitu vyvíjel Kopecký i jako člen „Dělnického klubu“, který sloužil jako místo pro schůzky důvěrníků sociálně demokratické levice.

Vedle členství v rozličných stranických seskupeních se stal také přispěvatelem do "Sociálního demokrata", což byl týdeník s podtitulem „List k výchově třídního vědomí dělnictva“ a první tiskový orgán levice.²⁸

Díky těmto svým stranickým aktivitám se Václav Kopecký dostal do kontaktu a postupně seznamoval nejen se stejně smýšlejícími vrstevníky, ale také s hlavními představiteli levice v sociální demokracii jako bylo již výše zmíněné seznámení s dr. Bohumírem Šmeralem. Seznámil se i se spisovatelem Ivanem Olbrachtem či Marií Majerovou dále s Filipem Dobrovolným, pozdějším šéfredaktorem Rudého práva a s mnoha dalšími.

V závěru roku 1919 vykrytalizovaly v české sociální demokracii definitivně dva zcela odlišné proudy. Na jedné straně marxistická levice, kam se zařadil také Václav Kopecký a na druhé straně pravé křídlo, které představovalo proud na obranu republiky proti nebezpečí "komunisticko - marxistických metod" a jehož postavení ve straně sláblo. Proto se vedení

---

²⁶ 1921 : *Vzpomínky na vznik KSČ*. Ed. HOLÁ, Věra; MENCLOVÁ, Jarmila; ZUMANOVÁ, Božena. Praha : NPL, 1962, s. 67.

²⁷ KOPECKÝ, Václav. *ČSR a KSČ : Pamětní výpisy k historii Československé republiky a k boji za socialistické Československo*. Praha : SNPL, 1960, s. 130.

²⁸ "Sociální demokrat" vycházel od 28. 2. 1919 a od čísla 17 z roku 1921 na něj navázal týdeník "Komunista". "Sociální demokrat" pomáhal šířit myšlenky komunismu a získávat dělnické masy pro založení KSČ. *Příruční slovník k dějinám KSČ*. II. svazek, P - Z. Praha : NPL, 1964, s. 823.

pravého křídla rozhodlo odložit původně plánovaný zářijový sjezd až na prosinec. Navzdory tomu levice, která nyní měla podporu většiny voličů i členů sociálnědemokratické strany ale menšinovou podporu ze strany jejich poslanců, uspořádala 25. - 26. září 1920 původně plánovaný sjezd demonstrující její silnou pozici v rámci strany.²⁹ Václav Kopecký v této souvislosti vzpomínal ...*Organizovali jsme se v sociálně demokratickém hnutí jako revoluční intelektuálové (marxističtí akademici) a spolu s dělnickými revolučními živly jsme se stali propagátory bolševismu...*³⁰

Vzrůstající napětí mezi oběma proudy sociálně demokratické strany vyvrcholilo v prosinci 1920, kdy policie a četnictvo obsadilo Lidový dům poté, co ho levice zabrala. Ta na to reagovala vyhlášením generální stávky, která ale nakonec byla za pomoci ozbrojených sil potlačena.³¹ Kopecký k tomu poznamenal, že situace se pro dělnickou třídu nevyvíjela dobře...*Hlavní vinu tu měla sociální demokracie, která ve svém oportunismu, sociálšovinismu a sociálnacionalismu resignovala na vedoucí úlohu v národněosvobozeneckém hnutí a snažila se z dělnictva učinit jen přívěsek nacionálšovinistické české buržoazie...*³²

Při tzv. boji o Lidový dům se nacházeli v pohotovosti i členové Marxistického sdružení včetně Václava Kopeckého a v následující prosincové stávce plnili jim určené úkoly. Po prosinci 1920 činnost Marxistického sdružení skomírala, ale ještě v únoru 1921 zde byly poslední neúspěšné pokusy pokračovat v dříve pravidelných přednáškách. Někteří potom začali navštěvovat diskusní večery levice Realistického klubu vedené Zdeňkem Nejedlým, a tak se snažili znovu obnovit činnost Sdružení. Zde se také konala nová ustavující schůze Mezinárodního sdružení marxistických akademiků. Jejím předsedou byl zvolen Václav Kopecký.³³ Jeho působení už ale nebylo tak významné. V roce 1922, jak Kopecký vzpomíná, ...*scházeli jsme se jako Marxistické sdružení v užším rozsahu každého týdne v bytě soudruha Švermy a na schůzích jsme probírali různé otázky marx-leninské teorie. Každý z nás dostával za úkol přečísti některý významný theoretický spis a podati o něm recenzi na schůzi Marxistického sdružení, načež se o daném thematu diskutovalo.*³⁴ Společně též připravovali příspěvky do teoretické revue strany "Komunismus".

Dne 20. února 1921 vznikl spojením českých, slovenských a německých mládežnických organizací Komunistický svaz mládeže Československa - Komsomol jako

²⁹ RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa : od počátku do převzetí moci*. Praha : Academia, 2002, s. 49 -50.

³⁰ KOPECKÝ, Václav. *Třicet let Československé republiky : Referát na aktivu funkcionářů KSČ 24. září 1948 v Praze*. Praha : Naše vojsko, 1950, s.17.

³¹ NECHVÁTAL, Martin. *15. 5. 1921- založení KSČ : Ve službách kominterny*. Praha : Havran, 2002, s. 23.

³² KOPECKÝ, Václav. *Třicet let Československé republiky*, c. d., s.17.

³³ *Vzpomínky na vznik KSČ*, c. d., s. 85.

jedna ze sekcí Komunistické internacionály mládeže (KIM).³⁵ Kopecký se podílel na zakládání a činnosti tohoto hnutí mládeže v pražském kraji. Hlavním úkolem této organizace bylo získávat především dělnickou a rolnickou mládež a vést ji v duchu komunistické ideologie.

Ve dnech 14. - 16. 5. 1921 se konal ustavující sjezd Československé komunistické strany a její podřízení Kominterně. Ještě téhož roku ve dnech 30. 10. - 2. 11. proběhl tzv. slučovací sjezd, čímž došlo ke sloučení všech komunistických organizací na československém území v Komunistickou stranu Československa. Jejím členem se ještě v roce 1921 stává i Václav Kopecký.

1.3 MLADÝ REDAKTOR KOMUNISTICKÝCH PERIODIK

Stranické noviny se v první polovině roku 1924 soustředily do Ostravy. Zde se Kopecký jakožto novinář Dělnického deníku³⁶ setkává s Klementem Gottwaldem, Rudolfem Slánským a dalšími,³⁷ kteří postupně prosadí bolševizaci strany, komunisty definovanou *jako umění aplikovat obecné zásady leninismu na danou konkrétní situaci té či oné země*.³⁸

Co se týká soukromého života, u něhož bych se na tomto místě krátce zastavila, je nutné zmínit listopad 1924, kdy se Václav Kopecký oženil s Hermínou Jelínkovou. Hermína se narodila v roce 1903 v českém prostředí ve Vídni.³⁹ Po 1. světové válce se její rodina vrátila do vlasti. Zde se v šestnácti letech seznámila s Václavem Kopeckým, který byl tehdy činný v Marxistickém sdružení. Od roku 1923 byla členkou komunistické strany. Po svatbě bydleli manželé Kopečtí v Holešovicích. Měli spolu jediné dítě - syna Ivana.⁴⁰

Hermína nebyla příliš výraznou členkou KSČ a později plnila spíše sporadicky reprezentativní povinnosti spojené s manželovými funkcemi – jako např. v dubnu 1948 doprovázela paní Dimitrivovou při návštěvě bulharské vládní delegace v Praze.⁴¹ V roce 1928 těžce onemocněla a od té doby trpěla zdravotními problémy. Uznávaný český lékař Josef Charvát, který se s ní seznámil po 2. světové válce a léčil ji i jejího manžela, o ní ve své

---

³⁴ KOPECKÝ, Václav. *O Janu Švermovi*. Praha : Orbis, 1950, s. 15.

³⁵ *Příruční slovník k dějinám KSČ*. I. svazek, A - O. Praha : NPL, 1964, s. 316.

³⁶ *Českoslovenští politici 1918 - 1991*. Ed. HODNÝ, Martin. Praha : Martin Hodný, 1991, s. 44.

³⁷ MATĚJKA, Jaroslav. *Gottwald*. Bratislava : Pravda, 1973, s. 50.

³⁸ *Dějiny KSČ*. Praha : Svoboda, 1966, s. 60.

³⁹ NA, f. PÚV - B, k. 1587.

⁴⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 1, a.j. 5.

⁴¹ *Rudé právo*. 1948, č. 94, s. 1.

vzpomínkové knize napsal...*Paní Hermína byla Vídeňka, považoval jsem ji za velmi bystrou, a v některých směrech obratnější, než byl její muž - zejména v jednání s lidmi. Měla politický "čich"...léčila se kardiotonicky a antiarytmicky, byla už moc dobrá, ...a náhle zemřela fibrilací komor. Nato si Václav Kopecký vzal do vily svou sekretářku a žil s ní, k velké Ivanově nevoli. Když zemřel, Ivan onu paní na hodinu z vily vystrnadil.*⁴² Hermína Kopecká zemřela 28. září 1953. Její pohřeb se konal 4. října v Kosmonosích za účasti předních komunistických funkcionářů, choti sovětského velvyslance a choti prezidenta republiky Marie Zápotocké. Během obřadu zarecitoval báseň V. Nezval. Pohřbena byla na místním hřbitově za zvuku *Písň práce a Internacionály, které zapěl sbor místní organizace SČM.*⁴³

V květnu 1925 se Kopecký stává redaktorem brněnské "Rovnosti". Tuto práci vykonává do října téhož roku, aby potom v listopadu a prosinci 1925 pracoval jako redaktor v Plzni v "Pravdě".⁴⁴ V lednu 1926 nastoupil do Dělnického deníku se sídlem v Ostravě a zde později povýšil na místo odpovědného redaktora. K tomuto období se váže i jedna příhoda. Když se v roce 1961 na Kopeckého obrátil vydavatel spisů komunistického spisovatele a činitele Ivana Olbrachta R. Havel, zda by mu mohl poskytnout nějaké informace, zavzpomínal Kopecký, jak v květnu 1926 navštívil spolu s Rudolfem Slánským a právníkem Karlem Goliathem Ivana Olbrachta ve vězení okresního soudu ve slezské Ostravě, a jak se o jeho návštěvě *Ivánek Olbracht zmiňuje i v knížce povídek Zamřížované zrcadlo.*⁴⁵

Funkci šéfredaktora Dělnického deníku zastával Václav Kopecký až do února 1928. Poté přešel do redakce Rudého práva,⁴⁶ na jehož listech prosazoval spolu s dalším "revolučními kádry" bolševizaci strany. V únoru 1932 se redaktor Kopecký spolu s Josefem Hakenem obrátili o pomoc na Josefa Svatopluka Machara, *jako na významného kulturního pracovníka, aby jim pomohl v boji proti jiné části tohoto systému, který vedl k frývaldovské střelbě..., proti strašlivému řádění tiskové cenzury..., která zjevně porušuje i zákony tohoto měšťáckého státu.*⁴⁷ Žádali ho, aby po seznámení se skutečnostmi veřejně vyslovil své mínění. Pro tyto účely mu zaslali tzv. „Pamětní spis o řádění cenzury v časopisech Rudé

⁴² CHARVÁT, Josef. *Můj labyrint světa : vzpomínky, zápisky z deníků*. Praha : Galén, 2005, s. 166 - 167.

⁴³ Obřadu se zúčastnil předseda vlády V. Široký s chotí, první náměstek předsedy vlády Dr. Dolanský s chotí, paní Čepičková, Novotná a další. NA, f. PÚV - B, k. 170r4.

⁴⁴ *Příruční slovník k dějinám KSČ*. I. svazek, A - O. Praha : NPL, 1964, s. 372.

KNAPÍK, Jiří. *Kdo byl kdo v naší kulturní politice 1948 - 1953 : biografický slovník stranických a svazových funkcionářů, státní administrativy, divadelních a filmových pracovníků, redaktorů*. Praha : Libri, 2002, s. 137.

⁴⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 1, a.j. 4.

Opravdu je možné se o tom dočíst v OLBRACHT, Ivan. *Zamřížované zrcadlo*. Praha : Sfinx, 1930, s. 130.

⁴⁶ Rudé právo, ústřední orgán KSČ, poprvé vyšlo 21. 9. 1920 jako ústřední orgán sociálně demokratické levice a od 18. 5. 1921 už jako ústřední orgán KSČ. V polovině 20. let prosazovalo bolševizaci KSČ.

Příruční slovník k dějinám KSČ. II. svazek, P - Z. Praha : NPL, 1964, s. 744.

⁴⁷ PNP, f. Machar J. Svatopluk, Kopecký Václav, Haken Josef, Macharovi, Josefu Svatoplukovi. Dopis ze dne 1. února 1932.

právo a Rudý večerník v prosinci 1931 a lednu 1932“, kde prezentovali, jak cenzura vážně ohrožuje komunistický tisk.

V letech 1933 až 1934 působil Václav Kopecký dokonce jako šéfredaktor Rudého práva.

1.4 V. SJEZD KSČ

Požadavek a zásady bolševizace jednotlivých členských komunistických stran a skoncování s "pravicovými úchytkami" byly vyhlášeny už na V. kongresu Komunistické internacionály, který se uskutečnil 17. června - 18. července 1924.

Jako odraz sovětského dění došlo k přeskupení sil i v KSČ. V září 1925 se konal III. řádný sjezd Komunistické strany Československa, kde byla podle zájmu Kominterny do ÚV prosazena levice. Tak byl do ÚV KSČ poprvé zvolen Klement Gottwald.⁴⁸ Jeho následný příchod do Prahy a do vedení je podstatný mezník ve směru prosazování bolševizace strany. Tento směr podporovali i mladí levičáci a komsomolci tzv. "Karlínští kluci" pojmenovaní podle karlínského Lidového domu v Královské ulici, kde sídlilo ústředí KSČ.⁴⁹ Vedle Václava Kopeckého se jednalo o Jana Švermu, Pavla Reimana, Rudolfa Slánského, Jaromíra Dolanského, bratry Jaroslava a Vladimíra Procházkovi, B. Köhlera... - lidi, kteří vzhlíželi k Sovětskému svazu, poslušně poslouchali direktivy Kominterny a patřili k rozhodným odpůrcům těch komunistů, kteří se pokoušeli vytvářet koncepci středoevropské komunistické politiky respektující existenci československého demokratického státu, stavěli se proti tzv. šmeralismu, který byl jimi považován za určitou formu oportunistu a sociáldemokratismu v ČSR. Rozhodnutí Kominterny rozhodně stavěli nad zájmy a státnost československého státu.⁵⁰ V tomto duchu kritizovali a potírali různé úchytky - jako např. v roce 1925 tzv. Bubníkovce.

V parlamentních volbách, které se konaly v listopadu 1925, komunisté zaznamenali velký úspěch. Získali 13,2% hlasů, tedy 41 mandátů v poslanecké sněmovně. Stali se po agrárnících druhou nejsilnější stranou v zemi.

---

⁴⁸ *Protokol III. řádného sjezdu Komunistické strany Československa 26. – 28. září 1925.* Praha : Svoboda, 1967, s. 315.

⁴⁹ Václav Kopecký původ tohoto pojmenování vysvětluje tak, že jej... *vedli do oběhu likvidátorští nepřátelé strany včele s Jilkem a Bolenem...*, aby Gottwaldovo vedení zlehčovali tvrzením, že se ústředního sekretariátu KSČ v Karlíně zmocnili mladí lidé, kteří sotva překročili chlapecký věk.

KOPECKÝ, Václav. *ČSR a KSČ*, c. d., s. 227.

⁵⁰ NIKLÍČEK, Ladislav. Ideolog a praktik československého stalinismu. *Dějiny a současnost*. 1990, č. 3, s. 46.

Na IV. sjezdu KSČ konaném v březnu 1927 se ve straně profilují vedle "středu" (reprezentovaném B. Šmeralem, K. Kreibichem, A. Zápotockým) tzv. Jílkovci (V. Bolen, B. Jílek) a levice, jejíž hlavním představitelem byl J. Haken podporovaný "karlínskými kluky". K nim se přiklonil i další kritik Jílkova vedení - Klement Gottwald.⁵¹ Právě tato levice se stala nástrojem k definitivní bolševizaci strany.

Ve dnech 17. července - 1. září 1928 proběhl VI. kongres Kominterny, kde byla přijata závazná směrnice nazvaná „třída proti třídě“, čímž se sociální demokracie stala úhlavním nepřítelem komunistických stran. V československé komunistické praxi aplikace této směrnice znamenala vypořádání se se svou sociálnědemokratickou minulostí a výsledkem bylo naprosté podřízení Moskvě. Hlavní osten byl namířen na levici v sociální demokracii a pravici v komunistické straně.

Otevřená krize ve straně propukla po neúspěchu tzv. Rudého dne, který se měl pod Jílkovým vedením konat 6. července 1928 jako reakce na to, že úřady zakázaly konání II. spartakiády. Jeho debakl rozpoutal otevřený střet mezi Jílkovým vedením a tzv. marxisticko-leninskou opozicí, jejíž hlavní představitel Klement Gottwald již otevřeně kritizoval vedení strany na zasedání ÚV.

Následně 17. července začal v Moskvě VI. kongres KI, jehož se účastnila také čs. delegace. Komise exekutivy KI se zabývala situací v KSČ. Proti sobě zde stanuli zástupci dosavadního vedení strany a Gottwaldova levice podporovaná mladými komunisty, kteří v Moskvě studovali mezinárodní leninskou školu a kteří byli přizváni k jednání a hlasování, čímž měla levice většinu. Do Moskvy na podporu levice ještě také dorazila tříčlenná delegace pražských funkcionářů ve složení Kopecký, Šťastný a Houska.⁵²

Výsledkem jednání EKI byl tzv. Otevřený dopis všem členům KSČ s podtitulem „Od oportunistické pasivity k bolševické aktivitě“, který demonstroval jednoznačnou podporu Kominterny levici. Shodný význam mělo i zvolení K. Gottwalda a P. Reimana za členy EKI. Jílek ale odmítl uznat jednoznačnou vinu za špatnou stranickou práci. Stranický konflikt se tedy nevyřešil, i když levice velmi zásadně posílila své pozice.

Po návratu z Moskvy se levice scházela po bytech mimo sekretariát KSČ a připravovala strategii na převzetí domácích pozic. Bylo nutné přesvědčit zmatenou členskou základnu, a to především v krajích. Přípravy chystaného sjezdu měla ve svých rukou levice. Přípravných porad se většinou účastnili Gottwald, Fried, Šverma, Guttman, Reiman,

---

⁵¹ NECHVÁTAL, Martin. *15. 5. 1921 Založení KSČ*, c. d., s. 61.

⁵² MATĚJKA, Jaroslav. *Gottwald*. Bratislava : Pravda, 1973, s. 65.

Slánský, Kopecký a někteří další.⁵³ Václav Kopecký spolu s Dolanským, Švermou, Švábovou a dalšími měli na starosti agitovat v krajích a okresech.

V. sjezd KSČ nakonec proběhl ve dnech 18. – 23. února 1929. Poté, co byl Gottwaldem zahájen, bylo zvoleno předsednictvo sjezdu, kde jednoznačně převládali stoupenci bolševické orientace. Václav Kopecký byl zvolen vedoucím organizační komise a členem komise mládeže, protiválečné a volební.⁵⁴ První příspěvek o situaci a dalších úkolech strany měl jako referent přednést Jílek, který ale odmítl provést sebekritiku a přednést referát. Následovalo tvrdé odsouzení Jílka a jeho příznivců od levice. Napadání a pranýřování dosavadního *oportunistického vedení strany* se stalo základní linií, která propojovala celé konání sjezdu, jehož vyvrcholením bylo vítězství gottwaldovské levice důsledně následující linií Kominterny a tím i definitivní bolševizace strany. Nové vedení vyzvalo k boji za sovětské Československo, označilo současné Československo imperialistickým a předneslo československou verzi teorie o „sociálfašismu“.⁵⁵

Také Václav Kopecký přišel o druhém sjezdovém dni na odpoledním zasedání se svou troškou do mlýna a pustil se do Jílka a jeho stoupenců. Svou řeč zahájil polemikou se soudruhem Jankem, kterého označil za *hlavního bojovníka skupiny soudruha Jílka* a to podle Kopeckého proto, *že umí s největší odvahou používat nepravd*.⁵⁶ Dále vypočítával všechny chyby a příčiny bankrotu *oportunistického Jilkova vedení*.⁵⁷ Další výpad proti Jílkovi byl zdůvodněn tím, že podle Kopeckého, je Jílek přesvědčen, že kapitalismus je silnější než socialismus. Aby mohl tuto svou tezi více rozvinout, byla mu na návrh delegátů prodloužena řečnická lhůta o 10 minut. V závěru své řeči se ostře ohradil proti soudruhu Jankovi, který předtím uvedl, že Slánský a Kopecký měli na Ostravsku vydávat letáky pro trockismus. Rozčilený Kopecký to kategoricky odmítl a označil za největší lež a menševickou metodu namířenou proti levé opozici. V reakci na další Jankovu poznámku označil naopak Jílka za toho, kdo v roce 1926 podporoval trockismus a dále celou kauzu komentoval slovy, *že je to čistě menševická metoda klevet a pomluv, kterými se soudruzi z Jilkova směru snaží udržet svoje oportunistické pozice*.⁵⁸

Celá aféra s trockistickými letáky pokračovala i příští den, kdy Janek navrhl přivést jako svědky soudruhy z Ostravska. Kopecký v rozvířené atmosféře označil jednoho z hlavních

⁵³ REIMAN, Pavel. *Ve dvacátých letech : Vzpomínky*. Praha : NPL, 1966, s. 431.

⁵⁴ *Protokol V. řádného sjezdu Komunistické strany Československa : 18. - 23. února 1929*. Praha : Svoboda, 1978, s. 30 - 31.

⁵⁵ RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa : od počátku do převzetí moci*, c. d., s. 78.

⁵⁶ *Protokol V. řádného sjezdu Komunistické strany Československa : 18. - 23. února 1929*, c. d., s. 153.

⁵⁷ *Protokol V. řádného sjezdu Komunistické strany Československa : 18. - 23. února 1929*, c. d., s. 154.

⁵⁸ *Protokol V. řádného sjezdu Komunistické strany Československa : 18. - 23. února 1929*, c. d., s. 156- 157.

svědků za stávkokaze a Jílka stoupence a vše opět dementoval jako menševickou lež, za což sklídl potlesk. Pak žádali Janek, Kopecký i ostravská delegátka prošetření, ale Haken, který sjezd řídil, tuto debatu utnul.⁵⁹ Ještě předtím Kopecký častými výkřiky přerušoval Bolena, který vystoupil proti jeho zprávě z konference textiláků v Hradci Králové.

Ve zprávě policejnímu ředitelství z 20. února - třetího dne sjezdu se můžeme dočíst, že zde vystoupil redaktor Kopecký, který mimo jiné kritizoval rozkladnou činnost *nepolepšitelného oportunisty* poslance Neuratha a také vyjádřil názor, *že jest nutno skoncovati s podobnými oportunistickými živly a vyloučiti z komunistického hnutí vše, co by bylo na závalu sledování revoluční linie strany.*⁶⁰

V poslední den sjezdu Václav Kopecký jako vedoucí organizační komise přednesl zprávu organizační komise sjezdu, v níž byl především zdůrazněn *úkol úplného základního obratu v organizačním životě, v organizační práci, v tom směru, že strana musí radikálně likvidovat všechny sociálně demokratické tradiční názory v organizačních otázkách a že již musí se vši přísností a energií přistoupit k tomu, aby uplatnila bolševické leninské principy.*⁶¹ Dále předložil řešení otázky organizační formy strany, kdy strana měla mít svůj organizační základ a základ veškeré činnosti v závodech, řešení otázky centralizace politického vedení, kdy nejširší kompetence měly být v rukou ústředního vedení a řešení otázky nastolení bolševické disciplíny, kdy Václav Kopecký zdůraznil potřebu bezohledného boje proti likvidátorským a oportunistickým živlům. V neposlední řadě vytyčil politický úkol *přitažení mladých revolučních dělníků do vedení strany a práci mezi ženami jakožto obrovského zdroje revoluční energie.*⁶²

Po skončení sjezdu následovala ustavující schůze nového ústředního výboru, jehož členem se stal také Václav Kopecký. Stranu sice definitivně ovládla levice, ale přívrženci starého vedení odmítli složit poslance a senátorské mandáty, jasně se stavěli proti ní a požadovali svolání nového sjezdu. Toto období také znamenalo velký až masový odliv znechuceného a zmateného členstva z řad KSČ. Ze strany v této době, byť jen dočasně, vystoupili i někteří jí věrní umělci jako např. Ivan Olbracht, Josef Hora, Helena Malířová či Marie Majerová. Pravá komunistická opozice svolala do Prahy ještě na 10. března 1929 zemskou konferenci. Ale ta již nemělo větší význam ani ohlas, kostky byly vrženy.

Pod vlivem Kominterny podpořili nové vedení KSČ i kritizovaní Kreibich, Šmeral a Zápotocký. Poté, co Gottwald a jeho stoupenci vyřídili pravou opozici ve straně, dostali se

---

⁵⁹ *Protokol V. řádného sjezdu Komunistické strany Československa : 18. - 23. února 1929, c. d., s. s. 206 - 207.*

⁶⁰ NA, f. KSČ – sjezdy - V. sjezd KSČ, sv. 7, a.j. 18.

⁶¹ *Protokol V. řádného sjezdu Komunistické strany Československa : 18. - 23. února 1929, c. d., s. 403.*

⁶² *Protokol V. řádného sjezdu Komunistické strany Československa : 18. - 23. února 1929, c. d., s. 403 - 407.*

pod nátlak poměrně silné levé frakce⁶³ reprezentované Friedem, Reimanem a Synkem, kteří je kritizovali za mírné zacházení se starými pravicovými kádry. S podporou Moskvy si Gottwald poradil i s touto opozicí.⁶⁴

Stanislav Budín⁶⁵ (tehdy člen komunistických mládežnických organizací) vzpomíná na období vnitrostranických bojů doprovázených vášnivými debatami takto...*na aktivu v Nuslích jsem tehdy poprvé slyšel Václava Kopeckého a přiznám se, že na mě udělal obrovský dojem svým řečnickým talentem a silou argumentů...*⁶⁶

Václav Kopecký si ještě po letech pochvaloval, jak bylo moudré spolehnout se v těchto pro stranu zlomových okamžicích na Gottwalda. I když se jedná o poněkud delší citaci, myslím, že je zajímavé přiblížit prostřednictvím osobitého slovníku Václava Kopeckého jeho verzi o "idylických a přátelských" vztazích v rámci KSČ.⁶⁷

---

⁶³ K tomuto tématu více REIMAN, Michal. O Poly Reimanovi (místo vzpomínek). In KÁRNÍK, Zdeněk; KOPEČEK, Michal. (ed.) *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. II. svazek. Praha : ÚSD AV, 2004, s. 68 - 71.

⁶⁴ NECHVÁTAL, Martin. *15. 5. 1921 Založení KSČ*, c. d., s. 93.

⁶⁵ Stanislav Budín (1903 – 1979, vlastním jménem Bencion Bať) – se narodil ve vážené židovské rodině v ukrajinském Kamenci Podolském. V roce 1923 přesídlil do ČSR, vystudoval ČVUT. Zapojil se do komunistického studentského hnutí, vstoupil do KSČ a podporoval Gottwaldovo vedení. Publikoval zejména ve stranických listech. Zakotvil v Rudém právu, jehož byl v letech 1934 – 1936 šéfredaktorem. Za svoji angažovanost za politiku široké lidové fronty proti fašismu byl v lednu 1936 zbaven funkce a pro „pravcovou úchytku“ vyloučen ze strany. Po ročním marném hledání práce se stal redaktorem časopisu Radiojournal, kde pracoval až do německé okupace. Pozbyl iluzí o komunistickém hnutí ale zůstal stoupencem demokratického socialismu. V srpnu 1939 emigroval do USA. Zde vedl v letech 1940 – 1945 krajanské Newyorské listy a účastnil se čs. zahraničního odboje. Do ČSR se vrátil až v roce 1946. V letech 1947 – 1949 vedl tiskovou agenturu Pragopress, byl redaktorem týdeníku Kulturní politika a v letech 1948 – 1950 vedoucím redaktorem zahraničně politické rubriky Lidových novin. Padesátá léta přečkal jako pracovník výstřížkového archivu ČTK a pak jako vědecký pracovník v Novinářském studijním ústavu. Od druhé poloviny 60. let až do svého důchodu v roce 1969 se opět věnoval novinářské profesi – tentokrát v časopisu Reportér. V roce 1977 patřil mezi první signatáře Charty 77. Vedle novinářské činnosti byl také autorem řady populárně – naučných publikací.

Zkrácený životopis podle Josefa Tomeše z BUDÍN, Stanislav. *Jak to vlastně bylo*. Praha : Torst, 2007. 617 s.

⁶⁶ BUDÍN, Stanislav. *Jak to vlastně bylo*. Praha : Torst, 2007, s. 73.

⁶⁷ ...*Lenin a Stalin dělali moudrou věc, co by to bylo znamenalo orientovat se na Jílka, Neuratha? Kléma udělal něco nádherného. My jsme byli mladí, nemohli jsme být vůdci, byli jsme kluci. Museli jsme se dočkat alespoň určitého věku. Ale Kléma je nevyhnal a všechno to dal dohromady. Vždycky říkám: Naše partaj, když to prořízneš, najdeš geologické vrstvy, z kterých se skládala. Najdeš skupinu toho a toho, ale Kléma udělal co? I toho Filipa Dobrovolného vzal od Jílkovců. Mnozí lidé, kteří zde běhali, byli frýdovci atd. To byl ten Klémův kumšt, že je dal dohromady. To byla dobrá kádrová politika....To byla moudrost Klémova. Né, aby to pořád někomu připomínal (míněny prohršky proti straně). Samozřejmě máš to v kádrových posudcích. Ale aby to někdo věčně o hlavu otloukal, to je blbost (!!). Když bude špatný člověk, všechno se to spočte. Když umřeš, poctivě jsi sloužil straně, tak se to všechno smaže...*

NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 3, a.j. 139.

1.5 VÁCLAV KOPECKÝ POSLANCEM

V říjnu 1929 se konaly volby, v kterých KSČ získala 10, 2 % hlasů a obsadila tak 30 křesel v poslanecké sněmovně. Stoupenci bývalého vedení museli opustit své posty a na jejich místa přišli noví. Mezi nimi získal mandát také Václav Kopecký. Do parlamentu se dostal jako náhradník za Jana Haruse, jehož volba nebyla přijata mandátovým výborem, protože se právě nacházel na Borech kvůli obvinění z násilí na veřejném činiteli.

Poslanecký slib vykonal Kopecký spolu s Klementem Gottwaldem, který se právě vrátil z Moskvy a byl zvolen předsedou komunistického poslaneckého klubu. Stalo se tak v pátek 20. prosince 1929 na schůzi Poslanecké sněmovny.⁶⁸ Téhož dne přednesl Kopecký svůj první projev na parlamentní půdě. Pranýřoval v něm československou demokracii a s velkým nasazením vystoupil na podporu zatčeného Haruse.

Poslancem se Kopecký v období první republiky stal dvakrát, a to nejprve v letech 1929 - 1935 a poté 1935 - 1938. Co se týká tohoto druhého poslaneckého období, volba Kopeckého byla verifikována 5. listopadu 1935, slib vykonal 18. února 1936. Byl členem imunitního, rozpočtového, ústavně – právního a zahraničního výboru. Poslanecký mandát držel až do 28. prosince 1938, kdy ho byl zbaven v důsledku rozpuštění komunistické strany.⁶⁹ Jak Kopecký vzpomíná jako poslanec měl ve 30. letech plat 5 000 Kč měsíčně, ale stejně jako ostatní komunističtí poslanci jej odevzdával straně a pokud byl ještě redaktor, živil svou rodinu z platu kvalifikovaného typografického dělníka.⁷⁰

Ve své lednové řeči se Václav Kopecký ostře postavil za ochranu nájemníků proti kapitalistickým vykořisťovatelům. Mezi jeho nejvýraznější vystoupení v Národním shromáždění v roce 1930 ale patří jeho výstup k návrhu zákona o zásluhách T. G. Masaryka, který se projednával 21. února. Kopecký ve své řeči označil Masaryka za přívržence buržoazie a *Lex Masaryk*, jednoznačně odmítl, protože podle něj, *...má sloužiti k roznícení fašistické a patriotické nálady...* a zároveň *...ke zvýšení patriotické nálady mezinárodní buržoasní reakce, ke stupňování snah o vyvolání nálady proti bolševismu, proti komunismu, proti proletářskému třídnímu boji, proti proletářské revoluci, proti sovětskému Svazu...*⁷¹ V dubnu téhož roku plamenně vystoupil na podporu deseti německo - brodských studentů a jednoho dělníka, kteří byli drženi ve vazbě, protože psali prosovětská agitační hesla na místní

⁶⁸ Archiv Parlamentu České republiky (www. psp.cz).

⁶⁹ Archiv Parlamentu České republiky. (www. psp. cz).

⁷⁰ KOPECKÝ, Václav. *ČSR a KSČ*, c. d., s. 211 – 212.

⁷¹ Archiv Parlamentu České republiky (www. psp.cz).

kostel a ani zde nešetřil výpady proti kapitalistické fašistické buržoazní reakci. Následovala řeč reagující na radotínskou demonstraci, při níž došlo ke střetu s četníky a krveprolití. Kopecký se mimo jiné rozohnil *...Tak chtějí sociálfašisté řešit kapitalistickou krizi. Místo chleba a práce, prach a olovo!*⁷² Podle jeho slov se sám této demonstraci účastnil a teprve na jeho zásah byli zranění převezeni do Radotína k ošetření.

V listopadu 1930 vystoupil Kopecký v parlamentě s řečí, kde tvrdě kritizoval státní politiku vůči církvi, především modus vivendi s Vatikánem, dle Kopeckého, *odvěkým utlačovatelem pracujících mas v českých zemích*, a kongruu, kterou zhodnotil takto *...Na místo konfiskace církevního majetku přišla kongrua, zvýšení platů kněžských a zlepšení hospodářského postavení církve. Nikde se neměli řemeslní ohlupovatelé náboženští tak dobře jako v Československé republice... a to v době, kdy tolik pracujícího lidu hladoví.*⁷³ Dále Kopecký prohlásil *...Česká buržoasie potřebuje služeb církve o mnohem více než starý rakouský absolutistický stát. Proč? Poněvadž náboženské ohlupování jeví se buržoasii nyní jediným prostředkem k paralysování rostoucího vlivu revoluční idee, revolučního bolševismu, rostoucího vlivu kulturního rozmachu Sovětského svazu...*⁷⁴ Již zde naprosto zřejmý proticírkevní postoj Václava Kopeckého najde své vyvrcholení v 50. letech, kdy bude členem tzv. církevní šestky, v důsledku jejíž činnosti dojde nejen k perzekuci církevních představitelů, ale také k politickým procesům na jejichž konci budou tvrdé tresty.

Začátkem prosince Václav Kopecký přednesl v parlamentu řeč, v které se rozhodně postavil za zachování imunity komunistických poslanců a v jejím závěru tvrdě vystoupil na podporu uvězněného Jana Haruse. Otázka poslanecké imunity Kopeckého velmi tížila, neboť i ve vztahu k jeho osobě byla často aktuální, a tak o ní promluvil hned v lednu a pak ještě v červenci následujícího roku, roku 1931. V lednovém projevu vystoupil na vlastní obranu proti návrhu imunitního výboru na jeho vydání, neboť se měl na jedné veřejné schůzi dopustit násilí, když strčil do policejního komisaře. Kopecký to jednoznačně odmítl a dlouze popisoval jak poté, co se zastal řečníka komunistické mládeže, byl odveden na policejní komisařství, aby prokázal, že je poslanec a mohl tak intervenovat, ale byl zatčen a následně uvězněn na Pankráci. Ve své řeči toto jednání odmítl jako hrubé porušení poslanecké imunity. Na závěr tohoto projevu zaburácel *.... My nežádáme žádné shovívavosti. Provokujete fašistickým terorem....My tento boj přijímáme ať na svobodě, ať v kriminále....A kdybychom padli všichni,*

⁷² NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 3, a.j. 148.

⁷³ Archiv Parlamentu České republiky. (www. psp. cz).

⁷⁴ Archiv Parlamentu České republiky. (www. psp. cz)

vstanou noví bojovníci...⁷⁵ V červencovém projevu se zaměřil na imunitní případ poslance Hrušky, jehož zatčení na demonstraci měl být podle svých slov Kopecký přítomen. Stejně tak měl být svědkem toho, když byl Hruška na libeňském policejním komisariátu zbit. Dlouhou řeč potom přednesl v říjnu 1931, kdy opět tvrdě vystoupil proti vládě a mimo jiné uvedl... *Pracující lid má ještě více trpěti, ještě více má býti vyhladovován, zbídačován a ožebračován v zájmu toho, aby přes rány a pohromy hospodářské krise nebyly ztenčeny zisky hrstky kapitalistických vykořisťovatelů, a v zájmu toho, aby hroučící se kapitalistický systém byl násilně udržován.*⁷⁶ Pranýřoval rostoucí nezaměstnanost, zhoršující se sociální podmínky a také Národní ligu Jířího Stříbrného.

Do ledna roku 1931 spadá jedna ze vzpomínek na Václava Kopeckého. Tehdy se měl konat pohřeb mladého muže, který svou sociální tíseň řešil tím, že zastřelil sebe i své dítě. Pohřební průvod v Nuslích se změnil v shromáždění nezaměstnaných. *Když byla rakev spouštěna do hrobu, pokusil se poslanec Václav Kopecký ke shromážděným promluvit, ale policajti se něj vrhli a vlekli ho pryč. Nezaměstnaní volali: Pust'te ho!*⁷⁷ Byl zatčen. Tato historka, stejně jako ta následující, je samozřejmě ovlivněna stranickým smýšlením autora Josefa Krosnáře, nicméně je, podle mého názoru, zajímavé ji uvést. Další obdobná příhoda spadající do téže doby se měla odehrát, když přišla deputace nezaměstnaných za žižkovským starostou, jímž byl tehdy socialista MUDr. Kostrakiewicz. Ten měl ale odmítnout s ní jednat a tak vypukla demonstrace. V napjaté situaci se *dva nezaměstnaní nabídli zavolat do ústřední strany. Zastihli telefonem poslance Kopeckého. Nasedl do električky a přijel asi za čtvrt hodiny*...⁷⁸ Na místě se Kopecký měl postavit na stranu nezaměstnaných a se starostou měl být dohodnut kompromis.

Sám Václav Kopecký vzpomínal na zahraniční cesty, které jakožto poslanec podnikal v roce 1931 po komitéttech Francie, Holandska, Belgie.

Co se týká řečí pronesených v poslanecké sněmovně v roce 1932, mají klasická témata. Tak například v listopadu Kopecký vystoupil proti daňové politice státu a v dalším projevu se opět rozhořčoval nad otázkou zbavování imunity některých komunistických poslanců kvůli porušování zákona na ochranu republiky. Také hlavním tématem února 1933 byla otázka poslanecké imunity. V červnu potom vystoupil s řečí za svobodu dělnického tisku, kde se odvolával na Havlíčka Borovského a stávající censurní praxi označil za dědictví policejního režimu Bachova absolutismu, pranýřoval také zákon na ochranu republiky. V

⁷⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 3, a.j. 148.

⁷⁶ Archiv Parlamentu České republiky. (www. psp. cz)

⁷⁷ KROSNÁŘ, Josef. *Zlaté pražské časy*. Praha : Svoboda, 1966, s. 20 - 21.

⁷⁸ KROSNÁŘ, Josef. *Zlaté pražské časy*. Praha : Svoboda, 1966, s. 84 - 85.

listopadu 1933 přednesl v parlamentu řeč „Proti odbourávání a zneužívání demokracie“, kde Československo označil za *...buržoasní stát, který vzešel ze světové války a s jeho vznikem byly spojeny ty největší iluze, pokud jde o nacionální tužby a demokratické rády...*⁷⁹

Rok 1934 s sebou přinesl volbu prezidenta, která proběhla 24. května. Neúspěšným protikandidátem Masaryka byl komunistický poslanec Klement Gottwald. S touto volbou je spojena také aféra, o níž se ještě podrobněji zmíním, kdy v důsledku protimasarykovské kampaně - vydání letáku "Ne Masaryk - ale Lenin", byl na poslance Kopeckého, Gottwalda, Krosnáře a Štětka vydán 30. června zatykač. Ti měli situaci řešit útekem do SSSR.

V květnu 1935 proběhly volby do Národního shromáždění. Komunistická strana získala 10,3%, což znamenalo 30 mandátů v Poslanecké sněmovně. Jeden z mandátů připadl také Václavu Kopeckému, který ale v tu dobu ještě pobýval v SSSR. Když v listopadu 1935 podal Masaryk demisi, byl 18. prosince zvolen novým prezidentem E. Beneš. V souvislosti s jeho volbou byly zrušeny zatykače na komunistické poslance, kteří se mohli vrátit bez obav do vlasti. Svůj druhý poslanecký slib tak Kopecký vykonal až 18. února 1936 a už 20. února vystoupil v parlamentu s řečí „Výstraha před paktováním s fašismem“, kde ostře kritizoval trestné stíhání komunistických poslanců, ale na druhé straně zdůraznil, že ho pobyt v SSSR ještě více socialisticky zocelil. Neboť, jak prohlásil, *...jsme mohli viděti jaké štěstí a blaho, jaký radostný život přináší pracujícím masám a národům Sovětského svazu socialismus, sovětská demokracie...*⁸⁰. Zároveň vystupoval proti Hodžově zahraniční politice. V květnu se na parlamentní půdě vyjádřil "K půjčce na obranu státu", kdy se stavěl za to, aby v zájmu obrany republiky byla zavedena povinná, nucená a bezúročná půjčka u bohatých vrstev - *kapitalistických boháčů*.

V druhé půli roku 1936 se v parlamentu řešila žádost poslanců Sidora a Wolfa, aby bylo zakročeno proti poslanci Kopeckému pro urážlivé výroky, jichž použil proti Sidorovi na 56. schůzi Poslanecké sněmovny a proti dr. Wolfovi na schůzi zahraničního výboru 17. června 1936. Kopeckému byla následně okresním soudem v Praze udělena 16. října 1936 veřejná důtka.⁸¹ V reakci na to v říjnu 1936 pronesl řeč "Pravá tvář poslanců Sidora a Wolfa", v níž se bránil proti imunitnímu výboru kvůli udělení důtky za urážku výše zmíněných poslanců. Nazval je Beckovými agenty. V této souvislosti je důležité zmínit, že jedním z rysů Kopeckého jednání bylo, že často svými proslovy i řečmi záměrně provokoval a situaci, která tím nastala, si – pokud se to tak dá označit – vychutnával. Sám sebe ve výsledku předkládal

⁷⁹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 3, a.j. 148.

⁸⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 3, a.j. 148.

⁸¹ Archiv Parlamentu České republiky. (www. psp. cz)

jako oběť a vyprovokovaného často zesměšňoval. Tento postoj dokládá i jeho vlastní pozdější vzpomínka na to, jaká byla ve straně kolem Gottwalda obecná praxe... *Kléma uměl krásně rozdělovat role. To my jsme Klému nechali a dělali jsme za něj tu špinavou práci. Kléma dělal mudrce, ale vynadat, to jsem dostal za úkol já. Někdy Kléma jen mrknul a už jsem věděl o co jde. Ďuriš zase dělal takového helvéta, morálního mravokárce rozhořčeného, Nosek dělal takového lorda mezi námi, takového servuse obecného. Takového "pánové, já myslím..."...Samozřejmě když jsme něco provedli musel nás také napomínat. V jednom případě jsem řekl, že Dr. Procházka je blbec. To jsem neviděl takového blbce, který protestoval proto, že jsem řekl, že je blbec. Udělal z toho vládní záležitost a řekl: "Pan ministr Kopecký mě nazval blbcem. Tady jsou svědkové. "A teď toho blbce opakoval desetkrát. Kléma řekl: "No tak, Vašku". Jen takhle udělal a už to bylo dobré..."⁸²*

V únoru 1937 burcoval Kopecký ve své parlamentní řeči "Pryč s kapitulanstvím a ustrašenectvím před hitlerovským fašismem". Československo v této souvislosti přirovnal k divadlu, přičemž ... *Režie tohoto divadla pracuje s takovými efekty, že se k Československu fakticky obracejí zraky světa jako k nějakému odsouzenci na smrt. Vyvolává se takové napětí, jakoby zítra nebo pozítří měla začít popravní exekuce proti Československu...*⁸³ Zároveň odůvodňoval, že komunistická strana - mluvčí dělnictva se takto staví k tomuto nebezpečí proto, protože ...*Existence národa a republiky nebyla v minulých letech v sázce, otázka existence republiky a národa nebyla nikdy tak osudově postavena, abychom musili zaujímatí takové stanovisko jako dnes, kdy je republika a národní samostatnost ohrožena fašistickým násilnictvím...*⁸⁴ I v prosinci promluvil k otázce ohrožení Československa. Ve své řeči "Reakce, fašisti a trockisti úhlavními nepřáteli národa" se staví proti politice agrární strany. V této souvislosti mimo jiné pronesl...*Agrární reakce zplodila Henleina a vyhýčkala jeho iredentistické nacionální hnutí...*⁸⁵ Zároveň zdůrazňuje nutnost spojení s Francií a SSSR, neboť ...*Sovětský svaz nepohlíží na malé státy jako na oběť handlování nebo ponižujícího poručníkování...(!)*⁸⁶

V březnu 1938 ještě pronesl v Národním shromáždění řeč "Za důslednou obranu republiky", kde kritizuje vládní prohlášení k hitlerovské expanzi v Rakousku.

Není však cílem této práce popsat všechna vystoupení, interpelace či návrhy Václava Kopeckého v Národním shromáždění, ale spíše poukázat na témata, ke kterým se vyjadřoval a

⁸² NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 3, a.j. 139.

⁸³ Archiv Parlamentu České republiky. (www. psp. cz).

⁸⁴ Archiv Parlamentu České republiky. (www. psp. cz).

⁸⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 3, a.j. 148.

⁸⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 3, a.j. 148.

jak to činil. Kopecký se jako poslanec za Komunistickou stranu Československa vyjadřoval v duchu tezí Kominterny. V roce 1932 vydal brožuru pod názvem *Ideologie strany komunistické*, kde vysvětluje zásady a podstatu „své“ strany. Začíná si tak cíleně budovat i svoji pozici ve straně – pozici ideologa.

Častým tématem jeho řečí byla hospodářská krize a její důsledky, kritika policejního aparátu za zásahy proti dělnickým demonstracím, stávkám či proti komunistickým poslancům a poslanecká imunita. Zdrucující kritice podroboval vládnoucí strany, jejich politiku a také církve. V druhé polovině 30. let se v duchu směrnic Kominterny ve svých projevech důrazně vyslovuje za obranu republiky, přičemž zdůrazňuje roli dělnictva a SSSR, naopak obviňuje buržoazii a vládnoucí strany z paktování s fašismem.

Co se týká formy jeho poslaneckých výstupů, byly celé pasáže Kopeckého řečí často cenzurovány, a to především z důvodu, že se jednalo o výroky ohrožující bezpečnost státu či o výroky hrubě urážlivé. To byl opět důsledek jeho řečnického stylu, který se projevoval značnou dávkou slovní agresivity a bezohlednosti. Projevy Václava Kopeckého se vyznačovaly propagandistickým tónem, jeho požadavky byly většinou samoučelné a nerealizovatelné. Dalším charakteristickým znakem jeho projevů byl problém s řečnickou lhůtou, kdy byl neustále třeba i třikrát za sebou napomínán, že už vyčerpal svůj čas a měl by řeč ukončit. Nezřídka se ale stávalo, že Kopecký pokračoval neohroženě dál. Jeho proslovy se tak vyznačovaly spíše svou kvantitou než kvalitou – tento rys se do budoucna ještě prohluboval.

1.6 30. LÉTA A ODJEZD Z ČESKOSLOVENSKA

Opětovnému rozšíření zúžené komunistické členské základny jako důsledku vleklých sporů uvnitř strany a její následné bolševizace, pomohla hospodářská krize počátku 30. let, kdy představitelé KSČ vystupovali v roli ochránců dělnictva, nezaměstnaných a také se snažili zaujmout svou národnostní politikou.

Ve dnech 7. - 11. března 1931 se uskutečnil VI. sjezd KSČ, který svým průběhem potvrdil směřování strany nastolené V. sjezdem. Jedno z hlavních témat, které se zde probíralo, byla problematika hospodářské krize. V souvislosti s tím bylo vyhlášeno heslo „Za proletářské východisko z krize“.⁸⁷ Václav Kopecký vystoupil jako jeden z hlavních řečníků a

---

⁸⁷ *Příruční slovník k dějinám KSČ*. II. svazek, P - Z. Praha : NPL, 1964, s. 890.

přednesl referát pod názvem „Otázka národnostní“. V závěru sjezdu byl zvolen členem nejen ÚV KSČ ale i politbyra ÚV KSČ.

VI. sjezd KSČ znamenal do určité míry také zmírnění napětí mezi KSČ a sociálnědemokratickou stranou. Jednalo se ale pouze o dočasnou epizodu, neboť už v říjnu 1932 na zasedání ÚV KSČ došlo pod taktovkou Gottwalda opět k návratu k teorii sociálfašismu. Stalo se tak v reakci na XII. plenární zasedání exekutivy Kominterny, které proběhlo ve dnech 27. srpna - 15. září 1932. Zde se projevil rozdílný pohled Kominterny a československé delegace, a to především v projevu jednoho z předních „karlínských kluků“, člena politbyra ÚV KSČ a šéfredaktora Rudého práva Josefa Guttmanna⁸⁸, který jménem československé delegace a v souladu s i intencemi vedení strany pronesl námitky proti zásadě sociálfašismu a chování komunistické strany v Německu.

Další výraznější krize zasáhla stranu kvůli událostem v Německu, kde po nástupu Hitlera do funkce státního kancléře a po požáru Říšského sněmu došlo k pronásledování komunistů. V březnu 1933 Kominternu dočasně zmírnila svůj postoj k sociální demokracii a v reakci na to došlo v KSČ k iniciativě především pod vedením Josefa Guttmanna - k pokusu sjednotit protifašistické síly.⁸⁹ Jenže již v dubnu se Kominternu plně vrátila k linii sociálfašismu. V československých podmínkách tato teorie zcela znemožňovala utvoření jednotné fronty komunistů a sociálních demokratů proti fašismu a naopak hlásala zostření boje *proti imperialistickému Masarykovu režimu opírajícímu se o sociální demokracii*⁹⁰, což samozřejmě vůbec neodpovídalo reálné situaci.

Uceleně byly direktivy Kominterny formulovány v dopise předsednictva EKI ústřednímu výboru KSČ z dubna 1933. KSČ podle nich musí i nadále bojovat proti sociální demokracii jako proti svému hlavnímu nepříteli a především proti „fašizující se“ buržoazní demokracii s cílem přímého nastolení diktatury proletariátu, či přesněji sovětské moci v Československu. L. Niklíček uvádí, že vedení KSČ až do podzimu 1933 tyto pokyny neakceptovalo a že se také novináři v tomto mezidobu snažili příliš nepsat ve smyslu těchto direktiv. O to vážnější byla situace těch, kteří byli za takové jednání odpovědni.⁹¹

---

⁸⁸ K Josefu Guttmannovi více v publikacích:

NIKLÍČEK, Ladislav. *Dilema československých komunistů ve třicátých letech*. Pardubice : Socialistická akademie, 1968. 69 s.

HRADILÁK, Zdeněk. Josef Guttmann – konflikt rozumu a svědomí. *Revue dějin socialismu*. 1968, č. 4, s. 483 – 518.

⁸⁹ Po nástupu Hitlera k moci začal Guttmann spolu s dalšími, kteří měli vliv na zaměření tisku, prezentovat názor, že vítězství fašismu v Německu je dočasnou porážkou německého proletariátu a že při posouzení hlavní viny německé sociální demokracie je nutné pro vlastní poučení hledat chyby i v politice KSN a Kominterny. NIKLÍČEK, Ladislav. *Dilema československých komunistů ve třicátých letech*, c. d., s. 37.

⁹⁰ RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa : od počátku do převzetí moci*, c. d., s. 103.

⁹¹ NIKLÍČEK, Ladislav. *Dilema československých komunistů ve třicátých letech*, c. d., s. 30 – 31.

Celá kauza byla ukončena na zasedání politického sekretariátu EKI 21. srpna 1933, kterého se účastnili zástupci KSČ. Gottwald ve svém projevu svalil veškerou vinu za konflikt mezi KSČ a Kominternou na J. Guttmanna. Pod heslem „Za jasnou frontu proti oportunistům“ následoval důsledný návrat k teorii sociálfašismu, což plně potvrdilo i VIII. plénum ÚV KSČ v říjnu 1933.⁹² S. Budín vzpomíná na působivý a *se zápalom pronesený projev* Václava Kopeckého proti Guttmannovi...*všechny uchvátil a přesvědčil o Guttmannově nesprávném stanovisku. Václav Kopecký dokázal argumenty, které nám v tu chvíli připadaly nevyvratitelné, že nastolení nacismu v Německu je ve skutečnosti vítězstvím německé dělnické třídy, a tím i světového revolučního hnutí...A v takovém okamžiku Guttmann mluví defetisticky o porážce německého dělnického hnutí a žádá veřejnou diskusi, která může pouze odvrátit pozornost od naléhavých úkolů přípravy této revoluce...To vše bylo proneseno s takovým demagogickým zápalom a s takovou sofistikou, že jsme tehdy byli všichni přesvědčeni, že Kopecký má pravdu, a rozcházelí jsme se tímto projevem jakoby hypnotizováni...*⁹³

K zúčtování s "pravicovou úchylkou Guttmannovy linie" došlo vyloučením J. Guttmanna z KSČ 31. prosince 1933 a rozpoutáním kampaně proti tzv. „gutmanovštině“, jejíž předním organizátorem byl Václav Kopecký. Ten z výše zmíněných událostí vytěžil. Nahradil v srpnu 1933 Josefa Guttmanna ve funkci šéfredaktora Rudého práva. Ve stejné době se k bývalému šéfredaktorovi Rudého práva jako hlavnímu šířiteli špatných názorů na situaci v Německu a vůbec k celé záležitosti vyjádřil v článku vydaném ve zvláštním čísle Komrevue „Za příkladem bolševické KSN“. Zde mimo jiné uvedl...*Poměr sil v třídním boji se příchodem Hitlerovým nezměnil v neprospěch proletářské revoluce, nýbrž v neprospěch buržoazie a...hodina proletářské revoluce se blíží!*⁹⁴ Dne 4. ledna 1934 uveřejnilo pod Kopeckého taktovkou legální Rudé právo (které smělo po tří měsíční přestávce opět vyjít) článek „Celá strana proti Guttmannovi“. Zde bylo mimo jiné publikováno veřejné

---

⁹² Výsledkem srpnového zasedání byla rezoluce politického sekretariátu EKI „O pravicevø oportunistických chybách KSČ“, kde bylo mimo jiné uvedeno, že KSČ oslabila v boji proti sociální demokracii a že ve stranickém tisku docházelo k špatnému hodnocení poměrů v Německu. Jako hlavní viník byl označen šéfredaktor Rudého práva Josef Guttmann. Současně rezoluce předložila zásady, které mělo KSČ prezentovat ve vysvětlovací kampani, dále obsahovala doporučení, jak se má vedení KSČ následně zachovat. J. Guttmann měl být ustanoven zástupcem KSČ v EKI. Mezitím byl však Guttmann jako šéfredaktor Rudého práva uvězněn pro tiskové přestupky a propuštěn až počátkem prosince 1933. Na rozdíl od Švermy a Reimana, kteří již provedli sebekritiku, odmítl Guttmann bez diskuse akceptovat kritiku svých názorů, které naopak uceleně předložil v „Memorandu ústřednímu výboru KSČ“. (Podrobně o memorandu HRADILÁK, Zdeněk. Josef Guttmann – konflikt rozumu a svědomí, c. d., s. 498 – 506.)V reakci na to přijalo 20. prosince politbyro usnesení, kde označilo Guttmannovy názory za trockisticky kontrarevoluční s tím, že po dohodě s Kominternou dojde k jeho vyloučení ze strany.

NIKLÍČEK, Ladislav. *Dilema československých komunistů ve třicátých letech*, c. d., s. 34 – 40.

HRADILÁK, Zdeněk. Josef Guttmann – konflikt rozumu a svědomí, c. d., s. 501.

⁹³ BUDÍN, Stanislav. *Jak to vlastně bylo*. Praha : Torst, 2007, s. 100 – 101.

Guttmannovo odsouzení nejen od bývalé redakce Rudého práva, ale i od jednotlivých úrovní organizací KSČ, dále např. od Rudých odborů či Včely a podpořeno jmény jako např. Závaš Kalandra, Julius Fučík či Gustav Bareš.⁹⁵ Tento styl jakéhosi masového odsouzení odpadlíka či nepohodlného člověka, který je veřejnou kampaní zcela ostrakizován, se postupně stane velmi typický pro jednání Václava Kopeckého a najde vyvrcholení v procesech v 50. letech.

V souvislosti s událostmi kolem Josefa Guttmanna se Václav Kopecký opět projevil jako poslušný syn Kominterny předkládající nacismus v Německu pouze jako dočasný a jako prostředníka vytvářejícího prostor pro světovou revoluci. Tím, že se nacismus vypořádá s vlivem sociální demokracie, napomáhá přiblížení proletářské revoluce.

Kampaň proti „gutmanovštině“ byla namířena proti každému, kdo vyjádřil pochybnosti o správnosti taktiky KSN, hovořil o porážce v Německu či kritizoval teorii sociálfašismu. Takový člověk byl podroben ostré kritice, viněn z defétismu a trockismu či dokonce vyloučen ze strany. Zde se uplatnila Kopeckého použitelnost vycházející z jeho zásady řídit se vždy a všude instrukcemi Kominterny, což představovalo základní a naprosto určující rys jeho jednání, z kterého snad ani není možné najít výjimku.

Československá vláda, která se potýkala s ekonomickou i politickou nestabilitou, vystoupila proti činnosti komunistů - rozpustila řadu přidružených komunistických organizací, zastavila přes třicet komunistických časopisů i Rudé právo, ostřeji vystupovala i proti provinění komunistických poslanců. Zakazována byla také různá komunistická shromáždění. Proti tomu vystoupil Václav Kopecký například v květnu 1934, kdy ve svém článku "Za legalitu sjezdu protifašistů" protestoval proti policejnímu zákazu sjezdu Fronty proti fašismu a imperialistické válce...*Dělnictvo se bude tázati zvláště sociálnědemokratických a národněsocialistických ministrů, poslanců, vůdců, jak to přijde, že za jejich souhlasu se vyhlásí zákazy proti dělnickým akcím protifašistického charakteru...*⁹⁶

Dne 24. května 1934 byl počtvrté zvolen prezidentem T.G. Masaryk, který obdržel 327 hlasů zatímco jeho komunistický protikandidát K. Gottwald pouhých 38. Ústřední orgán Československé sociálně demokratické strany dělnické, "Právo lidu", v souvislosti s komunistickým neúspěchem mimo jiné napsalo ...*Ještě nikdy nebyl tento druh psychopatické demagogie tak přišlápnut k zemi jako o včerejších dni.*⁹⁷ O průběhu vlastní volby potom

---

⁹⁴ RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa : od počátku do převzetí moci*, c. d., s. 110 - 111.

⁹⁵ NIKLÍČEK, Ladislav. Ideolog a praktik československého stalinismu. *Dějiny a současnost*. 1990, č. 3, s. 47.

⁹⁶ *Rudé právo*. 1934, č. 42, s. 1.

⁹⁷ *Právo lidu*. 1934, č. 120, s. 1.

uveřejnilo... *Trapnou kapitolu tvoří bídné a ubohé počínání našich komunistů. Vykřikovali sborově předem nacvičená nesmyslná hesla o Leninovi a Stalinovi, sotvaže byla schůze volebního shromáždění zahájena, hlučeli ještě potom a pokřikovali ještě při čtení výsledků voleb. Před příchodem prezidentovým našťestí odešli...*⁹⁸ Dne 27. května informovaly tytéž noviny o komunistickém letáku uveřejněném v rámci protimasarykovské volební kampaně s titulem "Ne Masaryk - ale Lenin", jímž byli dělníci přesvědčováni, aby demonstrovali proti Masarykovi, protože ten měl, dle komunistů, mimo jiné usnadňovat zřízení otevřené fašistické diktatury.⁹⁹

V důsledku takto vedené kampaně a vydání výše zmíněného letáku nastalo policejní vyšetřování. Rudé právo informovalo, že 1. června proběhla rozsáhlá soudní a policejní opatření v budově ústředí KSČ v Karlíně, kde krajský soud podle zákona na ochranu republiky nařídil prohlídku v sekretariátech a redakcích. Rozkaz respektive povolení k domovní prohlídce byl předán do rukou poslance Kopeckého v té době šéfredaktora Rudého práva a jako důvod bylo uvedeno - *Proti nezjištěným dosud pachatelům bylo zavedeno přípravné vyhledávání pro zločin dle zákona na ochranu republiky pro obsah letáku nadepsaného "Ne Masaryk, ale Lenin". Leták ten jest podepsán: "Komunistická strana Československa sekce III. Internacionály"...*¹⁰⁰ Prohlídka byla ale neúspěšná. Následovaly policejní prohlídky také v místnostech komunistických parlamentních klubů - poslaneckého i senátorského. Proti těmto policejním akcím klub komunistických poslanců a senátorů ostře protestoval a vydal prohlášením "Nás nezlomíte".

Dne 27. června 1934 uveřejnilo Rudé právo článek s titulem „Komunističtí poslanci Gottwald, Štětka, Kopecký a Krosnář vydání k trestnému stíhání pro velezradu“, v němž informovalo o tom, že 26. června došlo v imunitním výboru poslanecké sněmovny k projednání žádosti krajského trestního soudu v Praze o vydání výše zmíněných poslanců. Proti tomu ostře protestovali za komunistický klub Kopecký a Štětka. Nakonec bylo rozhodnuto o jejich vydání, což bylo následně schváleno i poslaneckou sněmovnou. Předtím ale ještě poslanec Kopecký přednesl ve sněmovně opět ostrý protest a...*vysvětlil podrobně postup úřadů ve věci letáků „Ne Masaryk, ale Lenin“, který byl, dle Kopeckého, dodatečně dodán do spisu imunitního výboru. Výslovně zdůraznil, že komunisté nežádají žádných milostí, že komunističtí poslanci souhlasí s obsahem tohoto letáku, ale že leták ve skutečnosti v klubu komunistických poslanců nalezen nebyl a že jest i právním únikem, označovat autorství letáku*

---

⁹⁸ *Právo lidu*. 1934, č. 120, s. 3.

⁹⁹ *Právo lidu*. 1934, č. 122, s. 5.

¹⁰⁰ *Rudé právo*. 1934, č. 51, s. 1.

za pokus o ozbrojené povstání a velezradu...¹⁰¹ Navzdory protestům byl 30. června 1934 vydán na poslance Gottwalda, Štětka, Krosnáře a Kopeckého zatykač. Ti v reakci na to měli tajně uprchnout do SSSR. Dne 4. července byla platnost zatykače rozšířena i na Německo a Polsko. Zároveň policie nepřestávala pátrat v ČSR a tak v dalších červencových číslech Rudé právo informovalo o prohlídkách bytů a zdůrazňovalo, že *soudruzi Gottwald, Štětka, Kopecký a Krosnář pracují nadále na svých místech v dělnickém hnutí*.¹⁰² Současné byly organizovány protestní akce na podporu hledaných poslanců.

Navzdory zatykači a pátrání můžeme v červencovém a srpnovém Rudém právu najít nemálo Kopeckého článků s rozličnou tematikou. Píše články s tituly "K 20. výročí vypuknutí světové války", „26. červenec počátek čtyřletého světového vraždění“, dále se vyjadřuje k událostem v Rakousku a na domácí politické scéně, kde ostře napadá hlavně sociální demokracie. Pod pseudonymem Jan Marok přispíval i do ilegálního Rudého práva.¹⁰³

V této souvislosti bych ráda zmínila jistou nesrovnalost. Zatímco dostupná literatura vypovídá o tom, že Václav Kopecký se po vydání zatykače uchýlil do Moskvy, vzpomíná¹⁰⁴ na besedě v roce 1956 Kopecký na tuto událost: *V roce 1935 jsem ilegálně šel přes Německo do Sovětského svazu. Když si na to vzpomenu, ještě dnes mi jde mráz po těle, jakou odvahu jsem měl. Na VII. Kongresu KI jsem šel přes Špindlerovu boudu, protože jsem nemohl použít falešného pasu Václav Novotný, profesor zeměpisu a dějepisu (historii jsem znal, proto jsem byl profesor dějepisu). Nebylo možné ho použít, protože na hranicích byly zatýkácí příkazy, takže jsem musel jít přes Německo ilegálně. Tehdy jsem v roce 1935 přišel do Berlína...*¹⁰⁵ Dále popisuje, jak si šel na berlínské velvyslanectví pro vízum, což je podivné, vezmeme-li v úvahu, že zatykač na hledané poslance byl rozšířen i na území Polska a Německa. Jelikož VII. kongres Kominterny probíhal ve dnech 25. července - 20. srpna 1935 a Kopecký byl na tomto kongresu delegátem KSČ, znamenalo by to, když uvěříme Kopeckého výpovědi, že pobýval před tímto datem v Československu. Otázkou by pak zůstávalo kdy, jak a proč by se do Československa z Moskvy vracel či zda tam před tímto datem vůbec odjel, protože

¹⁰¹ Rudé právo. 1934, č. 74, s. 1.

¹⁰² Rudé právo. 1934, č. 78, s. 1

¹⁰³ Ilegální Rudé právo, jehož šéfredaktorem byl Eduard Urx, vycházelo až do června 1935 vedle oficiálního Rudého práva a často přinášelo články, které nevycházely z linie Švermova vedení - ještě v jeho posledním čísle se nacházel termín *sociálfašista* (v té době již v oficiálních tiskovinách KSČ neuváděný). SOMMER, Vítězslav. *Za socialistické sjednocení... : Komunisté, jednotná fronta a postoje jejich partnerů v Československu v letech 1934 – 1936*. Praha 2003. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin.

HELEŠIC, František. Pseudonymy, šifry a značky redaktorů a spolupracovníků ústředního tisku KSČ v letech 1920 – 1938. *Revue dějin socialismu*. 1968, č. 2, s. 224.

¹⁰⁴ NA, f. KSČ - ÚV- 100/45, sv. 3, a.j. 139.

¹⁰⁵ NA, f. KSČ - ÚV- 100/45, sv. 3, a.j. 139.

v Kopeckého knize se můžeme dočíst, že po vydání zatykače...*se musili více než rok skrývat, při čemž arciť ilegálně dále pracovali a vykonávali všechny své funkce stranické, i své funkce ve vedení strany.*¹⁰⁶ To samé zmiňují i oficiální životopisy. Z Kopeckého tvrzení by se dalo usuzovat, že by bylo možné, že by území republiky opustil až na VII. kongres Kominterny. Existují ale i jiné možnosti. Vítězslav Sommer ve své práci s odvoláním na Z. Hradiláka uvádí, že Kopecký ilegálně pobýval v ČSR a do SSSR odjel až na počátku roku 1935.¹⁰⁷ Stanislav Budín, který od srpna 1934 po epizodickém intermezzu G. Czabana řídil místo Kopeckého Rudé právo, ve svých vzpomínkách zase zmiňuje, že Václav Kopecký odjel koncem října 1934. Do té doby se s ním měl totiž stýkat a získávat tak instrukce od vedení strany pro řízení redakce Rudého práva. Uvádí...*Na začátku se to řešilo tak, že dokud byl Václav Kopecký ještě v Praze, scházel jsem se s ním denně večer po osmé hodině, když už skončila redakční práce, většinou někde v polích ve Strašnicích (kde je nyní sídliště Solidarita) a tam jsme se dvě hodiny procházeli. Kopecký vyslovoval svůj názor na obsah listu, tlumočil mi názor vedení na problémy, které je třeba rozpracovat, radil co a jak psát, vysvětloval politickou situaci a reakci strany na ni. Když koncem října odjel Kopecký spolu s Gottwaldem na trvalo do Moskvy, scházel jsem se se Slánským nebo se Švermou...*¹⁰⁸

V. Sommer přináší i zajímavý dobový dokument nastiňující jak také byly tehdejší aktivity vedení KSČ veřejností vnímány. Jedná se o opis nepodepsaného dopisu z 6. července 1934 adresovaný závodnímu výboru nejmenovaného podniku, jehož autor ostře kritizuje chování vedení KSČ a především právě Kopeckého v souvislosti s prezidentskou volbou.¹⁰⁹

---

¹⁰⁶ KOPECKÝ, Václav. *ČSR a KSČ*, c. d., s. 232.

¹⁰⁷ SOMMER, Vítězslav vychází z díla Zdeňka Hradiláka, které měl k dispozici - Hradilák, Z. , *Komunistické hnutí v Československu v letech 1932-1935*. Praha 1968, s. 390.(rukopis)

SOMMER, Vítězslav. *Za socialistické sjednocení... : Komunisté, jednotná fronta a postoje jejich partnerů v Československu v letech 1934 – 1936*. Praha 2003. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin.

¹⁰⁸ BUDÍN, Stanislav. *Jak to vlastně bylo*. Praha : Torst, 2007, s. 122.

¹⁰⁹ Autor dopisu nazval vedení KSČ zbabělci, kteří nezodpovědně vyzývají k ozbrojenému povstání. Dále V. Sommer z dokumentu cituje...*„Poslanec Kopecký je z těch lidí, kteří se domnívají, že lze zed' prorazit hlavou...Kopecký je blbej, ale tak vrchovatě, že už to dál neteče. Odpusťte soudruzi, že musím nadávat, ale já si nemohu pomoci: to není první případ, kdy ho usvědčují z volovin; on si nedá říci. Vždyť on tou svou pomateností zavínil vydání svoje i těch druhých; a to proto, že nenašel slov odporu...Sněmovna ty lidi z právníckého hlediska vydat musela, poněvadž všude na světě se pro hubu dává na hubu...Tak jako vám bylo i mně trapno při pomyšlení na tyto zbabělce. A nemůže tu býti již sporu o tom, že tu bylo spácháno nové uličnictví, nová lumpárna. Gottvald a klika se toho soudu bojí. V předtuše, že by při tom veřejném líčení vylezli na světlo věci, které by naši stranu postavili do světla instituce vedené dobrodruhy a pučisty...“*

SOMMER, Vítězslav. *Za socialistické sjednocení... : Komunisté, jednotná fronta a postoje jejich partnerů v Československu v letech 1934 – 1936*. Praha 2003. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin.

V době Gottwaldovy nepřítomnosti vedli stranu Jan Šverma a Rudolf Slánský¹¹⁰, kteří začali poté, co KI na svém VII. kongresu na přelomu července a srpna 1935 vyhlásila nutnost vytvoření široké protifašistické lidové fronty, vyvádět KSČ z její izolace a reagovat na aktuální situaci v ČSR. Lidovou frontu uplatňovali ve smyslu zachování integrity československého státu a jeho demokratických institucí. Gottwald po boku s Václavem Kopeckým se snažili udávat ze SSSR tón politiky KSČ. Jelikož ale po VII. kongresu nepatřili k *zastáncům světlejších stránek jeho usnesení*, praktikovali Šverma a Slánský taktiku, kdy příliš neaplikovali rady z Moskvy, nepsali hlášení a oddalovali svou cestu do Moskvy. Kopecký se později vyjádřil v tom duchu, *že se předáci Kominterny dovídali o politice KSČ jen z Rudého práva*.¹¹¹

Politika Švermova vedení se projevila i ve sblížení se sociální demokracií, hlasováním pro rozpočet ministerstva zahraničí, ministerstva sociální péče a podpoře Beneše při prezidentské volbě, což ale bylo více, než byla Kominternu ochotna připustit. O celé záležitosti se jednalo na zasedání politického sekretariátu EKI 29. prosince 1935 a následně na zasedání předsednictva EKI 9. ledna 1936. Zasedání se účastnili Šverma a Slánský, na které padla odpovědnost za „oportunistické překrucování“ linie VII. kongresu. Oba provedli sebekritiku. Mezi účastníky samozřejmě nechyběli Gottwald a Kopecký, který ostře vystoupil proti psaní Budínova Rudého práva. Následně přijatá rezoluce hovořila o tom, že se Švermovo vedení dopustilo pravicově oportunistických chyb.¹¹²

Do této doby spadá i následující událost. Když totiž Rudé právo inzerovalo: "Čtete noviny, přispívá do nich Jan Šverma, Slánský a Klement Gottwald", vznikla z toho aféra, protože Gottwalda umístili až na třetí místo. To vyvolalo velkou nelibost Gottwalda i Kominterny. Následovalo vyšetřování a z celé záležitosti byly vyvozeny důsledky.

Gottwald a Kopecký po návratu do ČSR, který jim byl umožněn díky Benešově amnestii, začali dle pokynů Kominterny likvidovat započatou politiku přílišné otevřenosti.¹¹³ Václav Kopecký opět stanul mezi předními bojovníky tentokrát v kampani proti Švermově vedení - tedy proti „pravcovému oportunismu“, která opanovala stranu do VII. sjezdu KSČ. Rezoluci, která neměla být předkládána v autentické podobě nýbrž tak, aby působila jako výsledek diskusí uvnitř KSČ, předkládal Kopecký členům strany v duchu extrémních názorů

---

¹¹⁰ Nové „domácí“ vedení strany bylo vytvořeno během léta a podzimu 1934. Ústřední postavou byl Jan Šverma podporovaný Rudolfem Slánským. Sympatizoval s nimi Otto Synek, sekretář I. (pražského) kraje a skupina komunistických novinářů včetně šéfredaktora Rudého práva S. Budína.

NIKLÍČEK, Ladislav. *Dilema československých komunistů ve třicátých letech*, c. d., s. 43 – 51.

¹¹¹ NIKLÍČEK, Ladislav. *Dilema československých komunistů ve třicátých letech*, c. d., s. 52.

¹¹² NIKLÍČEK, Ladislav. *Dilema československých komunistů ve třicátých letech*, c. d., s. 55 – 57.

¹¹³ RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa : od počátku do převzetí moci*, c. d., s. 126.

Kominterny. Angažoval se i na zasedání ÚV KSČ v únoru 1936, kde Šverma, Slánský a Synek provedli sebekritiku a byli odvoláni ze svých funkcí. Ve svém vystoupení Václav Kopecký zdůraznil, že je nutno... *aby odpovědnost byla individualizována. Hlavní odpovědnost nesou Šverma a Slánský. Ruda však hrál jinou roli než Šverma. Ruda byl ten, který by býval mohl paralyzovat Švermovy rozlety. Další je Šmeral. A viděli jste jeho pýchu oportunisty, s jakou se zde přiznával ke svým chybám. Další je soudruh Synek. Když se soudruha Švermy v Moskvě ptali, kdo by mohl v politbyru hrát úlohu největšího přívržence jeho politiky, odpověděl: „Soudruh Synek...“¹¹⁴*

S. Budín, který byl pro „pravcovou úchylku“ propuštěn nejen z Rudého práva ale i ze strany, vzpomíná, jak se k němu všichni komunističtí kolegové obrátili zády. Doufal, že mu pravdivé vysvětlení situace podá ...*Kopecký, starý kamarád a impulsivní člověk*. Ten se s ním však odmítl být jen setkat.¹¹⁵

Ve dnech 11. a 14. dubna 1936 proběhl VII. sjezd KSČ, který měl přinést nové pojetí politiky lidové fronty upravené podle směrnic Kominterny. Komunisté se poté snažili prosadit svůj způsob obrany demokracie a ČSR proti hitlerovské agresi. Současně byl tento sjezd ve znamení opěvování Stalina a Gottwalda, formování jejich kultu osobnosti. Kopecký, který byl zvolen do předsednictva sjezdu, se stal jedním z pěti hlavních referentů a třetí den sjezdu přednesl referát na téma „Získání mladé generace pro socialismus“. Také se hrdě přihlásil ke Kominterně, Stalinovi a Gottwaldovi : *Naši odpůrci řvou o gottwaldovštině a gottwaldovcích. Všichni jsme gottwaldovci. Neboť být gottwaldovcem znamená být tvrdým bojovníkem za jednotu proletariátu, za lidovou frontu...“¹¹⁶ VII. sjezd znamenal i další posun v Kopeckého stranické kariéře – stal se členem nejen ÚV KSČ, dvanáctičlenného politbyra ale i čtyřčlenného sekretariátu ÚV KSČ spolu s K. Gottwaldem, B. Köhlerem a V. Širokým.¹¹⁷*

¹¹⁴ NIKLÍČEK, Ladislav. *Dilema československých komunistů ve třicátých letech*, c. d., s. 56 – 58.

¹¹⁵ Následující líčení S. Budína je zajímavým příspěvkem i k přiblížení chování Václava Kopeckého...*Druhého dne ráno jsem jel k němu (pozn. Václavu Kopeckému) do bytu. Bydlel tehdy v Holešovicích v Dělnické ulici. Kolem deváté jsem tam už byl. Otevřela mi paní Hermína, která zřejmě nic nevěděla, protože mě uvítala velmi přátelsky a řekla, že Vašek ještě spí. Nabídla mi židli a řekla, že ho půjde vzbudit. Za chvíli se vrátila celá červená v tváři. „Nevím, co se stalo, ale Vašek říkal, že s tebou nechce mluvit!“ (Po více než deseti letech, když jsem se v roce 1946 vrátil z Ameriky, si mě dal Kopecký zavolat a po mé kladné odpovědi na uvítací otázku: „Jsi s námi nebo proti nám?“ mě jmenoval šéfredaktorem tiskové agentury Pragopress při ministerstvu informací...Pokračuje vyprávěním, jak mu Kopecký schválil rozpočet v plném rozsahu se slovy...“*Víš, já si tě musím předcházet!“* Když se Budín podivil, měl odpovědět...*„Pamatuješ si, jak jsi tehdy před deseti lety přišel ke mně do bytu a já jsem řekl Hermíně, že s tebou nebudu mluvit? No uznej sám, přece jsem tehdy s tebou mluvit nemohl! Ale způsobil jsi mi tenkrát jeden z nejhorších okamžiků života. Proto si tě musím teď předcházet)“**

BUDÍN, Stanislav. *Jak to vlastně bylo*. Praha : Torst, 2007, s. 169.

¹¹⁶ *Protokol VII. sjezdu Komunistické strany Československa 11. - 14. dubna 1936*. Praha : Svoboda, 1967, s. 492.

¹¹⁷ *Protokol VII. sjezdu Komunistické strany Československa 11. - 14. dubna 1936*. Praha : Svoboda, 1967, s. 622-624.

Jako věrný následovník kominternovské linie se projevil i v přístupu k politickým monstrprocesům proti tzv. trockisticko – zinověvskému centru“, které v Moskvě probíhaly od srpna 1936 do března 1938 a jejichž prostřednictvím se Stalin zbavoval své opozice. Václav Kopecký se stal vedoucím organizátorem kampaně pořádané vedením KSČ. Dne 30. srpna 1936 přednesl referát na aktivu pražských komunistů, z kterého byl potom do ÚV VKS(b) zaslán dopis plně vyjadřující souhlas se zúčtováním s trockisty. Současně vystupoval proti těm, kteří se neztotožnili s průběhem či výsledkem tzv. moskevských procesů - jako byli např. Závaš Kalandra nebo Josef Guttmann.¹¹⁸

Svůj jednoznačný souhlas s procesy vyjádřil i v Tvorbě v roce 1937 v článku s názvem "Ohlas moskevského procesu v ČSR" a to pouze s jedinou výtkou - že...*Rozsudek moskevského procesu má jen onu mezeru, že v něm nemohl býti přičten trest Lvu Davidoviči Trockému...*¹¹⁹ Dále se v článku rozohňoval nad československou levicí, která projevovala své sympatie k Trockému.

Rok 1938 byl ve znamení vrcholící domácí krize v důsledku hitlerovské nacistické hrozby, jejíž vyústění přišlo v podobě Mnichova v září 1938. V době zářijové krize se činnost KSČ ubírala dvěma základními směry. Gottwald se snažil vystupovat jako polooficiální prostředník mezi Benešem a SSSR, neboť zde byl stále pakt o vzájemné pomoci z května 1935. Ten vázal ale uskutečnění závazku na postup Francie. Václav Kopecký se v této souvislosti později vyjadřoval tak, že buržoazie se obávala sovětské armády a raději obětovala Československo Hitlerovi. Argumentoval tím, že Stalin měl přislíbit Gottwaldovi, že Rudá armáda by ČSR pomohla. Druhou aktivitou KSČ byla její úloha při mobilizaci lidí, především po 19. září, kdy britská a francouzská vláda předala československé vládě berchtesgadenské požadavky. Politbyro se během zářijové krize vyjadřovalo v duchu lidové fronty a za obranu republiky ke všem událostem. Vysílalo delegace k jednání s ostatními politickými stranami a jinými subjekty. Jejich častým členem po Gottwaldově boku byl i Václav Kopecký. Akcemi na obranu republiku, jako byly stávky, schůze a rozličné rezoluce v závodech, obcích či demonstrace proti kapitulaci před parlamentem, se KSČ zařadila do politiky jako národní síla a dostala se tak z politické izolace.¹²⁰

Projevem těchto snah bylo i ustanovení tzv. Výboru na obranu republiky, který v sobě sdružoval osobnosti různého politického smýšlení. Jeho předsedou byl Ladislav Rašín,

---

¹¹⁸ NIKLÍČEK, Ladislav. Ideolog a praktik československého stalinismu. *Dějiny a současnost*. 1990, č. 3, s. 48.

¹¹⁹ PFAFF, Ivan. *Česká levice proti Moskvě 1936 - 1938*. Praha : Naše vojsko, 1993, s. 62.

¹²⁰ KURAL, Václav. Úvahy a poznámky o problémech politiky KSČ v letech 1938 – 1945. In KÁRNÍK, Zdeněk; KOPEČEK, Michal (ed.) *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. IV. svazek. Praha : ÚSD AV, 2005, s. 74.

dalšími členy byli například J. Stránský, V. Klíma, B. Stašek, K. Gottwald, J. Šverma či V. Kopecký. Ten později s dávkou subjektivity až chvástavosti líčil, jak mu prý volal Hubert Ripka, aby přišel do redakce Lidových novin. Když tam dorazil, zhrzil se prý nad tolika známými osobnostmi a se slovy, že *on Václav Kopecký z Kosmonos*, by na to nestačil, zavolal do politbyra, které v té době neustále zasedalo a přivolal *Klému*, Dolanského a Švermu. Následovaly dlouhé porady, jak zmobilizovat masy ... *a docela už jsme sestavovali vládu obrany republiky. Já jsem - protože obyčejně jsem stylizoval já, to byl takový můj úděl - rychle stylizoval svolání a různé věci.*¹²¹ Navzdory spontánním demonstracím proti Hitlerovým požadavkům byly na zahraniční nátlak 21. září vládou tyto požadavky přijaty, což vyvolalo po celé zemi mohutnou vlnu odporu.

Výbor na obranu republiky svolal na 22. září veřejnou manifestaci, která se uskutečnila před sněmovnou Národního shromáždění. Hodžovu vládu, jež odstoupila, nahradila vláda generála J. Syrového, což jednoznačně povzbudilo naději, že se republika bude bránit. Ve svých vzpomínkách na tyto okamžiky, které Kopecký prožil jako člen Výboru a jako účastník veřejné manifestace, se stylizuje do role jednoho z hlavních organizátorů. Například líčí, jak spolu s J. Krosnářem zabránili Gajdovi a jeho 50 přívržencům, aby se dostali na balkon, odkud řečníci promlouvali k davu. Dále se rozhořčoval nad tím, že demonstrace byla ukončena dříve než se hodilo kvůli tomu, že někteří generálové začali zpívat hymnu, což dav pochopil jako závěr. Z toho, jak Kopecký uvádí, se komunisté poučili pro únor 1948... *Víte, že únor jsme dělali jinak, to byla čistá práce, jak říkal Manuilevskij, v bílých rukavičkách. Už jsme byli poučeni ze září, že nesmíme nechat ani moment, kdy by nálada měla padat. Měli jsme heslo Leninovo, ofensivu stále výš a výš a výš, ani moment oddechu.*¹²² S úctou se Kopecký vyjadřoval o Ladislavu Rašínovi.

Následujícího dne 23. září vláda odmítla rozšířené Hitlerovy požadavky z Bad Godesbergu a vyhlásila všeobecnou mobilizaci, která opět utvrdila národ v tom, že se bude bránit. O to větší byl šok, když pod zahraničním tlakem a přímou hrozbou německé agrese byly rozšířené německé požadavky v Mnichově v noci z 29. na 30. září akceptovány a následně 30. září mnichovský diktát přijala vláda za přítomnosti prezidenta Beneše. Ještě odpoledne se členové Výboru na obranu republiky sešli na Pražském hradě s prezidentem Benešem, ale již se nedalo nic dělat. Tím dospěla první republika ke konci a nastala krátká éra tzv. republiky druhé.

---

¹²¹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 3, a.j. 139.

¹²² NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 3, a.j. 139.

Kopecný velmi podrobně popisuje osudový den 30. září, kdy se konalo už dvacáté sedmé zasedání politbyra během září. Uvádí, že o kapitulaci se dozvěděli již v průběhu noci a hned brzo zrána začali po závodech roznášet letáky, ale lidé jim nevěřili. Pod tíhou okolností politbyro rozhodlo vydat příkaz *ústupu na druhou obrannou linii* a bránit to, co z demokracie zbylo, udržet jednotu a odhodlanost lidu.

Dne 2. října se Kopecný a Gottwald účastnili schůzky odpůrců mnichovské dohody u pražského primátora Petra Zenkla. Zde se navzdory svým bojovným prohlášením během zářijové krize přikláněli k umírněnosti, odmítali ozbrojený odpor, stejně tak jako případnou účast ve vládě, jejíž hlavním úkolem by bylo dbát na pořádek a snažit se zachránit to, co se ještě dalo, stavěli se i proti Benešově abdikaci.¹²³

Dne 4. října začala fungovat reorganizovaná vláda generála Syrového. Stejněho dne schválilo rozšířené zasedání ÚV KSČ ústup na druhou obrannou linii. Za viníka krize byla označena zrada čs. buržoazie. Současně bylo rozhodnuto nevystupovat přímo proti vládě a postavit se za myšlenku „celonárodní fronty“. 5. října Beneš abdikoval, proti čemuž komunisté protestovali. Dne 11. října vystoupil ve stálém výboru parlamentu Gottwald s řečí, kde odsoudil kapitulaci. Ten samý den následovalo zasedání ÚV KSČ, kde bylo vyhlášeno heslo "Za nový 28. říjen".

Prostředí tzv. druhé republiky s sebou přinášelo i požadavek zjednodušení politického života. Politbyro odmítlo na svém zasedání vládní návrh na rozpuštění strany a jmenovalo protestní delegace, jejímž členem byl opět i Václav Kopecný. Ten také spolu s dalším poslancem za KSČ Rudolfem Slánským navštívil 13. října tajemníka Čs. národně socialistické strany Karla Moudrého. Navrhli mu - ve snaze překonat izolaci KSČ od ostatních socialistických stran - vytvoření jednotné Národní strany práce, která měla vedle socialistických stran sloučit i lidovce. Kopecný a Slánský Moudrému sdělili... *Dostali jsme varování z nejvyšších míst. Premiér generál Syrový a ministr Černý nám doporučili, abychom rozpustili stranu, jinak budeme rozpuštěni na přání Berlína.*¹²⁴ Návrh KSČ ale nebyl ostatními socialistickými stranami přijat. Dne 20. října 1938 Syrového vláda zastavila činnost KSČ a současně zakázala vydávání komunistického tisku. Přesto docházelo pod jmény G. Součka a V. Kopecného k distribuci brožur jako např. "Dokumenty k spojenectví s SSSR", "Zrada na Československu a mír", "Sovětský svaz a Československo" či "Mnichovský diktát".

---

¹²³ RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa : od počátku do převzetí moci*, c. d., s. 150.

¹²⁴ GEBHART, Jan; KUKLÍK, Jan. *Mnichovská politika KSČ a její reflexe v Kominterně*. In KÁRNÍK, Zdeněk; KOPEČEK, Michal (ed.) *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. IV. svazek. Praha : ÚSD AV, 2005, s. 57 – 59.

I když byla činnost KSČ zastavena, nevztahovalo se to na její zástupce v parlamentu. Ti 19. listopadu hlasovali proti vládnímu návrhu zákonů o autonomii Slovenska a Podkarpatské Rusi a 30. listopadu proti prezidentské kandidatuře Emila Háchy. Stejného dne odlétali z republiky do Moskvy Kopecký spolu se Širokým, Švermou, Zápotockým, Martou Gottwaldovou a její vnučkou Martou Čepičkovou. Gottwald opustil Československo už dříve.

Kopecký vzpomíná, že se domnívali, že poslední listopad - jeden den před nastoupením Beranovy vlády - byl také posledním dnem, kdy mohli odletět. Cestovní doklady získali ještě díky ministru vnitra Janu Černému, což mu později KSČ nezapomněla a v 50. letech se mu odměnila tím, že ho nechala na svobodě. Jak Kopecký uvádí, jediná cesta byla přes Francii, protože přes Polsko a hitlerovské Rakousko je nepustili a přes Německo nemohli. Jenže nastali komplikace, Francouzi nechtěli vydat víza...*Strašně jsme se dožírali, vynadali jsme jim, že je to neslýchané, co po Mnichovu dělají, že visa nedají. Oni nám visa dali, ale policie se nás držela z francouzského letiště až do Helsinek. A jak si nás předávali!...Jak jsme vystupovali z letadla ve Francii, už nám řekli "Pardon, tady do toho auta a ráno odjíždíte". V Amsterdamu, v Kopenhagenu atd. stejně. Vidí pas "Gottwald Marta" a hned řekli, počkat. Hned nás zastavili a hned večer odjet. Ani jsme se vyspat nemohli, převezli nás lodí do Stockholmu...*¹²⁵ Nakonec víza získali díky Leonu Blumovi. Dále si stěžoval, jak se k nim chovali sprostě na lodi, ale naopak si pochvaloval vlídné přijetí ve Finsku, kde s nimi dokonce udělali i interwiev do novin. Začátkem prosince 1938 Václav Kopecký dorazil do Moskvy.

---

¹²⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 3, a.j. 139.

2. LÉTA 1938 - 1945: MOSKEVSKÉ OBDOBÍ

*...My jsme šli s Gottwaldem na východ, jsouce vedeni přesvědčením o mohutné síle Sovětského svazu a vedení vírou, že Sovětský svaz svou válečnou mocí bude rozhodovat vítězství ve válce proti hitlerovskému Německu, že Rudá armáda bude osvobozovat naši zem, že naše osvobození přijde z východu a že domů do osvobozené vlasti se budeme vracet z východu spolu se sovětskými osvoboditeli...*¹²⁶

Václav Kopecký

2.1 DO ÚTOKU NACISTICKÉHO NĚMECKA NA SSSR

Do moskevského exilu se mělo původně odebrat celé politbyro ÚV KSČ, které bylo zvolené na VII. sjezdu v dubnu 1936. Nicméně na konci října 1938 bylo na půdě Výkonného výboru Kominterny (EKI) rozhodnuto o snížení původně zamýšleného počtu osob, a tak se do moskevského exilu dostala jen úzká stranická elita seskupená kolem Klementa Gottwalda, kde si již nepopíratelně vybudoval své místo i Václav Kopecký.

Václav Kopecký se stal členem moskevského vedení KSČ označovaného podle zápisu ze svých schůzí jako politické byro v emigraci. K jeho ustavení došlo v prosinci 1938 a bylo uznáno nejen organizacemi strany působícími doma ale i Kominternou jako vedoucí orgán KSČ, který stanovuje generální linii a udává hlavní směry politické taktiky domácímu ilegálnímu vedení. V této oblasti Kopecký vyvíjel svou aktivitu, o jejíchž formách se zmíním níže.¹²⁷

Vedle činnosti v politickém byru KSČ zastával Kopecký podobně jako někteří další i funkci přímo v Kominterně.¹²⁸ Jednalo se o pozici referenta EKI. Ve funkci zástupce KSČ v EKI vystřídal Václav Kopecký Čenka Hrušku. Náplní této funkce byla povinnost poskytovat Kominterně informace o poměrech v československém exilu, a to včetně těch informací, které byly soukromého rázu. Karel Kaplan v této souvislosti podotýká, že vzhledem k tomu, že útvary Kominterny byly tradičně těsně napojeny na sovětskou tajnou

¹²⁶ KOPECKÝ, Václav. *Gottwald v Moskvě*. Praha : Svoboda, 1948, s. 6.

¹²⁷ Dále jej tvořili Klement Gottwald, Jan Šverma, Viliam Široký, Josef Krosnář, Rudolf Slánský, Rudolf Appelt a Bruno Köhler. Zasedání, která probíhala v moskevském hotelu Lux, se v letech 1939 – 1940 účastnili i Bohumír Šmeral a Čeněk Hruška.

HÁJKOVÁ, Alena. *Strana v odboji : Z dějin ilegálního boje KSČ v letech 1938 - 1942*. Praha : Svoboda, 1975, s. 106 – 107.

¹²⁸ Gottwald byl sekretářem EKI, Šverma pracoval v tiskovém oddělení, Appelt a Široký byli referenty EKI. Někteří působili v jiných oblastech - Krosnář byl činný v mezinárodní organizaci Rudé pomoci (MOPR), která se měla mimo jiné starat o zabezpečení čs. exilu a Slánský se stal pracovníkem českého vysílání moskevského rozhlasu. Významný vliv na výběr osob a obsazování míst měl za EKI M.D. Manuilsij.

GEBHART, Jan; KUKLÍK, Jan. Pomnichovská politika KSČ a její reflexe v Kominterně. In KÁRNÍK, Zdeněk; KOPEČEK, Michal (ed.) *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. IV. svazek. Praha : ÚSD AV, 2005, s. 57 – 58.

policii NKVD, plnil Václav Kopecký ve své podstatě i funkci jejího informátora, což vedlo k tomu, že se ho ostatní českoslovenští exulanti obávali.¹²⁹ To, že Kopecký měl skutečně přehled o jednotlivých lidech, svědčí i obsah zachované korespondence z moskevského období, kde Jan Šverma opakovaně žádá, aby daného člověka zhodnotil - zda je vhodný pro určitou funkci či se Kopeckého jen ptá, jaký má na něj názor.¹³⁰

Kopecký v roce 1956 vzpomínal na svůj první úkol ve funkci zástupce KSČ v EKI, kterým bylo zajištění pohřbu zemřelého ostravského komunisty Rosenthala. Svým typickým poněkud obhroublým řečnickým stylem uvedl...*Žena Rosenthalova říkala, že musí přijít (zesnulý Rosenthal) do kremelské zdi. To má velký význam. Podle toho, do které zdi přijdeš, dostává se penze a ona byla vdova. Druhý rang, to byla novoděvičská...*Kopecký o tom následně jednal s Manuilem a bylo rozhodnuto pochovat Rosenthala v Novoděvičském klášteře. Jeho ženě byla přiznána penze, ale podle Kopeckého verze...*Jakmile tu penzi dostala, tak už se o ten popel vůbec nestarala. Nevím dodnes, kde je popel Rosenthalův. Nakonec zůstala mi z toho krematoria piksla, nemohl jsem ji za živého boha udat...zůstala mi piksla s popelem. Když jsem cestoval v roce 1945, někde tam byla. Ta baba se o toho člověka, když dostala penzi, o ten popel vůbec nestarala.*¹³¹

Jako činovník Kominterny se musel Václav Kopecký účastnit i různých kurzů a školení, kde byly ozřejmovány závazné výklady politické situace a současně byly prověřovány postoje zúčastněných. Kopecký vzpomíná...*chodili jsme na přednášky každé úterý, vedle toho byly kursy. Dimitrov dával takové různé otázky, chytlavé...dostal jsem takovou těžkou otázku..., která se týkala postupu čínské komunistické strany.*¹³²

Počet čs. komunistů v sovětském exilu se dále rozšířil po 15. březnu 1939, kdy došlo k okupaci českých zemí. Kopecký udává, že na požádání sovětských soudruhů vypracovali v noci z 15. na 16. března 1939 seznam lidí, které by bylo třeba přepravit do SSSR.¹³³ Mezi těmi, kdo se následně do SSSR dostali, byli např. G. Bareš či Z. Nejedlý. Za některými soudruhy dorazily do SSSR i jejich rodiny. Přijela i Hermína Kopecká a syn Ivan, kteří potom Kopeckého doprovázeli i na jeho další místa pobytu – do Ufy a Kujbyševa. Ivan v SSSR pokračoval ve školní docházce.

Prvním zásadním úkolem moskevského vedení KSČ byla příprava na zasedání EKI, které se zabývalo hodnocením postupu KSČ v období mnichovské krize a po něm. Zasedání

---

¹²⁹ KAPLAN, Karel; KOSATÍK, Pavel. *Gottwaldovi muži*. Praha ; Litomyšl : Paseka, 2004, s. 219 – 220.

¹³⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 171, a.j. 1513.

¹³¹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 3, a.j. 139.

¹³² NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 3, a.j. 139.

¹³³ KOPECKÝ, Václav. *ČSR a KSČ*, c. d., s. 299.

se sešlo 26. prosince a předsedal mu generální sekretář EKI Georgi Dimitrov. Václav Kopecký byl členem skupiny komunistů, která zde reprezentovala KSČ. Hlavní referát o situaci v ČSR na podzim 1938 představil Klement Gottwald. Další diskuse byla odložena na příští zasedání a současně byla sestavena komise pro vypracování dokumentů. Její jednání se uskutečnilo 16. – 17. ledna 1939 a následovala diskuse s přítomnými zástupci KSČ. Ve výsledku byl postup KSČ v období mnichovské krize v podstatě schválen. Byla zkritizována pouze za zbytečně velkou důvěru v prezidenta Beneše a za to, že nebyla včas připravená akceschopná lidová vláda a lidová moc.¹³⁴ Václav Kopecký shrnul výtky od Kominterny takto...*Říkali, vy jste nechali odejít masy z ulice...Celá léta jste dělali samé výbory proti fašismu, na obranu atd., ale zrovna v těch kritických dnech, kdy se měly výbory dělat, jste je nedělali..* Kopecký s touto výtkou souhlasil a dodává...*v podstatě jsme linku dali, ale neprosazovali jsme to prakticky do velkých závodů, aby ve všech městech vedle městských závodů byly postaveny i výbory na obranu republiky, které by představovaly linii národa, začaly si vynucovat novou vládu, dělaly přípravy k obraně republiky, aby se o ně mohla opřít vláda obrany republiky. V takové míře se to nedělalo...*¹³⁵

Celá záležitost byla shrnuta v komisi připraveném dokumentu schváleném 22. února 1939 pod názvem „Usnesení sekretariátu EKI k československé otázce“. Současně byla schválena i rezoluce KSČ z 8. února 1939, která mimo jiné zdůrazňovala, že KSČ je jediná politická síla, která nenese za kapitulaci žádnou vinu. Březnovou okupaci českých zemí KSČ jednoznačně odmítla a počítala se spoluprací s dalšími tvořícími se odbojovými složkami za vzniku celonárodní fronty, kterou měl k „novému 28. říjnu“ dovést ne Edvard Beneš ale Klement Gottwald.¹³⁶ Bylo stanoveno usilovat o vedoucí úlohu v národně osvobozené zápasu a tím si vytvořit prostor pro poválečnou seberealizaci.

EKI se znovu vrátila k československé otázce počátkem května 1939. Jednání probíhající za zcela odlišných podmínek než před půl rokem – po událostech 15. března a po XVIII. sjezdu VKS (b)- vyzněla pro postup KSČ v době Mnichova a druhé republiky daleko kritičtěji. Dimitrov byl v závěrečné řeči velmi kritický, a to především v souvislosti

---

¹³⁴ HÁJKOVÁ, Alena. *Strana v odboji : Z dějin ilegálního boje KSČ v letech 1938 - 1942*. Praha : Svoboda, 1975, s.108 – 111.

¹³⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 3, a.j. 139.

¹³⁶ KURAL, Václav. Úvahy a poznámky o problémech politiky KSČ v letech 1938 – 1945. In KÁRNÍK, Zdeněk; KOPEČEK, Michal (ed.) *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. IV. svazek. Praha : ÚSD AV, 2005, s. 75 – 76.

s oportunismem, který se objevil v politice KSČ uplatňované před a po mnichovské krizi a zapříčinil narušení třídní samostatnosti a svébytnosti KSČ.¹³⁷

Výsledek těchto diskusí, jenž pro danou chvíli přinesl jakýsi závazný výklad předešlých událostí a budoucích kroků, se stal i základní linií Kopeckého výkladů situace v jeho člancích a komentářích, a to do chvíle, než byla z nejvyšších míst – tj. Kominterny - nastavena jiná základní linie chápání skutečností. Tento styl následování a presentování právě aktuálního výkladu reality nastavené nejvyššími sovětskými místy je základním principem a jakýmsi životním mottem působení Václava Kopeckého, a to nejen jako autora, ale i jako politického činitele a je obzvláště markantní právě v době moskevského exilu, kdy došlo k několika zcela zásadním obrátům v sovětské politice. Ty navzdory své protichůdnosti nacházely jednoho ze svých oddaných prosazovatelů právě ve Václavu Kopeckém. Jeho, dá – li se to tak označit, spolehlivost a použitelnost za každé situace, byla v podstatě hlavní podmínkou a faktorem, který ho v kariéře závislé na vůli sovětských komunistů, posouval dál k významnějším postům. Velmi ctižádostivý a kariéristicky orientovaný Kopecký si toto, dle mého názoru, uvědomoval. Jeho snaživost a činorodost s vědomím tohoto faktu rostla a v budoucnu se s vyššími funkcemi přímou úměrou ještě více prohlubovala.

Jednu ze stěžejních aktivit Václava Kopeckého v moskevském exilu představovala jeho tradiční činnost - psaní článků určených pro tisk a politických komentářů určených pro české vysílání moskevského rozhlasu. Souhrnně se dá konstatovat, že jsou psány podle jakéhosi „vzorce“, kdy je aktuální dění „našroubováno“ na dané pojetí Kominterny a předkládáno se značnou vervou obsahující častá zvolání, imperativy a povzbuzující hesla. Vezmeme – li v úvahu tento uplatňovaný „vzorec“, dojdeme k názoru, že nemá úplně smysl se zabývat rozborem jednotlivých článků a komentářů, kdy už jejich název nám nezřídka kdy ozřejmí jejich obsah. Přesto je důležité se o nich alespoň ve zkratce zmínit jakožto o významné složce Kopeckého činnosti v tomto období.

Již v březnu 1939 napsal Václav Kopecký čtyři projevy a články k okupaci českých zemí a k vyhlášení tzv. Slovenského štátu. Dne 15. března byl uveřejněn jeden z těchto projevů v moskevském rozhlase, kde Kopecký mimo jiné uvádí...*Český národ, který vidí, jak se něho valí převaha německo fašistického ozbrojeného násilí, si nyní uvědomuje, že by bylo nedošlo k tomuto tragickému vývoji, kdyby se bylo dostalo průchodu jeho vůli bojovat...Reakce potlačila komunisty, kteří dokazovali českému lidu, že cesta kapitulace vede*

---

¹³⁷ GEBHART, Jan; KUKLÍK, Jan. Pomnichovská politika KSČ a její reflexe v Kominterně. In KÁRNÍK, Zdeněk; KOPEČEK, Michal (ed.) *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. IV. svazek. Praha : ÚSD AV, 2005, s. 70 –71.

*národ do záhuby, že jej vede k nové Bílé hoře...Na závěr ale národ povzbuzuje slovy...Hitler nikdy nebude schopen, aby z duše českého národa vyrval národní vědomí, vychované velkou historií národa, jeho velkými učiteli...*¹³⁸ V dalším projevu určeném pro rozhlas, který začíná slovy „Haló, haló hovoří Moskva“, pranýřuje Kopecký *slovenské separatistické zrádce*, kteří přivlekli Slovensko pod jařmo Třetí říše.¹³⁹ V roce 1939 byl z moskevského rozhlasu vysílán i další Kopeckého komentář „Nyní si poslechněte vyličení utrpení českého lidu za německé okupace“. Dne 10. července 1939 byl ve „Světovém rozhledu“ publikován Kopeckého článek s názvem „Nacism jako padělatel českých dějin“, kde odmítá tvrzení *hitlerovských falzifikátorů* o kontinuitě svrchovanosti německé říše nad českými zeměmi.¹⁴⁰

Po uzavření paktu Molotov – Ribbentrop v srpnu 1939 (který pro mnohé komunisty znamenal zklamání a pro domácí odboj značné ztížení situace) a následně po vypuknutí 2. světové války proklamovala Kominternu nové direktivy. Nová linie se orientovala na spolupráci s německou dělnickou třídou, která měla v Německu směřovat k socialistické revoluci. Současně Kominternu označila válku za oboustranně imperialistickou a později určila jako viníka a útočníka Západ. Heslo obnovy Československa, bylo vyměněno za heslo pouhého národního sebeurčení, které měla Čechům a Slovákům poskytnout vítězná německá proletářská revoluce.¹⁴¹ Takovéto pojetí samozřejmě vůbec neodpovídalo reálné situaci v Protektorátě a znamenalo izolaci domácího komunistického odboje.

V reakci na zprávy z domova těžce zdecimovaného zásahy gestapa, které uváděly, že se gestapo soustředí na odhalování korespondence z ciziny a to především ze SSSR a že také v Anglii policie vyšetřuje v této souvislosti čs. emigranty, rozhodlo vedení KSČ dne 10. března 1940 o zákazu jakékoliv korespondence z cizinou. Václav Kopecký toto nařízení podepsal spolu s dalšími dvaceti devíti čs. komunistickými exulanty v Moskvě.¹⁴² Vedle činnosti ve vedení se Kopecký kontinuálně věnoval psaní. V říjnu 1940 byl v rozhlasu uveřejněn jeho komentář „České země a německá říše“, kde ostře vystupuje proti násilnému hospodářskému sjednocování protektorátu s německou říší¹⁴³ a ve stejném roce napsal článek

¹³⁸ NA, f. KSČ - ÚV- 100/45, sv. 1, a.j. 7.

¹³⁹ NA, f. KSČ - ÚV- 100/45, sv. 1, a.j. 7.

¹⁴⁰ NA, f. KSČ - ÚV- 100/45, sv. 1, a.j. 8.

¹⁴¹ V tomto duchu vyzněl i moskevský radiogram K. Gottwalda z 10 – 15. března 1940, kde domovu zdůrazňoval nutnost spolupráce s německým proletariátem při odporu proti západnímu imperialismu a proti akci Beneš – Osuský.

KURAL, Václav. Úvahy a poznámky o problémech politiky KSČ v letech 1938 – 1945. In KÁRNÍK, Zdeněk; KOPEČEK, Michal (ed.) *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. IV. svazek. Praha : ÚSD AV, 2005, s. 76.

¹⁴² NA, f. KSČ - ÚV- 100/45, sv. 13, a.j. 229.

¹⁴³ NA, f. KSČ - ÚV- 100/45, sv. 1, a.j. 11.

„Vatikán a vstup Itálie do války“.¹⁴⁴ Když potom 8. května 1941 zemřel v Moskvě Bohumír Šmeral, Kopecký měl na starosti zajistit jeho pohřeb. Dimitrov měl, podle Kopeckého vzpomínek, rozhodnout, že Šmeralův pohřeb by se měl *...delikátně aranžovat, [a měla by jej organizovat] nikoliv KI, nikoliv oficielně, nýbrž mezinárodní organizace Rudé pomoci. Dali jsme ráno nekrolog do Pravdy. Když ho ráno četl Stalin a Molotov, okamžitě zakročili a z pohřbu soudruha Šmerala se stala okamžitě jedna z největších manifestací během války.*¹⁴⁵ To už se ale blížila „Nová etapa v boji i za svobodu národa českého“, jak Kopecký nazval svůj červnový komentář, která započala útokem Německa na SSSR dne 22. června 1941 a kde už Václav Kopeckému jako základní vzorec posloužila další nová linie Kominterny.¹⁴⁶

2.2 Z MOSKVY DO UFY, KUJBYŠEVA A ZPĚT

Vypuknutí sovětsko – německé války od základu změnilo dosavadní situaci. Stalin označil válku proti Hitlerovi za spravedlivou a vlasteneckou, což umožnilo i komunistům uplatňovat národní hlediska a začít opět spolupracovat s nekomunistickým odbojem. V reakci na změnu mezinárodní situace došlo 18. července 1941 k podpisu smlouvy mezi emigrační čs. vládou v čele s E. Benešem a SSSR, čímž byl dán souhlas k výměně vyslanců, závazek vzájemné podpory ve válce proti nacistickému Německu a v neposlední řadě SSSR souhlasil s formováním čs. zahraniční vojenské jednotky na svém území.¹⁴⁷ Zahraniční vedení KSČ v návaznosti na sovětské kroky uznalo Beneše jako oficiálního čs. reprezentanta v zahraničí a komunistům, kteří pobývali na Západě doporučilo vstup do místních exilových orgánů a do československé armády. Současně vedení proklamovalo nutnost postupovat v široké národní frontě se všemi antiněmeckými silami v domácím a zahraničním odboji.

V této nově nastalé situaci Kopecký uvádí...*soudruh Gottwald zmobilizoval všechny pracovníky strany a všechny schopné příslušníky československé emigrace v Moskvě a rozestavil je na nová pracovní místa a funkce tak, aby byla obstarána nejdůležitější práce. Političtí pracovníci byli většinou povoláni k práci v rozhlase...*¹⁴⁸ Václav Kopecký, jehož aktivita v těchto a následujících měsících výrazně vzrostla, začal také výrazněji působit na půdě rozhlasu, pro nějž vyprodukoval značný počet komentářů. Jejichž stěžejními tématy

¹⁴⁴ NA, f. KSČ - ÚV- 100/45, sv. 1, a.j. 12.

¹⁴⁵ NA, f. KSČ - ÚV- 100/45, sv. 3, a.j. 139.

¹⁴⁶ NA, f. KSČ - ÚV- 100/45, sv. 1, a.j. 13.

¹⁴⁷ Následně definitivně uznala čs. vládu v zahraničí i britská vláda a 31. července se tak předběžně stalo i ze strany vlády USA.

jsou, obdobně jako v jeho člancích události posledních dní. Časté je burcování k spolupráci se SSSR, oslava Rudé armády, dále potom hrozby hitlerovskému Německu, jeho funkcionářům a českým „quislingům“. V druhé polovině roku 1941 vyšly Kopeckého články s tituly: „Celý svět na straně spravedlivé věci Sovětského svazu“, „K uzavření československo – sovětské smlouvy“, „Za svobodné Československo ve spojeneckém svazku s SSSR“, „Nová etapa protifašistického boje národů Československa“, „Český lid proti jakýmkoliv formám spolupráce s německými okupanty“, „Boj Čechů na vysunuté slovanské výspě“, „Hrdinný boj českého národa s hitlerovskými katy“ a „Nové padoušství Emila Háchy“. ¹⁴⁹ Prezentování komentářů v rozhlasu probíhalo v různých obměnách – buď autor vystupoval svým hlasem pod svým jménem nebo pod jménem fingoaným či nechal svůj komentář přednést někým jiným. Spolu s vedením českého a slovenského vysílání v oficiálním rozhlasu moskevském a kujbyševském obstarávali českoslovenští komunisté vysílání i dvou tajných vysílaček – „Za národní osvobození“ a za „Za slovenskou svobodu“. Václav Kopecký se později stal politickým vedoucím rozhlasové práce u tajných vysílaček. ¹⁵⁰

Ale vraťme se ještě k jeho komentářům - v úterý 22. července 1941 byl uveřejněn Kopeckého komentář, kterým uvedl působení výše zmíněného nového vysílače, kam se také soustředila další z jeho aktivit... *Vážení posluchači: Lide Československa : Čeští mužové, ženy a mládeži: Předstupujeme před Vás jako nový český vysílač. Náš vysílač nese název „Za národní osvobození“. Tímto názvem určujeme své poslání a svůj program. Stavíme se do služeb svaté národní věci, do služeb boje za svobodu a nezávislost českého národa, za svobodné Československo...* ¹⁵¹ Dále kromě toho, že burcuje český národ, aby se aktivně v nejuplnějši jednotě vzepřel proti hitlerovským utlačovatelům, informuje posluchače, že vysílač za „Za národní osvobození“ vysílá každou neděli, úterý a pátek v 9hodin 20minut večer na krátké vlně 36, 81metrů. ¹⁵²

Do srpna 1941 je datováno dalších 12 komentářů Václava Kopeckého. Už názvy předjímají jejich obsah – např. „Nedopustíte, aby české země byly špitálem pro německé nacistické vojsko“ (5. vysílání, neděle 3. 8. 1941), kde kromě oslavy Rudé armády Kopecký vybízí české lékaře, aby odmítali obsluhovat německé vojáky. Mezi další datované Kopeckého srpnové komentáře patří : „S Hitlerem je zle“ (8. vysílání, pátek 10. 8. 1941), „Slovanské národy se bratrsky sjednocují proti společnému nepříteli“ (10. vysílání, pátek 15.

---

¹⁴⁸ KOPECKÝ, Václav. *Gottwald v Moskvě*. Praha : Svoboda, 1948, s. 19.

¹⁴⁹ NA, f. KSČ - ÚV- 100/45, sv. 1, a.j. 14 – 23.

¹⁵⁰ KOPECKÝ, Václav. *Gottwald v Moskvě*. Praha : Svoboda, 1948, s. 20 – 21.

¹⁵¹ NA, f. KSČ - ÚV- 100/24, sv. 170, a.j. 1504.

¹⁵² NA, f. KSČ - ÚV- 100/24, sv. 170, a.j. 1504.

8. 1941), kde reaguje na shromáždění slovanských národů v Moskvě. Shodné téma potom vyzdvihuje i v komentáři „Žije, žije duch Slovanský“ (11. vysílání, 17. 8. 1941). Dne 11. srpna 1941 byl totiž v Moskvě ustanoven Slovanský výbor, který měl upevňovat ideu solidarity slovanských národů v boji proti hitlerovskému Německu. Jeho shromáždění v Moskvě se účastnil i Václav Kopecký, i když ne v pozici vyslaného čs. zástupce.¹⁵³

Ve 12.vysílání v úterý 19. 8. 1941 byl uveřejněn komentář „Sovětsko – anglo – americký blok rozdrtí Hitlera“, ve 13.vysílání v pátek 22. 8. 1941 „Nutno všemi silami stupňovat boj v týlu“ a ve 14.vysílání v neděli 24. 8. 1941 potom „Příklad Slováků povzbuzením pro Čechy“, kde dává za příklad slovenskou armádu, která musela být z důvodu demoralizace odvolána z východní fronty. Tématem dvou posledních srpnových komentářů Václava Kopeckého je odpor proti protektorátní vládě a *Háčovcům* – „Nelze sloužit dvěma pánům“ (16. vysílání, pátek 29. 8. 1941), tj. protektorátní vládě a Československo – sovětské smlouvě a „Hrbení se před Němci nic nelze zachránit“ (17. vysílání, 31. 8. 1941). Tomuto tématu se Kopecký věnuje i v neděli 7.9.1941 (20. vysílání) v komentáři s názvem „Kam vede ta spolupráce s Němci“. Ve 24.vysílání v úterý 16. 9. 1941 se vrací k tématu slovanské solidarity proti Německu a to v komentáři „Měsíc po všeslovanském sjezdu“. V komentáři „Druhá mobilisace“ (27. vysílání) z 23.9. vzpomíná na zářijové dny roku 1938 a v dalších dvou – „Hitler chce zavraždit krvavými popravami“ (28. vysílání, 26.9. 1941) a „Český lide, muži, ženy a mládeži“ (30. vysílání, 30.9. 1941) vyzývá národ - vzchopte se a v komentáři z 30. 9. zdůrazňuje, aby se nenechal zastrašit *gestapovským arcivrahem Heydrichem* a aby *zahájil celonárodní obrannou akci proti krvavému heydrichovskému teroru*. Komentář z 3. 10. 1941 (31. vysílání) věnuje Kopecký „Památce popravených národních hrdinů“ a naopak dne 7.10. 1941 (33. vysílání) tvrdě kritizuje a odsuzuje „Hnusný projev předsedy Národního souručenství rytíře Fouska“.¹⁵⁴

I v následujícím roce pokračoval Václav Kopecký v tvorbě svých komentářů, a tak byl v pondělí 23. února 1942 uveřejněn 26. komentář, jehož obsahem je nejen oslava 24. výročí založení Rudé armády a jejich dosažených úspěchů ale také SSSR, Stalina a zdůraznění odhodlání českého národa bojovat po jeho boku. Ve shodném duchu se nese i Kopeckého následující komentář (číslo 27) ze středy 25. února 1942.¹⁵⁵ Tyto komentáře však již byly vysílány jinou cestou – a to z Ufy přes Kujbyšev do Moskvy a odtud rádiem publikovány, neboť v důsledku přímé hrozby německé armády musela být Moskva již v říjnu 1941 částečně

¹⁵³ KOPECKÝ, Václav. *ČSR a KSČ*, c. d., s. 315.

¹⁵⁴ NA, f. KSČ - ÚV- 100/24, sv. 170, a.j. 1504.

¹⁵⁵ NA, f. KSČ - ÚV- 100/24, sv. 170, a.j. 1505.

evakuována a sídlo sovětské vlády bylo přesunuto do Kujbyševa. Evakuace se vedle cizích diplomatických zastupitelství týkala i zahraničních politických pracovníků, kteří našli své nové přechodné působiště buď právě v Kujbyševu, kam bylo evakuováno československé vyslanectví v čele se Zdeňkem Fierlingerem a vojenská mise nebo v Ufě, hlavním městě Baškirské autonomní republiky.

Václav Kopecký s rodinou se spolu s Gottwaldem a několika dalšími dostal v říjnu 1941 do Ufy. Zde také kromě dalších stranických a organizačních aktivit pokračoval v práci ve vysílání. Vedl slovenskou redakci, psal pro vysílání, dělal přednášeče Gottwaldových komentářů. Z Ufy se včetně slovenského vysílání vysílalo čtyřikrát denně – ráno, odpoledne o půl čtvrté ufimského času a večer česky a slovensky.¹⁵⁶

Z následujícího období je dochovaná velmi zajímavá korespondence mezi „Ufáky“ (jak jsou v dopisech označováni) většinou psaná Kopeckým a občas podepsaná Gottwaldem a mezi Janem Švermou. Ten pracoval v Moskvě, kde pomáhal českému a slovenskému vysílání moskevského rozhlasu, psal rozhlasové komentáře pro zahraniční vysílání, posílal články do časopisů v zahraničí a od počátku roku 1942 řídil v Moskvě politickou práci týkající se čs. zahraničního odboje a formování prvních útvarů čs. vojenské jednotky v SSSR.¹⁵⁷ Korespondence také probíhala i mezi výše zmíněnými a čs. komunisty působícími v Kujbyševu a umožňuje nám nahlédnout na vztahy, názory, denní starosti a jednání autorů. Jejimi hlavními tématy jsou vedle každodenních starostí a materiálních problémů především vysílání a s tím související obtíže, personální obsazení, určování dalšího postupu i působení v čs. zahraniční vojenské jednotce. Sem se také orientovala další iniciativa Václava Kopeckého motivovaná snahou komunistů prosadit si v jednotce svůj vliv.

Zformování vojska v SSSR posilovalo zahraničněpolitickou prestiž čs. zahraniční vlády, která se tím současně snažila o navázání dobrých vztahů se SSSR a o případné regulování sovětského vlivu na budoucí uspořádání středoevropských poměrů.¹⁵⁸ Současně se ale náčelník Čs. vojenské mise plk. Píka, kterého (jak je zřejmé nejen z korespondence ale i

¹⁵⁶ NA, f. KSČ - ÚV- 100/45, sv. 15, a.j. 265.

¹⁵⁷ KOPECKÝ, Václav. *O Janu Švermovi*. Praha : Orbis, 1950, s. 29 – 30.

¹⁵⁸ Souhlas s formováním čs. zahraniční vojenské jednotky na svém území vyjádřil SSSR v Československo – sovětské smlouvě z 18. července 1941, čímž došlo k stvrzení již dříve podniknutých kroků, které kulminovaly na jaře 1941. Tehdy do Moskvy dorazila skupina čs. důstojníků v čele s plk. Heliodorem Píkou, která představovala prozatím tajnou čs. vojenskou misi, k níž se připojil i pplk. Ludvík Svoboda, velitel tzv. Východní skupiny čs. armády v SSSR. Podmínky výstavby čs. jednotek byly dále rozpracovány ve vojenské dohodě podepsané 27. září 1941. V prosinci téhož roku bylo povoleno přikročit k formování čs. mechanizované brigády. Následně pak začal pplk. Svoboda v Buzuluku jednotku organizovat. V lednu 1942 bylo dohodnuto propouštění čs. občanů z internačních či zajateckých táborů, aby se mohli hlásit do čs. vojska, kam byl přístup povolen i sovětským občanům české a slovenské národnosti. Dne 12. února 1942 bylo vyhlášeno zřízení 1. pěšího praporu. V červenci 1942 došlo k reorganizaci a k zřízení 1. čs. samostatného polního praporu. RICHTER, Karel. *Československý odboj na Východě*. Praha : Magnet - Press, 1992, s. 24 – 30.

z jiných projevů) Václav Kopecký extrémně nesnášel a nevybíravě urážel, obával rostoucího vlivu komunistů v jednotce. To nebylo úplně od věci, neboť zahraniční vedení KSČ si plně uvědomovalo význam čs. vojenských jednotek tvořících se v SSSR pro šíření svých idejí. Potvrzuje to i Zdeněk Fierlinger, čs. vyslanec a sociální demokrat, orientující se stále zřetelněji na komunisty. Vzpomíná, jak se 10. září 1941 sešel u prof. Zdeňka Nejedlého s Kopeckým, Gottwaldem a Švermou a kromě toho, že je informoval o situaci v Londýně, mluvili také o budování našich vojenských jednotek na území SSSR. Ikdyž si uvědomovali obtíže s tím spojené, rozhodli se, *chopit se tohoto úkolu se vši energií.*¹⁵⁹ Mezi komunisty a vojenskou misí tak existovalo stále rostoucí napětí.¹⁶⁰

Václav Kopecký vyjádřil komunistický náhled na věc takto... *Československý vojenský sbor na území SSSR musí býti prodchnut duchem bratrského přátelství, duchem spojenecké věrnosti a oddanosti Sovětskému svazu, vědomím úcty k Rudé armádě, vědomím povinností k věci velkého osvobozovacího zápasu, vedeného sovětským lidem. V tomto duchu bude též prováděna výchovná práce československé armády, seznamující její bojovníky s otázkami SSSR a jeho ekonomickým, sociálním a politickým zřízením a s jeho ústavou a s jeho Rudou armádou...nutno bedlivě dbát o to, aby v československém vojenském sboru neměly místo antisovětské tendence...Neboť ten, kdo skrývá v sobě antisovětské smýšlení je nespolehlivý nejen v boji za národní svobodu, ale může se stát nebezpečným škůdcem v řadách československého vojska...*¹⁶¹ Zahraniční vedení KSČ začalo posílat do vojenských útvarů své oddané, kteří zde měli organizovat činnost komunistů na podkladě směrnic schválených v březnu 1942 tajemníkem Kominterny Georgi Dimitrovem a pravidelně informovat vedení o zdejších poměrech.¹⁶² Kopeckého informace a také úsudek o jednotlivých lidech měl vliv na výběr těchto oddaných. KSČ si tak v rozporu se zákonem postupně v jednotce vytvořila tajnou organizaci, jejímž prostřednictvím působila mezi vojáky - agitovala, bojovala s reakčními názory, odhalovala tzv. protisovětské a reakčně smýšlející živly, kteří byli následně v jednotce zavražďováni, izolováni či dokonce za spolupráce s NKVD posíláni do

¹⁵⁹ FIERLINGER, Zdeněk. *Ve službách ČSR*. [II. díl] Paměti z druhého zahraničního odboje. Praha : Svoboda, 1948, s. 26 – 27.

¹⁶⁰ Např. Kopecký v dopise Janu Švermovi psaném po květnu 1942: *...mimoходом: ten plukovník Píka jest fatální osobností...jde o muže západních intencí vojenské nějaké konspirativní klíky..Poměr mezi Fierlingerem a Píkou jest podivný, napjatý, vzájemně téměř nepřátelský. S Fierlingerem jsme se sblížili velmi a v mnohém, co se týká budoucnosti domlouvali.*

NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 15, a.j. 265.

¹⁶¹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 1, a.j. 27.

¹⁶² Jednalo se především o mjr. MUDr. B. Vrbenského, delegovaného za KSČ do Státní rady v Londýně a člena Čs. vojenské mise, B. Reicina a kpt. JUDr. J. Procházku, který se měl v jednotce ujmout řízení osvětové práce s cílem získat zde pro komunisty rozhodující vliv.

RICHTER, Karel. *Československý odboj na Východě*. Praha : Magnet - Press, 1992, s. 31.

Gulagů jako např. v případě Karla Goliatha,¹⁶³ kde sehrál svou negativní roli i Václav Kopecký, ale o této kauze se zmíním až v dalších kapitolách.

Vedle výše zmíněného určitého vlivu na personální otázku v jednotce se Kopecký věnoval ideovému působení na jednotku formou článků nebo projevů. Možnost přímého působení se mu naskytla, když po boku Gottwalda spolu s redaktorem Borkem navštívili 26. května 1942 jednotku v Buzuluk. Oficiálně byla návštěva členů zahraničního vedení KSČ předkládána jako návštěva poslanců čs. Národního shromáždění spojená s přednáškou o zahraničním odboji. Svoji misi splnila úspěšně, když řečníci v umírněném duchu vysvětlovali principy komunistické odbojové linie.¹⁶⁴ K čs. vojenské jednotce v SSSR pronesl Kopecký také projev „O významu atentátu na Heydricha“.¹⁶⁵ V dopise Švermovi potom vyjádřil svůj celkový dojem z návštěvy takto *...Historie čsl. jednotky jest poněkud komplikována. Náš konečný závěr byl ten, že nutno usilovati o to, aby jednotka byla bojeschopným, důstojným, vnitřně jednotným tělesem. To vyžaduje příslušný postup našich lidí v duchu národní jednoty, ale zároveň odstranění několika lidí z důstojnického sboru, kteří konspirativní práci, nám i Sov. Svazu nepřátelskou, vytvářejí nebezpečné vnitřní napětí v jednotce.*¹⁶⁶ Když se potom následující měsíc uskutečnila návštěva ministra národní obrany generála Ingra, porovnal Procházka obě návštěvy *...celkem podle mínění soudruhů, s kterými jsem mluvil, měla Vaše návštěva a Klémův a Vaškův projev větší ohlas než tahle oficiální návštěva...*¹⁶⁷

Také Ludvík Svoboda začínal být komunisty považován za člověka, s kterým jde do budoucna počítat, neboť jak Kopecký uváděl *...velitele jednotky pplk. Svobodu, oceňujeme s nadějí, že by bylo možno ho získati pro pochopení spojení čsl. vojenské slávy s velkou Sov. Svazu a s věcí čsl. budoucnosti...*¹⁶⁸ Co se týká budoucnosti ČSR, začala být v úvahách zahraničního vedení KSČ spatřována ve formě liberální demokracie s širokými svobodami a silnou komunistickou stranou a to v případě, že Rudá armáda pronikne nejen do střední

---

¹⁶³ RICHTER, Karel. *Přes krvavé řeky : československý východní odboj bez cenzury a legend*. Praha : Ostrov, 2003, s. 97.

¹⁶⁴ Vrbenský na popud Gottwalda získal Svobodův souhlas pro pozvání členů zahraničního vedení KSČ k jednotce. Svoboda, který v této akci viděl možnost jak zmírnit napětí ve vztazích s komunisty v jednotce a získat lepší pozici při jednání se sovětskými úřady, o ní ale pouze jen dodatečně informoval H. Píku, za což sklídlil pro překročení svých povinností vlnu velké kritiky.

RICHTER, Karel. *Přes krvavé řeky : československý východní odboj bez cenzury a legend*. Praha : Ostrov, 2003, s. 93.

¹⁶⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 1, a.j. 29.

¹⁶⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 15, a.j. 265.

¹⁶⁷ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 171, a.j. 1507.

¹⁶⁸ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 15, a.j. 265.

Evropy ale i na území ČSR, kde mělo dojít k celonárodnímu povstání připraveného partyzánským bojem.¹⁶⁹

Na konci prosince 1942 doprovázel Kopecný Gottwalda do Moskvy, aby zde spolupracovali na vypracování rezoluce EKI o budoucích úkolech KSČ, která byla pod názvem „Rezoluce o politické linii a nejbližších úkolech KSČ v národně osvobozeneckém hnutí“ schválena 5. ledna 1943.¹⁷⁰ Její obsah se tak stal základem pro výstupy a jednání Václava Kopecného ve vztahu k domovu a současně potvrzoval nutnost prosadit svůj vliv ve východní jednotce a organizovat partyzánský boj.

Boj o vliv nad východními jednotkami se opět naplno projevil po zřízení 1. čs. záložního pluku (1. 2. 1943), když jednak MNO jmenovalo jeho velitelem plk. J. Kratochvíla a když 90% většinu pluku tvořili Podkarpatští Rusíni propouštění ze sovětské internace a tudíž negativně naladěni k SSSR. Do funkce osvětového důstojníka byl tak komunisty dosazen zkušený osvětový činitel kpt. Procházka, kterému Kopecný důvěřoval...*Bude naším důležitým činitelem v čsl. brigádě. Všechny soudruhy jež do tábora putují, již odkazujeme na to, aby se kolem kapitána Procházky soustředili jako kolem hlavy našich živelů...*¹⁷¹ Jeho činnost přijel podpořit i Kopecný, když po boku Gottwalda dorazil 29. dubna 1943 do Buzuluku, aby zde oslavili „1. máj“ ve snaze působit na příslušníky jednotky. Redaktor Borek v dopise zdůrazňuje význam návštěvy pro politickou výchovu, která zde byla ještě nutnější, než tomu bylo u prvního praporu.¹⁷²

Následovaly spory v souvislosti s obsazením funkce velitele 1. čs. samostatné brigády.¹⁷³ Ke sporům docházelo i v souvislosti s využitím východních vojenských jednotek a také se zapojováním britských důstojníků do služby v nich. Kopecný tyto třecí plochy ze svého úhlu pohledu shrnul, když popisuje, jak při pozdějším setkání s prezidentem Benešem při jeho návštěvě v Moskvě v prosinci 1943, mu komunisté vytýkali...*že podporuje Ingrovy*

---

¹⁶⁹ GEBHART, Jan; KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české 1938 – 1945*. Sv. XV.b. Praha; Litomyšl : Paseka, 2007, s. 165 – 166.

¹⁷⁰ Vycházela z toho, že nastal čas pro definitivní porážku Německa, k níž má přispět i čs. lid. S tím souvisela výzva k stupňování národně osvobozeneckého boje, k obraně jak lidských tak materiálních zdrojů země, k rozvoji ozbrojených forem boje (ozbrojených bojových oddílů ve městech a partyzánských skupin na venkově) s cílem protinacistického lidového povstání jehož hlavními organizátory měly být ilegální národně revoluční výbory a národně revoluční gardy uskutečňující tak ideu národní fronty. Komunisté chtěli získat určující roli v rámci odboje a připravit si tím cestu pro budoucí převzetí moci.

GEBHART, Jan; KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české 1938 – 1945*. Sv. XV.b. Praha; Litomyšl : Paseka, 2007, s. 166 – 167.

¹⁷¹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 15, a.j. 265.

¹⁷² NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 171, a.j. 1507.

¹⁷³ Jejím velitelem MNO ustanovilo plk. J. Kratochvíla. V reakci na to Fierlinger upozornil Londýn, že vojenští představitelé SSSR prosazují Svobodovu kandidaturu. Výsledkem této roztržky byl kompromis, kdy plk. Kratochvíl byl jmenován velitelem všech čs. vojenských jednotek v SSSR a plk. Svoboda velitelem 1.čs. samostatné brigády.

*škůdcovské zásahy do čsl. vojenských jednotek v Sovětském svazu, že podporuje intriky s jmenováním Jana Kratochvíla jako velitele čsl. vojenských jednotek a že podporuje záluďnou činnost Heliodora Píky... a dále to, proč Ingr brzdí školení bojovníků čsl. vojska v SSSR na důstojníky a proč stále jen posílá k čsl. vojenským jednotkám v Sovětském Svazu důstojníky z Londýna...*¹⁷⁴

Dalo by se konstatovat, že působení Václava Kopeckého související s formováním čs. jednotky jednoznačně spočívalo v jeho tradiční činnosti – propagaci komunistické ideologie, linie Kominterny za účelem posilování pozic strany v jednotce, a to nejen formou agitace ale i pořádáním akcí ve jménu KSČ jako bylo např. darování hudebních nástrojů.¹⁷⁵ Vliv měl i v personálních otázkách, aby do jednotky byly nasazeni agitačně schopní lidé. Nebo naopak upozorňoval na nebezpečí „reakčních živelů“ v jednotce. Na jeho doporučení na určité osoby se ve vzájemné korespondenci táže Procházka i Šverma, kterého Kopecký sám vyzývá, že kdyby potřeboval nějaké informace kádrového charakteru, ať se na ně do Ufy obrátí.

Korespondence přináší zajímavý pohled i do každodenních potřeb a starostí čs. komunistického exilu. Jedním ze zásadních a trvalých témat byl tíživý nedostatek informací z domova. Dalším obvyklým obsahem dopisů bylo špatné spojení mezi Moskvou a Ufou a záležitosti týkající se vysílání či názorů na dané události. Šverma si stěžoval, že vysílače z Ufy neslyší, žádal o dodávání Gottwaldových komentářů a direktiv. V únoru 1942 se potom zmiňuje o možnosti nového vzájemného spojení dálkopisem.¹⁷⁶ Později existovalo i telefonické spojení. Také Václav Kopecký si (někdy po červnu 1942) s jistou dávkou nervozity, že se nenachází v centru dění Švermovi posteskl...*uznáváš jistě, že málo dopisů od Tebe musí nás více mrzeti, než Tebe naše nedostatečná korespondence. Ty jsi v centru a máš nám mnoho, co říci, zatímco my tu tvoříme již jen jakýsi detachment v dáli a můžeme Ti poskytnout málo informací, jež by pro Tebe byly novinkou...Nezapomeň také předávat nám ihned vše, co nám může býti informativně prospěšné!*... V této souvislosti žádá o zajištění doručení časopisů z Protektorátu a ze Slovenska a zdůrazňuje, že mají velkou zodpovědnost pokud jde o linii doma a připomíná, *...že po zásazích soudruha D. [imitrova] stupňujeme úsilí o partyzánský boj a národně osvobozovací válku doma všemi způsoby. Účinnost naší propagandy jest pro nás stále otázkou...*Zdůrazňuje také, že je nutné, aby i komunisté v Londýně prosazovali *v tomto směru politiku.*¹⁷⁷ To, že komunisté v Ufě neměli dostatek

---

RICHTER, Karel. *Československý odboj na Východě*. Praha : Magnet - Press, 1992, s. 47 – 54.

¹⁷⁴ KOPECKÝ, Václav. *ČSR a KSČ*, c. d., s. 340 – 341.

¹⁷⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 15, a.j. 265.

¹⁷⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 171, a.j. 1513.

¹⁷⁷ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 15, a.j. 265.

informací, dosvědčuje i fakt, že Kopecký si nebyl jistý, zda používat název Lidice nebo Libice a ještě v dopise z 5. srpna 1942 uvádí...*v Lidicích se pravděpodobně velmi krvavě bojovalo. Podle londýnského „Čechoslováka“ byla obec roztržena děly!*...Také se rozhořčuje nad instrukcemi z Londýna, které vybízejí, aby se v zahraničním rozhlasu nevyzývalo k sabotážím, protože by to mohlo nacistům sloužit jako záminka k teroru a označuje to za ukázkou toho, *jak se brzdí boj doma.*¹⁷⁸ Václav Kopecký tak opět poslušně následoval sovětskou názorovou platformu, která navzdory reálné situaci v Protektorátě decimovaném gestapem po atentátu na Heydricha, vyžadovala aktivní odpor a sabotáže (především ve zbrojovkách), což Londýn za dané situace odmítal.

Co se týká materiálního zabezpečení, posteskl si Václav Kopecký z Ufy...*že jsme se z té nešťastné kategorie „opomíjených“ již nevydrápali. Jen pomalu nabýváme sem tam práv, která nám tradičně náležela...doplácíme holt, na tu českou skromnost..* a současně vyjadřuje manželům Gottwaldovým dík za materiální podporu, kterou jeho rodině poskytují.¹⁷⁹ Na příleženou jim do Ufy občas zaslali dodávku kafe či cigaret soudruzi z Moskvy či Kujbyševa. Materiální pomoc také přicházela prostřednictvím mezinárodní organizaci Rudé pomoci - tzv. MOPRu, kde byl činný Josef Krosnář. V této souvislosti docházelo také k nepříjemným situacím, když například Krosnář zajistil ze své iniciativy dodávku látek pro zaměstnance velvyslanectví, aniž by to předtím probral s českou sekci. Kopecký, který se snažil vyhnout jakýmkoliv třecím plochám se sovětskými místy, psal v reakci na to Heddě Borkové, aby celou dodávku stornovala, neboť...*takové převody jsou kompromitující nejen z hlediska sovětských válečných poměrů, ale mohly by být využity ke kompromitujícím účelům i určitými čs. kruhy...* a zdůraznil, že nikdy Krosnáře k takovým jednáním nezplnomocnil, a aby se na to dávalo pozor, neboť obdobná situace nastala i s léky.¹⁸⁰

Ani ve válkou zkoušené Moskvě to soudruhovému neměli snazší. Jan Šverma si opakovaně stěžuje na velké zimy a nedostatek topiva a základních potřeb pro sebe a své čs. kolegy v rozhlase. V této souvislosti informuje v únoru 1942 Kopeckého, aby vzkázal své manželce Hermíně, že jim nad bytem praskla roura a voda zatopila celý jejich moskevský byt, který se nacházel v hotelu Lux. Také často nasazuje na Zdeňka Nejedlého - jako například, v reakci na Kopeckého požádání, aby jim v Moskvě sehnal nějaké české klasiky, které by v Ufě mohli používat pro citace do komentářů, odepíše Šverma, že bohužel nic, co by se opravdu hodilo, nesehnal a že se ptal i Nejedlého, ale *...ten taky nařiká, že nic nemá... ovšem*

¹⁷⁸ NA, f. KSČ - ÚV -100/45, sv. 15, a.j. 265.

¹⁷⁹ NA, f. KSČ - ÚV -100/45, sv. 15, a.j. 265.

¹⁸⁰ NA, f. KSČ - ÚV -100/24, sv. 171, a.j. 1507.

moc mu nevěřím, protože ten sedí na knihách jako křeček... A na jiném místě referuje o Nejedlého malérech, že špatně píše články, které mu nakonec EKI zakázala, což Šverma glosoval slovy...*Nu, patří mu to, dědkovi...* Nakonec ty články, ale musel psát sám...*sesmolili jsme to s Rudou asi tak „oficiálně“, jako Vašek dělával svoje slavná komuniké...*¹⁸¹ Zde naráží na Kopeckého schopnost napsat za velmi krátkou dobu obsahově plytký proslav a navzdory tomuto vědomí ho s největší vážností přednést a prezentovat jako vážnou věc.

Také Václav Kopecký se na Nejedlého díval navzdory později navenek prezentovanému dobrému vztahu z patra. Nejedlý si byl této své pozice outsidera vědom a již v srpnu 1941, jak referoval Procházka Gottwaldovi o své rozmluvě s Nejedlým, si na ni hořce stěžoval a projevoval hlubokou nespokojenost a roztrpčenost nad českými soudruhy z Kominterny. V této souvislosti Nejedlý dost výstižně uvádí...*Čeští soudruhové v Kominterně – to je uzavřený kroužek osob, aniž má dostatečné spojení se světem a s masami. Otázky se takto rozhodují v úzkém uzavřeném kruhu, hlavně třemi soudruhy: Gottwaldem, Švermou a Kopeckým. Oni jsou více ideology, než politiky...*¹⁸² Také se rozčiluje, že ho Kopecký neinformoval o uzavření smlouvy s ČSR a že pro něj, ač ho žádal, vůbec nic neudělal, když měl být z Moskvy přestěhován do Tomsku. Teprve na zásah sovětských soudruhů mohl v Moskvě zůstat. Nejedlý se snažil zvýraznit svou důležitost tím, že zdůrazňoval množství svých kontaktů a později také do Ufy s určitou dávkou servilnosti dodával informace všeho druhu – politické i soukromé. I takové bylo zákulisí vztahů čs. exulantů v Moskvě. Napětí a vzájemná rivalita se postupem války a snahou získat mocenské postavení ještě zvětšovaly. O tom však v publikacích Václava Kopeckého, kde líčí nebo se zmiňuje o tomto období,¹⁸³ samozřejmě nic nenalezneme, ba naopak oslavných slov se tam dočká i prof. Zdeněk Nejedlý.

Pochvalně se Kopecký vyjádřil o manželce Jana Švermy, Marii, která byla v Ufě povolána do redakce v plnoprávném postavení jako pracovnice...*píše pilně a velmi dobře. Denně napíše několik článků, stylisticky propracovaných...*¹⁸⁴ Za několik let bude Kopecký jeden z těch, kteří budou proti Marii Švermové konstruovat politický proces.

Svou nevraživost a útočnost vycházející z velké ambicióznosti projevil Václav Kopecký i v souvislosti s Rudolfem Slánským, který se v březnu 1942 stal „nadšéfem“ - náčelníkem střeoevropského vysílání a vedl tak českou, slovenskou, polskou a maďarskou

¹⁸¹ NA, f. KSČ - ÚV -100/24, sv. 171, a.j. 1513.

¹⁸² NA, f. KSČ - ÚV -100/24, sv. 171, a.j. 1511.

¹⁸³ KOPECKÝ, Václav. *ČSR a KSČ*, c. d.; KOPECKÝ, Václav. *O Janu Švermovi*, c. d.; KOPECKÝ, Václav. *Gottwald v Moskvě*, c. d.

¹⁸⁴ NA, f. KSČ - ÚV -100/45, sv. 15, a.j. 265.

redakci moskevského rozhlasu. Mohl tedy sám, byť jen dočasně, rozhodovat o tom, co se může pouštět.¹⁸⁵ Kopecký se ostře postavil proti novému postavení Slánského, který v reakci na to zaslal do Ufy velmi pokorný dopis, kde se fakticky omlouvá, že tuto funkci zastává a snaží se celou situaci uklidnit. Zřejmou motivací k napsání dopisu v tomto duchu bylo, že *...Vašek prý nadává, že jsem přijal funkci náčelníka a že bych raději se měl věnovat české redakci...*¹⁸⁶ Dále uvádí, že tuto funkci přijal jen pod nátlakem ostatních, že s ní sám není spokojen a že nevěděl, že v Ufě s tím nesouhlasí. Následně osvětloval její výhody, a také se omlouval, že dlouho nepsal a měl obavy, aby si nemyslili, že když se stal náčelníkem, že se odrodil. Na jiném místě zase chválí Kopeckého vysílání, které občas mají možnost slyšet...*má dobrý hlas, dobrý přednes, čte to s vervou a elánem jako na schůzi. Posloucháme a využíváme všeho, co z toho jen využít můžeme. Je to pro nás velikou pomocí a osvěžením...*¹⁸⁷ Svou vervu a elán uplatní Václav Kopecký i za několik let, kdy bude vystupovat proti tzv. protistátnímu spikleneckému centru včele se Slánským. Ambice a kariérismus Václava Kopeckého z něho činily člověka velmi nevyzpytatelného ve vztahu k ostatním. Ti se v okamžiku, kdy se mu byť jen hypoteticky stavěli do cesty nebo se o jejich odepsání rozhodlo na vyšších místech, stávali jeho úhlavními nepřáteli, které neváhal zdiskreditovat či přispět k jejich kariérní či dokonce fyzické likvidaci. I to nebo možná právě to byla cesta, kterou si Václav Kopecký budoval svoji kariéru, a která plně zapadala do nevyzpytatelného ovzduší sovětských direktiv.

Veliké mocenské ambice Václava Kopeckého se projeví také v souvislosti s událostí, o které se ve své oslavné publikaci o Klementu Gottwaldovi rovněž nezmínil. Z popudu představitelů Kominterny a vlivem zákulisních intrik se totiž Gottwaldova pozice začala na přelomu let 1942 a 1943 nebezpečně otrásat. Je možné, že se znelíbil nejvyšším sovětským místům kvůli prvotnímu váhavému postoji k organizování partyzánského boje doma. Mezi další důvody patřil jeho zhoršený zdravotní stav a nadměrná konzumace alkoholu.¹⁸⁸ Byl to právě Václav Kopecký, který až do té doby blízký Gottwaldův spolupracovník, začal jednat s Janem Švermou o jeho možném nahrazení Gottwalda. Ten to ale odmítl.¹⁸⁹ Tato událost však samozřejmě ovlivnila i jejich vzájemný vztah. Gottwald se začal Kopeckého obávat, i když jako znalci sovětských praktik mu muselo být jasné, že Václav Kopecký nejednal jen ze

---

¹⁸⁵ Následně totiž bylo rozhodnuto o zcentralizování propagandy takže všechny články se měly předkládat Tassu ke kontrole.

NA, f. KSČ - ÚV -100/24, sv. 171, a.j. 1513.

¹⁸⁶ NA, f. KSČ - ÚV -100/24, sv. 171, a.j. 1512.

¹⁸⁷ NA, f. KSČ - ÚV -100/24, sv. 171, a.j. 1512.

¹⁸⁸ Příčiny udávané Karlem Kaplanem v KAPLAN, Karel. *Mocní a bezmocní*. Toronto : Sixty - Eight Publishers, 1989, s. 15.

svého popudu. Z korespondence z tohoto období je patrné určité napětí, objevují se různé narážky na neshody. V listopadu 1942 Šverma píše, že byli zneklidněni informacemi o Gottwaldově zdravotním stavu a současně se omlouvá, jestli se za své návštěvy v Ufě nechoval vždy nejlépe...*příčiny mého určitého zklamání dovedete jistě dobře pochopit...*¹⁹⁰ Přelom roku trávili Gottwald a Kopecký za účelem spolupráce na vypracování rezoluce EKI v Moskvě, kde tak byla příležitost projednat i jiné otázky. O nevyrovnaném vztahu mezi Gottwaldem a Kopeckým svědčí i Kopeckého omluva v dopise z jara 1943, která poodhaluje vzájemné dlouhodobější neshody...*Nezlob se, že jsem...na Tebe opět trochu prudce vylítl. Byl to pomíjivý záchvat moralistního vyčítání. Věřím však plně v Tvoji svrchovanou dobrotu. A když se takto zlobím, tak jen proto, že chci, aby sis zachoval zdraví a svěží energii pro velké budoucí úkoly, jež Tě včele strany očekávají...Máme Klému jen jediného a tak musíš pochopiti, že Tě chceme strážiti především ošklivým...*¹⁹¹ Zde také Kopecký zřejmě naráží na Gottwaldův problém s alkoholem.

Ať už byla síla rivality mezi jednotlivci jakákoliv, všechny spojovala touha a naděje na návrat domů nebo alespoň, pro daný okamžik, zpět do Moskvy. V květnu 1942 píše Jan Šverma soudruhům do Ufy, že jejich příjezd bude možný nejdříve v červnu, ale že další odložení nejsou vyloučena v důsledku špatné materiální situace. V listopadu téhož roku se pak omlouvá, že jejich příjezd nelze zatím urychlit a v únoru 1943 si potom stěžuje, že se nic nemění a také se poprvé zmiňuje o *Vaškově kujbyševské misi*.¹⁹²

Během února 1943 se v Kujbyševu už vysílalo omezeně a vysílání se mělo omezovat i dále. V dubnu se rozhodlo o zrušení kujbyševského vysílání, přeložení všeho do Moskvy a současně bylo definitivně rozhodnuto o odjezdu Kopeckého do Kujbyševa, kde byl pověřen *zvláštním posláním*.¹⁹³ O něm píše Kopecký z Kujbyševa Gottwaldovi, který se již nacházel v Moskvě...*budu formálně posuzován jako korespondent, což má umožniti volnost nových styků a zároveň markýrování mé sekrétní práce...* Dále uvádí, že ještě musí vyčkat inženýra, který má jeho působnost technicky zajistit. O své *sekrétní práci* se ale Kopecký vyjadřuje jen ve velmi nejasných náznacích...*Řádnou představu o mém „strašení“ si arcit' stále nemohu udělati. Jde totiž o to, abych nestrašil v době, kdy jde „od tamtud“ třeba muzika. To by se to těžko strašilo. Budu žádati volné disponování s vhodným časem...* Ještě ve své druhé zprávě ze dne 17. května 1943 Gottwaldovi oznamuje, že jeho práce ještě nezačala, protože věci se

---

¹⁸⁹ KAPLAN, Karel; KOSATÍK, Pavel. *Gottwaldovi muži*. Praha ; Litomyšl : Paseka, 2004, s. 22.

¹⁹⁰ NA, f. KSČ - ÚV -100/24, sv. 171, a.j. 1513.

¹⁹¹ NA, f. KSČ - ÚV -100/24, sv. 171, a.j. 1509.

¹⁹² NA, f. KSČ - ÚV -100/24, sv. 171, a.j. 1513

technicky připravují. V dopise z 9. června 1943 potom opět sděluje, že ...*Stále ještě „nestraším“* a současně se raduje ze zprávy od moskevských soudruhů, že by i on mohl také brzy přijet do Moskvy.¹⁹⁴ Je tedy otázkou, zda Václav Kopecký toto své zvláštní posláni nakonec vůbec vykonával. V červnu 1943 uvádí, že jeho tamní činnost se i nadále vyčerpává hlavně psaním informačních článků pro EKI a československou agendu.

Mezi další kujbyševské úkoly Václava Kopeckého patřila spolupráce s některými dalšími soudruhy a spolu s nimi vykonávání posláni týkající se styku s *našimi lidmi* v čsl. armádě. Tak například zajistil dodání osvětových důstojníků či vyjednávání s plk. Píkou o zařazení komunistických sympatizantů na pozice v čs. armádě. Dále předával informace z *kujbyševských míst straně*. Jednalo se o informace politického rázu – například související s čs. armádou v SSSR nebo o chystané návštěvě Beneše v Moskvě. V této souvislosti nabádá, aby se všichni důkladně o všem předem smluvili s Fierlingerem a druhými, protože to bude pravděpodobně před koncem války první a poslední příležitost, jak si závazně vyjasnit různé otázky přítomnosti a budoucnosti. A dodává...*Já přirozeně souhlasím se vším, co podniknete i při jednání s Benešem i v otázce nového postavení strany v souvislosti s rozpuštěním Komiterny. Neboť: „Kde jste vy ve jménu svém, tamť i já jsem“ ...*¹⁹⁵ I toto je jistým náznakem toho, jak si byl Václav Kopecký v této době poměrně jist svou mocenskou pozicí. Ironicky či nabubřele potom působí použití citátu z Bible, vezmeme – li v úvahu jeho nenávistný vztah k čemukoliv náboženskému. Současně se ale snaží vystupovat loajálně vůči Gottwaldovi, když se staví do pozice bezradného...*Klémo! Cítím, se stále ještě nesvůj. Byl jsem 15 let zvyklý stále býti s tebou a dávatí Ti vše rozhodovati. Ted' musím, např. když Píka nebo Toman se mnou mluví, stále říkati: škoda, že tady není Kléma, aby to slyšel a řekl, co soudí...*¹⁹⁶

Další okruh záležitostí, které v Kujbyševu Kopecký řešil, byly otázky personální. V první řadě se jednalo o případ Andreje Patruše. Ten pocházel z Podkarpatské Rusi, roku 1938 vstoupil do komunistické strany, stal se důstojníkem a byl zařazen do formující se Čs. armády v Buzuluku. Jeho případ byl řešen již od září 1942, kdy se Borek z Kujbyševa táže Ufy na správný postup s tím, že Patrus je v kontaktu s členem Státní rady Ciberou v Londýně, který ho mimo jiné žádá, aby navrhl kandidáty na členství ve Státní radě z řad Podkarpatorusů. Z Ufy odpověděli, že se od této záležitosti má strana distancovat.¹⁹⁷ Po svém příjezdu do Kujbyševa Kopecký Patrusovi oznámil, že bylo rozhodnuto přerušit s ním

---

¹⁹³ FIERLINGER, Zdeněk. *Ve službách ČSR*. [II. díl] Paměti z druhého zahraničního odboje. Praha : Svoboda, 1948, s. 122.

¹⁹⁴ NA, f. KSČ - ÚV -100/24, sv. 171, a.j. 1509.

¹⁹⁵ NA, f. KSČ - ÚV -100/24, sv. 171, a.j. 1509.

¹⁹⁶ NA, f. KSČ - ÚV -100/24, sv. 171, a.j. 1509.

jakékoliv stranické vztahy, protože strana odmítá odpovědnost za jakékoliv jeho politické i vojenské kroky. Tím měla být věc vyřízena. Během rozmluvy sdělil Patrus Kopecckému také něco, co Kopecckého při jeho tendenci k osobní vychloubačnosti evidentně potěšilo a následně referoval Gottwaldovi, že se ve vojenské čsl. misi soudí prý o komunistech takto...*Krosnář ten nám není nebezpečný. Ale Gottwald a Kopeccký – ti jsou chytří. Na ty si musíme dávat pozor...*¹⁹⁸

Záležitosti kolem poručíka Patrus se posléze vyvinuly ještě v úplně jiné rovině, a to když přivedl do jiného stavu čs. exulantku Boženu Macháčovou, slíbil jí sňatek, aby se v zápětí ukázalo, že je již ženatý. Kopeccký, který měl záležitost řešit, o celé aféře píše 17. května 1943 z Kujbyševa Gottwaldovi...*Dovedeš si představit, jak ta skandální aféra ve zdejším světě působila. Tunis, Bizerta, Churchil a Beneš v Americe, všeslovanský sjezd atd. – to vše ustoupilo do pozadí a v popředí jest Patrusova aféra...*¹⁹⁹ Popisuje ji s gustem a do detailů za použití svého typického stylu obsahujícího nezřídka nevybíravé a ironické obraty. Jelikož kromě toho představuje i zajímavou ukázkou popisu místních mezilidských vztahů, přikládám dopis do přílohy této práce. (příloha č. 8)

Za pobytu Václava Kopecckého v Kujbyševu mu předal český komunista Voda -Pexa k posouzení svůj literární výtvar – Švejka, kterého Kopeccký ohodnotil nejen jako naprosto nezdařeného a podle jeho soudu i docela hodně sprostého (!). Pexa své dílo poslal i všeslovanskému výboru do Moskvy, aby ho vytiskli. Kopeccký to okomentoval...*Budou snad moudří a nebudou Slovany otravovat Pexovým Švejkem. Jest to hrůza, když lidé jsou posedlí aspiracemi na literární slávu. Oni myslí, že pod naším štítem lze udati každou slátaninu...*²⁰⁰ Toto tvrzení je tak trochu úsměvné, neboť by se v něm mohl nalézt i jeho autor. Ani Václav Kopeccký v době exilu nezahálel a v letech 1941 – 1945 psal svérázné politické epigramy. S nadsázkou, vtípem a ironií se pokouší předkládat aktuální politické situace či zesměšňovat různé osoby jako např. v epigramu Hitlerův sexus či Otrávený Lažnovský. Epigramy byly souhrnně vydané s názvem „O nich a do nich“ pod pseudonymem Matýsek.²⁰¹ Jako příklad přikládám ukázkou epigramu do přílohy této práce. (Příloha č. 9)

Co se týká Kopecckého materiální situace, odvíjela se od jeho formální pozice korespondenta (Lidového deníku a Nové doby z Chicaga), takže - jak si posteskl – byla analogická jako v Ufě. V této souvislosti vzkazuje v květnu 1943 do Ufy Hermíně, aby

---

¹⁹⁷ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 171, a.j. 1507.

¹⁹⁸ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 171, a.j. 1509.

¹⁹⁹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 171, a.j. 1509.

²⁰⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 171, a.j. 1509.

²⁰¹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 2, a.j. 63.

zbytečně nevyprodávala své šaty a textilie za potraviny do zásoby. Hermína a syn Ivan, kterým soudruzi z Kujbyševu zařídili v listopadu 1942 nové pasy²⁰², dorazili do Kujbyševa na přelomu května a června 1943. Svůj pobyt zde ale celá rodina Kopeckých považovala za přechodný. Což jak píše Kopecký...*Souvisí také s těmi změnami, jež přineslo rozpuštění Kominterny a likvidace úfimského detachmentu, kvůli kterému zdejší kujbyševský punkt existoval. Vše zde čeká na konečné dispozice z Moskvy...*²⁰³ Ty dorazily a tak se Kopecký i s rodinou mohl vrátit zpět do vytoužené Moskvy.

2.3 ZÁVĚR MOSKEVSKÉHO OBDOBÍ

Václav Kopecký se stal členem tzv. zahraničního byra KSČ, které bylo ustanoveno v reakci na rozpuštění Kominterny.²⁰⁴ Sídlilo v druhém patře Leninova muzea a jeho dalšími členy vedle Gottwalda byli Šverma, Krosnář, Köhler a Appelt. V sousedství se nacházelo zahraniční byro komunistické strany Bulharska s jejímž představitelem Dimitrovem, tehdy zástupcem Oddělení mezinárodních informací při VKS(b), se čs. komunisté dlouhodobě snažili udržovat dobré vztahy, a tak mu například Kopecký spolu s Gottwaldem a Apeltem jménem KSČ v březnu 1943 blahopřáli k jeho 60. narozeninám.²⁰⁵

Úzké vztahy měli čs. komunisté s čs. velvyslancem Zdeňkem Fierlingerem. V budově čs. velvyslanectví v Moskvě se také nacházela redakce „Československých listů“, které začaly vycházet od srpna 1943.²⁰⁶ Václav Kopecký, který v červnu 1943 navrhl název tohoto nového časopisu čs. emigrace v SSSR, patřil nejen mezi jeho četné komunistické přispívatele, ale byl i členem redakce, v jejímž čele stál K. Gottwald.²⁰⁷ I v druhé půli válečných let představovalo psaní článků a komentářů častou činností Václava Kopeckého. Kromě obvyklé reakce na aktuální dění předkládané v duchu Kominterny a burcování k boji proti německým okupantům, se velmi častým tématem stala oslava SSSR a Rudé armády (např. v listopadu

²⁰² NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 171, a.j. 1507.

²⁰³ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 171, a.j. 1509.

²⁰⁴ V reakci na mezinárodní situaci a jako určitý důkaz oddělení politiky SSSR a politiky komunistického hnutí bylo 16. května 1943 rozhodnuto o rozpuštění Komunistické internacionály. Ve skutečnosti ale došlo pouze k její přeměně v tzv. zahraniční byra komunistických stran, která podléhala orgánům VKS(b).

²⁰⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 14, a.j. 232.

²⁰⁶ KOPECKÝ, Václav. *ČSR a KSČ*, c. d., s. 305.

Československé listy byly významným prostředkem pro popularizaci komunistických idejí představovaných jako atraktivní program nastolení lidové moci a snažily se působit především na členy čs. jednotek v SSSR, kde byla politická výchova dále podsouvána prostřednictvím různých stranických organizací a komunistů v osvětové službě.

²⁰⁷ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 171, a.j. 1509.

1942 v člancích „Československá vojenská část bojuje po boku hrdinné Rudé armády“, „K 25. výročí VŘSR“²⁰⁸ či v komentáři „Národy Československa a XXVI. výročí trvání SSSR“). Slávu SSSR nekriticky a propagačně šířil i v článku „Stalin o Československu“ z listopadu 1943²⁰⁹ či v článku z května 1944 „Z východu jde svoboda“²¹⁰, který rovněž vyšel v Československých listech.

Zahraniční vedení KSČ podporovalo v duchu linie rozvoj partyzánského hnutí na Slovensku a v českých zemích a současně nezanedbávalo své aktivity v rámci výstavby dalších čs. jednotek v SSSR. Tak například v roce 1944 navštívil Václav Kopecký spolu Gottwaldem formující se 2. paradesantní brigádu v Jefremově.²¹¹ Dále pak za součinnosti předních činitelů mezinárodního komunistického hnutí především Dimitrova a Manuilekého rozpracovávalo moskevské vedení KSČ koncepci národní a demokratické revoluce v ČSR.²¹² Tyto přípravy probíhaly mimo jiné v souvislosti s již výše zmíněnou chystanou návštěvou Beneše v Moskvě.²¹³ Ten si uvědomoval, že SSSR získává rozhodující význam ve válce proti Německu a že bude mít i značný podíl na osvobození ČSR.

Počátky jednání o nové Československo – sovětské smlouvě sahají do dubna 1943.²¹⁴ V této souvislosti byla rozhodující návštěva prezident Beneše v Moskvě, která začala 11. 12. 1943. Druhého dne došlo k podpisu Smlouvy o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráci mezi ČSR a SSSR, jejímž prostřednictvím chtěl Beneš zajistit budoucí pozici ČSR jako suverénního státu ve střední Evropě, pojistit se, že SSSR nebude zasahovat do jeho

---

²⁰⁸ NA, f. KSČ - ÚV -100/45, sv. 1, a.j. 30 - 31.

²⁰⁹ NA, f. KSČ - ÚV -100/45, sv. 1, a.j. 39.

²¹⁰ NA, f. KSČ - ÚV -100/45, sv. 1, a.j. 46.

²¹¹ KOPECKÝ, Václav. *ČSR a KSČ*, c. d., s. 344.

²¹² Ta měla být předstoupněm revoluce socialistické. Nejvýznamnější role byla přikládána ozbrojenému boji a partyzánské válce jako hlavní formě boje na domácí půdě, kde se měly aktivizovat prokomunistické síly. Současně byly zkonkretizovány i principy politiky národní fronty, jejímž základem se měl stát blok tří stran – komunistů, sociálních demokratů a národních socialistů, kde by komunisté získali hegemonní postavení. Počítali také s podporou sjednoceného dělnictva.

RICHTER, Karel. *Československý odboj na Východě*. Praha : Magnet - Press, 1992, s. 78.

²¹³ Jeho kroky vycházely ze snahy po odčinění Mnichova, jeho důsledků a zastavení německé výbojnosti na východ i na západ. Beneš se snažil vytvořit bariéru nejen proti Německu ale i SSSR, a to ve formě poválečné čs.-polské konfederace, o čemž jednal i s polskou zahraniční vládou. Tyto snahy podporovala Velká Británie, naproti tomu SSSR se stavěl ostře proti. Shodně s ním samozřejmě vystupovali i čs. komunisté. Václav Kopecký v této době například používá sousloví polské tendence ve smyslu rozvrtné či protisovětské tendence. Ani náhradní Benešův projekt tripartitní československo – polsko – sovětské aliance se neukázal jako reálný. Nejen v důsledku odhalení katyňského masakru totiž v dubnu 1943 došlo k přerušení diplomatických vztahů mezi polskou exilovou vládou a SSSR. Československá strana se rozhodla pro neutrální postoj. Benešovy představy o budoucím uspořádání střední Evropy byly však vážně narušeny.

GEBHART, Jan; KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české 1938 – 1945*. Sv. XV.b. Praha; Litomyšl : Paseka, 2007, s. 276.

²¹⁴ Beneš nechtěl nic podniknout proti vůli Velké Británie. Podnikl také oficiální cestu do USA. Britská vláda, která se obávala rostoucí sovětské vlivu, dala nakonec souhlas k Benešově cestě do Moskvy až 23. listopadu. Také vývoj mezinárodní situace – konference Velké trojky v Teheránu, která znamenala jednoznačné posílení vlivu SSSR ve střední a jihovýchodní Evropě, dávala Benešovým úvahám za pravdu.

vnitřních záležitostí a také odebrat čs. komunistům monopol na jednání se SSSR. Ještě téhož dne se Kopecký vedle Gottwalda a Slánského setkal s Fierlingerem, který je informoval o obsahu setkání s Benešem²¹⁵. Další náplní jeho zdejší návštěvy totiž bylo jednání s členy moskevského vedení KSČ o poválečném uspořádání poměrů v ČSR.

Za moskevské vedení byli na jednání s prezidentem Benešem delegováni Václav Kopecký spolu s Gottwaldem, Švermou a Slánským, kteří opět plně postupovali v souladu se zájmy SSSR. Jednání probíhala ve dnech 13. – 18. prosince a skládala se ze šesti setkání.²¹⁶ Podkladem k nim se staly dva dopisy předané Benešovi po jeho příjezdu do Moskvy, které byly již předtím schváleny Dimitrovem. Komunistická delegace při jednání zdůrazňovala svůj budoucí podíl na moci.²¹⁷

Václav Kopecký shrnul jednání takto...*scházeli jsme se s Benešem v jeho moskevském obydlí a vedli jsme rozsáhlé rozpravy...denně po návratu Beneše z Kremly trvající od večera až do pozdních hodin, zabraly 20 hodin času. Jednalo se o budoucí úpravě vnitřních poměrů v osvobozené republice, o systému budoucí státní správy v podobě národních výborů, o politických stranách v nové republice, o složení vlády, která bude první vládou lidově demokratické Čsl. republiky, o obsazení těchto klíčových ministerstev, na jejichž řízení si KSČ bezpodmínečně činila nárok, t. zn. ministerstva vnitra, národní obrany, zemědělství a pak propagandy (teprve později se používalo místo termínu „propaganda“ termínu „informace“)*

²¹⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 171, a.j. 1510.

²¹⁶ *Cesta ke květnu : vznik lidové demokracie v Československu. I/1. svazek.* Ed. KLIMEŠ, M.; LESJUK, P.; MALÁ, I.; PREČAN, V. Praha : ČSAV, 1965, s. 40. Zde se také uvádí, že zápis z jednání sestavovali členové delegace zřejmě dodatečně podle svých poznámek.

Naproti tomu v tendenční publikaci PAVLÍK, B.; BÍLÝ, J. *KSČ v boji za svobodu : Činnost a boj Komunistické strany Československa od mnichovské kapitulace až k národnímu osvobození.* Praha : Svoboda, 1948, s. 161. Se dočteme, že Václav Kopecký dělal na těchto jednáních mimo jiné zapisovatele.

²¹⁷ Žádala odstranění svých odpůrců - „národních zrádců a kolaborantů“ z veřejného života, zesílení aktivit domácího odboje a to především partyzánských forem boje. Státoprávní postavení Slovenska chtěli řešit dle zásady rovný s rovným a současně žádali vydání proklamace k německé menšině, podle které by byly Sudety prohlášeny za součást republiky, potrestání měli být jen aktivní nacističtí viníci. Zahraniční orientace měla být na SSSR. Další okruh komunistických požadavků se týkal vytvoření „provizorních“ orgánů moci, národních výborů, jakožto vedoucích orgánů národního odboje a po válce jako orgánů státní moci a veřejné správy, vybudování nové armády, obsazení míst ve vládě a vůbec budoucího politického systému, kde mělo dojít k jeho zúžení a homogenizaci, s čímž úzce souviselo vytvoření vlády Národní fronty skládající se ze čtyř politických stran a vyloučení zkompromitovaných stran – agrární a národních demokratů z politického života. Prezident měl vydat dekrety, které by vyhlásily suverenitu ČSR na celém předmnichovském území, potvrdily by platnost dosavadní ústavy a předmnichovské právní soustavy, ovšem se změnami, které by nastaly v přechodném období. Konečným výsledkem jednání pak nebyla závazná dohoda, ale spíše vyjasnění vzájemných stanovisek, jelikož bylo jasné, že každá ze stran se bude držet své politické linie. Beneš si z jednání, podle zpráv svého kancléře Smutného, odvodil tyto tendence komunistické politiky – komunistická strana zůstane i po válce (nedohoda o jednotné straně), národní výbory v komunistickém pojetí mají být sověty, totalitní tendence komunistů zůstávají - pod formou Národní fronty má vládnout jediná strana, účast komunistů ve vládě má jediný cíl – zmocnit se pozic a mít rozhodující vliv v přípravách na uchopení se vši moci ve státě.

GEBHART, Jan; KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny země Koruny české 1938 – 1945.* Sv. XV.b. Praha; Litomyšl : Paseka, 2007, s. 296 – 302.

*a ministerstva školství a osvěty...*²¹⁸ Komunistický pohled na otázku národních výborů jako orgánů jejichž prostřednictvím *lid vezme do rukou veřejnou správu a státní moc na čs. území, osvobozeném Rudou armádou a čs. vojskem*, podal Kopecký v článku „Národní výbory a soud nad válečnými zločinci a zrádci“ vydaném 1. června 1944 v Československých listech.²¹⁹ Moskevská jednání se odrazila i na půdě Státní rady, kde došlo k těsnější spolupráci komunistů, národních socialistů a sociálních demokratů, když byl utvořen tzv. socialistický blok. Komunisté si tak již během těchto jednání začali vytvářet zásadní podmínky pro své budoucí prioritní postavení.

Jako problematičtější se nejen na těchto jednáních ale i do budoucna ukázala otázka Slovenska. Zatímco Beneš vycházel ze svého čechoslovakistického přesvědčení a odmítal uznat slovenský národ jako svébytný, odvíjelo se stanovisko čs. komunistů samozřejmě od postoje SSSR, který v červenci 1941 uznal čs. exilovou vládu a podpořil i obnovu ČSR v předmnichovských hranicích. Václav Kopecký se k otázce Slovenska několikrát vyjádřil ve svých člancích či komentářích - v březnu 1942 napsal „Slovensko tři roky pod Hitlerovým jhem“²²⁰, v září 1943 „Češi a Slováci“ a o měsíc později byl uveřejněn komentář „K slovenskému výročí 30. října“²²¹

V srpnu 1942 Kopecký v dopise Švermovi ozřejmuje postoj ke Slovensku takto...*musíme se mnohým otázkám vyhýbat i pozitivní poměr k čsl. zahraničním orgánům projevovati umírněným způsobem. Prostě: Kombinovati slovenskou linii s československou linií. A držeti se všeobecného hesla „za slovenskou svobodu“, poněvadž tímto nic nezkazíme ani z hlediska slovenského ani z hlediska československého. A ani nepředcházíme ničemu do budoucnosti. Musíme mysliti nato, aby náš vliv na Slovensku byl naší oporou pro všechny eventuality vývoje...*²²² Tento takticky váhavý postoj vyjadřoval nejistotu v souvislosti s postoji sovětských míst. SSSR nakonec odmítl samostatné Slovensko v rezoluci EKI z 5. 1. 1943, v čs.-sovětské smlouvě z 12. 12. 1943 a i v dohodě o správě osvobozeného území z 8. 5. 1944.²²³

Na jednáních s Benešem v Moskvě čs. komunisté prohlašovali, že Slováci jsou samostatný a svébytný národ, ale blíže nespécifikovali z toho vyplývající poválečné uspořádání. Beneš sice uznával nutnost administrativní decentralizace, ale odmítal národní

²¹⁸ KOPECKÝ, Václav. *ČSR a KSČ*, c. d., s. 328.

²¹⁹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 1, a.j. 47.

²²⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 1, a.j. 28.

²²¹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 1, a.j. 37.

²²² NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 15, a.j. 265.

²²³ RYCHLÍK, Jan. *Češi a Slováci ve 20. století*. [1. díl], Česko – slovenské vztahy 1914 – 1945. Bratislava : Academia Press; Praha : Ústav T. G. Masaryka, 1997, s. 226.

hledisko. V prosinci 1943 došlo k vyvrcholení sbližování komunistického a nekomunistického odboje na Slovensku v podobě tzv. Vánoční dohody a ustanovení Slovenské národní rady.²²⁴ V reakci na novou situaci se Beneš k česko – slovenským vztahům vyjádřil 29. 3. 1944. Nevzdal se sice svého čechoslovakistického přesvědčení ale definitivní řešení odložil na pozdější dobu, kdy se o tom rozhodne v právoplatných ústavních orgánech. Stanovisko moskevského vedení k této problematice vyjádřil Václav Kopecký již 1. února 1944 v Československých listech. Odvolával se na svůj článek „Češi a Slováci“²²⁵ z 15. září 1943, kde uvedl...*jest velmi škodlivé pro čs. státní ideu, jestliže staví nacionální smýšlení slovenské do protikladu ke státnímu smýšlení československému. A to činí nejen na straně separatističtí škůdci, ale to činí i mnozí Češi, kteří se jinak vyznačují láskou k Čs. republice...*Jako neudržitelné označil názory těch, kteří odmítají uznání slovenské nacionální svébytnosti a kritizoval argumenty, kterými v Londýně zdůvodňovali čechoslovakistickou koncepci. Neadresně zkritizoval i Beneše a prohlašoval...*Slováci se uznávají za národ vedle Čechů nacionálně svébytný, budou napříště posuzováni jako bratrský národ podle zásady „rovný s rovným“, a na těchto zásadách bratrství a rovnosti obou národů, českého a slovenského, bude založeno svobodné, nové Československo...*²²⁶ Ke slovenské otázce se pak Kopecký v roce 1943 vyjádřil ještě několikrát – například v člancích „Znovu o Česích a Slovácích“²²⁷, „Slováci a Češi v bojích za svobodu“²²⁸.

Otázka Slovenska se stala zásadním tématem také v roce 1944, a to v souvislosti s vypuknutím Slovenského národního povstání 29. srpna.²²⁹ Václav Kopecký uveřejnil v srpnu burcující komentář „K partyzánům, vojákům a důstojníkům na Slovensku“²³⁰ a 15. září 1944 článek „Z hrdinných slovenských bojů se rodí nová čs. armáda“,²³¹ kde odmítá „kontinuitu“ s dřívější čs. armádou a zdůrazňuje vznik čs. národně-osvobozené armády.

---

²²⁴ SNR tvořili komunisté – Šmidke, Husák a Novemský a dále – Lettrich, Ursíny a Josko. Ustanovena bylo jako „jediný představitel politické vůle v zemi“, jehož cílem je jednotně a centrálně vést boj slovenského národa za odstranění nacisticko německého diktátu. Současně se přihlásila k Československé republice jako společnému státu Čechů a Slováků majících zde rovnocenné vztahy.

RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa : od počátku do převzetí moci*, c. d., s. 1.

²²⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 1, a.j. 36.

GEBHART, Jan; KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české 1938 – 1945*. Sv. XV.b. Praha; Litomyšl : Paseka, 2007, s. 327 – 328.

²²⁷ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 1, a.j. 40.

²²⁸ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 1, a.j. 44.

²²⁹ Organizačně bylo připraveno Slovenskou národní radou, která převzala jménem čs. vlády veškerou moc na Slovensku spolu s vojenským ústředím v čele s podplukovníkem J. Golianem. Připojily se k němu nejen partyzánské oddíly a došlo i k mobilizaci slovenské armády. V důsledku nástupu německých elitních jednotek a pomalé sovětské vojenské pomoci postupně docházelo k zmenšování povstaleckého území. V rozmezí 8. září až 15. listopadu se 1.čs. armádní sbor v SSSR účastnil bojů karpatsko – dukelské operace sovětské 38. armády 1. ukrajinského frontu. Dne 6. října průzkumná četa překročila čs. státní hranici. Karpatsko dukelská opera se ale nezdařila a znamenala tisíce zmařených životů.

²³⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 1, a.j. 50.

Současně v článku kritizuje dohodu uzavřenou z iniciativy Edvarda Beneše 8. května 1944 o poměru mezi československou správou a sovětským vrchním velením po vstupu sovětských vojsk na území Československa,²³² když pranýřuje činnost vládního delegáta a naopak vyzdvihuje orgány lidové moci a činnost partyzánských oddílů.²³³

Události kolem Slovenského národního povstání opět naznačily, jakou měl v moskevském vedení Václav Kopecký pozici. Moskevské vedení se totiž rozhodlo vyslat na území Slovenska své vedoucí činitele. Uvažovalo se o Slánském a v druhé řadě také o Václavu Kopeckém, který dokonce uvádí, že se sám nabízel. Gottwald ale poučen zkušenostmi se raději nakonec přiklonil k tomu, že spolu s Rudolfem Slánským odjede na Slovensko Jan Šverma, a to navzdory jeho neutěšenému zdravotnímu stavu. Po pádu Banské Bystrice a německém potlačení povstání Jan Šverma při ústupu do hor dne 10. listopadu 1944 pod Chabencem zemřel. Václav Kopecký o něm v roce 1950 napsal krátkou oslavnou publikaci pod názvem „O Janu Švermovi.“²³⁴ Gottwald si totiž uvědomoval, že by Kopecký již tehdy známý svým negativním postojem k Slovákům nebyl vhodnou osobou pro tuto misi a měl obavy, že by mu neodpustil, kdyby musel opustit Moskvu v době, kdy se čekaly rozhovory o příští vládě a nebyl by tak u rozdělování budoucích postů.²³⁵ I tyto skutečnosti opět ukazují na veliké ambice Václava Kopeckého, který vždy cítil potřebu nacházet se v centru dění, a to za jakoukoliv cenu, čehož si jeho okolí bylo vědomo. Své ambice mohl Kopecký dočasně uplatnit, když poté, co byl Gottwald v této době postižen mozkovou mrtvicí, na něj...*padla velká odpovědnost, po mnoho dní jsem musel vyřizovat všechny věci ve spojení se Slovenským národním povstáním a ve spojení s partyzánskými boji na Slovensku...*²³⁶ Pokus o puč se ale neopakoval. Po Gottwaldově zotavení se Václav Kopecký nadále pohyboval po jeho boku a účastnil práce v moskevském vedení.

Dne 25. listopadu se Kopecký s Gottwaldem zúčastnili rozhovoru s členy čs. vládní delegace o Slovenském národním povstání. Řešily se zde především otázky příčin jeho krachu. Během rozhovoru bylo konstatováno, že pomoc ze strany SSSR byla vydatná a že

---

²³¹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 1, a.j. 51.

²³² Po uskutečnění válečných operací měly sovětské orgány předat správu osvobozeného území čs. vládním orgánům. Komunisté měli k dohodě velké výhody, neboť se obávali omezení pozic revolučních orgánů lidové moci, kde si zajišťovali hlavní vliv. Vedení občanského odboje se tak snažilo omezovat jejich vliv v případě povstání na Slovensku.

RICHTER, Karel. *Československý odboj na Východě*. Praha : Magnet - Press, 1992, s. 79.

²³³ Komunisté soustředili, dle vytyčené linie, své síly na rozvoj partyzánského hnutí s cílem posílení vlastního politického vlivu na domácím území a již v letních měsících 1944 se na Slovensko dostávaly smíšené sovětsko – československé skupiny partyzánských organizátorů a sovětské partyzánské skupiny, které podléhaly sovětskému velení.

²³⁴ KOPECKÝ, Václav. *O Janu Švermovi*. Praha : Orbis, 1950, 41s.

²³⁵ KAPLAN, Karel. *Mocní a bezmocní*. Toronto : Sixty - Eight Publishers, 1989, s. 15 – 16.

²³⁶ KOPECKÝ, Václav. *ČSR a KSČ*, c. d., s. 364.

hlavní příčinou neúspěchu bylo selhání dvou slovenských divizí na východním Slovensku na počátku povstání, nedostatek bojovnosti nejen části slovenské armády, ale i některých partyzánských oddílů a často se projevující zbabělost. Kopecký a Gottwald současně kritizovali vojenské činitele na Slovensku a politické poměry v Banské Bystrici.²³⁷

Události dostávaly značný spád, a to koncem prosince 1944 v návaznosti na pokračující osvobozování Československa. Rýsovala se i konkrétní podoba návratu do vlasti.²³⁸ Od ledna do března 1945 potom probíhala příprava k závěrečným jednáním o vytvoření první domácí vlády Národní fronty a jejího programu. Vedle jednotlivých politických subjektů se na základě rozhodnutí zahraničního byra KSČ, ke kterému došlo po poradě se zástupci KSS, měla moskevských jednání účastnit i delegace Slovenské národní rady jako oficiální představitelka slovenského národa.²³⁹

Dne 17. března dorazila londýnská čs. politická reprezentace včele s E. Benešem do Moskvy. Podkladem k jednání o vládním programu a nové vládě se stal návrh komunistů.²⁴⁰ Od 18. března probíhaly předběžné rozhovory, ale zásadní diskuse o jednotlivých kapitolách návrhu probíhala ve dnech 22. – 29. března 1945.²⁴¹

Václav Kopecký přednesl na první schůzi dne 22. března úvodní slovo, kde zdůraznil, že předložený návrh je návrh Komunistické strany Československa a pokračoval...*dohoda má být závazným programem vlády. Je to platforma, která má být určena pro publikaci, aby každému občanu bylo jasno, co vláda sleduje a aby každý občan byl odhodlán se za něj*

---

²³⁷ *Cesta ke květnu : vznik lidové demokracie v Československu. I/1. svazek.* Ed. KLIMEŠ, M.; LESJUK, P.; MALÁ, I.; PREČAN, V. Praha : ČSAV, 1965, s. 310 – 312.

²³⁸ Prezidentu Benešovi bylo nabídnuto, aby spolu s čs. vládou odjel z Londýna a přes Moskvu se vrátil do osvobozené ČSR. Dne 8. ledna 1945 mu londýnský komunist Václav Nosek předal i oficiální požadavek moskevského vedení KSČ, aby předsídlil na osvobozené území ČSR. Měl se odebrat do Moskvy, kde měla být s komunisty projednána otázka utvoření nové vlády, která po odstoupení té londýnské, měla být vytvořena na osvobozeném území. Beneš, který si uvědomoval rozložení sil, s požadavky souhlasil. Svůj souhlas vyjádřil i s únorovým rozhodnutím bloku socialistických stran, že agrární strana, která se svým postupem sama zkompromitovala, bude vyloučena z Národní fronty.

²³⁹ RICHTER, Karel. *Československý odboj na Východě.* Praha : Magnet - Press, 1992, s. 104.

²⁴⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 172, a.j. 1532.

Vzhledem k jejich evidentní politické převaze sociální demokraté ani národní socialisté vlastní návrh nepředložili a jednalo se tak o návrhu komunistickém. Jednání se dále účastnili zástupci lidovců a posléze i zástupci Slovenské národní rady.

²⁴¹ Mezi jeho zásadní ustanovení patřilo, že nová vláda bude vládou široké Národní fronty Čechů a Slováků a bude zformována z představitelů všech sociálních složek a politických směrů, které vedly národně osvobozenecí boj, dále že bude všemi prostředky podporovat postupující Rudou armádu a stupňovat válečné úsilí ČSR až do osvobození celé země, že nová čs. armáda bude budována na nových – lidových, demokratických a antifašistických principech a jejím vzorem bude Rudá armáda, že zásadní linii čs. zahraniční politiky bude nejtěsnější spojení se SSSR, že veřejný život bude vytvářen na široce demokratickém základě, že ČSR bude obnovena jako jednotný stát dvou rovnoprávných národů - Čechů a Slováků, že nositelem státní moci na Slovensku bude Slovenská národní rada opírající se o národní výbory. Dále se v návrhu psalo o vyřešení otázky Podkarpatské Rusi, o odsunu Německé a maďarské menšiny, o potrestání válečných zločinců, zrádců a kolaborantů, o zákazu fašistických organizací a politických stran, které se republice zpronevěřily. Návrh se zabýval také hospodářskými a sociálními otázkami, kulturní a školskou politikou.

*postavit a o něj usilovat. Vedle tohoto programu chceme připravit vládní prohlášení, které by bylo vyhlášeno až v Košicích a které by bylo trestí tohoto programu. A konečně za třetí deklaraci vlády o nové úpravě česko – slovenského poměru a o novém postavení slovenského národa v republice...*²⁴² Následovala diskuse zúčastněných k jednotlivým kapitolám obsahující výše nastíněná témata. Souhrnně se dá konstatovat, že diskuse nebyla většinou nijak složitá, a tak byly původní komunistické návrhy pouze drobně upraveny. Větší polemiky byly vyvolány v souvislosti s komunistickým požadavkem nové zásady zahraniční politiky, výstavby armády a vzrušení vyvolala i některá ustanovení o národních výborech. Václav Kopecký se během diskusí plně projevoval jako věrný obránce SSSR...*naše orientace na východ bude jednoznačná. I Masaryk si je vědom toho, že musí být úplný obrat, že musíme zanechat všech her s mostem, vyvažování spojení na východ a na západ a zajistit jednoznačnou orientaci na východ...*A na jiném místě Kopecký připomíná...*že být těsně po boku SSSR je pro nás nutné z hlediska úpravy hranic. Jde o to, abychom v té chvíli, kdy se budou upravovat hranice a určovat reparace, byli jsme těsně po boku SSSR...*²⁴³. Na sovětských pozicích stál i v souvislosti s odstoupení Podkarpatské Rusi Sovětskému svazu. K této problematice vyjádřil Kopecký spolu s Gottwaldem jasné prosovětské stanovisko již v dopise Procházkovi z 21. 12. 1944, kde požadovali, aby čs. strana z vlastního podnětu a bez odkladu nabídla hladké provedení připojení Zakarpatské Ukrajiny k SSSR.²⁴⁴ Během březnových rozhovorů loboval Kopecký i dále v tomto duchu...*Představte si, jak to může působit v SSSR. Před rokem Beneš nabídne Karpatskou Ukrajinu a oni tehdy k tomu nedali souhlas. Teď se projeví vůle lidu a oni zaujali stanovisko pozitivní...*a dále dokonce navrhuje doplnit návrh o tvrzení...*a tím splnit přirozené přání karpatoukrajinského lidu, který se už před 25 lety vyslovil pro sloučení se svými rodnými bratry...*²⁴⁵ I toto je jedna z mnoha ukázek, jak Václav Kopecký podřizoval záležitosti vlastní země zájmům SSSR.

Při jednání o V. kapitole, která se týkala postavení národních výborů, se jednou z hlavních příčin sporu stala zásada odvolatelnosti jejich členů. Když byla projednávána, dostal se Kopecký do střetu s národními socialisty J. Stránským a P. Drtinou. Zatímco jejich postoj vycházel z principu právní kontinuity s první republikou, Václav Kopecký prosazující s vervou sobě vlastní komunistické principy zdůrazňoval princip revoluční praxe...*stanovisko*

RICHTER, Karel. *Československý odboj na Východě*. Praha : Magnet - Press, 1992, s. 105.

²⁴² NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 172, a.j. 1532.

²⁴³ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 172, a.j. 1532.

²⁴⁴ *Cesta ke květnu : vznik lidové demokracie v Československu*. I/1. svazek. Ed. KLIMEŠ, M.; LESJUK, P.; MALÁ, I.; PREČAN, V. Praha : ČSAV, 1965, s. 471.

²⁴⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 172, a.j. 1532.

*k této kapitole je pro nás všechny zkouškou chápání té lidové demokracie, jak vyšla z této války...*²⁴⁶

Nejostřejší konflikt nastal v souvislosti s VI. kapitolou o postavení Slovenska, která se začala projednávat 24. března. Kopecký během jednání shrnul požadavky komunistů do čtyř bodů zformulovaných Gottwaldem – uznání svébytnosti Slovenska, uznání pravomoci SNR, uznání tvoření slovenských vojenských útvarů a příslib, že to vše není provizorní, že je to stav trvalý, který bude později konstitučně vyjádřen.²⁴⁷ Národní socialisté a sociální demokraté za podpory lidovce Hály požadovali, aby budoucí uspořádání česko – slovenských vztahů bylo rozhodnuto Ústavodárným národním shromážděním a rozhodli se předložit vlastní návrh této kapitoly. Následující den, když byli k jednání přizváni i zástupci Slovenské národní rady, národní socialisté předložili svůj návrh, který přinášel požadavek, aby se otázka definitivně vyřešila na základě česko – slovenské dohody po osvobození republiky. Daný stav na Slovensku chápali jako provizorní.²⁴⁸ Jakékoliv ústupky ale odmítali zástupci SNR a komunisté, kteří se v souvislosti se svými mocenskými ambicemi pasovali do role obhájců Slovenska. Kopecký, který se často zapojoval do debaty, kde mimo jiné vysvětlil komunistické pojetí slovenské otázky od roku 1918, byl označen za *advokáta Slováků*, což s ohledem na jeho budoucí negativní výroky o Slovácích působí poněkud bizardně. Již tak dost napjatou situaci gradoval svým útočným řečnickým stylem...*Chtěli jsme tu vytvořit to nejlepší ovzduší pro dohodu. Doufali jsme, že pánové se oprostí od ovzduší Londýna, a že se bude možno lépe dohodovat. Dnešní den je zvláštní tím, že jsou tu delegáti SNR. Ptám se, zda může někdo pochybovat o autoritě této delegace. Je tam nesporná autorita Slovenska – Šrobár. Je tam významný politik Ursíny, jsou tam jiní, kteří požívají důvěru a autoritu. Myslím, že v přítomnosti takové delegace je třeba se jinak chovat...*²⁴⁹ Do zásadního konfliktu se dostal s J. Stránským, kterého následně napadl pro jeho židovský původ. V reakci na urážku Stránského národní socialisté opustili jednací místnost. Jelikož ale dohoda byla nutná, vrátili se druhý den na jednání s tím, že nejprve odsoudili Kopeckého osobní útok na Stránského a poté oznámili rozhodnutí přijmout formulaci podle návrhu SNR. Vezmeme – li v úvahu Kopeckého autorství článku z roku 1943 „V řadách čs. osvobozovacího hnutí nesmí být místa pro antisemitské tendence“²⁵⁰, opět jsme svědky účelnosti jeho chování a schopnosti bez skrupulí použít jakékoliv prostředky, které si daná situace žádá. Dalším

²⁴⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 172, a.j. 1532.

²⁴⁷ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 172, a.j. 1532.

²⁴⁸ GEBHART, Jan; KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české 1938 – 1945*. Sv. XV.b. Praha; Litomyšl : Paseka, 2007, s. 494.

²⁴⁹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 172, a.j. 1532.

znakem Kopeckého vystupování bylo, že často vstupoval do diskuse, ale vlastně vůbec nediskutoval. Překrucoval informace zcela podle svých potřeb, přičemž se držel dané komunistické linie, kterou důrazně prosazoval. Žádné jiné názory neuznával. Jeho příspěvky jsou nezřídka imperativy obsahující náznaky nátlaku a plné útočnosti.

Po schválení programu vlády následovala jednání o struktuře a personálním složení vlády nové. Jejich výsledek jen potvrdil mocenské pozice komunistů. Václav Kopecký byl navržen na ministra nově ustanoveného ministerstva informací, které se v jeho rukou stávalo nebezpečnou zbraní namířenou proti demokracii v Československu. Na závěrečném zasedání 29. března byl podepsán návrh vlády a jeho složení. O dva dny později...*se již v Moskvě nastupovalo do vlaku, jenž nás přes Kyjev a Lvov odvážel do Humenného, odkud se auty jelo do Košic...* Pokračování Kopeckého citace vypovídá o tom s jakými úmysly se komunisté do vlasti vraceli a jak se odlišovala realita od navenek proklamované jednoty Národní fronty. Domů se vracely ...*dvě „mužstva“ politických činitelů, moskevské družstvo pod vedením Klementa Gottwalda a londýnské mužstvo pod vedením Edvarda Beneše. Nesporně, londýnské mužstvo myslelo, že si to s námi doma „rozdá“ a že nám ve vývoji republiky nakonec urve vítězství. Moskevské družstvo jelo domů také s tím vědomím, že doma se vybojuje konečné utkání s londýnským mužstvem a čsl. reakcí. Přitom jsme si byli naprosto jisti, že v tomto utkání vyhraje my, protože svoboda naší vlasti přicházela od východu a nesla ji Sovětská armáda a poněvadž za námi stál vítězný Sovětský svaz...*²⁵¹

Poté, co podala londýnská vláda demisi, byla 4. dubna 1945 v Košicích jmenována vláda Národní fronty a vyhlášen tzv. Košický vládní program, jehož vydáním *ještě za osvobozování ČSR Rudou armádou* zahájilo ministerstvo informací v Košicích svou činnost.²⁵²

---

²⁵⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 1, a.j. 41.

²⁵¹ KOPECKÝ, Václav. *ČSR a KSČ*, c. d., s. 383.

²⁵² NA, f. ÚPV – B, k. 1064.

3. LÉTA 1945 – 1948

*...Je fakt, že tato hra na schovávanou nemůže dlouho trvati, že u nás přijde moment, že bude velezradou nazváno to, čemu se ze shovívavosti u nás říká demokratický projev jiného mínění a velezradou se to nazve ze zpětnou platností...*²⁵³

Václav Kopecký

V tomto období měl Václav Kopecký možnost zasahovat do veřejného života hned z několika pozic - z funkce ministra informací (kterou kontinuálně zastával v první vládě Národní fronty od 4. 4. 1945, v druhé poválečné vládě Národní fronty od 6. 11. 1945 a ve třetí Gottwaldově vládě Národní fronty²⁵⁴) dále z pozice komunistického poslance Národního shromáždění²⁵⁵ a především ze stranických funkcí. Ty samozřejmě determinovaly jeho jednání ve veřejných pozicích a zcela podřizovaly potřebám KSČ, v níž byl Václav Kopecký členem nejvyšších stranických orgánů - ÚV KSČ a předsednictva ÚV KSČ. Kopeckým vybudovaná pozice v komunistické straně se ukazuje již na mimořádné schůzi ÚV KSS a funkcionářů KSČ z Moskvy a z Londýna konané 8. dubna 1945 v místnostech ústředního

²⁵³ Referát Václava Kopeckého na zasedání ÚV KSČ konaném ve dnech 27. - 28. 11. 1947 (na proslovu Kopeckého je uvedeno datum 29. 11. 1947 s otazníkem). NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 4, a.j. 16.

²⁵⁴ Vláda byla jmenována 2. července 1946 ve stranickém složení - 9 komunistů, 4 národní socialisté, 4 lidovci, 4 demokraté, 3 sociální demokraté a 2 bezpartijní. Následně 8. července představil předseda vlády Klement Gottwald ÚNS tzv. Budovatelský program vlády, jehož návrh předložili komunisté. Měl dva základní cíle - vytvoření a schválení nové ústavy a vypracování dvouletého hospodářského plánu obnovy (1947 - 1948). Nekomunistické strany prosadily pouze několik změn - především prohlášení vlády, že "pokládá znárodňovací akci za ukončenou", nikoliv však v distribuci, a že předloží návrh zákona o SNB.

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1945 - 1948 : zakladatelské období komunistického režimu*. 2. část. Praha : SPN, 1991, s. 57.

Václav Kopecký se stal výrazným propagátorem Budovatelského programu vlády. Na schůzi předsednictva ÚV KSČ dne 2. května 1946 byl iniciátorem návrhu, aby byl *dvouletý hospodářský plán rozkvětu a rozvoje republiky* nazván plánem *Gottwaldovým*, což bylo také schváleno.

NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 1, a.j. 32.

²⁵⁵ Dne 25. srpna 1945 přijala vláda ústavní dekret o Prozatímním národním shromáždění, o volbách do tohoto orgánu a do zemských i okresních národních výborů. Volby poslanců do Prozatímního NS se konaly 14. 10. 1945. Václav Kopecký byl uveden na třetím místě za KSČ na společné kandidátní listině Národní fronty.

Rudé právo. 1945, č. 134, s. 3.

Dne 28. 10. 1945 zahájilo prozatímní NS svou činnost a Kopecký získal jeden z paritně rozdělených mandátů - stal se jedním ze 40 poslanců za KSČ. NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 40, a.j. 830.

V prvních poválečných volbách do Ústavodárného NS konaných dne 26. května 1946 vedl Václav Kopecký komunistickou kandidátní listinu v Libereckém volebním kraji. (*Rudé právo*. 1946, č. 111, příloha.). V tomto volebním kraji komunisté zvítězili skoro dvojnásobným počtem hlasů (99 988 hlasů) nad druhými národními socialisty (52 715), třetí zde byli sociální demokraté (32 096 hlasů) a čtvrtí lidovci (22 152 hlasů). Komunistům zde nahrával kromě celkového ovzduší v republice i pohraniční ráz oblasti. (*Rudé právo*. 1946, č. 124, s. 3) Výsledek na Liberecku ale prakticky kopíroval výsledek v českých zemích - zde zvítězili komunisté (40, 17%) a za sebou nechali národní socialisty (s 23,66 %), lidovce (20, 23%) a sociální demokraty (15, 59%) Na Slovensku zvítězila Demokratická strana (61, 43%) a komunisté zůstali na druhém místě (30, 48%). V celostátním měřítku zvítězili komunisté (37, 94%). Václav Kopecký se stal držitelem jednoho z jejich 114 mandátů v ÚNS (celkový počet mandátů byl 300) a současně byl pověřen politickým vedením komunistického klubu poslanců.

NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 1, a.j. 40.

ČAPKA, František. *Dějiny země Koruny české v datech*. Praha : Libri, 1999, s. 726.

sekretariátu KSS v Košicích. Jejím účelem bylo ustavení ústředního výboru, který by řídil práci strany do té doby, než bude možno svolat sjezd strany a zvolit nový. Po boku Gottwalda se na schůzi aktivně realizuje právě Kopecký. Je uveden na druhém místě - hned za Gottwaldem - na seznamu členů prozatímního ÚV KSČ a stejně tak na seznamu prozatímního předsednictva ÚV KSČ. (Příloha č. 10).²⁵⁶ Na schůzi ÚV KSČ dne 31. 3. 1946 byl zvolen členem nově ustanoveného předsednictva ÚV KSČ.²⁵⁷ Když bylo potom 24. 3. 1947 na schůzi rozhodnuto o zřízení užšího politického sekretariátu, a to kvůli potřebě operativnějšího řešení naléhavých otázek, stal se Václav Kopecký jedním z jeho šesti členů,²⁵⁸ čímž postoupil do ještě užší komunistické mocenské elity.

Kopeckého vystupování a jednání, na které bych zvláště chtěla poukázat, neboť účelově spoluvytvářelo stále napjatější prostředí v Národní frontě, mělo jediný cíl - nastolení moci komunistické strany a prosazení zájmů SSSR v ČSR. Jeho vlastní neutuchající motivací byla touha o co největší osobní uplatnění.

3.1 STRANÍK VE VLÁDĚ - VÁCLAV KOPECKÝ A JEHO MINISTERSTVO

Ministerstvo informací, které představovalo v první poválečné vládě nový prvek, mělo být Václavu Kopeckému vytvořeno přesně na míru, a to nejen s ohledem na jeho výřečnost, ale také pro uspokojení jeho tehdy už naprosto otevřeně se projevujících mocenských ambic.²⁵⁹ O jeho zřízení bylo rozhodnuto na poradách v Moskvě v březnu 1945 a následně v ústavním dekretu prezidenta republiky ze dne 2. dubna 1945 "O nové organizaci vlády a ministerstev" bylo ve výčtu šestnácti ministerstev uvedeno na osmém místě. Dne 4. dubna byl

---

²⁵⁶ Kopecký současně předložil návrh, aby na místo dřívějšího politbyra bylo vytvořeno předsednictvo strany. Jako předseda byl navrhnut s. Kl. Gottwald, místopředseda s. K. Schmidtke, generální sekretář R. Slánský, kteří měli tvořit denní vedení strany. Do předsednictva byli navrženi s. V. Kopecký, V. Nosek, V. Široký. Návrh byl následně jednomyslně schválen. NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 1, a.j. 1.

²⁵⁷ NA f. KSČ - ÚV - 100/1, sv. 2 a.j. 10.

Schůze předsednictva se konaly každý týden v pondělí a ve čtvrtek od 6 hodin večer ve velké zasedací síni v budově ústředního sekretariátu KSČ. NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 1, a.j. 7.

²⁵⁸ Vedle Václava Kopeckého se stali členy užšího politického sekretariátu - Gottwald, Slánský, Dolanský, Zápotocký a Široký. Scházet se měl nejméně jedenkrát týdně a informace o projednaných otázkách a usneseních měl podat předsednictvu, které se mělo začít scházet čtrnáctidenně.

NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 1, a.j. 69.

²⁵⁹ KAPLAN, Karel; KOSATÍK, Pavel. *Gottwaldovi muži*. Praha ; Litomyšl : Paseka, 2004, s. 226.

Václav Kopecký při jmenování nové vlády jmenován jeho prvním správcem.²⁶⁰ Z této pozice se potom v duchu stranických směrnic značně podílel na prosazování komunistického monopolu v Československu. První úkol, který ho jako ministra informací čekal, byla výstavba ministerstva a tým v podstatě vytyčení hlavních oblastí jeho působnosti.

Již 9. dubna 1945 vydal v Košicích instrukce „Ministerstvo informací - Organizace a práce po dobu pobytu na Slovensku“. V rámci ministerstva zřídil 6 oddělení – oddělení informační služby (zahrnující zpravodajství ze zahraničí, do zahraničí, domácí a válečné), tiskové (zahrnující kontrolu tisku a jeho všeobecné politické a ideové instruování, informace a propagandu tiskem a úkol nové organizace tisku), oddělení publikační (zahrnující propagační činnost publikační a vydavatelskou), oddělení pro věci rozhlasu, televize a gramofonových desek (s úkolem všeobecné kontroly rozhlasových vysílačů, instruování oficiálních zahraničních čs. rozhlasových vysílání a distribuce informací a propagandy rozhlasem, televizí a gramofonovými deskami), současně bylo rozhodnuto o zřízení „Československého rozhlasu“²⁶¹. Páté oddělení ministerstva informací bylo určeno pro film a fotografii (s úkolem kontrolovat program kin, vydávání směrnic pro produkci a výběr filmu, informace a propagandy filmem a fotografií, přípravy státních opatření ve věci správy kinematografu a výroby filmu), dále mělo připravit dodávku propagačních čs. filmů, filmů od SSSR, ostatních spojenců a současně co nejdříve zajistit vysílání čs. filmového týdeníku. Šesté oddělení - pro informační styky s cizinou mělo za úkol v součinnosti s ministerstvem školství a osvěty organizovat první akce kulturního styku se SSSR včetně podnětů k obnovení "Československé společnosti pro kulturní sblížení se SSSR" či k založení "Slovanského výboru", dále potom ohodnotit za války navázané přátelské styky v Anglii, USA a Francii. Vedle úkolů jednotlivých oddělení byly v Kopeckého nařízeních stanoveny i bezprostřední úkoly v oblasti propagační, jako např. popularizace vládního programu – všeobecná či v souvislosti s pozemkovou reformou, osvětlování významu národních výborů atd. Současně stanovil i personální obsazení ministerstva.²⁶² Podrobný výčet působnosti jsem uvedla především proto, abych demonstrovala, v jakých oblastech veřejného života měl Václav Kopecký bezprostřední vliv. Je ale nutné podotknout, že organizační struktura ministerstva informací se samozřejmě

---

²⁶⁰ V dekretu prezidenta republiky byla působnost ministerstva informací vymezena takto: *"Ministerstvu informací přísluší působit vhodnými prostředky k obnovení a prohloubení národního a státního života, pečovat o státně politickou výchovu občanstva a informovat soustavně domácí a zahraniční veřejnost o všech skutečnostech, významných pro život státní a národní."*

NA, f. ÚPV - B, k. 1064.

²⁶¹ Organizace Československého rozhlasu se začala řešit v Košicích, když 17. dubna 1945 bylo požadováno, aby na nejbližším zasedání vlády byl dán návrh ustanovení Společnosti Československého rozhlasu jakožto státní společnosti. Organizační statut stanoví ministři informací, školství a osvěty, pošt a telegrafů.

NA, f. KSČ – ÚV- 100/24, sv. 175, a.j. 1577.

následně ještě vyvíjela a především v počátečních letech docházelo ke sporům o kompetence s dalšími ministerstvy.

Dalším neméně důležitým úkolem Václava Kopeckého bylo seznámit veřejnost s významem a kompetencemi nového ministerstva. Dne 10. května Kopecký spolu s dalšími členy vlády opustil její dočasné sídlo v Bratislavě a konečně se ocitl v Praze.²⁶³ Svého úřadu, jehož sídlem se stal Kolovratský palác ve Valdštejnské ulici, se oficiálně ujal 14. května 1945, kdy ho převzal od zmocněnce České národní rady a prozatímního správce ministerstva lidové osvěty dr. Kamila Novotného. Agenda ministerstva lidové osvěty byla rozdělena mezi ministerstvo informací a ministerstvo školství a osvěty, kam přešly odbory umělecké, literární, hudební, divadelní a lidovýchovné. Již ve svém úvodním projevu ministr informací Václav Kopecký několikrát zdůraznil, že se jedná o nové ministerstvo bez tradic, které nesmí být ani v nejmenší míře spojováno s *potupným jménem Moravcova úřadu* a současně vyzdvihl význam ministerstev informací, která se ve všech demokratických zemích stala nutností vzhledem k zhoubným účinkům nacistické propagandy, přičemž úkolem jeho ministerstva je *všemi prostředky pravdy potírat lži, hlášané po léta fašismem a prohlubováním vědomí svobody a demokracie pomáhat lidu kráčet cestou pokroku k vysokým ideálům humanitním a sociálním...přičemž má především plniti poslání informační.*²⁶⁴

Otázka nutnosti vyzdvižení smyslu a prestiže ministerstva informací Kopeckého zjevně znepokojovala, což je zřejmé i z exposé, která v letech 1946 a 1947 postupně přednesl v informačním či rozpočtovém výboru PNS.²⁶⁵ Zde velmi důkladně popisoval činnost a úspěchy ministerstva informací, které současně razantně obhajoval proti s postupem času množícím se stížnostem na jeho nedemokratické působení či na jeho ekonomickou náročnost. Nejen z těchto ale i z jiných důvodů podpořených charakterovými vlastnostmi Václava Kopeckého se také rozhořívaly spory a konflikty na schůzích vlády, o nichž se zmíním později.

---

²⁶² NA, f. KSČ – ÚV- 100/24, sv. 175, a.j. 1577.

²⁶³ *Rudé právo*. 1945, č. 5, s. 1.

²⁶⁴ *Večerní Rudé právo*. 1945, č. 2, s. 1.

²⁶⁵ NA, f. ÚPV - B, k. 1064. - Expozé ministra informací Václava Kopeckého v informačním výboru PNS 24. 1. 1946 (1. část), 7. 2. 1946 (2. část), 14. 2. 1946 (3. část).

NA, f. ÚPV - B, k. 1288. Expozé ministra informací Václava Kopeckého v informačním výboru PNS 7. 2. 1946 (2. část), 14. 2. 1946 (3. část), 21. 2. 1946 (4. část)

NA, f. MI, k. 2. Expozé ministra informací Václava Kopeckého v informačním výboru ÚNS 13. 11. 1946 (1. část), Expozé ministra informací Václava Kopeckého v informačním výboru ÚNS 26. 12. 1946 (2. část), Expozé ministra informací Václava Kopeckého v rozpočtovém výboru ÚNS 5. 12. 1946, Expozé ministra informací Václava Kopeckého v informačním výboru ÚNS 26. 2. 1947.

NA, f. MI, k. 24. Expozé ministra informací Václava Kopeckého v informačním výboru ÚNS 13. 11. 1946, Expozé ministra informací Václava Kopeckého v informačním výboru ÚNS 26. 2. 1947 (2. část - rozhlas), Expozé ministra informací Václava Kopeckého v rozpočtovém výboru ÚNS 5. 12. 1946.

Vraťme se ale ještě ke Kopeckého exposé. Ve svém prvním vystoupení v PNS - v lednu 1946 - ostře vystoupil proti pochybnostem o existenci a trvání ministerstva informací a proti šíření domněnky, že je pouze přechodným produktem válečné doby. Opět zdůraznil charakter ministerstva *jako přímého protikladu a úplného opaku nacistického ministerstva propagandy* a představil ho jako orgán, *kteřý má prostředky pravdivé informace čeliti lžím...šířenými fašisty, nepřáteli svobody, nepřáteli demokracie, nepřáteli pokroku, kultury a civilizace..., který má nejučinnějším způsobem posilovati v národě vlastenectví...a působit tak k zvýšení morální síly národa a zpevnění jeho charakteru, k rozvoji jeho dobrých vlastností.* Také proto si ministerstvo informací zvolilo jako své heslo „Pravda vítězí“. Jako prvořadý úkol Kopecký uvedl všemi prostředky ve jménu svobodného Československa napomáhat plné porážce německého a maďarského vlivu a *všemožně propagačně posilovati československé stanovisko v otázkách, které se týkají naší národní a státní bezpečnosti, které se týkají naší státní budoucnosti...* Dále zdůraznil, že nové Československo je nacionálním státem Čechů a Slováků a že má nejužší a trvalý spojenecký vztah k Sovětskému svazu. Ve svém exposé se také ohradil proti kritice svého úřadu, kterou označil jako *politicky tendenční*.²⁶⁶ Níže uvedené odůvodnění tohoto tvrzení opět představuje typickou ukázkou Kopeckého argumentace a konstruktů. Rovněž se rozhořčoval nad šeptanou propagandou, jejímž prostřednictvím se často šíří pomluvy o Sovětském svazu a Rudé armádě, o pokrokových levých živlech, zvláště pak o komunistech. Nešetří ministerstvo informací ani jeho osobu, což Václava Kopeckého vzhledem k jeho osobní vztahovačnosti a nedůtklivosti značně znepokojovalo. Snaží se tedy vyvrátit tvrzení, že by ministerstvo zaměstnávalo nadměrný počet úředníků (k 31.12. 1945 mělo 689 osob), že by jeho zaměstnanci disponovali nadměrnými platy, přičemž ale zdůrazňuje potřebu kvalifikovaných a intelektuálně tvůrčích pracovníků. Dále odmítá, že by ministerstvo informací zabíralo po Praze *desítky* budov a upozorňuje na roztržičnost svého úřadu, který oproti tvrzením, představuje podle Kopeckého jedno z nejlevnějších ministerstev, jehož měsíční rozpočet je 15 - 20 milionů Kčs.²⁶⁷ Ekonomickou stránkou ministerstva se zabýval i ve svém vystoupení koncem roku 1946 v rozpočtovém výboru PNS, kdy opět zdůrazňoval, že je téměř nejlevnější ze všech a odmítl

---

²⁶⁶ V této souvislosti Kopecký uvedl *...Situace se vytvořila prostě tak, že se ministerstvo informací stalo hlavním terčem, nejvíce ostřeřelovanou pozicí v kampani, kterou v uplynulých týdnech rozpoutaly u nás reakční živly, podniknuvši pokus o vyvolání opozice proti lidovému režimu, vyšlému z národní a demokratické revoluce...Pod titulem tzv. západnictví se pokusili o oslabení a podvracení naší základní zahraničně - politické orientace, našeho spojení se Sovětským Svazem. Reakční živly učinily pokus oslabit svým náporům a rozdvoujit Národní frontu, která je základem dosavadní vlády...Národní fronta přestála tuto prvou poněkud bouřlivější přehánku.*

NA, f. ÚPV - B, k. 1064.

²⁶⁷ NA, f. ÚPV - B, k. 1064.

snahy těch lidí, kteří by chtěli jeho *ministerstvo pod záminkou úspornosti likvidovat*. Opět se snažil poukázat na rozmanitost jeho činnosti a současně si s určitou dávkou hořkosti stěžoval, že na...*ministerstvo se obracejí dnes různé korporace a svěřují nám všemožné úkoly, i když nás mnohdy před veřejností zapřou jako Petr Krista*. Také vyzdvihl jeho nový velký úkol - propagaci dvouletého plánu.²⁶⁸ Nejen z těchto vystoupení Václava Kopeckého je zřejmé, jak moc mu záleželo na vybudování prestiže ministerstva informací, které ale současně neustále degradoval některými svými kroky a vystoupeními v duchu stranických direktiv a v duchu vlastních mocenských ambic a touhy po seberealizaci, o čemž se zmíním později.

Pro ukázání působnosti Václava Kopeckého je nutné ještě připomenout, jak se po návratu do vlasti zformovala organizace ministerstva informací s posláním pomoci vládě vybudovat republiku na nových základech. Právě jeho organizace a hodnocení dosavadní činnosti se stalo námětem pokračování Kopeckého exposé v PNS.²⁶⁹ Pro svou popularizaci vydávalo ministerstvo informací od května 1945 svůj oficiální orgán - obrázkový týdeník „Svět v obrazech“ tištěný v tiskárně V. Neuberta.²⁷⁰

---

²⁶⁸ NA, f. MI, k. 2.

²⁶⁹ Ministerstvo informací bylo k lednu 1946 tvořeno: kabinetem a prezidiem ministerstva, kde se nacházelo oddělení slovenské, administrativní, aranžérské a instalační, organizačně - propagační, oddělení pro obstarávání cizinecké agendy (spojené s návštěvami významných státních hostů a zahraničních kulturních činitelů), dále se ministerstvo informací skládalo ze šesti odborů - I. odbor - informační zprvu v čele s Vladimírem Procházkou a následně v čele se spisovatelem Josefem Koptou (pro soustředění a zpracování všeobecných informací ze zahraničí, do zahraničí a informací vnitřních a jejich patřičné využití pro potřeby vlády a veřejnosti hlavně pro popularizaci vládního programu a vládních opatření a k hájení československé politiky v cizině, řízení oblastních expozitur majících pracovat v dohodě s okresními národními výbory své oblasti, což bylo sankcionováno usnesením předsednictva vlády z 18. ledna 1946), II. odbor - tiskový v čele s Dr. Bauerem (vedení ČTK, staral se o styk se zahraničními korespondenty, obstarával běžný styk s tiskem a novináři, měl na starosti novou organizaci tisku, reguloval a kontroloval tisk, rozhodoval o počtu časopisů, o jejich rozsahu a nákladech, a to ve spolupráci s tzv. papírovou komisí - komisí pro věci tisku a papíru složené ze zástupců čtyř politických stran a centrálních tiskových vydavatelstev), III. odbor - publikační v čele s básníkem Františkem Halasem (pod nějž spadalo vedení Orbisu, státní tiskárny, regulace knižního trhu podléhajícího podle rozhodnutí vlády státní kontrole a regulaci, kterou měla na starost zvláštní státní publikační komise při ministerstvu informací skládající se ze všech složek zúčastněných na vydávání knih, přičemž tento dozor zahrnoval i dozor nad vydáváním obrazů, pohlednic, výtvarných děl sochařských a malířských a nad vydáváním hudebnin, dále III. odbor řídil nakladatelskou a vydavatelskou činností), IV. odbor - rozhlasový v čele s Ivanem Olbrachtem (měl na starosti státní řízení - administrativní, hospodářské, technické i programové - pražského ústředního rozhlasu a oblastních rozhlasových poboček - tj. udávání základních směrnic a linie rozhlasovému vysílání, vedl i styky se zahraničním rozhlasem), V. odbor - filmový v čele s básníkem Vítězslavem Nezvalem jehož zástupcem byl Ing. Lubomír Linhart (s úkolem péče o rozvoj a řízení veškerých věcí filmových, fotografie jako prostředku informačního, propagačního a uměleckého - tj. vedl filmový průmysl, filmovou tvorbu a posléze pak agendu gramofonových desek), VI. odbor - pro kulturní styky s východem a západem. Jednotlivé odbory byly dále ještě děleny. Dále pod vedení ministerstva informací spadalo 19 oblastních informačních ústředí - expositur, tedy regionálních úřadů využívaných k výkonu činnosti ministerstva informací. Organizace ministerstva se samozřejmě následně vyvíjela i v dalších letech.

NA, f. ÚPV - B, k. 1064.

²⁷⁰ NA, f. MI, k. 4. Podrobnosti o jeho vydávání byly schváleny Václavem Kopeckým při jeho setkání s členy redakce nového týdeníku dne 23. května 1945.

Z dílny ministerstva informací vzešlo v letech 1945 - 1948 také několik návrhů zákonů - např. o zřízení státní ústředny koncertní a státní ústředny artistické²⁷¹, jejichž účelem bylo - podle Kopeckého - *zavést státní regulující kontrolu i do oblasti pořádání koncertních podniků, podniků zábavních, artistických, komediantských.*²⁷² Velké spory vyvolal návrh tiskového zákona. Prezident odmítl podepsat návrh dekretu v roce 1945 a v následujících dvou letech se proti návrhu tiskového zákona ostře stavěly nekomunistické strany, a to zejména proti zásadě, že tisk má sloužit lidově demokratickému režimu a vycházet z politiky Národní fronty, což ve své podstatě znamenalo eliminaci opozičního tisku. Jelikož nebylo reálné schválení tiskového zákona vcelku, předkládal Kopecký zákon po částech, stejně ale do února 1948 k jeho schválení nedošlo.²⁷³ I přesto kompetence ministerstva informací v oblasti tisku představovaly významnou oblast, kterou Kopecký ve stranickém duchu ovlivňoval.²⁷⁴ Docházelo například ke konfliktům v souvislosti s uveřejňováním zpráv týkajících se západních zemí a jejich občanů v tisku. Ministr zahraničí Jan Masaryk, který nastalé situaci musel řešit, obdržel v důsledku toho ostrou nótu z Anglie a osobně napsal Kopeckému dopis, kde žádá dementování nepravdivých informací. Popisuje mu nepříjemnost situace, do které ho takové články staví a dodává...*Jednou mne to doopravdy přestane bavit - a pak s tím seknu - víte, že nemusím být ministrem.*²⁷⁵

Nejen otázka tisku, kde se spory rozvinuly mimo jiné ohledně "Obzorů"²⁷⁶, ale také otázka rozhlasu v kompetenci ministerstva informací představovala konfliktní téma. To

---

²⁷¹ V důvodové zprávě návrhu se dočteme, že cílem artistické ústředny (ARU se statutem veřejnoprávní osoby pod dohledem státu) je jednak kodifikace poměrů artistů, pro kterou představuje ochrannou organizaci a jednak vyprostiti lid ze zábav obscenních, uspořádat programy prováděné artisty a vykonávat dozor nad samostatnými majiteli licencí, aby bylo postaráno nejen o zábavu ale i o kulturní výchovu. NA, f. ÚPV - B, k. 642.

Ve své podstatě se tedy jednalo o zřízení státního dozoru a řízení v této oblasti. K definitivnímu schválení osnovy zákona o hudební a artistické ústředně v ÚNS došlo až v poúnorových podmínkách 25. března 1948. NA, f. ÚPV - B, k. 696.

²⁷² NA, f. ÚPV - B, k. 1064.

²⁷³ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1945 - 1948*, c. d., s. 60.

²⁷⁴ Jako ukázkou bych uvedla případ, kdy se ve vládě řešila situace kolem vypuknutí stávk v Zátkově továrně a došlo ke konfliktu kvůli způsobu informování veřejnosti. Pravicovými členy vlády byl v této souvislosti kritizován způsob, jakým dělníky levicový tisk informuje. Kopecký se nechal unést...*uvádí, že celá nešťastná situace je způsobena štvavými články některých listů, přičemž konkrétně jmenuje "Obzory", které píší ve fašistickém a reakčním duchu...*a dále...*uvádí, že tyto listy zakáže, což platí zejména o "Obzorech"...* Na to byl upozorněn Msgr. Dr. J. Šrámkem, že o tom nerozhodne sám, ale že je to věc celé vlády. (schůze vlády 30. 11. 1946) NA, f. KSČ- ÚV- 100/24, sv. 139, a. j. 1494.

²⁷⁵ Dopis Jana Masaryka Václavu Kopeckému z 9. 3. 1946. NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 6, a. j. 156.

²⁷⁶ Nežádoucími zjevy v periodickém tisku některých vládních stran se zabývalo už předsednictvo vlády za přítomnosti Kopeckého dne 19. 12. 1945. Zde byla konstatována nekázeň, pokud jde o omezení tisku z důvodů hospodářských a o způsob psaní, který v několika případech překročil meze oprávněné kritiky. Ministr informací byl pověřen, aby upozornil vydavatele, že svoboda tisku nevyklučuje případné zakročení podle platných zákonů. Takto situaci komentovalo Rudé právo. (*Rudé právo*. 1945, č. 191, s. 2.)

Spor ohledně Obzorů vyústil odchodem Dr. Koželuhové z redakce. Kopecký se ve svém exposé v listopadu 1946 k případu „Obzory“ vrací. Ostře vystupuje proti ...*čím dál provokativnějším napadání našeho spojení*

nebylo nikterak překvapující v situaci, kdy navzdory veřejně proklamované nestrannosti pracoval Kopecký stejně jako u ostatních oblastí svého vlivu na jejich naprostému podřízení zájmům komunistické strany.²⁷⁷ Již na 2. schůzi prozatímního ÚV KSČ konané 18. 5. 1945 v ústředním sekretariátě na Příkopech Kopecký poukazuje, že nemá v rozhlase nikoho a žádá přidělení s. Laštovičky.²⁷⁸ Na schůzi vlády 28. 5. 1945 potom odůvodňoval nutnost provést změnu ve vedení rozhlasu tím, že je všeobecná nespokojenost s prof. Matouškem a zdůrazňoval odbornost B. Laštovičky, který se osvědčil v londýnském rozhlase.²⁷⁹ Ještě v květnu 1945 se stal B. Laštovička ředitelem Československého rozhlasu, proti jehož tendenčnímu působení se demokratické strany nezdíraly ohrazovaly. Např. Ferdinand Peroutka ve svém článku v Lidové demokracii ze dne 7. června 1946 uvedl...*Žádáme - li od každé ženy v domácnosti, zemědělského dělníka, prostého člena strany důsledné provádění očisty a energický boj proti reakci na každém kroku, nemůžeme trpět, aby jejich práci kalil takový mocný propagační prostředek jakým je rozhlas, který podléhá dvěma členům ÚV KSČ ss. Kopeckému a Laštovičkovi...* Tento úryvek byl citován v ranním vysílání rozhlasu, což pobouřilo některé straníky, nicméně Laštovička kritiku odmítl s poukazem na to, že *rozhlas patří všem a že musíme být demokratičtí a loajální.*²⁸⁰ Čas střetu ještě nenastal... Naproti tomu Václav Kopecký, který patřil k radikálnímu křídlu KSČ, reagoval na jakoukoliv kritiku velmi rozhořčeně a dotčeně. To vyplývá také z jeho expozé, kde se rozsáhle vyslovoval proti *neodpovědným kampaním* pořádaným proti státnímu rozhlasu.²⁸¹ Nekomunistické strany, které opakovaně činnost rozhlasu kritizovaly, odmítaly jeho postátnění a prosazovaly, aby jeho řízení přešlo z ministerstva informací na vládní nebo parlamentní výbor, svůj návrh neprosadily. Obdobné spory se odehrávaly kolem zestátněného filmu v důsledku jeho zneužívání ve prospěch komunistické propagandy. Mezi stranami se rodil zápas o směr kulturní politiky.²⁸²

---

se Sovětským Svazem a proti tendenčnímu nepřátelskému a nenávistnému štvání proti Sovětskému Svazu... a žádá nenechat bez zákroku takový způsob psaní.

NA, f. MI, k. 24.

²⁷⁷ Předsednictvo ÚV KSČ na své schůzi 24. března 1947 (vedle zřízení již výše zmíněného užšího politického sekretariátu k řešení naléhavých otázek jehož členem byl i Václav Kopecký) vysloveně *uložilo soudruhům ministrům, kteří jsou oprávněni vydávat výnosy a nařízení*, povinnost se o nich vždy předběžně poradit s vedením strany. NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 1, a.j. 69.

²⁷⁸ NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 1, a.j. 2.

Laštovička Bohuslav (1905 - 1981) - komunistický politik, 1946 - 1949 členem ÚV KSČ, květen 1945 - léto 1948 ředitel Československého rozhlasu

KNAPÍK, Jiří. *Kdo byl kdo v naší kulturní politice 1948 - 1953*, c. d., s. 153 - 154.

²⁷⁹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 137, a.j. 1494.

²⁸⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 100/1, sv. 190, a.j. 1200.

²⁸¹ NA, f. MI, k. 2. Expozé ministra informací Václava Kopeckého v Informačním výboru ÚNS 26. 2. 1947.

²⁸² KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1945 - 1948*, c. d., s. 60 - 61.

Právě oblast znárodněného filmového průmyslu představovala významnou část působnosti ministerstva informací.²⁸³ Zde se musel Václav Kopecký vedle záležitostí organizačních, technických a hospodářských zabývat personálními konflikty²⁸⁴ odehrávajícími se mezi dvěma straníky a současně vedoucími činiteli zestátněné filmové výroby Vítězslavem Nezvalem - šéfem filmového odboru ministerstva informací, a Ing. L. Linhartem - původně zástupcem V. Nezvala a od března 1946 ústředním ředitelem Čs. filmové společnosti, o rozhodující vliv ve filmové oblasti, který přerostl do osobní roviny.²⁸⁵ Také Gustav Bareš v lednu 1946 dopisem varoval Kopeckého a upozorňoval na špatnou situaci ve filmu s tím, že národní socialisté *chystají útok proti ministerstvu informací* a sbírají materiál o poměrech v českém filmu, které *jsou skutečně desolátní*.²⁸⁶ Kopecký se v rámci sporu klonil spíše na stranu Vítězslava Nezvala, ke kterému ho pojila i osobní náklonnost.²⁸⁷ Způsob jakými spory řešil, se ale setkal s kritikou u jiných členů komunistické strany - např. s. *Urxová*, která ve sporu podporovala Lubomíra Linharta, ve své zprávě ze dne 7. května 1946 dokonce uvedla, že...*katastrofální věci v českém filmu jsou někdy přímo a někdy nepřímo zaviněny samotným ministrem s. Kopeckým*.²⁸⁸

Působení ministerstva informací vedené Václavem Kopeckým provázely od počátku konflikty, a to ať už s členy vlády ostatních politických stran (hlavně se zástupci národních socialistů, o čemž se zmíním v další kapitole), tak rovněž s poslanci ostatních stran Národní

---

²⁸³ Filmová oblast představovala první odvětví, kde došlo v roce 1945 k znárodnění - dekretem prezidenta republiky č. 50/45 Sb z 11. 8.1945. V rámci prozatímní organizace byla narušena původní myšlenka centralizace a přímého řízení čs. státního filmu a nahrazena autonomním podnikovým řízením. V březnu 1946 byla zřízena Československá filmová společnost a došlo k jmenování ústředního ředitele - ing. Linharta.

²⁸⁴ O celkových katastrofálních poměrech v oblasti filmu s důrazem na personální poměry hovoří zpráva vypracovaná pro Kopeckého filmovým oddělením ÚV KSČ ze dne 12. listopadu 1945. Neurovnané poměry v této oblasti panovaly prakticky i v následujících dvou letech, jak o tom svědčí další zprávy. Vedle konfliktu skupin kolem V. Nezvala a L. Linharta to byla například kauza kvůli chování Ing. Jiřího Slavička, ředitele Ateliérů a laboratoří v zemi české a moravské. Ten je v posudku charakterizován jako člověk naprosto neschopný, lehkomyšlný, který v opilém stavu často křičí, že jako komunistovi se mu nemůže nic stát. Na jeho místo se tlačil vedoucí osobního oddělení ateliérů a předseda všepodnikové rady JUDr. Vojtěch Trapl, který bez stranického souhlasu na vlastní pěst vysílal 27.4. 1946 delegace ke Kopeckému.

NA, f. KSČ - ÚV - 100/1, sv. 190, a.j. 1202.

²⁸⁵ Také ústřední sekretariát KSČ poukazoval na roztržičnost a nedostatky ve vedení ministerstva informací a přinášel varianty řešení konfliktu mezi Nezvalem a Linhartem.

²⁸⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 100/1, sv. 190, a.j. 1202.

²⁸⁷ Dne 6. dubna 1946 jmenoval Kopecký Nezvala svým stálým zástupcem v prozatímním právním výboru Čs. filmové společnosti. Jak také vyplývá ze vzájemné korespondence, měl Václav Kopecký k Vítězslavu Nezvalovi bližší vztah. V padesátých letech ho dokonce tituluje *Nezvátku* či *Vítku*. Kopecký mu např. v roce 1950 přeje brzké uzdravení, osobně píše k padesátým narozeninám či v roce 1957 velmi procítěně kondoluje k smrti jeho otce. Nezval naopak kondoluje k smrti Hermíny a recituje báseň an jejím pohřbu.

Památník Národního písemnictví korespondence Nezval - Kopecký

²⁸⁸ Reakce na události z noci ze 6. na 7. května 1946, kdy se Nezval a jeho skupiny dožadovali přijetí ve vile Kopeckého a během následujícího hovoru se Nezval snažil prosadit svržení Linharta ze svého místa. V důsledku tohoto rozhovoru Kopecký Linhartovi vynadal a současně mu řekl...*že stejně má plnou moc, a jsou - li ve filmu takové věci jaké jsou, jest to jeho vinou*.

NA, f. KSČ- ÚV - 100/1, sv. 190, a.j. 1202.

fronty. Nežřídka se konflikt rozhořel jako reakce na Kopeckého zpolitizované komentáře událostí. Ostatní agresivně slovně napadal a naopak, pokud byl kritizován komunista či jeho působení, tak ho bránil a argumentoval tím, že se jedná o tendenčnost výkladu²⁸⁹ či o snahu rozbít jednotnou Národní frontu.

Jako typický příklad, jak se kolem Kopeckého rodily konflikty, bych se zastavila u událostí kolem požáru ve filmových ateliérech v Hostivaři. Požár vypukl 5. prosince 1945 v době odchodu Václava Kopeckého, který zde byl přítomen zahájení filmování sovětských filmařů.²⁹⁰ Kopecký přišel s následujícím vysvětlením...*S touto frontou domácích i zahraničních odpůrců znárodněného československého filmu se spojili posléze solidárně všichni reakční odpůrci každého znárodnování a zestátnování...a pak se připojily k jejich tažení proti znárodněnému filmu štvance proti ruským filmům, štvance proti komunistům, proti komunistickému ministru informací a ze všeho toho vyrostla pak ona nepřátelská kampaň proti znárodněnému čs. filmu...měli jsme co dělati se záměrnou sabotáží, přičemž...sabotážní pokusy, jak známo, vyvrcholily zapálením filmových ateliérů v Hostivaři.*²⁹¹ V této souvislosti vzpomenu také požár barrandovských ateliérů²⁹² a ostře vystoupil proti interpelaci národně socialistických poslanců Františky Zemínové a Dr. Krajiny, *...která může obsahovat i tak podlé výmysly, jako je narážka v interpelaci paní Zemínové a Dr. Krajiny, jakoby ministr informací sám cigaretou zapálil hostivařské ateliéry...Prostě je to důkaz, kam daleko může jít stranická nenávist a kam může jít nenávist protikomunistická...*²⁹³ Opět tedy Kopecký použil svůj častý argument, že se jedná o snahu o poškození komunistického ministra. Pokud si ale přečteme interpelaci dvou zmíněných národně socialistických poslanců, pochopíme, jakou nebezpečnou zbraní, proti níž se jen těžko dalo bojovat, v podobě překrucování a podivného vykládání faktů Kopecký disponoval. Zemínová a Dr. Krajina v interpelaci s datem 18. prosince 1945 konstatovali, že bylo

---

²⁸⁹ Při obraně proti kritice činnosti rozhlasu, uvedl Václav Kopecký ve svém expoé z 26. 2. 1947 v informačním výboru ÚNS...*Je to již obvyklý zjev, že jakýkoliv podnik, spadající do pravomoci ministerstva informací, je určitou částí tisku tendenčně napadán, i kdyby pracoval sebe lépe a působil sebe účinněji. A osud je takový, že čím lépe některý podnik ministerstva informací pracuje a čím účinněji působí, tím ostřeji je napadán a známými kritiky očerňován. Stačí prostě, že jde o ministerstvo informací, spravované komunistou, a stačí, že z úřední své pravomoci má ministr komunista na ten nebo onen podnik, i když jinak je to podnik ve své činnosti zcela správný a svobodný, a působnost ministrova, resp. příslušného oboru ministerstva, se omezuje jen na vytyčení základní programové linie, odpovídající duchu vládního programu...* NA, f. MI, k. 24.

²⁹⁰ *Rudé právo*. 1945, č. 177, s. 1.

²⁹¹ NA, f. ÚPV - B, k. 1064.

²⁹² Zpráva vypracovaná pracovníky filmového oddělení ÚV KSČ z 12. 11. 1945 pro Václava Kopeckého vypočítává pět závažných technických či personálních nedostatků, za kterých došlo k požáru v nových halách na Barandově, kde se právě dodělával ruský film "Kamenný kvítek". K tomu je zde uvedeno...*okolnosti dokonce nasvědčují sabotáži.*

NA, f. KSČ- ÚV - 100/1, sv. 190, a.j. 1202.

²⁹³ NA, f. ÚPV - B, k. 1064.

ukončeno vyšetřování o příčinách vzniku požáru v hostivařských filmových ateliérech a že dle úřední zprávy nešlo o sabotáž politickou, ani o nějaký domnělý protest proti sovětským filmům. Naopak jako důvod vzniku požáru byla uvedena nedostatečná instalace elektrického vedení a zanedbání povinné péče odpovědných činitelů a pokračovali...*Dokonce soudní znalec nevylučuje plně ani tu možnost, že požár vznikl od cigarety, protože bylo zjištěno, že v kritické době dlel v ateliérech pan ministr informací se svou suitou, jejíž členové v přítomnosti páně ministrově kouřili uvnitř ateliéru, ačkoliv je to přísně zakázáno. Soudní znalci však připouštějí spíše možnost, že požár vznikl nedostatečným vedením elektrického proudu a nevylučují, že se tak stalo již dříve před příjezdem pana ministra do ateliéru, protože podle svědeckých výslechů bylo zjištěno, že již za slavnostního projevu pana ministra bylo v ateliérech cítit kouř a zápach škvařící se gumy...*Dále uváděli zjištěné závady, vznesli dotazy na ministra informací a vnitra a žádali vysvětlení celé situace velvyslanci SSSR, aby nedocházelo k šíření nepodložených domněnek, že šlo o politickou sabotáž.²⁹⁴ Dne 11. ledna 1946 potom levicový tisk psal o tomto tématu v duchu sabotáže opírající se o úřední zprávu ministerstva vnitra.²⁹⁵ Rudé právo následující den uveřejnilo článek "K požáru v Hostivaři", kde kritizovalo Svobodné slovo a Lidovou demokracii.²⁹⁶ V březnu 1946 ministr informací a vnitra odpověděli na interpelaci, kde uvedli, že trestní řízení není dosud skončeno a odkázalo na články 11. ledna 1946. (příloha č. 11)²⁹⁷

Obdobné uměle vykonstruované konflikty rozhodně nepřispívaly k vytváření smírného prostředí uvnitř Národní fronty, vnášely mezi strany napětí a způsob jejich řešení i degradaci politického prostředí, na čemž se značně podílel právě Václav Kopecký.

Co se týká materiálního zajištění ministra informací, pobíral Václav Kopecký plat 280 000 Kčs ročně, z čehož byl vlastní plat 80 000 Kčs, 80 000 Kčs tvořil činný přídatek a

---

²⁹⁴ NA, f. MI, k. 2.

²⁹⁵ "Hostivař - dílo sabotáže" : *Pokud jde o požár filmových ateliérů v Hostivaři, vzniklo vyšetřováním více než důvodné podezření, že byl požár dílem organizované sabotáže. Soudní znalec sice připouští možnost vzniku požáru od elektrického vedení, ale výpovědi svědků to zcela vylučují.*

Práce (list revolučního odborového hnutí). 1946, č. 9, s. 1.

"Požár v Hostivaři v úředním šetření" - *Právo lidu* se rovněž odvolává na úřední zprávu ministerstva vnitra, že při vyšetřování požárů filmových ateliérů v Hostivaři vzniklo více než důvodné podezření, že byl požár dílem organizované sabotáže. Soudní znalec sice připouští možnost vzniku požáru od elektrického vedení, ale výpovědi svědků to zcela vylučují.

Právo lidu (Ústřední orgán československé sociální demokracie). 1946, č. 9, s. 1.

Rudé právo. 1946, č. 9, s. 1.

²⁹⁶ K požáru v Hostivaři...*Způsobem dosud u nás neobvyklým byl napaden náš tisk a naši ministři. Bylo žádáno, aby ministr informací soudruh Kopecký odsoudil náš tisk a aby zakázal další promítání Aktuality o požáru, aby zkrátka odsoudil jakýkoliv náznak, že v případě hostivařském šlo o sabotáž. Bylo žádáno, aby ministr vnitra vydal úřední zprávu o výsledcích dosavadního šetření. Nuže, úřední zprávu, kterou jsme včera otiskli v plném znění - nikoliv ve zkráceném, jak to učinilo Svobodné slovo a Lidová demokracie - dává za pravdu nám, nikoliv Svobodnému slovu. Rudé právo*. 1946, č. 10, s. 2.

²⁹⁷ NA, f. MI, k. 2.

120 000 Kčs reprezentační přídavek, který měl oproti ostatním ministrům spolu s ministrem zahraničí a ministrem zahraničního obchodu navýšen.²⁹⁸ Co se týká ochrany členů vlády, byly první kroky učiněny ministerstvem vnitra už v červnu 1945 a od července byly jejich domovy pod stálou ochranou - v případě Václava Kopeckého se jednalo o vilu v Praze XIX. (Bubenci) na Sibiřském náměstí č. p. 5. Kopecký disponoval také dvěma členy osobní ochrany (četař SNB Kníže a Částka).²⁹⁹

Přijímací dny a hodiny byly na ministerstvu informací v úterý a ve čtvrtek 11 - 13h (k 1. 11. 1945). Vyhláškou ministra vnitra ze dne 3. 10. 1946 došlo k jednotné úpravě přijímacích dní a hodin resortních ministerstev s výjimkou ministerstva zahraničních věcí a informací.³⁰⁰ V době nepřítomnosti ministra či v době letních dovolených, které si Václav Kopecký podobně jako ostatní členové vlády vybíral na tři týdny až na měsíc v červenci či v srpnu, bylo stanoveno zastupování. V roce 1946 se ministr informací zastupoval s ministrem vnitra Noskem a ministrem školství a osvěty Nejedlým, v roce 1947 potom už jen s ministrem vnitra.³⁰¹

3.2 VÁCLAV KOPECKÝ A VYBRANÉ AKTUÁLNÍ OTÁZKY V LETECH 1945 - 1948

V této podkapitole bych ráda - na několika vybraných dobových problémech, jejichž řešení významně ovlivňovalo ovzduší stran Národní fronty a celé země - nastínila postoje Václava Kopeckého, a to s poukázáním na jejich náhlé změny vycházející z postoje SSSR. Jedná se o otázku České národní rady, postavení Slovenska, vymezení hranic Československa a otázku retribučních procesů.

Za nositele státní moci se v českých zemích prohlásila a byla uznána Česká národní rada, která vznikla v posledních měsících odboje jako jeho řídicí orgán a řídicí orgán povstání českého lidu. Navzdory tomu, že ji vláda 10. května velmi ocenila a přisoudila roli svého

---

²⁹⁸ Platové ohodnocení jednotlivých členů vlády bylo stanoveno v dekretu prezidenta republiky č. 57/1945.

Václav Kopecký byl spolu s náměstkem předsedy vlády Msgrem Dr. J. Šrámkem, V. Noskem, Dr. J. Stránským a Dr. V. Šrobárem členem komise ustanovené na schůzi jednání vlády dne 10. července 1945. Komise měla za úkol projednat otázku platů, přídavek a služebních bytů a vytvořit připomínky k osnově dekretu prezidenta republiky o platu a o činném a reprezentačním přídavekům vlády.

NA, f. ÚPV - B, k. 1587.

²⁹⁹ Dva členy ochrany měli ve vládě už jen K. Gottwald a J. Masaryk, ostatní měli po jednom či v několika případech ochranku i odmítli.

NA, f. ÚPV - B, k. 3.

³⁰⁰ Na, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 55, a.j. 893.

pomocného orgánu a "nejreprezentativnějšího sboru v českých zemích"³⁰², ukončila následující den její činnost a rozhodla o její přeměně v přípravný výbor pro volbu ZNV. Členové České národní rady byli později perzekuováni. Tento krok vycházel z faktu, že Moskva si povstání nepřála, stejně tak jako si nepřála cokoli, co bylo na ní nezávislé. Hned po svém příjezdu do Prahy ČNR zkritizoval velvyslanec SSSR V. V. Zorin a když následně na schůzi vlády její předseda Zdeněk Fierlinger oznámil, že v ní Sověti nemají důvěru, bylo rozhodnuto o jejím osudu.³⁰³ Václav Kopecký nazval jednání České národní rady *tajemnými piklemi* a jako neodpuštělný krok označil ujednání příměří s německým vojenským velením v Praze stejně tak jako jednání s Vlasovovou armádou, a to vše v době, kdy se již k Praze blížila Rudá armáda.³⁰⁴ I případ ČNR demonstroval, jak křehká byla demokracie v ČSR a jak veliký vliv navzdory veřejným proklamacím zde měl SSSR.

Sovětský svaz také zásadně ovlivňoval vymezení poválečných hranic Československa.³⁰⁵ I v této souvislosti Václav Kopecký věrně propagoval jeho stanoviska a samozřejmě i měnil, pokud si to okolnosti vyžadovaly, a to v duchu přesvědčení o bezvýhradné zahraničně politické orientaci na SSSR. Jestliže bychom v případě Václava Kopeckého chtěli použít pojmu vlastenecké cítění nebo nacionalismus, tak pouze ve smyslu služby zájmů jeho komunistické straně potažmo tedy opět SSSR. To se ukázalo i na okolnostech kolem Podkarpatské Rusi, o čemž jsem se již výše zmínila. Až do poloviny listopadu 1944 předpokládali komunisté obnovení ČSR v předmnichovských hranicích - tedy včetně Podkarpatské Rusi. Nicméně od poloviny prosince začali prosazovat, aby byla tato země nabídnuta SSSR, což Beneš odmítal, neboť v tom viděl narušení principu obnovy předmnichovských hranic. Reálná moc na Podkarpatské Rusi byla však v sovětských rukou. Její připojení se tak stalo pouze otázkou času a formy provedení. Václav Kopecký na jednání vlády 18. června 1945, které se zabývalo jejím odstoupením, označil československou

---

³⁰¹ NA, f. ÚPV - B, k. 2.

³⁰² KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1945 - 1948*, c. d., s. 18.

³⁰³ *ČSR a SSSR 1945 - 1948 : dokumenty mezivládních jednání*. Ed. KAPLAN, Karel; ŠPIRITOVÁ, Alexandra. Brno : Doplněk; Praha : ÚSD AV, 1997, s. 10.

³⁰⁴ KOPECKÝ, Václav. *ČSR a KSČ*, c. d., s. 387.

³⁰⁵ Poválečná podoba ČSR byla do značné míry určována politikou odčinění Mnichova. Mimo jiné také v jejím důsledku došlo ke sblížení ČSR se SSSR v podobě již výše zmíněné Československo - sovětské smlouvy o přátelství a poválečné spolupráci z 12. 12. 1943. Základní osou středoevropské politiky ČSR a jejího vztahu k okolním státům se stal její vztah k SSSR. Jednou z nejvýznamnějších částí politiky odčinění Mnichova byla idea národního státu Čechů a Slováků (která byla Sověty podporována prostřednictvím principu odstranění menšin jako předpokladu evropské stability) a obnova Československa v předmnichovských hranicích. Svou roli zde sehrála i obava z německého nebezpečí a ochrana před ním. Navzdory sovětské proklamací o nevměšování se do vnitřních záležitostí jiných států, byla praxe diametrálně odlišná. Představitelé ČSR se tak dostávali do choulstivých situací, kdy museli lavírovat mezi vlastními zájmy a udržením dobrého vztahu k SSSR. Jeho zájmy v čs. poměrech hájili komunisté. Příznačnou ukázkou sovětského politického tlaku je záležitost Podkarpatské Rusi či uznání polské vlády v Lublinu.

svrchovanost nad Zakarpatskou Ukrajinou za fakticky neexistující a její předání za právní uznání tohoto faktického stavu. Dokonce navrhl, že by se to mělo stát slavnostně, manifestační dohodou za účasti představitelů českého a slovenského národa a delegátů národní rady Zakarpatské Ukrajiny.³⁰⁶ Po boku Gottwalda se spolu s dalšími komunisty snažil ve vládě, jíž Beneš toto rozhodnutí vyhradil, prosadit schválení odstoupení Podkarpatské Rusi SSSR³⁰⁷ jako určitou formu projevu dobré vůle a i jako prostředek pro zlepšení pozice na blížícím se jednání o územní otázce s Polskem³⁰⁸, což se jim vydařilo.³⁰⁹

Václav Kopecký opakovaně vystupoval jako zastánce maximálních územních požadavků, které ale ve výsledku modifikoval podle sovětských potřeb. V červnu 1945 se na schůzi vlády jednající o zahraniční politice přimlouval za *okamžité energické uplatnění územních požadavků*, a to nikoliv jen minimálních ale maximálních. Dále vyjadřoval přesvědčení, že Sovětský svaz bude podporovat naše územní požadavky, neboť *...jsme si získali sympatie a lásku sovětských vojáků a vojevůdců*.³¹⁰ Prosazoval, aby ČSR žádalo na severovýchodě území až k Odře a Nise, čímž by zmizel klín mezi ČSR a Polskem, které v souvislosti s jeho územními nároky označil jako troufalé. Loboval i na schůzi vlády 18. června 1945.³¹¹ V době jednání čs. - polských delegací o Těšínsku opakovaně ostře vystupoval proti jakýmkoli kompromisům a raději upřednostňoval ukončení jednání. Jeho

---

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1945 - 1948*, c. d., s. 5 - 14.

³⁰⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 137, a.j. 1494.

³⁰⁷ Smlouva mezi CSR a SSSR byla uzavřena 29. června 1945 v Moskvě. Parlamentem byla ratifikována 22. listopadu 1945 jako ústavní zákon o Zakarpatské Ukrajině a úpravě státních hranic se SSSR. V Moskvě bylo současně jednáno s polskou stranou o hranicích mezi ČSR a Polskem.

ČSR a SSSR 1945 - 1948 : dokumenty mezivládních jednání, c. d., s. 11.

³⁰⁸ Ve sporu mezi Československem a Polskem se jednalo především o území Těšínska, které v roce 1938 Polsko okupovalo a nyní se odmítalo zříct nároků na ně. Moskva neměla důvěru v polskou londýnskou exilovou vládu a v červenci 1944 iniciovala vznik Polského výboru národního osvobození se sídlem v Lublinu, který se 31.12. 1944 přeměnil v prozatímní polskou - tzv. lublinskou vládu, o jejíž mezinárodní uznání Moskva usilovala. Za daných okolností čs. vládě nezbylo než tuto polskou vládu bez podmínek 30. 1. 1945 uznat, aby v těšínské otázce neztratilo podporu SSSR, který ve sporu vychytrale vystupoval jako arbiter. // V první polovině června 1945 aktivizovala polská vláda otázku Těšínska vyžadujíc návrat k hranicím vytyčených po mnichovské dohodě. Dne 6. června obdržela vláda polskou protestní notu o některých případech perzekuce vůči občanům polské národnosti s doporučením vytvořit mezistátní komisi pro těšínskou otázku. Nacionálně vyostřená situace na česko - polské hranici se vyhroutil v souvislosti s tzv. ratibořským incidentem, kdy čs. vojenské jednotky vtrhly 13. června na ratibořské území (bývalé německé území, které Moskva předala do polské správy) a požadovaly jeho přičlenění k ČSR. Hrozil boj s polskými vojenskými jednotkami. Polsko změnilo incident v mezinárodní záležitost, kde v roli usmírovatele vystupoval SSSR. Následná červnová jednání delegací, doprovázená nacionálním štváním, byla neúspěšná.

KAPLAN, Karel. *Pravda o Československu 1945 - 1948*. Praha : Panorama, 1990, s. 43 - 49.

ČAPKA, František. *Dějiny země Koruny české v datech*. Praha : Libri, 1999, s. 717 - 719.

³⁰⁹ ČSR tím přišlo o nejvýchodnější cíp svého území, nicméně otázka Těšínska tím vyřešena nebyla. Sověti pouze konstatovali, že předmnichovské hranice jsou "východiskem pro každé jednání". Obecně se ale předpokládalo, že tato územní ztráta by mohla být kompenzována získáním území jinde. A tak již 23. 5. 1945 byla odeslána SSSR a ostatním vítězným mocnostem nota o čs. nároku na území Kladska, které ale následným rozhodnutím Moskvy připadlo Polsku

³¹⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 137, a.j. 1494.

³¹¹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 137, a.j. 1494.

názory se začaly měnit po polovině roku 1946, kdy nejenže KSČ zvítězila v květnových volbách a v červnovém polském referendu získaly převahu strany vládní koalice, ale také se blížila mírová konference a SSSR si nepřál, aby se sporu ČSR a Polska (zemí spadající do sféry jeho vlivu) věnovala pozornost. Ovlivněn těmito událostmi a postojem SSSR hovořil Václav Kopecký na schůzi vlády 29. listopadu 1946, kde se projednával postup při přípravných jednáních o německé otázce na mírové konferenci, takto ....*Chceme přece býti subjektem a nikoliv objektem mezinárodní politiky. Pro nás je plná solidarita se SSSR a tím i s Polskem přirozeným příkazem, a jelikož Kladsko leží za Nisou a Odrou, které jsou dnes západní hranicí slovanského světa, je jasné. Že naše územní požadavky stran Kladska jsou interní věcí mezi námi a Poláky. Uznáme - li toto, bude to nejen rozumné, ale i velké gesto, které na Sovětský svaz bude dobře působiti. Nedohodneme - li se pak s Poláky, čehož je nutno se obávat, budeme se moci tím spíše dovolati pomoci Sovětského svazu a můžeme pak počítati s tím, že při arbitráži bude míti pro nás sympatie.*³¹² Ze sovětské iniciativy došlo 10. března 1947 mezi čs. a polskou stranou k podpisu smlouvy o přátelství a vzájemné pomoci, přičemž hraniční spory měly být vyřešeny do dvou let. Václav Kopecký spolu svými spolustraníky začali obratem prosazovat přátelský poměr vůči "novému, demokratickému" Polsku.³¹³

Z obdobných pohnutek se proměnily Kopeckého názory v souvislosti s maximálními územními požadavky na bývalá německá území - Kladsko, Ratibořsko a Hlubčicko, které Moskva ve svých mocenských plánech přisoudila Polsku. V listopadu 1946 vystoupil ve vládě na podporu návrhu předsedy vlády Gottwalda a proti tomu, aby ČSR uplatňovalo na mírové konferenci své nároky na tato území. Kopecký a ostatní komunisté tedy opustili svou roli vrchních prosazovatelů velkých územních nároků a fakticky se k této záležitosti přestali vyjadřovat.³¹⁴ Ve svých maximálních územních požadavcích se Václav Kopecký zprvu domáhal i připojení území Lužických Srbů a posunutí čs. hranic na jih na úkor Rakouska. Žádný ze svých poválečných územních nároků ale Československo nakonec neprosadilo.³¹⁵

Další faktor utvářející podobu poválečného ČSR byly snahy o vytvoření národního státu, což se dotýkalo především menšiny německé a maďarské. V této souvislosti bych jen

---

³¹² ČSR a SSSR 1945 - 1948 : dokumenty mezivládních jednání, c. d., s. 315.

³¹³ Jelikož zahraničně politickým zájmům Moskvy odporovaly hraniční spory mezi státy v její zájmové sféře, byla otázka Těšínska vyřešena zachováním předmnichovských hranic.

KAPLAN, Karel. *Pravda o Československu 1945 - 1948*. Praha : Panorama, 1990, s. 64 - 66.

³¹⁴ KAPLAN, Karel. *Pravda o Československu 1945 - 1948*. Praha : Panorama, 1990, s. 75 - 76.

³¹⁵ Čs. vláda sice oficiálně nárok na území Lužických Srbů nevyslovila, ale vystupovala jako ochránce tohoto slovanského etnika proti germanizaci. O osud Lužických Srbů ztratila zájem, když pochopila sovětskou koncepci centrální správy Německa. Původně mělo ČSR územní požadavky také na Rakousko. Jan Masaryk se však obával, aby si ČSR nezepřátelilo další sousední stát. Nakonec došlo k jednání o výměně území.

ráda upozornila na postoj Václava Kopeckého, který prosazoval radikální řešení otázky menšin na čs. území a žádal energické stanovisko ve věci menšiny maďarské, neboť komunisté zůstávali předními zastánci odsunu a jeho prosazení do mírové smlouvy s Maďarskem. Pařížská mírová konference však naději na realizaci čs. požadavku odsunu pohřbila.³¹⁶ Svými radikálními výroky dokresloval atmosféru i tzv. divokého odsunu Němců, když například 25. 5. 1945 v rozhlase prohlásil, že čs. armáda stojí připravena k očištění pohraničí republiky od Němců a Maďarů. Od Postupimské konference začala příprava organizovaného odsunu. Na stížnosti na provádění divokého odsunu reagoval Václav Kopecký upozorněním na chování Němců, kteří opouštějí republiku, berou si s sebou cenné věci a sotva opustí hranice, nadávají hrozně na Čechy a Československo. Celou situaci dále bagatelizoval tvrzením...*že se Němcům tak špatně nedaří. Byl sám v pohraničí a viděl, že tam žijí zcela klidně a jsou tam dokonce ještě zámožní lidé.*³¹⁷ K otázce odsunu se vyslovil na veřejnosti několikrát například - v lednu 1946 v Chomutově oznámil brzké zahájení odsunu Němců³¹⁸ a při svém projevu u příležitosti otevření výstavy v Liberci "Budujeme osvobozené kraje" 4. srpna oznámil, že do 28. října bude odsun dokončen.³¹⁹

V duchu dobových nálad zmiňoval Kopecký často ve svých vystoupeních hrozbu ze strany Německa a zdůrazňoval, že před ní Československo chrání SSSR, k němuž je potřeba mít plnou důvěru a být mu vděční. V mnoha momentech tudíž argumentuje tím, že je správné udělat nějaký ústupek, aby ČSR dokázalo SSSR svou oddanost a zaručilo si tím jeho přízeň. Kopecký tak ve vládě loboval za materiální požadavky Moskvy, které vznášela na čs. vládu. Například v srpnu 1946 vyžadoval ve vládě bezpodmínečné schválení Stalinova "přání", aby Sověti dostali jako kořistné statky do vlastnictví polovinu dosud jimi užívaných objektů v Karlových Varech. Mimo jiné prohlásil...*Porovnáme-li, co Sověti a Rudá armáda pro nás vykonaly v této válce, s poměry v roce 1918 a uvědomíme-li si, jak po tomto roce k nám pronikal anglický, americký a francouzský kapitál z titulu osvobození, je jasné, že Sověti od nás žádají mnohem méně a chovají se k nám mnohem velkorysejším způsobem...* a pokračoval vysvětlením, že je to stará ruská tradice, která vidí v Karlových Varech přímo zázračné

---

³¹⁵ KAPLAN, Karel. *Pravda o Československu 1945 - 1948*. Praha : Panorama, 1990, s. 80 - 82.

³¹⁶ Sovětská delegace se sice na mírové konferenci postavila za čs. požadavek odsunu, ale v dané situaci bylo pro Moskvu podstatnější urovnat spory uvnitř svého bloku. V Maďarsku totiž velmi negativně působil sovětský pozitivní postoj k odsunu a naopak zde bodovaly Maďarsko podporující USA a Velká Británie. ČSR nezískalo pro odsun obyvatelstva souhlas západních mocností.

KAPLAN, Karel. *Pravda o Československu 1945 - 1948*. Praha : Panorama, 1990, s. 112 - 115.

³¹⁷ NA, f. KSČ -ÚV - 100/24, sv. 139, a.j. 1494.

³¹⁸ *Rudé právo*. 1946, č. 17, s. 2.

³¹⁹ *Rudé právo*. 1946, č. 179, s. 1 - 2.

lázně.³²⁰ Obdobně vystupoval i v případě Rudé armády, jejíž nekritická oslava se stala námětem jeho nesčetných proslovů. Vedle vyzdvihování a přehánění zásluh se ve vládě zasazoval o její materiální saturování.

Otázka postavení Slovenska představovala v nové republice klíčový problém.³²¹ Sám Kopecký byl znám svým negativním vztahem ke Slovensku. Gustav Husák později vzpomínal, že v době jednání o košické vládě představoval Václav Kopecký největšího odpůrce slovenského požadavku budoucího soužití obou národů jako "rovný s rovným". Československo mělo být podle něj unitárním státem s jedním centrem ovládaným komunistickou stranou a jakékoliv odchylky od této představy chápal jako komplikaci, proti níž vystupoval.³²²

Václav Kopecký byl mezi představiteli KSČ, kteří se zúčastnili porady konané v Moskvě 6. 12. 1944, kde se G. Dimitrov vyjádřil k česko - slovenským vztahům.³²³ Jako nejlepší řešení budoucích poměrů Čechů a Slováků označil jejich rovnoprávné postavení za existence české, slovenské a společné československé federativní vlády a parlamentu.³²⁴ Kopecký byl také účastníkem jednání, která vyústila v postupné uzavírání tzv. tří pražských dohod, kde se vymezovaly vzájemné kompetence.

SNR přijala dne 26. 5. 1945 směrnice pro jednání své delegace s vládou. Směrnice obsahovaly návrh federativního uspořádání státu a dále konkrétní návrhy rozdělení kompetencí mezi slovenské a ústřední orgány. Nicméně na společné schůzi předsednictva ÚV KSČ a ÚV KSS, které byl Kopecký samozřejmě také přítomen, bylo rozhodnuto, že na

---

³²⁰ SSSR bylo usnesením vlády na základě jednání delegace v Moskvě odevzdáno jako částečná protihodnota za kořistné statky 11 objektů v Karlových Varech a 10 v Praze.

ČSR a SSSR 1945 - 1948 : dokumenty mezivládních jednání, c. d., s. 284.

³²¹ Na Slovensku vykonávaly suverénní zákonodárnou a výkonnou moc Slovenská národní rada společně se Sborem pověřenců. Košický program, který proklamoval výstavbu státu dvou rovnoprávných národů, uznání existence slovenského národa a pravomocí jeho národních orgánů, a který vycházel z komunistické dílny, zrcadlil komunistickou domněnku o své převaze v slovenských orgánech a tudíž i snahu využít zdejšího poválečného postavení své strany. Komunisté se tedy zprvu stavěli do pozice obhajovatelů slovenských pravomocí. KSS podléhalo vlivu KSČ. Nové poměry týkající se postavení Slovenska v obnovené republice utvořily v česko - slovenském vztahu ústavní provizorium, které bylo ještě komplikováno nevyjasněnými a přesně nedefinovanými kompetencemi mezi prezidentem, vládou, parlamentem a slovenskými národními orgány. Pravomoc vlády byla omezena na české území, některá nařízení SNR se nekryla s prezidentskými dekrety. Vzájemný vztah měl být definitivně stanoveny v nové ústavě. Jelikož ta ještě nebyla a nesrovnalosti narůstaly bylo nutné pravomoci vymezit dohodou.

Pražské dohody 1945 - 1947 : sborník dokumentů. Ed. KAPLAN, Karel. Praha : ÚSD AV ČR; Státní ústřední archiv, 1992, s. 7.

KAPLAN, KAREL. *Nekrvavá revoluce*. Praha : Mladá fronta, 1993, s. 45.

³²² KAPLAN, Karel; KOSATÍK, Pavel. *Gottwaldovi muži*. Praha ; Litomyšl : Paseka, 2004, s. 218.

³²³ NA, f. KSČ – ÚV 1921 – 1945, k. 2, a.j. 18.

³²⁴ Dále Dimitrov zdůraznil, že ještě není vhodná doba stavět otázku sovětizace Československa a že *Češi a Slováci se musí na cestu k sovětské moci dopracovat sami svým vývojem*. Jako zájem Čechů, Slováků i společného státu označil odstoupení Zakarpatské Ukrajiny.

Pražské dohody 1945 - 1947 : sborník dokumentů, c. d., s. 10 - 11.

denním pořádku nyní nejsou státoprávní otázky³²⁵ a že jednání ve vládě je nutné soustředit na vyjasnění otázek kompetence čs. vlády a SNR. Následné tři společné schůze předsednictva SNR a vlády ve dnech 31. 5. - 2. 6. 1945 vyústily v uzavření tzv. první pražské dohody. U zrodu tzv. druhé pražské dohody z 11. 4. 1946 byly třídenní rozhovory delegací vlády a SNR.³²⁶ Ani při těchto jednáních Kopecký nezapřel své centralistické smýšlení, ale zatím vystupoval umírněně.³²⁷ Jeho výroky se radikalizovaly hned, jakmile to bylo možné - po květnových volbách 1946. V nich Demokratická strana s 62% hlasů na Slovensku drtivě zvítězila, čímž se zcela změnil poměr KSČ k tamější situaci tak, že její kroky začaly být určovány snahou znemožnit Demokratické straně uplatnit volební vítězství ve slovenských mocenských orgánech. To se mělo uskutečnit jejich podřízením centrální vládě. Výsledkem voleb byl další posun ve vztahu KSČ a KSS³²⁸, jejíž závislost na českém protějšku výrazně zesílila. To se zjevně projevilo ve snížené aktivitě při prosazování slovenských národních zájmů a také ve zvýšené komunistické agresi proti Demokratické straně, na níž se Václav Kopecký ve vládě i v Národní frontě vehementně slovně podílel. Na schůzi vlády 27. května demagogicky napadl jednání Demokratické strany jako protistátní a k průběhu voleb se vyjádřil takto...*je třeba uvážiti na jaké platformě šla tato strana do voleb. Byl to vlastně blok řady skupin, je to směs skupin hodžovské, tisovské, tukovské, dále jsou to reakcionářské živly z církevních kruhů a vyložení nepřátelé Československé republiky, kteří utvořili*

³²⁵ V zápisu (NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 1, a.j. 2.) je sice napsáno "státotvorné" otázky, ale prof. Jan Rychlík ve své publikaci (RYCHLÍK, Jan. *Češi a Slováci ve 20. století*. [2. díl], Česko – slovenské vztahy 1945 – 1992. Bratislava : Academia Press; Praha : Ústav T. G. Masaryka, 1992, s. 28.) vysvětluje, že se jedná o chybu a má tam být uvedeno "státoprávní" otázky.

³²⁶ První pražská dohoda z 2. června vymezovala postavení slovenských národních orgánů takto - SNR se stala nositelkou státní moci na Slovensku (s veškerou mocí zákonodárnou, vládní a výkonnou) pokud není vysloveně vyhrazena ústředním orgánům. Nejvyšším výkonným orgánem vládní moci na Slovensku se stal sbor pověřenců odpovědný SNR, která 5. června dohodu schválila. Druhá pražská dohoda představovala doplňkový protokol k dohodě první. Odstraňovala právní nesrovnalosti u některých opatření a současně posilovala kompetence vlády a prezidenta republiky v personálních otázkách na Slovensku, stanovila postup při udělování vyznamenání a milosti a řešila některé otázky hospodářské organizace na Slovensku (postavení slovenských orgánů v plánovací, statistické a kontrolní službě).

ČAPKA, František. *Dějiny zemí Koruny české v datech*. Praha : Libri, 1999, s. 717, 726.

Pražské dohody 1945 - 1947 : sborník dokumentů, c. d., s. 7 - 8.

³²⁷ Kopecký například při jednání pronesl...*Ústřední vláda musí zůstat hlavou administrativy ve všech úsecích. Některá ministerstva budou vykonávat svou agendu ve všech stolicích přímo svým aparátem, jiná tak učiní prostřednictvím pověřenectev. Sbor pověřenců na Slovensku podléhá sice SNR, ale ve věcech celostátních přirozeně také instrukcím ústřední vlády. Osobní věc se vyřídí tak, že se na Slovensko nedostane Čech z titulu funkce v ústředním aparátě...* NA, f. 100/24, sv. 137, a.j. 1494

³²⁸ K podřízenosti KSS vůči KSČ došlo formálně na žilinské konferenci KSS 11. - 12. 8. 1945. O celé záležitosti bylo rozhodnuto již na společném zasedání ÚV KSČ a předsednictva ÚV KSČ ve dnech 17. - 18. 7. 1945, jehož tématem byla politická situace na Slovensku. Odtud se množily přehnané zprávy od bezpečnosti a sovětských zpravodajských orgánů o zdejších silných separatistických, protičeských a protisovětských tendencích. Václav Kopecký obviňoval slovenské komunisty ze separatismu, z protičeského zaměření. Přišel i s návrhem zrušit slovenské národní orgány a prohlašoval, že co je protičeské, je protisovětské. Personální změny na konferenci znamenaly faktické odstranění národně orientovaných komunistů.

RYCHLÍK, Jan. *Češi a Slováci ve 20. století*. [2. díl], Česko – slovenské vztahy 1945 – 1992, c. d., s. 31 - 32.

*jednotnou frontu. Celá tato formace je ve své podstatě separatistická a protičeskoslovenská a vystupovala ve volebním boji surově a násilně proti všem, kdo hájili jednotnou frontu. Jak veliký byl teror, vyplývá z volebních výsledků a zejména z neúspěchu strany slobody... Z toho Kopecký vyvozuje, že byla vytvořena nová politická situace. Bude nutno revidovat veškerá opatření týkající se Slovenska a nazírat na tamější vývoj zcela jiným způsobem, neboť ...není přece možné, aby se tomuto protistátnímu bloku vydala moc na Slovensku...a za veliké neštěstí považuje, že se tolik separatistů má dostat do parlamentu.*³²⁹

Jak vyplývá z Kopeckého slov, stala se otázka omezení pravomocí slovenských orgánů pro KSČ aktuální. Takovému kroku byly nakloněny i ostatní české politické strany. Za nové situace představovalo Slovensko pro KSČ politicky slabý článek a omezení pravomocí slovenských mocenských orgánů bylo totožné se zlikvidováním mocenské pozice Demokratické strany. Komunisté, kteří do té doby představovali největší podporovatele rozsáhlých pravomocí slovenských národních orgánů, zaujali v reakci na nastalé události opačné stanovisko. Z tohoto stanoviska vyšel i jejich návrh podkladu třetí pražské dohody, z nějž se jim podařil udělat návrh všech českých stran seskupených v českém nacionalistickém bloku.³³⁰

Při následujících napjatých česko - slovenských jednáních na schůzích Národní fronty, z nichž se pod komunistickou taktovkou postupně zrodila třetí pražská dohoda³³¹, uplatnil Václav Kopecký, kterého v této souvislosti lze nazvat českým nacionalistou, bezezbytku jak své protislovenské smýšlení tak i svůj typický řečnický styl a demagogickou argumentaci. Pro ukázkou Kopeckého vystupování na výše zmíněných jednáních, bych uvedla několik jeho výroků. Například útočil na tzv. dubnovou dohodu³³² ...*Demokratická strana zvítězila ve volbách na mnohých místech, kde neměla ani místní organizaci. To znamená, že ji tam prostě volili luďáci a že se pod rouškou Demokratické strany dostanou v těchto místech k veslu vlastně jen luďáci a nikoliv organizovaní demokraté. To bude mít za následek, že dotyčné*

KAPLAN, Karel. *Mocní a bezmocní*. Toronto : Sixty - Eight Publishers, 1989, s. 122.

³²⁹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 140, a.j. 1494.

³³⁰ *Pražské dohody 1945 - 1947 : sborník dokumentů*, c. d., s. 8 - 9.

³³¹ Třetí pražská dohoda (připravená po jednání Národní fronty 24. 6. 1946, vládou schválena 28. 6. 1946, SNR schválena 16. 7. 1946) vedla k upevnění ústřední vlády na Slovensku, neboť zákonodárná činnost SNR a výkonná moc sboru pověřenců byla postavena pod kontrolu vlády - tedy pověřenci byli podřízeni ministrům, čímž byly slovenské orgány degradovány na nesamostatné instituce.

ČAPKA, František. *Dějiny země Koruny české v datech*. Praha : Libri, 1999, s. 727.

³³² Byla uzavřena mezi Demokratickou stranou a katolíky 30. března 1946 jako důsledek obav slovenských biskupů ze sblížení s komunisty, ke kterému došlo 1. března 1946 založením Křesťansko - republikánské strany na Slovensku. Tu podporovali komunisté s cílem odejmout Demokratické straně hlasy slovenských katolíků. Od 1. dubna působila pod názvem Strana slobody a v jejím vedení se angažoval např. Vavro Šrobár. Dubnová dohoda jejím katolickým přívržencům zaručovala ve vedení DS zisk funkcí v poměru 7: 3.

ČAPKA, František. *Dějiny země Koruny české v datech*. Praha : Libri, 1999, s. 724, 725.

obce dostanou do rukou luďácký živel a tím by získala luďácká reakce moc zezdola. Platí to zejména o Oravě... a pokračoval ...Tato situace je velice vážná a vůbec celý volební výsledek na Slovensku představuje vážné nebezpečí a je důkazem o antisovětském, antipokrokovém a antičeskoslovenském stanovisku většiny Slováků...Současně ale Kopecký ...nepovažuje za neštěstí, že komunistická strana získala jen asi 1/3 hlasů, bylo by úplně stačilo, kdyby byla získala 30 - 35% těchto hlasů, ale je neštěstím, že téměř všechny ostatní hlasy získala strana Demokratická... Znovu také vyjádřil požadavek...že vláda musí mít státní moc na celém státním území.³³³

I ve svých dalších vyjádřeních vystupoval Kopecký ostře v duchu centralismu a proti jakémukoli náznaku dualismu, který se podle něj nevyskytuje ani v Košickém programu, byť je tam zásada o rovném s rovným (!!). Dále hovořil o rostoucím separatismu na Slovensku. Napadal předního představitele Demokratické strany J. Lettricha a také sbor pověřenců, který označil za pokračovatele tisoovského režimu a zdůrazňoval, že komunisté od prvního okamžiku hájili zásadu jednotného státu a jednotné státní moci, přičemž oba národy měly mít stejná práva. Rozhořčeně připomněl případ, kdy čeští novináři nebyli puštěni na Slovensko. Když v reakci na to ministr Majer poznamenal, že s pomocí UNRRA se toto nikdy nestalo, Kopecký kontroval, že ho to nepřekvapuje, neboť v takových věcech Slováci potíže nedělají. Dosavadní stav na Slovensku označil jako *anomálii* a znovu vyjádřil svůj postoj...*Pokud Slovensko bude mít svůj vlastní zákonodárny sbor, může přirozeně jít jen o omezenou zákonodárnu moc, která se musí přesně definovati, a to se vlastně mělo státi již dávno. Základní a zásadní zákonodárnu moc musí přirozeně mít náš ústřední parlament, v němž Slováci jsou také zastoupeni. Musí také dojít k omezení pravomoci pověřenců...*³³⁴ Kopecký žádal revidování jejich nařízení.

Otázka pověřenců Václava Kopeckého evidentně tížila, neboť se ho jakožto ministra informací bezprostředně dotýkala. Jejich dosavadní postavení omezovalo jeho ministerskou moc. V tomto duchu se tedy k problematice vyjadřoval - zdůrazňoval politickou odpovědnost ministra v celostátním měřítku a úlohu pověřence jen jako jeho výkonného orgánu....*Jde o výkon pravomoci ministra jako člena celostátní vlády na kterékoliv části státního území. Tuto*

---

³³³ V souvislosti s poměry na Slovensku se Kopecký také ohradil proti katolické církvi na Slovensku a její exponovanosti za Hitlera. Do kontrastu postavil účast českých katolíků na boji proti okupantům. Zajímavá je i jeho argumentace týkající se postoje k náboženství, kdy zdůrazňuje, že...*strana komunistická není proti křesťanství a katolické církvi, nýbrž pro svobodu svědomí...v otázkách mravních je možné vyšší hledisko než náboženské...* Když mu msgr. Šrámek namítne, že pro něho je dogma nejvyšším stanoviskem a nic vyššího neexistuje, reaguje na něj Kopecký...*že toto je vlastně stanovisko totalitní a že tedy strana lidová vytýká komunistické straně neprávem totalitismus...*

Pražské dohody 1945 - 1947 : sborník dokumentů, c. d., s. 85 - 94.

³³⁴ *Pražské dohody 1945 - 1947 : sborník dokumentů, c. d., s. 108.*

*pravomoc musí přece ministr míti všude a musí míti možnost zjistiti, co se dělá kdekoliv na státním uzemí, neboť má na tom oprávněný zájem a nikdo mu nemůže odírat právo, aby se o tom přesvědčoval, poukazem na nějakou autonomii...*³³⁵ Obdobně se vyjadřoval i ve vládě, když hájil rozpočet ministerstva informací a do kontrastu kladl svou skromnost, šetrnost a vysoký rozpočet pověřenectva informací, přičemž se opět vyslovoval pro jednotu státu s tím, že je třeba činnost Slovenska když už ne kontrolovat tak alespoň harmonizovat.³³⁶ I nadále si pak ve vládě opakovaně stěžoval na komplikace při jednání se svým pověřencem a s jistou dávkou hrané sebelítosti uváděl, že sám má se Slovenskem takové zkušenosti, že už se tam ani nepokouší (!!) o uplatnění své působnosti, protože Slováci jsou pro československé řešení jen tam, kde něco nemají.³³⁷

Další způsob, jak se komunisté snažili rozložit Demokratickou stranu a posílit svůj vliv na Slovensku, byla angažovanost v retribučních procesech³³⁸, a to především v procesu s Jozefem Tisem, Alexandrem Machem a Ferdinandem Ďurčanským. Jelikož ale také v českých zemích zasáhl retribuční proces s protektorátní vládou (J. Krejčím, R. Bienertem, A. Hrubým, J. Kamenickým, J. Kalfusem) výrazně do dění v zemi a Václav Kopecký se v něm značně angažoval, zastavila bych se nejprve u něj.

O nutnosti důsledného potrestání členů protektorátní vlády a představitelů slovenského státu nepochybovali zástupci londýnského ani moskevského exilu. Oproti očekávání se ukázalo, že jejich představy nenacházejí pochopení u velké části čs. občanů. Proces s protektorátní vládou začal před Národním soudem dne 29. 4. 1946. V rámci politických stran panovala sice shoda o nutnosti odsouzení obžalovaných, ale lišily se ve výši trestů. Zatímco komunisté prosazovali tvrdé odsouzení protektorátní vlády - podle Kopeckého pouhé členství v protektorátní vládě bylo trestné, začali se hlavně národní socialisté a lidovci více přiklánět k smírnějšímu veřejnému mínění. Rozpory o výši trestu a rozsah obžaloby se projevovaly i mezi vládou a Národním soudem. Okolnosti kolem procesu s protektorátní vládou se značně

---

³³⁵ Současně Kopecký žádá, aby vláda a ministři získali přiměřený vliv na jmenování úředníků na Slovensku a aby se ve zdejší úřednickém aparátu nenacházeli lidé, kteří tam z hlediska státně politického významu nepatří a zmiňuje Kempného a Bugára. (čelní představitelé Demokratické strany)

Pražské dohody 1945 - 1947 : sborník dokumentů, c. d., s. 132, 143.

³³⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 141, a.j. 1494.

³³⁷ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 143, a.j. 1494.

³³⁸ Soudní procesy s Němci, kolaboranty a zrádci probíhaly podle právních norem o retribučním soudnictví. Na Slovensku se jejich právním základem stalo nařízení SNR č. 33 o retribuci z 15. 5. 1945 a v českých zemích dekret prezidenta č. 16 z 19. 6. 1945 zvaný retribuční a patřil sem i dekret č. 17 z 19. června o Národním soudu s kompetencí soudního řízení s vedoucími činiteli moci a organizací v době protektorátu a slovenského státu. Retribuční soudnictví bylo chápáno jako mimořádné s omezenou a krátkodobou působností a panovala shoda v tom, že se jedná o procesy politické, jejichž přípravy se účastní politické instituce.

KAPLAN, Karel. *Dva retribuční procesy : komentované dokumenty (1946 - 1947)*. Praha : ÚSD ČSAV; Státní ústřední archiv, 1992, s. 7 - 8.

zkomplikovaly a staly se častým námětem jednání jak ve vládě, v jejím předsednictvu tak i na schůzích Národní fronty. Václav Kopecký, který opět aktivně hájil linii své strany, se v této záležitosti velmi angažoval. Mimo jiné figuroval na základě rozhodnutí předsednictva vlády ze 17. června 1946 jako svědek obžaloby, aby vypověděl, jak činnost obžalovaných působila v zahraničí - v moskevském exilu. Současně na této schůzi vyjádřil svůj údiv nad tím, že se vede tak dlouhý proces, zatímco kdyby se věc prostě politicky posoudila, mohl být už konec.³³⁹ Za pár let toto své stanovisko bude plně uplatňovat...

Vynesení mírného rozsudku Národním soudem 31. července 1946 Kopecký na schůzi vlády 2. srpna ostře odsoudil, přičemž se - jak on rád a často dělal - stylizoval do role mluvčího lidu. Mimo jiné uvedl... *Komunistická strana byla od samého počátku pro nejpršísnejší potrestání všech zrádců...nemůže ovšem souhlasiti s tím, aby byla svými členy ve vládě spoluodpovědna za to, že se nyní s kolaboranty nakládá tak mírně...* a pokračoval *...Národní soud tedy nesplnil svůj úkol, nesplnil zejména vůli národa...Lid se bude i nadále a ještě více zabývatí rozsudkem Národního soudu a jistě nikdy nepochopí, proč Hrubý nebyl odsouzen k smrti, člověk, kterého snad každý v našem lidu ve své mysli již k tomuto trestu odsoudil...*³⁴⁰ Naopak velmi se Václav Kopecký zastával předsedy vlády gen. Aloise Eliáše, kterému dokonce osobně odhalil pamětní desku.³⁴¹ Výše zmíněné postoje se objevily i v "Návrhu komunistických ministrů na usnesení vlády ve věci rozsudku nad protektorátní vládou", který Kopecký přednesl.³⁴² Vláda toto prohlášení odmítla a na svém zasedání 6. srpna se zabývala nejen návrhem Kopeckého ale i P. Drtiny. Výsledkem byl kompromis, kdy vláda sice vyjádřila zklamání nad nízkými tresty, ale současně respektovala nezávislost Národního soudu a právoplatnost jeho výroku. Následně KSČ rozpoutala rozsáhlou kampaň proti rozsudku nad protektorátní vládou nejen mezi svými sympatizanty ale i ve svém tisku s cílem prosadit revizi rozsudku. To vyvolalo nesouhlas zbylých politických stran i občanů. Kopecký odmítl, že by byla vlna pobouření organizována a naopak vyzdvihoval velké zásluhy KSČ na udržení poválečného pořádku...*neboť zabránila občanské válce a rozvratu a zabezpečila, že se trestá zákonným způsobem a po řádném řízení, ale...toto nebude možné, nebude -li se souditi spravedlivě a správně. Nyní jsou masy již pobouřeny a škoda již vznikla, přičemž...rozhořčení je namířeno proti justici a proti soudům, tedy proti straně národně*

³³⁹ *Dva retribuční procesy : komentované dokumenty (1946 - 1947)*, c. d., s. 7 - 8.

³⁴⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 141, a.j. 1494.

³⁴¹ KVAČEK, Robert; TOMÁŠEK, Dušan. *Generál Alois Eliáš: jeden český osud*. Praha : Epoque, 1996, s. 10 - 11.

³⁴² Zde se uvádí, že Národní soud nesplnil svůj odpovědný úkol a žádá konfiskaci veškerého majetku odsouzených členů protektorátní vlády
Dva retribuční procesy : komentované dokumenty (1946 - 1947), c. d., s. 90.

*socialistické...*³⁴³ S národními socialisty jakožto výraznými komunistickými protivníky se Kopecký střetával velice často. Nevynechal tedy příležitost zahrnout je do svých konstruktů. Komunisté nakonec prosadili schválení novely obou retribučních dekretů.³⁴⁴

Proces s vedoucími představiteli slovenského státu byl před Národním soudem zahájen až 2. prosince 1946. Komunisté si od něho slibovali výrazné oslabení Demokratické strany.³⁴⁵ Rozsudek byl vynesen 15. dubna 1947 - Tiso a Ďurčanský byli odsouzeni k trestu smrti. Mach byl později odsouzen k 30 letům vězení.³⁴⁶ K otázce udělení milosti Tisovi se Kopecký vyjádřil na tajné schůzi vlády 16. 4. 1947, kde tlumočil stanovisko KSČ a současně vyjádřil přesvědčení - jak bylo v jeho oblibě - že toto stanovisko je v souladu s názorem naprosté většiny českého národa. Odmítl udělení milosti a Tisa označil za zločineckého zrádce, úhlavního nepřítele republiky, který byl zároveň nepřítelem *našeho velkého spojence SSSR*. Jako důkaz správnosti rozsudku uvedl fakt, že na Slovensku má Demokratická strana většinu a přesto se nevyslovila pro udělení milosti. Rozsudek je tedy výrazem *spontánní a elementární vůle i slovenského lidu*.³⁴⁷ Milost Tisovi udělena nebyla, byl popraven 18. 4. 1947. Komunistický předpoklad rozvratu v Demokratické straně se nenaplnil, kampaň proti ní ale neustávala. Kopecký například ve vládě vyzval k přezkoumání politiky Demokratické strany a označil ji v duchu komunistické taktiky za celostátní problém, kterým by se měla zabývat vláda či Národní fronta. Vyzval i k čistce ve straně.³⁴⁸

Situace kolem procesu se ještě zkomplikovala, když předsednictvo SNR odvolalo 20. 5. dr. Daxnera z funkce předsedy Národního soudu. To Gottwald označil za protiústavní porušení soudcovské nezávislosti a nesesaditelnosti - jednalo se o prosazení autority vlády. Komunistům se tak podařilo posunout konflikt do roviny sporu českých stran versus Demokratické strany. Situaci zhoršovali úmyslným přeháněním situace na Slovensku, z níž činili odpovědnou Demokratickou stranu. Kopecký velmi důrazně vystoupil proti dopisu SNR

³⁴³ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 141, a.j. 1494.

³⁴⁴ Národní shromáždění novelu schválilo 18.12. 1946. Obsahovala ustanovení o obnově trestního řízení s tím, že tuto možnost dávala žalobci i obžalovanému.

Dva retribuční procesy : komentované dokumenty (1946 - 1947), c. d., s. 15.

³⁴⁵ Předpokládali, že zástupci politického katolicismu očekávají od Demokratické strany prosazení mírného rozsudku nad Tisem, stejně tak jako to, že ve vedoucích pozicích strany jsou přívrženci jeho tvrdého potrestání. Nejvyšší trest, který komunisté předpokládali, by potom vedl k rozkolu ve straně. Současně komunisté v souvislosti s tzv. dubnovou dohodou využívali proti Demokratické straně argumentu, že jsou v ní vlivy Hlinkovy slovenské ľudové strany. Tento argument uplatňovali, kdykoli strana vystupovala v Tisův prospěch.

Dva retribuční procesy : komentované dokumenty (1946 - 1947), c. d., s. 17.

³⁴⁶ Ďurčanský, který již v roce 1945 utekl ze Slovenska, byl souzen v nepřítomnosti a rozsudek nad ním byl tedy pouze formální. A. Mach byl na poslední chvíli - 14. dubna - pro nemoc vyloučen z jednání. Rozsudek byl nad ním vynesen až 15. května 1947. Byl odsouzen k třiceti letům vězení.

Dva retribuční procesy - komentované dokumenty (1946 - 1947), c. d., s. 20 - 24.

RYCHLÍK, Jan. *Češi a Slováci ve 20. století*. [2. díl], Česko - slovenské vztahy 1945 - 1992, c. d., s. 88 - 89.

³⁴⁷ *Dva retribuční procesy - komentované dokumenty (1946 - 1947)*, c. d., s. 234.

kritizujícího kroky vlády. Označil ho za *dokument nejseparatistějšího stanoviska na území republiky* a současně jako ...*důkaz, že se někteří činitelé Demokratické strany ztotožňují s luďáckými živly*... Dále použil výhrušný tón, když jménem Komunistické strany Československa prohlásil..., že její *trpělivost je u konce a její zdrženlivost je vyčerpána. K případu nelze mlčet. Tisk strany zahájí veřejné pranýřování všech zjevů, které znamenají ohrožení republiky*...³⁴⁹ Dokonce pohrozil, že pokud by šel vývoj na Slovensku ještě dál, nebude se tam vláda bát dosadit zvláštní vládní výbor. Vláda nakonec spor o Daxnera vyhrála a konflikty kolem procesu v polovině roku 1947 ustaly. Výpady komunistů proti Demokratické straně, kterých se Kopecký v předních řadách nejen na půdě vlády účastnil, se zostřovaly - blížil se "slovenský podzim 1947".³⁵⁰ Václav Kopecký se také účastnil schůze předsednictva ÚV KSČ dne 16. června 1947, které zplnomocnilo ministry vystupovat při zasedání vlády podle utvářející se situace a pověřilo redakci Rudého práva rozpoutat v tisku kampaň o dubnové dohodě jako dokumentárním důkazu paktu s luďáky.³⁵¹

Odvolávaje se na znění třetí pražské dohody Kopecký ve vládě trvale razantně vystupoval v duchu nutnosti přímého působení centrální vlády na Slovensku. Jeho exaltované, emotivní a nezřídka kdy i urážlivé výroky na adresu Slováků a jejich země v následujících měsících ještě zintenzívněly. Vůči Slovákům jako svébytnému národu se Kopecký vymezuje také ve své knize „ČSR a KSČ“ s podtitulem "Pamětní výpisy k historii Československé republiky a k boji KSČ za socialistické Československo", kde v duchu "svých pravd" a demagogických konstruktů předkládá historické události. Ještě dva roky po Kopeckého smrti vzpomínal slovenský komunistický funkcionář Laco Novomeský na slova, jimiž v roce 1948

---

³⁴⁸ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 144, a.j. 1494.

³⁴⁹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 144, a.j. 1494.

³⁵⁰ Tzv. slovenský problém, který komunisté vytvářeli a chtěli využít jako příčinu politické krize k zlikvidování pozice Demokratické strany, tak jak byl podáván, neexistoval. Slovensko mělo sice problémy politické i hospodářské, komunisté je však přenášeli do roviny nátlaku s cílem vyvolat zde politickou a následně vládní krizi. Po procesu s Tisem, který nevedl k rozštěpení Demokratické strany, přešli od politiky její izolace k přípravě administrativně - mocenských zásahů proti ní. Svým jednáním se snažili o destabilizaci situace na Slovensku a svým vystupováním zde cíleně vzbuzovali neklid a nejistotu. K tomu využívali jak zásobovací potíže Slovenska tak pomalý průběh pozemkové reformy či spor o milionářskou daň. Dne 11. června 1947 byla slovenskými komunisty předložena Národní frontě zpráva o poměrech na Slovensku s cílem vyvolat dojem, že z tohoto kouta republiky vychází nebezpečí v podobě podsvětí, které chce rozbit státní jednotu. V této souvislosti byli uváděni mnozí členové Demokratické strany, dřívější činitelé strany luďové. Pozornost byla soustředěna hlavně na ústřední tajemníky Kempného a Bugára a dále pak na poslance Staška. Demokratická strana se proti takovému tvrzení ohradila. Na návrh zástupců nekomunistických stran byla pro prověření zprávy ustavena paritní komise, která 24. září ve svých závěrech slovenským stranám doporučovala suspendovat z funkcí osoby s nepřátelskými postoji vůči Slovensku a ČSR a Demokratické straně potom zrušit dubnovou dohodu. Toho se domáhali hlavně komunisté. Závěry komise však zapadly, neboť hlavním tématem se stalo odhalování "spiknutí na Slovensku".

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1945 - 1948*, c. d., s. 129 - 143.

KAPLAN, KAREL. *Nekrvavá revoluce*. Praha : Mladá fronta, 1993, s. 85 – 95.

³⁵¹ NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 1 a.j. 73.

reagoval na Gottwaldovu kritiku poměrů na Slovensku. Tehdy měl Kopecký prohlásit...Kdybych byl Slovákem, tak se zastřelím.³⁵²

3.3 ZAJÍMAVOSTI, KONFLIKTY A ABSURDITY VÁCLAVA KOPECKÉHO

Pro dokreslení osobnosti Václava Kopeckého je nutné poukázat na styl jeho chování, jednání a vyjadřování, na jeho typické vlastnosti a v neposlední řadě na některé události, které spoluvytvářely prostředí kolem něj. Právě toto období, kdy KSČ postupně prosazuje na úkor demokratických principů monopol své moci, přináší nemálo zajímavých někdy až absurdních momentů, které nám umožňují Kopeckého přiblížit v jiné - lidské rovině a odhalují nám alespoň v náznacích odpověď na otázku - jaký byl Václav Kopecký vlastně člověk?

Jak již bylo výše několikrát zmíněno a demonstrováno, představoval člověka výbušného, útočného, sarkastického, slovně velmi agresivního a především demagogického, se kterým bylo pro politického či jakéhokoliv oponenta prakticky nemožné vést věcný dialog, což ve vládě opakovaně konstatoval i Petr Zenkl či Jan Masaryk. Právě demagogie byla Kopeckého velkou zbraní. Debaty přenášel do absurdních rovin.³⁵³ Tyto projevy se s blížícím únorem 1948 stupňovaly. Na veřejnosti se snažil prezentovat jako "přítel" dělnické třídy, lidu a často se tudíž stavěl do pozice mluvčího a zastánce jeho práv. Je otázkou v jaké míře tato jeho sebe prezentace vycházela z komunistického přesvědčení a v jaké z jeho touhy po moci a ovládnutí druhých na jedné straně a touhy být obecně uznáván a středem pozornosti na straně druhé. Rád byl viděn, což funkce ministra informací (jak se sám měl vyjádřit - vytvořená jemu na míru³⁵⁴) hojně umožňovala a on toho také vydatně využíval. Rudé právo z těchto a následujících let nám nabízí exkurz do jeho reprezentační činnosti a veřejných vystoupení.³⁵⁵ Předně se účastnil - pokud je přímo neinicioval - akcí, které přispívaly k šíření slávy SSSR či vedly k sblížení s jeho občany. Tento druh akcí tvořil i v následujících letech značnou část Kopeckého veřejného působení a sebe prezentace. Tak například již v květnu 1945 došlo z Kopeckého podnětu a za jeho účasti k schůzce a *sblížení* českých a sovětských filmových

³⁵² KAPLAN, Karel; KOSATÍK, Pavel. *Gottwaldovi muži*. Praha ; Litomyšl : Paseka, 2004, s. 218.

³⁵³ Například pomocí zcela absurdních dotazů typu - Když se řešila otázka znárodnění a stávky v Zátkově továrně vznesl Kopecký dotaz - Kdo je vám milejší dva bratři Zátkové nebo milion dělníků? NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 139, a.j. 1494.

³⁵⁴ KAPLAN, Karel; KOSATÍK, Pavel. *Gottwaldovi muži*. Praha ; Litomyšl : Paseka, 2004, s. 226.

³⁵⁵ Uvádím základní okruhy a pro ukázkou některé příklady Kopeckého veřejného působení.

pracovníků³⁵⁶. Za obdobných okolností došlo k *přátelské besedě* českých a sovětských novinářů³⁵⁷. Aktivně se také účastnil *mohutných manifestací* Společnosti pro kulturní styky se SSSR³⁵⁸. Jako čest mohl Kopecký chápat uveřejnění svého článku "Na cestě k demokratickému obrození" v sovětském listu "Rudá hvězda". Popisuje v něm projevy vděčnosti a uvítání, jehož se v ČSR dostalo Rudé armádě.³⁵⁹ Václav Kopecký byl také opakovaně účastníkem recepcí na sovětském velvyslanectví pořádaných u různých příležitostí³⁶⁰, nechyběl při oficiálních slavnostních aktech na počest SSSR³⁶¹, přijímal různé sovětské delegace.³⁶² Zaštiťoval uvádění sovětské filmové produkce a účastnil se i dalších sovětských kulturních podniků.³⁶³ Nejen při těchto příležitostech opakovaně hlásal *lásku k SSSR a nutnost vděčnosti Čechů a Slováků...vděčnosti za to, že Rudá armáda rozdrtila německý fašismus..., vděčnosti za to, že Rudá armáda přišla osvobodit naše národy...vděčnosti za to, že se SSSR stal našim spojencem a že jeho vnitřní síla a moc provždy zajišťuje naši bezpečnost a budoucnost...*³⁶⁴ Velmi oslavný projev pronesl Václav Kopecký při příležitosti pojmenování třídy v Praze XII. třídou generalissima J. Stalina dne 26. června 1946.³⁶⁵

---

³⁵⁶ *Rudé právo*. 1945, č. 12, s. 3. - Na schůzce českých a slovenských filmových pracovníků.

Večerní Rudé právo. 1945, č. 5, s. 2. - Sovětský film jako zbraň.

³⁵⁷ *Rudé právo*. 1945, č. 19, s. 2. - Přátelská beseda se sovětskými novináři.

³⁵⁸ *Večerní Rudé právo*. 1945, č. 7, s. 2. - Mohutná manifestace v duchu nejtěsnějšího přátelství k SSSR.

³⁵⁹ *Rudé právo*. 1945, č. 26, s. 1. - Sovětský tisk o nás.

³⁶⁰ Jako například recepce na počest představitelů sov. vědy a kultury (*Rudé právo*. 1945, č. 37, s. 3. - Sovětští učenci a umělci u prezidenta.), oslavy Říjnové revoluce na sovětském velvyslanectví (*Rudé právo*. 1947, č. 260, s. 1. - Oslava Říjnové revoluce na sovětském velvyslanectví.)

³⁶¹ Jako například slavnostní otevření Leninovy síně (*Rudé právo*. 1946, č. 17, s. 1. Slavnostní otevření Leninovy síně v Praze), tryzna u hrobu rudoarmějců za účasti velvyslance V. A. Zorina (*Rudé právo*. 1946, č. 141, s. 1. - Tryzna u rodu rudoarmějců na Olšanech), uctění památky sovětských hrdinů (*Rudé právo*. 1946, č. 254, s. 2. - Uctění památky sovětských hrdinů)

³⁶² Jako například přijetí dirigenta a vedoucího partyzánského pěveckého sboru (*Rudé právo*. 1945, č. 110, s. 2. - Přijetí u ministra soudruha Kopeckého), přijetí sovětských žurnalistů (*Rudé právo*. 1946, č. 94, s. 3. - Sovětští žurnalisté v Praze), přijetí sov. geologů (*Rudé právo*. 1946, č. 168, s. 5. Sovětští geologové u ministra Václava Kopeckého), přijetí sovětských komunálních pracovníků (*Rudé právo*. 1946, č. 169, s. 2. - Sovětští komunální pracovníci u soudruha Kopeckého), přijetí sovětských studentů (*Rudé právo*. 1946, č. 254, s. 3. - Návštěvy u ministra informací.)

³⁶³ Například organizace promítání dvou dokumentárních sovětských filmů v Lucerně o konci války v Evropě (*Rudé právo*. 1945, č. 74, s. 3. - Dva dokumentární sovětské filmy) účast na zahájení, školního roku sovětským filmem v kině Sevastopol (*Rudé právo*. 1945, č. 104, s. 3. - Školní rok zahájen sovětským filmem), uvítání Alexandrova souboru v Praze (*Rudé právo*. 1946, č. 117, s. 5. - Alexandrův soubor v Praze), uspořádání výstavy sovětského malířství (*Rudé právo*. 1947, č. 92, s. 3. - Výstava sovětského malířství - další sblížení sovětské a naší výstavy)

³⁶⁴ KOPECKÝ, Václav. Lásku k Sovětskému svazu si již náš národ nedá vzít. *Rudé právo*. 1945, č. 154, s. 5.

³⁶⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 2 a.j. 69. Jedná se o dnešní Vinohradskou ulici.

Pro objektivnost je ale samozřejmě nutné uvést, že vedle výše zmíněných aktivit, přijímal ministr informací Václav Kopecký i příslušníky jiných zemí a jejich delegace.³⁶⁶ Jednalo se hlavně o kulturní pracovníky, kteří ale ve většině případů byli levicově orientováni.

Samostatně bych ráda zmínila Kopeckého aktivity v souvislosti s Jugoslávií, které v zorném úhlu pozdějších událostí a jeho názorového obratu v duchu aktuální linie působí poněkud paradoxně.³⁶⁷ Kopecký ve svém rozhlasovém projevu z 29. 11. 1945, *kde jménem Československa zdraví Titovu Jugoslávii*, uvádí...*Československý lid chová nejhlubší lásku k hrdinné slovanské zemi na jihovýchodu Evropy a s nejupřímnějším pochopením se solidarizoval s novým demokratickým duchem Jugoslávie...*³⁶⁸ Svůj - zatím kladný - postoj vyjádřil také v souvislosti s blížícím se podpisem *Spojenecké smlouvy čs. - jugoslávské*³⁶⁹ při své účasti na schůzi Svazu přátel Titovy Jugoslávie, kde apeloval na slovanské přátelství a pronesl...*My Češi máme nesporně dvě lásky: Rusko a Jugoslávii.*³⁷⁰ Na návrh J. B. Tita k prvnímu výročí podpisu spojenecké smlouvy mezi ČSR a Jugoslávií byl Václav Kopecký mezi těmi, kterým bylo uděleno vysoké jugoslávské vyznamenání.³⁷¹ Poněkud paradoxně tudíž působí fakt, že již za několik měsíců v důsledku sovětsko - jugoslávské roztržky se mu toto vyznamenání stane spíše přítěží a Kopecký se změní v předního propagátora nové sovětské protijugoslávské linie. Obdobně paradoxně s ohledem na Kopeckého negativní postoj ke všem nekomunistickým organizacím působí také junácké vyznamenání - stříbrný stupeň junáckého kříže „Za vlast 1939 - 1945“, které Václav Kopecký převzal v květnu 1947.³⁷²

---

³⁶⁶ Na příklad organizování večere na počest francouzského spisovatele Louise Aragona (*Rudé právo*. 1945, č. 138, s. 2.), přijetí dánského spisovatele A. Nexo doprovázeného dvěma delegacemi sovětských studentů (*Rudé právo*. 1946, č. 205, s. 5.), přijetí francouzského tiskového attaché (*Rudé právo*. 1946, č. 17, s. 6), návštěva britského spisovatele J. B. Priestleye Kopeckým označená za *nejradostnější od návštěvy sovětských spisovatelů Erenburga a Simonova...* (*Rudé právo*. 1946, č. 235, s. 1.), přijetí I. Maase viceprezidenta oddělení filmové společnosti z New Yorku (*Rudé právo*. 1946, č. 282, s. 3.), návštěva amerického senátora M. M. Bebana (*Rudé právo*. 1947, č. 6, s. 3.), přijetí francouzských spisovatelů (*Rudé právo*. 1947, č. 52, s. 1.), přijetí delegací z Albánie a Burmy (*Rudé právo*. 1947, č. 193, s. 3.), přijetí Johna Steinbecka (*Rudé právo*. 1947, č. 227, s. 1.),

³⁶⁷ Například 7. července 1945 jménem vlády uvítal Václav Kopecký členy jugoslávské a bulharské delegace za zdůrazňování významu spolupráce všech slovanských národů v boji proti fašismu a nacismu (*Rudé právo*. 1945, č. 53, s. 2.). Při návštěvě J. B. Tita v ČSR v březnu 1946 ho Václav Kopecký doprovázel při prohlídce barandovských ateliérů a věnoval mu sérii jeho fotografií (*Rudé právo*. 1946, č. 69, s. 3.) Účastnil se také zahájení jugoslávské výstavy počátkem dubna 1946. (*Rudé právo*. 1946, č. 80, s. 1.), přijal delegaci jugoslávských umělců (*Rudé právo*. 1946, č. 254, s. 3.)

³⁶⁸ *Rudé právo*. 1945, č. 173, s. 1.

³⁶⁹ Podepsaná 9. května 1946 (*Rudé právo*. 1946, č. 110, s. 2.), schválena byla Ústavodárným národním shromážděním 17. července 1946. (*Rudé právo*. 1946, č. 143, s. 1.)

³⁷⁰ *Rudé právo*. 1946, č. 94, s. 1.

³⁷¹ Dalšími vyznamenanými byli předseda ÚNS J. David, Dr. Ripka, B. Laušman, J. Ďuriš, Dr. Pietor a ing. J. Kopecký. *Rudé právo*. 1948, č. 25, s. 1.

³⁷² *Rudé právo*. 1947, č. 125, s. 1.

Mezi další veřejné aktivity Václava Kopeckého patřily návštěvy nejrozličnějších měst republiky spojené s veřejnými proslovy obvykle v souvislosti s odhalením pomníku či sochy, uctění padlých, otevření výstavy či dolu, účasti na místních oslavách či návštěva nějakého zdejšího podniku či továrny. Speciální pozornost věnoval v duchu komunistické agitace pohraničním oblastem, a to obzvláště Liberci a Libereckému kraji - tedy svému kandidátnímu obvodu.³⁷³ Dále se Václav Kopecký účastnil pohřbů významných osobností a navrhoval státní pohřby především pro osoby činné v kultuře.³⁷⁴

Při všech těchto akcích vystupoval nejen jako člen vlády - ministr informací, ale samozřejmě i jako přední funkcionář KSČ, přičemž tyto dvě role spolu splývaly a je tudíž těžké je prezentovat odděleně. Jakožto přední člen KSČ se živě účastnil veřejných stranických akcí, které strana pořádala.³⁷⁵ Obvykle Kopeckého najdeme po boku Klementa Gottwalda, přičemž se na veřejnosti prezentoval jako jeho velký obdivovatel a věrný spolupracovník či následovník.³⁷⁶

---

³⁷³ Z těchto aktivit bych například uvedla Kopeckého návštěvu a proslov v Mělníku v červnu 1945 (*Rudé právo*. 1945, č. 39, s. 2.), návštěvu v papírnách a sklárnách na Českolipsku, kterou Kopecký spolu s B. Laušmanem podnikli v srpnu 1945 (*Rudé právo*. 1945, č. 75, s. 2.), dále se například Václav Kopecký zúčastnil výstavy ilegální skupiny "V boj" (*Rudé právo*. 1945, č. 180, s. 2.), promlouval na táboru v Libni v dubnu 1946 (*Rudé právo*. 1946, č. 79, s. 1), účastnil se křtu dolu Zdeněk Fierlinger v Kladně (*Rudé právo*. 1946, č. 107, s. 2.), pronesl projev v Havlíčkově Brodě při příležitosti znovu odhalení pomníku K. Havlíčka, navštívil výstavu "Budujeme osvobozené kraje" v Liberci, kde pronesl projev o odsunu Němců a budování pohraničí (*Rudé právo*. 1946, č. 179, s. 1 - 2), o úspěších zestátněného filmu promluvil Kopecký v srpnu 1946 v Mariánských Lázních (*Rudé právo*. 1946, č. 185, s. 2.), byl členem předsednictva manifestačního zahájení studentského Congressu s cílem položit základ nové světové organizaci pod názvem "Studenti pracují pro lepší svět" (*Rudé právo*. 1946, č. 191, s. 1.), účastnil se uctění památky padlého bojovníka a odhalil pamětní desku v Kosohři u Radotína (*Rudé právo*. 1946, č. 197, s. 2.), pronesl projev proti fašismu v paláci SIA (*Rudé právo*. 1946, č. 203, s. 3.), proslov k zahájení výstavy "Žena v boji, práci a tvorbě" (*Rudé právo*. 1946, č. 249, s. 2.), získal čestného občanství v Novém Sedle u Lokte (*Rudé právo*. 1946, č. 288, s. 3.), účastnil se na slavnostním znovuotevření vstupní haly čs. rozhlasu v Praze XXII. (*Rudé právo*. 1946, č. 288, s. 3.), v Chebu a Mariánských Lázních promluvil Kopecký o osídlovací politice (*Rudé právo*. 1947, č. 41, s. 3.). V září 1947 se také účastnil oslav J. Jungmanna v Hudlicích (*Rudé právo*. 1947, č. 210, s. 1.), nenechal si ujít ani oslavy 100 let založení pražské plynárny (*Rudé právo*. 1947, č. 221, s. 1.) a křtu dolu S. K. Neumanna (*Rudé právo*. 1947, č. 246, s. 1.), navštívil také národní podnik Odkolek (*Rudé právo*. 1947, č. 265, s. 3.).

³⁷⁴ Pro příklad bych uvedla pohřeb národního básníka Josefa Hory, spisovatele E. Basse, básníka S. K. Neumanna. Jménem strany se Kopecký rozloučil s Jana Švermou na smuteční tryzně v Mnichově Hradišti 11. listopadu 1945, kde přednesl nad jeho rakví oslavný projev (*Rudé právo*. 1945, č. 159, s. 1.)

³⁷⁵ Jako například Kopeckého účast na slavnostním zahájení Ústřední školy Komunistické strany v srpnu 1945, kde zdůraznil nutnost marx - leninského vzdělání funkcionářů (*Rudé právo*. 1945, č. 77, s. 1.) či slavnostní otevření výstavy "25 let Rudého práva", kde Kopecký ve svém projevu zdůraznil jeho prospěšnost pro celý národ. (*Rudé právo*. 1946, č. 11, s. 1.). Akcí pořádanou KSČ byl i projev Václava Kopeckého v lednu 1946 v Národním domě na Vinohradech o aktuálních problémech (*Rudé právo*. 1946, č. 25, s. 1.). Kopecký se angažoval i během své dovolené ve Františkových Lázních, kdy radil komunistických poslanců, kteří Františkovy Lázně navštívili, v otázkách problémů pohraničí (*Rudé právo*. 1946, č. 185, s. 1.). Obvyklou akcí KSČ byly oslavy prvního máje, například v roce 1947 řečnil Kopecký v Liberci (*Rudé právo*. 1947, č. 92, s. 3.)

³⁷⁶ Tato Kopeckého sebe prezentace je zřejmá nejen z nespočetných projevů oslavujících Gottwalda, ale také z fotografií - jako příklad bych uvedla velké oslavy Gottwaldových padesátých narozenin, na jejichž přípravě se Kopecký také podílel. Je na fotografiích zachycen, jak Gottwaldovi asistuje při prohlížení darů od ÚV KSČ. Byl také včele komitétu členů vlády pro přípravu oslavy Gottwaldových padesátin.

Rudé právo. 1946, č. 271, s. 1.

NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 141, a.j. 1494.

V srpnu 1947 uspořádala KSČ veřejné oslavy padesátých narozenin Václava Kopeckého. Oslava jeho zásluh se stala tématem dvou čísel Rudého práva. Byl uveřejněn dopis ÚV KSČ shrnující Kopeckého zásluhy za KSČ, komunisté v ministerstvu informací darovali svému ministru k padesátým narozeninám 50 000 hodin republiky odpracovaných v uhelných dolech, byla organizována beseda na jeho počest, kde o něm oslavně promluvil ministr Dr. Dolanský a za umělce a kulturní pracovníky Ivan Olbracht.³⁷⁷ Václav Kopecký přijímal celý den delegace gratulantů a na jeho počest došlo k založení "Fondu Václava Kopeckého pro podporu obětí nacistické perzekuce z řad novinářů".³⁷⁸ Nebyly zde ale jen oslavné gratulace. Příkladem opaku může být ironická nástěnka (příloha č. 12), která naznačuje jak už tehdy někteří vnímali názorové obraty a chování Václava Kopeckého. Vedle čísla časopisu "Náš rozhlas" věnujícímu se Kopeckému jubileu se zde nachází papír s textem *...A proto si přejeme u příležitosti jubilea ministra Kopeckého: reakci zmar a jeho obětavé, velké vlastenecké (podtrženo) práci zdar! B. Lašťovička, generální ředitel Čs. nadstranického rozhlasu.* Od tohoto papíru vede šipka k dalšímu listu, kde text pokračuje...*K tomuto podařenému blahopřání si dovoluujeme připojit jen malou ukázkou z oné "velké vlastenecké práce" p. ministra Václava Kopeckého...* a dále následuje citát úředního stenografického protokolu zachycující část Kopeckého řeči, kterou pronesl v čs. parlamentu jako komunistický poslanec 23. února 1933 na obhajobu henleinovců. Na konci je ironicky poznamenáno...*Z uvedeného citátu tedy jasně vyplývá, že pan Václav Kopecký je zřejmě velikým vlastencem od narození a nikoliv tedy od 5. května 1945, jak někteří zlí reakcionáři se opovažují o něm tvrdit.*³⁷⁹

Výčtem výše zmíněných aktivit, z nichž jsem některé pro ukázkou uvedla, jsem chtěla poukázat nejen na další okruh Kopeckého činnosti, ale současně demonstrovat jeho zálibu prezentovat se před lidmi, řečnit před nimi, neboť prakticky každé jeho veřejné vystoupení bylo doprovázeno projevem a to obvykle většího rozsahu. Tyto své aktivity následně často využíval ve vládě jako argument s tím, že je ve styku s obyčejnými lidmi a zná jejich starosti.

Jeho veřejné vystupování by se dalo označit jako populistické. Jako ukázkou by mohla posloužit Kopeckého návštěva v továrně na radiosoučástky Always, kde se zúčastnil společného oběda v závodní jídelně a *zůstal ještě dlouho v rozhovoru se zaměstnanci závodu.* Celou reportáž Rudé právo líbivě uzavírá...*při odjezdu obsadilo osazenstvo všechna okna továrny, aby se ještě rozloučilo s ministrem...To nebyl vítán ministr, ale blízký člověk,*

---

³⁷⁷ Rudé právo. 1947, č. 199, s. 1.

³⁷⁸ Rudé právo. 1947, č. 200, s. 3.

³⁷⁹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/1, sv. 211, a.j. 1315.

kterému věříme, který je jedním z nás.³⁸⁰ Občas pracující obdaroval či ocenil.³⁸¹ Rád byl viděn mezi mládeží. Opakovaně navštívil brigádníky na Stavbě mládeže a daroval jim gramofon s deskami, oděvy a knihy.³⁸² Účastnil se také dětských akcí. S poukazem na své vlastní kořeny navštívil představení v divadélku Špejbla a Hurvínka³⁸³ či promluvil k dětem na *radostném odpoledni, které uspořádalo družstvo "Bratrství" v cirkru na Letné.*³⁸⁴

Jiný pohled na Kopeckého veřejné vystupování přinášejí negativní reakce, které se objevovaly jak v nekomunistickém tisku tak ve zprávách, stížnostech a anonyech přicházejících na sekretariát strany. Některé Kopeckého výstupy se dokonce řešily ve vládě.

Pro ukázkou bych zmínila jeden z předvolebních projevů, které Václav Kopecký pronesl 24. května 1946 k důstojníkům, rotmistřům a civilním zaměstnancům MNO „O programu komunistické strany“. O jeho konání neinformovalo jen Rudé právo³⁸⁵, ale co je zajímavější, také jeden z posluchačů, který zaslal ÚV KSČ *svůj posudek, posudek sociálního demokrata*, neboť má za to, že je potřeba, aby se ÚV i soudruh Kopecký dozvěděli, jak přednáška působila na "lid" (Příloha č. 13). *Nadbytečně dlouhou přednášku podrobil ostré kritice. Zkritizoval její věcný obsah i způsob podání. Vyvracel nesmyslné a nepřesné řečníkovi argumenty a na závěr zkonstatoval, že Kopecký měl štěstí, že nedovolil po přednášce dotazy, a to jako jediný ze všech čtyř řečníků. Co se týká způsobu podání, posluchač uvedl...Škoda, že soudruh ministr, sotva otevřel ústa a udělal první gesta, zrušil sympatický dojem, kterým působí. Jeho řeč byla vulgární, ke konci mluvil zcela řečí pražského předměstí. V tom ještě nevidím demokracii. Stereotypní mávání pravou rukou (stejně gestikuloval Goebbels) není nic hezkého... a svůj posudek ukončuje...A tak, nezlobte se: řeč soudruha ministra Kopeckého byla spíše urážkami Rudé armády, Sovětského svazu, komunistické strany a socialismu vůbec než jejich apotheosou a urážkou posluchačů k tomu. Mnozí z nás velmi, velmi litovali, že KSČ nevyslala k nám např. prof. Kolmana nebo jiného z toho množství intelektuálů, jimiž se chlubí v plakátech na nároží.*³⁸⁶

I z vládních a jiných zápisů vyplývá, že Václav Kopecký při své mluvě vulgaritu používal. O to více je i vzhledem k jeho stranické orientaci zajímavé, že opakovaně používá

³⁸⁰ Rudé právo. 1946, č. 165, s. 5. Václav Kopecký označil při své návštěvě tuto továrnu jako nejpěknější v Praze. Nicméně za několik dní psalo Rudé právo o paradoxu tohoto označení, neboť tam obec pražská dovolila skládku, která zápachem a popelem znemožňuje život v dílnách. Rudé právo. 1946, č. 169, s. 2.

³⁸¹ Rudé právo. 1947, č. 249, s. 5. Vzorný dělník obdržel knihu od J. Herbena: T. G. Masaryk a sošku sochaře Havlíka "Dvouletku". Vítězi v celostátní soutěži ve výstavbě republiky Válcovnam plechu v Lískovci poblahopřál k jejich výkonu. Rudé právo. 1947, č. 103, s. 3.

³⁸² Rudé právo. 1947, č. 247, s. 5. ; Rudé právo. 1947, č. 123, s. 3.

³⁸³ Rudé právo. 1946, č. 300, s. 2.

³⁸⁴ Rudé právo. 1947, č. 140, s. 3.

³⁸⁵ Rudé právo. 1946, č. 122, s. 3.

³⁸⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 105, a.j. 1276.

při přirovnávání citáty z Bible - např. nezapírejte nás jako Petr Krista, čímž vyzývá lid, aby podporoval činnost ministerstva informací.³⁸⁷

Zajímavou prezentací Václava Kopeckého se stal jeho antisemitistický projev, který pronesl na schůzi KSČ asi ke 400 účastníkům 16. března 1947 v Teplicích Šanově. Projev vyvolal velkou vlnu nevole a současně, jak vyplývá z reakcí, přispěl k přiživení antisemitismu v zemi. Ve svém projevu Kopecký napadl *zahraniční bojovníky ze Zakarpatské Ukrajiny* a jak Svobodné slovo zděšeně citovalo, hovořil o nich takto *...Bradatí Šalamounové, kteří utíkají z Podkarpatské Rusi před socialistickým režimem... nepřišli sami, ale i s celým příbuzenstvem až do desátého kcholena (vysloveno s přízvukem - obecnstvo freneticky tleská)...Tato židovská svolač...Noví bělogvardějci...Mnoho se jich nahrnulo do armády, až když Rudá armáda vojnu rozhodla...Uznávám jen českou a slovenskou národnost, ne židovskou...*³⁸⁸ Proti těmto výrokům se ostře ohradil nejen Svaz osvobozených politických vězňů a pozůstalých po obětech nacismu, který žádal klub komunistických poslanců, aby Kopeckého výroky odsoudil a interpeloval v Ústavodárném národním shromáždění, ale nesouhlasila s nimi ani místní komunistická organizace v Teplicích Šanově, která o celé záležitosti vyhotovila pro ústředí protokol. Zde upozorňuje, že Kopecký takto rozněcuje antisemitismus právě v kraji, kde antisemitismus je už i tak dost veliký. Dále uvádí, že se místní tajemník hned po projevu *...zmínil soudruhu Kopeckému, že snad tuto otázku ostře bral, na to mu soudruh Kopecký odpověděl, že on tyto otázky nejlépe zná...*³⁸⁹ Protokol také navrhuje, aby Kopecký svá prohlášení odvolal v tisku. Pobouření legionáři navrhli podat proti němu rezoluci. Proti jeho projevu vystupovali i pobouření jednotlivci. Velmi zajímavým dokumentem je dopis občana Jozefa Sonnenscheina Kopeckému, kde je nastíněno, jak takové proslovy negativně ovlivňovaly ovzduší v zemi.³⁹⁰ Dopis uvádím v příloze č. 14. A co na toto všechno Václav Kopecký? Při jednání vlády se pozastavoval nad tím, že se o něm v tisku tvrdí, že je antisemita a odmítl, že by na schůzích přednesl antisemitské výroky. Opačné zprávy označil *za zcela zkroucené.*³⁹¹ Poněkud paradoxně potom působí článek z února 1948

³⁸⁷ Referát s. Kopeckého na zasedání ÚV KSČ dne 4. - 5. června 1947. NA, f. KSČ - ÚV-01, sv. 3, a.j. 15.

³⁸⁸ NA, f. KSČ - ÚV - 100/1, sv. 211, a.j. 1315.

³⁸⁹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/1, sv. 211, a.j. 1315.

³⁹⁰ V dopise uvádí, jak se v tramvaji rozpoutala diskuse nad článkem přinášející úryvky z inkriminovaného Kopeckého proslovu a lidé se nakonec dohodli na tom..., *že vlastně Hitler měl pravdu, když ty židy vyvraždil, vždyť také naše vláda je proti židům a konečně ministr Kopecký to tady otevřeně řekl. A nakonec jeden z přítomných řekl: "Uvidíte lidi, že naše vláda se s nimi vypořádá"*. NA, f. KSČ - ÚV - 100/1, sv. 211, a.j. 1315.

³⁹¹ Kopecký dále vysvětloval obsah svého projevu. Uvedl, že v něm pouze *...upozornil na chování některých příslušníků Svobodovy zahraniční armády z Podkarpatské Rusi, kteří si sem do pohraničních území přistěhovali široký okruh příbuzenstva, v konkrétním případě asi 80 osob. Všichni tito lidé žádají nyní obchody, restaurace atd., a to místní obyvatelstvo přirozeně rozčiluje. Obdobná jest situace tam, kde se hájí zájmy židovských kapitalistů...* NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 143, a.j. 1494.

uveřejněný v Rudém právu, kde se popisuje Kopeckého zásluha na tom, že čs. vláda přispěla na vybudování výchovných institucí v židovské osadě v Palestině. Místní dopisovatel Václava Kopeckého charakterizuje jako člověka, který...*byl vždy dobrým přítelem Židů (!!!), který již před dlouhou dobou vydal brožuru o antisemitismu...*³⁹²

Ukázkou záměrné provokativnosti Kopeckého projevů je proslov, který přednesl na schůzi pokrokového studentstva - komunistických vysokoškoláků 3. prosince 1947. Zde zpochybnil jednomyslnou volbu rektora Karlovy university prof. dr. Karla Engliše a ostře - v duchu své rétoriky - vystoupil proti politice francouzského ministerského předsedy Schumanna. Jeho výroky se staly předmětem diplomatické demarše,³⁹³ reagoval na ně nekomunistický tisk.³⁹⁴ Staly se obsahem jednání vlády i poslanecké sněmovny, kde se proti Kopeckému stylu ohradil národní socialista Doc. dr. Krajina. Mimo jiné upozornil na to, že Kopecký referoval na základě nesprávných informací, že nemá úctu k svobodám uloženým v autonomii vysokých škol a pokračoval...*dost možná, že pan ministr informací označí tuto mou kritiku za protikomunistickou, a tím také za velezrádnou, neboť ve svém projevu řekl také: být protikomunistický, to je vlastně velezrada. Vy se smějete, ale pan ministr Kopecký i na tento smích říká: Přesvědčíte se, že na to dojde....* Dále Krajina přirovnal Kopeckého výhrůžná slova k mluvě Emanuela Moravce. Reagoval tak na tento Kopeckého výrok...*Kolik osobních neštěstí, jež se budou stupňovat, by se ušetřilo, kdyby lidé lépe zvažili poměr sil...*³⁹⁵ Na stranu Václava Kopeckého se postavil Vysokoškolský výbor KSČ, když v článku uveřejněném v Rudém právu odmítl *falšování řeči ministra s. Václava Kopeckého.*³⁹⁶ Ozvala se ale i znepokojená veřejnost, na generální sekretariát dorazily anonymity (příloha č. 15), které přináší zajímavý pohled nejen na to, jak byl Kopecký také vnímán, ale poukazují na fakt, že Václav Kopecký svým chováním znechucoval a s jistou nadsázkou řečeno i likvidoval členskou základnu KSČ.

Anonym podepsaný jako *zklamaný bývalý soudruh* upozorňuje na neobjektivnost Rudého práva a pohoršeně reaguje na Kopeckého výrok ze schůze komunistických studentů, že vysoké školy nedávají namnoze ani takové vzdělání, jaké získá dělník, přečte - li si jeden výtisk Rudého práva. Uvádí...*Ministr Kopecký, který nemá žádného vzdělání - neumí si učinit představu o vyučování - tedy se nedivme, takové výroky může říci jen analfabet nebo jen*

---

³⁹² Rudé právo. 1948, č. 35, s. 2.

³⁹³ Je nutné dodat, že podávání diplomatických demarší v důsledku Kopeckého výroků nebylo nic nového, byla zde například už demarše americká. NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 146, a.j. 1494.,

³⁹⁴ Svobodné slovo upozorňovalo nejen na Kopeckého projev, ale také na fakt, že Rudé právo vůbec nepřineslo informaci o protestním zákroku francouzského velvyslanectví v Praze. (Svobodné slovo. 1947, 10.12., s. 1.)

³⁹⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 39 a.j. 828.

³⁹⁶ Rudé právo. 1947, č. 295, s. 3.

*blázen. Protože komunisti jsou větším dílem analfabeti, já sám až dosud také komunista, nemůžu se u takové strany zahazovat. Všude ve vlacích, při každém shromáždění je za ten výrok Kopecký terčem posměchu. S takovými ministry to asi komunistická strana sotva dotáhne na 51%. Urážka min. dra. Jos. Slánského, jemuž "Vašek Kopeckej" není hoden políbit ani botu svědčí o jeho hulvátství...*³⁹⁷

A co na to Václav Kopecký? Ten ve vládě vyslovil politování nad tím, ...*že ještě stále nemáme záruku, že se o projevech členů vlády bude referovati věcně, správně a úplně. Je přímo ironií, že se právě řečník, který je ministrem informací, stává obětí tohoto stavu. vzdal jsem se již veškeré naděje, že by se tu mohla zjednatí náprava...*³⁹⁸ Když potom v dubnu 1948 promluvil ke studentům, vzpomněl na svůj prosincový projev a uvedl, ...*že se v podstatě vyplnilo všechno, co tehdy předvídal. Ukázalo se, že býti protikomunistický je ve skutečnosti velezradou...*³⁹⁹

Anonymy se více méně shodují v tom, že Václav Kopecký dělá straně ostudu a znevěrohodňuje ji...*Největší ostudu a odpor proti komun. straně vám zavinili dva potentáti a to Kopecký inform. a kokt. Zápotocký... Za to jejich vyhrožování a strašení musí něco dostat, aby to nebylo zdarma - proto navrhneme vládě ČSR, aby dostali oba nový titul. Kopecký min[istr] informací vyhrožovatel a strašák, posl[anec] a předs[eda] Ura (pozn. ÚRO - Ústřední rada odborů) kokta. Zápotocký posl. vyhrožovatel a strašák... a také další anonym poznamenává... dokud bude v naší partaji Zápotocký, Kopecký, Hodinová, Nejedlý, Gottwald zle pro nás a pro ty druhé strany velmi dobře...*⁴⁰⁰

Takovéto projevy musely Václava Kopeckého silně popouzet, a to o to více, že ve vztahu ke své osobě byl značně nedůtklivý, vztahovačný s tendencí svá příkoří zveličovat a naopak příkoří příslušníků nekomunistických stran zesměšňovat. Byl také člověkem neschopným uznat vlastní vinu a případné problémy svaloval na vnější okolnosti. Častým zdůvodněním obtíží všeho druhu bylo, že je komunista, a proto mu okolí nepřeje či přímo škodí. Takto opakovaně argumentoval, když ve vládě nechtěli akceptovat jeho návrh či když referoval o studentské demonstraci za dostupnost učebních pomůcek před ministerstvem informací 11. prosince 1945. Celou situaci Kopecký zhodnotil tak, že ...*je jasné, že se nyní*

³⁹⁷ NA, f. KSČ - ÚV - 100/1, sv. 209, a.j. 1303.

³⁹⁸ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 146, a.j. 1494.

³⁹⁹ *Svobodné slovo*. 1948, č. 94, s. 2.

⁴⁰⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 100/1, sv. 209, a.j. 1303.

*útoky určitých kruhů soustřeďují na ministerstvo informací, kterému se dává ve všem vina podobně tak, jako dříve byli vším vinni židé...*⁴⁰¹

Ve vládě si opakovaně stěžoval, že je terčem častých útoků na svou osobu.⁴⁰² Například když vláda projednávala problém šeptané propagandy, tak si stěžoval, že se o něm tvrdí, že je kokainista či že má poměr s Adinou Mandlovou.⁴⁰³ Na jednu stranu mohly být Kopeckého stížnosti vzhledem k jeho způsobu jednání opodstatněné, na druhou stranu při jeho nedůtklivosti a vztahovačnosti až komické. A to když si na schůzi vlády stěžoval, že došlo k opakovaným útokům na jeho vilu, které byly podle všeho namířeny proti jeho osobě. Nicméně pachatelé při vyšetřování tvrdili, že chtěli jen ukrást králíky, což ovšem nemusela být, podle Kopeckého, pravda. Zkritizoval postup vyšetřujících policejních orgánů, neboť vytýkali strážníkům, že na pachatele stříleli.⁴⁰⁴ Jen pro zajímavost bych zmínila, že Kopecký sám byl držitelem zbrojního pasu.⁴⁰⁵

Nejvíce se Václav Kopecký střetával s národními socialisty a jejich orgánem Svobodným slovem. Jak vyplývá ze zpráv komunistických důvěrníků, kteří se účastnili národně socialistických akcí a pak o nich ústřední referovali, vnímali národní socialisté Kopeckého jako člena *sovětofilského křídla* v KSČ a s jeho chováním byli *nespokojeni*.⁴⁰⁶ Vzájemné střety, jejichž iniciátorem byl ve většině případů právě Kopecký, gradovaly s blížícím se únorem 1948, což je názorně vidět nejen na zápisech ze schůzí vlády a Národní fronty. Kopeckého výstupy nabývaly stále více útočnější a demagogičtější podoby, přičemž přetrvávala taktika, že Kopecký situaci vygradoval a Gottwald jeho stanovisko jakoby zmírnil.⁴⁰⁷

⁴⁰¹ Kopecký, podle vlastních slov, přišel mezi studenty a domlouval jim, že takhle se chovat nemohou a dával jim za vzor dělníky, kteří nestávkují. Současně vyslovil domněnku, že demonstrují proti němu, poněvadž je komunistou, na což mu odpověděli, že oni jsou Češi, načež jim Kopecký řekl, že on je taky Čech a potomek ryzích Čechů. Nato studenti údajně začali volat "na šibenici s Kopeckým". Situace se pak zklidnila a studentská delegace se přišla ministrově omluvit. Během dne dostal prý plno nabídek od dělníků, že by mu přišli na pomoc. NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 139, a.j. 1494.

⁴⁰² Na schůzi vlády 10. 12. 1946 zdůrazňuje, *...že se stal v poslední době tak často terčem nejrůznějších útoků, že má přímo rezignační náladu a že se často táže, zda tyto útoky má dále snášet.* (NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 142, a.j. 1494.) Dále Kopecký uvádí, že dostává výhružné dopisy. (NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 144, a.j. 1494.)

⁴⁰³ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 140, a.j. 1494.

⁴⁰⁴ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 141, a.j. 1949.

⁴⁰⁵ A to od 12. dubna 1946. Po převratu byl Komisi pro vnitřní národní bezpečnost shledán spolehlivým k nošení zbraně a zbrojní pas mu byl prodloužen. NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 1, a.j. 1.

⁴⁰⁶ Zprávy z návštěvy min. J. Stránského v Plzni dne 16. září 1945. Důvěrník z Ředitelství národní bezpečnosti v Praze, z oddělení státní bezpečnosti zase informoval, že národně socialistický poslanec, si stěžoval na to, že ministr informací informuje jenom jednostranně. NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 36, a.j. 809.

⁴⁰⁷ Například při jednom z konfliktů s národními socialisty ve vládě... *Ministr V. Kopecký prohlašuje, že komunistická strana a komunistický tisk budou nuceni postupovat obdobně, bude - li národně socialistická strana trvat na těchto metodách. Předseda vlády Kl. Gottwald upozorňuje ministra informací a vládu, že to komunistická strana nemá za potřebí a že to dělat nebude...* (schůze vlády 4. 10. 1946) NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 141, a.j. 1494.

Některé konflikty, které vyvstaly mezi Svobodným slovem a Kopeckým potažmo tedy Rudým právem, by byly až úsměvné, kdyby nebyly svědectvím o tak komplikované době. Jako příklad bych uvedla kauzu, kterou rozpoutal, když se v rozpočtovém výboru PNS nelichotivě vyjádřil o národně socialistické poslankyni Žáčkové - Batkové, s tím, že mu neimponuje. Svobodné slovo oznámilo, že si klub národněsocialistických poslanců bude na ministra informací stěžovat. Na Kopeckého obhajobu se v zápětí ozvalo Rudé právo s tím, že ocitovala inkriminovanou část stenografického záznamu jeho řeči osvětlující v kontextu jeho výrok.⁴⁰⁸ Kauza ale pokračovala, když Svobodné slovo přineslo 24. března 1946 článek "Ministr odepřel složit účty", kde uvedlo, že Kopecký odnesl ze sněmovny stenografický protokol o své řeči v rozpočtovém výboru a upravil jej tak, aby tento protokol nemohl proti němu svědčit.⁴⁰⁹ V reakci na to Rudé právo uveřejnilo "Odmítnutí nepravdivé zprávy", kde přineslo oznámení z těsnopisecké kanceláře PNS, že ministr Kopecký žádný stenografický protokol neodnesl ani neupravoval.⁴¹⁰ Kopecký potom tuto záležitost řešil i na schůzi vlády, kde uvedl, že ho Svobodné slovo neprávem vinilo z falšování protokolu v PNS a z jiného nečestného postupu a že je bude nucen žalovat.⁴¹¹ Podat žalobu na Svobodné slovo se rozhodl i kvůli informaci, kterou uveřejnilo 2. srpna 1947 pod titulem "Ministr informací svědkem na svatbě Lídy Baarové", kde bylo uvedeno, že se tato herečka, bývalá Goebbelsova milanka, provdala za Jana Kopeckého, synovce ministra informací, který jim měl být také za svědka.⁴¹² Kopecký na to zareagoval prostřednictvím Rudého práva, kde odmítl jakoukoliv příbuznost se ženichem i tvrzení, že by byl svědkem na této svatbě. Současně oznámil, že se cítí hrubě dotčen na své cti a bude redakci Svobodného slova žalovat.⁴¹³

Na druhou stranu je nutné uvést, že národní socialisté byli častým terčem útoků Rudého práva a v této souvislosti na něj též podávali trestní oznámení. Nejvíce se Václav Kopecký dostával do konfliktu s předsedou národních socialistů Petrem Zenklem, který nezřídka Kopeckého upozorňoval, že se s ním nedá diskutovat, neboť přenáší věci do nevěčné roviny či je politizuje - v Kopeckého případě to znamená demagogizuje - nebo že svým útočným stylem zastrašuje a vyhrožuje, což Kopecký skutečně dělal.

Václav Kopecký ve vládě vytvářel na nekomunistické strany nátlak a opakovaně latentně či otevřeně hrozil komunistickým převzetím moci, ač to vzápětí vyvracel. Používal

---

⁴⁰⁸ *Rudé právo*. 1946, č. 70, s. 2.

⁴⁰⁹ *Svobodné slovo*. 1946, č. 103, s. 2.

⁴¹⁰ *Rudé právo*. 1946, č. 72, s. 5.

⁴¹¹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 140, a.j. 1494.

⁴¹² *Svobodné slovo*. 1947, č. 179, s.4.

⁴¹³ *Rudé právo*. 1947, č. 180, s. 1. Nutné ale dodat, že Svobodné slovo hned druhého dne uznalo, že se mylilo a vše uvedlo na pravou míru. *Svobodné slovo*. 1947, č. 180, s. 7.

při tom vykonstruované argumenty jako bylo nutná obrana komunistické strany v důsledku vytváření protikomunistických bloků⁴¹⁴ či rozpad Národní fronty, přičemž se zaštiťoval silou dělníků, kteří stojí na jejich straně.⁴¹⁵ Jeho radikalismus se s postupem času a událostí prohluboval a přecházel do otevřeného střetnutí...*my ve vládě vidíme krok za krokem, jak se různí páni ministři pohybují na okraji velezrady a bojí se, aby se neprozradili jako agenti reakce... Všimněte si, jak se reakci všechno domácí a národní stává cizí, jak se odcizují duši vlastního národa, vychvalují to cizí, hlavně západnické a americké (cigarety, tanec atd.)... Když pozorujete lidi, vidíte, že naši reakčníci jsou u nás doma jen tělesnou schránkou a duchem jsou již v emigraci...*⁴¹⁶ Komunistický únorový triumf se blíží a Václav Kopecký mu svým chováním, jak jsem se snažila výše nastínit, vydatně dláždil v letech 1945 - 1948 cestu...

3.4 PAK BUDE MNOHÉ MRZET, ŽE MAJÍ JINOU POLITICKOU LEGITIMACI NEŽ KOMUNISTICKOU⁴¹⁷

Druhá polovina roku 1947 byla nejen ve znamení zásadní změny mezinárodní situace určující i další vývoj Československa, ale také stále se zostřujících vnitřních konfliktů a hospodářských problémů. Václav Kopecký se nacházel ve středu dění - na schůzích předsednictva ÚV KSČ byl opakovaně delegován jak na schůze Národní fronty tak na jednání s jednotlivými stranami. Československá cesta k socialismu, která byla proklamována na podzim 1946, se v polovině roku 1947 chýlila ke svému konci. Na pořad dne se dostávaly

---

⁴¹⁴ Například při diskusi o povolebním rozdělování postů. Kopecký apeloval na demokratičnost systému, podle něhož má mít, dle jeho názoru, nejsilnější strana nárok na silnou funkci. Argumentoval takto...*Nešlo by tedy jen o porušení zásad demokratických, ale přímo o obnovení linie proti komunistům, o vytvoření protikomunistického bloku, jak jsme tyto zjevy znali před válkou. Je jasné, že dělnictvo by takovou situaci za žádných okolností neuneslo. Kdyby vznikl dojem této staré protikomunistické fronty, ..., pak se ovšem neklidu a stávkám nevyhneme...nejde o teror příslušníků komunistické strany, nýbrž jde o obranu komunistické strany proti vytvoření protikomunistických bloků. To by znamenalo, že bychom opouštěli platformu Národní fronty a že by dohoda v lůně Národní fronty nebyla možná....* (schůze vlády 28. 6. 1946)

NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 140, a.j. 1494.

⁴¹⁵ V září 1946 řekl...*Komunistická cesta byla dosud pro legální cestu, třeba je to cesta pomalejší a nebylo a není snadné přesvědčit vždy dělníky, kteří mají veškerou moc ve svých rukou, že se má jít touto cestou. Dělníci říkají, že se má postupovat jinak, že mohou zastavit okamžitě veškerou výrobu od generálního ředitele až k poslednímu dělníku, že tedy mají skutečně moc ve svých rukou, že strana má nechat dojít k tomuto mocenskému měření sil a že zaručují jeho úspěch. Vedení strany trvá však na pomalejší legální cestě, je stále pod silným tlakem zleva a funkcionáři nemají snadnou práci.* (schůze vlády 20.9. 1946)

NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 141, a.j. 1494.

⁴¹⁶ Projev Václava Kopeckého na zasedání ÚV KSČ konaném 27. - 28. listopadu 1947. NA, f. KSČ - ÚV -01, sv. 4, a.j. 16.

⁴¹⁷ Projev Václava Kopeckého na zasedání ÚV KSČ konaném 27. - 28. listopadu 1947. NA, f. KSČ - ÚV -01, sv. 4, a.j. 16.

události vyvolané vyhlášením Marshallova plánu.⁴¹⁸ Postoje Václava Kopeckého na jednáních vlády, která se jím zabývala, byly samozřejmě plně určovány sovětským stanoviskem. Na schůzi vlády 10. července 1947, kde se bouřlivě projednávala depeše zasláná čs. delegací z Moskvy, která obsahovala Stalinovo důrazné stanovisko odvolání účasti na pařížské konferenci, Kopecký zpochybňoval hospodářský význam účasti na pařížské konferenci a opakovaně se vyslovoval pro odvolání čs. účasti...*neboť zaujetím nového stanoviska udělá vláda jenom ránu do všech pokusů izolovat Sovětský svaz.*⁴¹⁹ Čs. vláda účast na pařížské konferenci jednající o Marshallově plánu odvolala, Československo stanulo za železnou oponou...

V reakci na nastalou mezinárodní situaci došlo ve Szklarské Porebě ve dnech 21. - 27. září 1947 za přítomnosti představitelů devíti komunistických stran k ustanovení Informačního byra komunistických stran (Informbyra) se sídlem v Bělehradě, jehož úkolem, dle vysvětlení Václava Kopeckého, *...bude organizovati výměnu zkušeností a v případě potřeby koordinovati činnost komunistických stran na základě vzájemné dohody...*⁴²⁰ Kopecký rychle zareagoval na novou mezinárodní situaci a svým posluchačům ji ozřejmil těmito svými ideologickými a demagogickými konstrukty...*Sovětský svaz hlásal možnost soužití, pokojného soužití dvou rozdílných společenských systémů ve světě, a trpělivě zkoušel, zda bude možno, aby západní mocnosti respektovaly zájmy národů, zájmy demokracie, svobody a nezávislosti evropských zemí..., ale věci se vyvíjely naopak, ...američtí a angličtí kapitalisté odhazovali masky... a čím dále otevřeněji se ukazovali v pravé své tváři, v tváři adeptů světové nadvlády, uchvatitelů, podmaňovatelů a proto podporovatelů fašismu, rdousitelů demokracie, nepřátel Sovětského svazu, nepřátel zemí nové demokracie...*⁴²¹ Usnesení varšavské konference pro Národní frontu znamená, podle Kopeckého výkladu, že nelze už předstírat přátelství k SSSR a přitom

---

⁴¹⁸ Marshallův plán americké hospodářské pomoci byl vyhlášen americkým ministrem zahraničí 5. června 1947. Moskva se k němu nestavěla s důvěrou, ale nakonec se rozhodla pro účast na pařížské schůzce ministrů zahraničních zemí. Pro účast se vyslovily i Polsko, Jugoslávie a ČSR. Nicméně sovětský ministr zahraničí 2. července pařížskou konferenci opustil s odůvodněním, že se jedná o zasahování do vnitřních záležitostí států. Následně Moskva označila místo německé hrozby za hlavního nepřítele "míru a demokracie" americký imperialismus a přistoupila k přeměně své sféry vlivu v pevně organizovaný mocenský blok. Od poloviny roku 1947 tedy skončily jakékoliv ohledy. Nastal čas uplatnění mocenského monopolu komunistů v jednotlivých státech sovětské sféry vlivu. V září 1947 došlo k ustanovení Informačního byra komunistických stran, jakožto prostředku k centrálnímu ovládnutí a ideologickému sjednocení bloku. Na jeho ustavující schůzi byly jako hlavní nepřítel označeny Spojené státy americké a byla odsouzena parlamentní cesta k socialismu.

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1945 - 1948*, c. d., s. 72 - 75.

⁴¹⁹ ČSR a SSSR 1945 - 1948 : dokumenty mezivládních jednání, c. d., s. 378.

⁴²⁰ Dále se Kopecký rozhořčuje nad tím, že...*v tisku reakčních nepřátel zaznívá nejhluchnější strachuplný pokřik, že se znovuzkřísila Komunistická internacionála... a že ...prý se komunisté pod praporem obnovené Komunistické internacionály vrací na svoji starou předválečnou cestu a že prý opouštějí svoji novou cestu, kterou z dob války jdou (cestu demokratickou, národní, vlasteneckou, pozitivně budovatelskou)...*

NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 2, a.j. 70.

⁴²¹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 2, a.j. 70.

sympatizovat s antisovětskými rejdy západních imperialistů.⁴²² Kopecký se na veřejnosti k této události opakovaně vracel za účelem "vysvětlit" posluchačům její význam.⁴²³

KSČ se k rozhodujícímu mocenskému střetnutí chystala od poloviny roku 1947. Předsednictvo ÚV KSČ schválilo 21. srpna 1947 plán podzimního nástupu strany, formování taktické linie dokončil ÚV KSČ 27. - 28. 11. 1947. Nastalá situace umožnila Václavu Kopeckému bez větších zábran projevovat otevřeně svůj radikalismus...*Máme všechny předpoklady k tomu, abychom naše reakční odpůrce na ideovém poli v pravém slova smyslu hnali nejen na ústup, ale přímo před soud našeho národa...*⁴²⁴ Ač před volbami v květnu 1946 doufal v získání většiny, řadil se po nich mezi ty, kteří prosazovali změnu poměrů mocenských sil ještě před následujícími volbami, neboť vycházel z toho, že v nich strana nezíská nadpoloviční většinu. Z toho pramenila i stoupající netrpělivost reflektující sblížování ostatních politických stran proti straně komunistické a s tím související rostoucí obtíže při prosazování stranických požadavků. Čekání na výsledek voleb chápal jako promarnění času, který by se dal využít k vytváření výhodných podmínek pro vítězství v rozhodujícím střetnutí. Masová hnutí za prosazení sociálně - ekonomických požadavků měla být organizována tak, aby reakce byla poražena již před volbami 1948, čímž by došlo i k rozhodnutí voleb.⁴²⁵

Od poloviny roku 1947 také narůstaly hospodářské potíže akcentované ukončením dodávek UNRRA a velkým suchem. Komunisté se snažili využít zásobovacích problémů,⁴²⁶ které z toho plynuly, ve svůj prospěch. Kopecký například v reakci na poplašné tiskové zprávy o stavu hospodářství reagoval návrhem na jeho zesílenou kontrolu a trestní postih jejich šířitelů. To vláda odmítla a současně uveřejnila prohlášení s cílem situaci uklidnit. Politickou krizi Národní fronty pak způsobil konflikt, který se rozhořel kolem sporu o tzv.

---

⁴²² NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 2, a.j. 70.

⁴²³ Ministr Václav Kopecký o provolání devíti komunistických stran: "Nastává období ofensivy demokratických sil u nás i v zahraničí - demokratické a pokrokové lidové síly proti reakci, zbytkům mnichovanství, kapitulantství, hanobitelům SSSR, zrádcům slovanské myšlenky a proti všem reakčním brzditelům našeho budovatelského úsilí."

Rudé právo. 1947, č. 227, s. 1.

⁴²⁴ NA, f. KSČ - ÚV -01, sv. 4, a.j. 16.

⁴²⁵ Tento proud v KSČ od poloviny roku 1947 sílil na úkor dalších taktik směřujících k převzetí moci. Z nich například jedna očekávala volební vítězství v následujících volbách jako výsledek upevnění organizace a akceschopnosti strany podpořenou zvýšenou náborovou akcí nových členů. Další taktika nevycházela z předpokladu získání většiny ve volbách, takže její aktivita směřovala k rozkladu a ovládnutí nekomunistických stran a církve pomocí "levicových frakcí". V lidové straně to byla skupina kolem Aloise Petra, u národních socialistů kolem Emanuela Šlechty a u sociálních demokratů kolem Zdeňka Fierlingera, přičemž pozice zdejší levice byla výrazně oslabena po volbě B. Laušmana na místo předsedy strany na brněnském sjezdu sociálně demokratické strany 14. - 16. listopadu 1947.

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1945 - 1948*, c. d., s. 105 - 109.

⁴²⁶ Nakonec bylo nejhroší zažehnáno drastickým snížením přidělu potravin, zavedením lístkového systému na všechny potraviny a dovozem chlebového a krmného obilí ze SSSR, což bylo zapláceno hutnickými a strojírenskými výrobky.

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1945 - 1948*, c. d., s. 88.

milionářskou daň. Dne 2. září 1947 vláda na své schůzi, kde Kopecký ostře polemizoval s P. Zenklem, zamítla tento komunistický návrh mimořádného zdanění, který měl vytvořit prostředky na příplatky rolníkům v reakci na ztráty v důsledku velkého sucha. Komunisté ve snaze prosadit svůj návrh rozpoutali rozsáhlou kampaň za milionářskou dávkou a uveřejnili v Rudém právu jmenovité hlasování vlády o ní. Tento čin, který se stal v důsledku stížnosti národních socialistů předmětem schůze a také ostrého sporu vlády 9. září 1947, Kopecký zdůvodňoval tím, že má - li někdo odvalu postavit se proti určité věci ve vládě, pak přece musí mít odvalu, aby nesl odpovědnost za to vůči veřejnosti. Dále prohlásil, že komunističtí ministři mají odvalu stejně otevřeně mluvit ve vládě a na veřejnosti a že nebylo možné skrývat, co se ve vládě stalo, neboť nesměl vzniknout dojem, že se snad také KSČ za milionáře postavila. A v duchu jeho tradiční neuchopitelné argumentace uvedl, že to byla starost nekomunistických stran o milionáře, která způsobila krizi Národní fronty.⁴²⁷ Vláda sice nakonec 21. září přijala "kompromisní návrh o mimořádné dávce z majetku a z nadměrných zisků", který parlament schválil 31. 10. 1947,⁴²⁸ nicméně se jasně projevil stupňující nátlak komunistů, který se zpětně odrážel ve sblížování stran nekomunistických. Do této vyhrocené doby spadá také tzv. krčmáňský případ. Václav Kopecký celou událost zesměšňoval a zlehčoval, což působí poněkud paradoxně, když vezme v úvahu, jak si ve vládě hlasitě stěžoval na napadání své osoby. Výsledky šetření vyvolaly tvrdé spory ve vládě 27. 1. a 13. 2. 1948. Václav Kopecký obvinil národní socialisty, že jsou organizátory demonstrací a hovořil o *vhazení zbraní* do politického života, *což může značně urychlit vývoj u nás*.⁴²⁹ Komunistickým útokem na národní socialisty byla i tzv. Mostecká aféra, která byla rozpoutána, když 17. 11. 1947 ministr Nosek oznámil odhalení "špionážní skupiny" na Mostecku.⁴³⁰

Kontinuálně komunisté zostřovali politické ovzduší vyhrocováním špatné zásobovací situace na Slovensku. Jednalo se opět o kampaň namířenou proti Demokratické straně. Václav Kopecký svaloval ve vládě vinu za poměry na Slovensku na představitele jeho mocenských orgánů s cílem zdiskreditovat pověřence výživy Kornela Filla, člena Demokratické strany,

⁴²⁷ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 145, a.j. 1494.

⁴²⁸ ČAPKA, František. *Dějiny země Koruny české v datech*. Praha : Libri, 1999, s. 732.

⁴²⁹ Ministrům Zenklovi, Drtinovi a Masarykovi přišly na jejich sekretariáty balíčky s výbušninou. Komunisté to označili za vlastní provokaci národních socialistů. Ti však označili záležitost jako pokus o atentát a vystupovali proti způsobu, jakým ministerstvo vnitra vedlo vyšetřování. Drtinovo ministerstvo spravedlnosti přivedlo vyšetřování do obce Krčmáň, kde měly být balíčky vyrobeny a odhalilo kontakty na komunistický sekretariát v Olomouci. Proti sobě stanuly orgány Bezpečnosti a justice.

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1945 - 1948*, c. d., s. 126.

⁴³⁰ Jednalo se o prolog polického procesu namířeného proti národním socialistům - Zenklovi, Drtinovi a Krajínovi, který byl další epizodou komunistických útoků na představitele nekomunistických stran s cílem je zdiskreditovat a vytvořit podmínky pro rozhodující mocenský střet.

který byl nakonec nucen podat demisi. I v tomto případě se Kopecký stavěl do role mluvčího národa a odvolává se na znění třetí pražské dohody opakovaně vyžadoval uplatnění moci centrální vlády skrze svého zmocněnce...*České obyvatelstvo spíše pochopí pomoc poskytnutou Slovensku, když se tam bude také postupovati společně a když se zjedná pořádek...* a v závěru diskuse neopomenul připomenout, že *díky daru SSSR všechny obtíže zvládneme.*⁴³¹ Během října 1947 Kopecký skrze zásobovací problém zvýšil ve vládě tlak na Demokratickou stranu, kterou napadl, že znemožňuje zlepšení situace na Slovensku a tím celou situaci vulkanizuje, neboť slovenské obyvatelstvo kvůli ní trpí nedostatkem. Znovu vyhrožoval tím, že třetí pražská dohoda opravňuje vládu poslat tam třeba celý úřednický aparát. Kopecký žádal, aby ministr vnitra přezkoušel činnost kontrolního aparátu na Slovensku.⁴³²

Další komunistickou snahu zdiskreditovat a zlikvidovat Demokratickou stranu představovalo tzv. protistátního spiknutí na Slovensku, komunisty připravované již od květnových voleb 1946.⁴³³ I zde se Václav Kopecký aktivně po boku Gottwalda angažoval prostřednictvím své mocné zbraně - demagogie. Dne 5. listopadu na schůzi vlády, kde se řešilo Gottwaldovo pověření, odmítl, že by se jednalo o nějakou *aranžovanou kampaň proti Demokratické straně nebo o nějaké stranicko - politické počínání komunistické strany a*

---

⁴³¹ NA, f. KSČ - ÚV- 100/24, sv. 145, a.j. 1494.

⁴³² NA, f. KSČ - ÚV- 100/24, sv. 145, a.j. 1494.

⁴³³ Na podzim 1947 došlo na Slovensku pod taktovkou komunistické strany k odhalení celé řady tzv. protistátních spiknutí se značným politickým zaměřením. Dne 14. září 1947 vydalo ministerstvo vnitra zprávu o odhalení "protistátní skupiny" na Slovensku. Ve vazbě se tak ocitlo na 380 osob včetně osobních tajemníků téměř všech vedoucích činitelů Demokratické strany a také dva její generální tajemníci - J. Kempný a M. Bugár. Cílem tohoto ze strany zpravodajských a bezpečnostních útvarů vykonstruovaného případu bylo dosáhnout změny stranicko - politické struktury na Slovensku ve prospěch slovenských komunistů. Koncem října zde komunisté vyvolali vládní krizi, kdy za pomoci slovenských odborů prosazovali demisi sboru pověřenců. Dne 31. října podal předseda Sboru pověřenců G. Husák proti vůli většiny demisi. Změna politické struktury, ale narazila na SNR, kde měla Demokratická strana jasnou většinu a která odmítla jakýkoliv nový Sbor pověřenců jmenovat. Současně se ale Demokratická strana obávala nebezpečí své izolace a začala jednat. Do jednání se vložilo i vedení KSČ, které si za dané situace uvědomilo malou reálnou možnost prosazení svých mocenských záměrů. Gottwald na jednání vlády 5. listopadu sice nakonec získal pověření jednat o ustavení Sboru, nicméně dosavadní neutrální postoj nekomunistických stran se změnil v nedůvěru ve správnost obvinění. To se výrazně projevilo i po návratu Gottwalda z jednání na Slovensku, kdy požadoval společný tlak českých stran na Demokratickou stranu, na jejíž obranu ale vystoupili jak národní socialisté tak lidovci. Komunisté se tak ocitli v izolaci, neboť se proti nim formovala opozice tří stran, zatímco blok českých stran proti Demokratické straně se rozpadl. Dne 18. listopadu byl ustaven Sbor pověřenců (ve složení - 6 demokratů, 5 KSS, 1 sociální demokrat, 1 člen strany slobody, 2 odborníci). Komunistický snah bylo tedy dosaženo jen částečně. Složení Sboru pověřenců již nekopirovalo volební výsledky. Demokratickou stranu, která sice procházela vnitřní krizí, se jim zatím zlikvidovat nepodařilo. Úplnému zhroucení jejich konstrukce "slovenského spiknutí" je ušetřil únor 1948, po němž se všichni obvinění stali oběťmi komunistické svévole. Jednání o pražských dohodách znamenalo postupné omezování pravomoci slovenských národních orgánů, do nichž se po volbách 1946 promítaly mocenské snahy KSČ. Pravomoci se tak vzdalovaly se od původně proklamovaného prohlášení o státu na principu dvou rovnoprávných národů, což nepříznivě ovlivňovalo vzájemný vztah Čechů a Slováků.

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1945 - 1948*, c. d., s. 129 - 141.

ČAPKA, František. *Dějiny země Koruny české v datech*. Praha : Libri, 1999, s. 732.

zdůrazňoval nutnost přísného a neúprosného řešení situace na Slovensku.⁴³⁴ Jakožto vlivný přední člen KSČ byl také PÚV KSČ nominován do delegací účastnících se schůzí NF věnované tomuto problému, které proběhly 5. a 12. listopadu.⁴³⁵ Svou roli potom dokonale sehrál na schůzi Národní fronty 17. 11. 1947, kde se diskutovalo o politické krizi na Slovensku a o dodatku k třetí pražské dohodě. Ostře napadl demokratickou stranu skrze její představitele Lettricha, Ursíniho, Obucha, Kempného a Bugára a opět se stylizoval do mluvčího českého národa, který by podle jeho slov, kdyby mohl mluvit, žádal rozpuštění Demokratické strany. A ve výhrůžkách, kterými apeloval na jednotu českých stran proti slovenským velezrádcům, pokračoval...*měla - li by se Národní fronta v této věci rozbít, pro obhajobu slovenských separatistů, nebojíme se to před veřejností obhájit. Bude-li muset být do věci zatažen i český lid, nelze zaručit, kam až to povede...*⁴³⁶ Komunisté nakonec přes odpor Demokratické strany a značného váhání českých politických stran prosadili přijetí dodatku k třetí pražské dohodě, který rozšiřoval právo vlády při odvolávání pověřenců a jmenování Sboru.⁴³⁷

Hloubka a rozsah konfliktů v Národní frontě rostly - vedle výše zmíněných - pokračovaly konflikty ohledně zemědělské politiky propagované komunistickým ministrem Ďurišem, kterého Kopecký ve vládě hojně podporoval. Václav Kopecký byl zastáncem rozsáhlého znárodnění, prosazoval parcelaci církevní půdy. Dále zde byly ostré spory ohledně rostoucího komunistického vlivu v Bezpečnosti včele s komunistickým ministrem vnitra V. Noskem, ohledně personální politiky na komunistických ministerstvech, a to včetně ministerstva informací.

Na schůzi předsednictva ÚV KSČ 4. 12. 1947 se konala z iniciativy ministerstva vnitra porada o zavedení kontroly tisku. Bylo rozhodnuto *zavést obyčejnou praxi o stíhání zločinů spáchaných v tisku*. Dále bylo ministerstvo informací, jako dozorčí orgán nad tiskem, pověřeno ve spolupráci s ministerstvem vnitra podávat trestní oznámení a vést evidenci, jak soud vyřizuje tiskové případy. Václav Kopecký byl pověřen vybudovat ve svém ministerstvu zvláštní oddělení, které mělo soustavně sledovat veškerý tisk a sbírat materiál usvědčující tisk z vystupování ohrožujícího veřejný zájem. Dále mu bylo uloženo, aby se provokační psaní v tisku stalo předmětem politických zásahů ve veřejnosti, ve vládě a v Národní frontě. Tímto způsobem se měla připravovat půda pro zavedení nového zákona na ochranu lidové republiky.

⁴³⁴ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 145, a.j. 1494.

⁴³⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 1, a.j. 84.

NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 1, a. j. 86.

⁴³⁶ *Pražské dohody 1945 - 1947 : sborník dokumentů*, c. d., s. 229.

⁴³⁷ Slovenské strany dodatek schválily 18. 11. 1947.

Za provedení byli odpovědni Kopecký a Nosek.⁴³⁸ Jako závadné byly chápány články, které vyzrazovaly státní tajemství, pomlouvaly či útočily na spojence a články politického charakteru, které poškozovaly "úspěšnou spolupráci v Národní frontě." (např. kritika dvouletého plánu). Na další poradě 19. 12. došlo potom k projednávání obsahu a způsobu práce kontrolního oddělení spolupracujícího s orgány ministerstva vnitra.⁴³⁹

Počátek roku 1948 byl ve znamení velkého a stále rostoucího napětí v ČSR. Nekomunistické strany se stavěly na odpor proti komunistickým záměrům. Ostré konflikty se odehrávaly jak na schůzích vlády (například 20. a 21. 1. 1948 kvůli osnově zákona o trvalé úpravě vlastnictví zemědělské půdy a úpravě platů státních a veřejných zaměstnanců) tak na schůzích Národních fronty, kde ještě 28. 1. 1948 Kopecký s odvoláním na Gottwaldova slova tvrdil, *...že KSČ chce spolupracovat s ostatními stranami i po dosažení 51%. KSČ je však nedůvodně podezírána. Kdyby chtěla jít k diktatuře, tak nebude mluvit o většině získané demokratickými volbami...*⁴⁴⁰ Aktuální byla též otázka ústavy a uspořádání země. Nepřekonatelným konfliktním bodem se staly poměry v Bezpečnosti.⁴⁴¹ Cesta k vládní krizi byla otevřena.

Dne 16. února předsednictvo ÚV KSČ řešilo přípravu celostátního sjezdu závodních rad. Václav Kopecký byl pověřen zajistit reportážní a informační zpravodajství v rozhlase.⁴⁴² Komunisté ovládali prostřednictvím ministerstva informací a represivních složek sdělovací prostředky. Na schůzi 21. 2. bylo rozhodnuto o zřízení speciálních tří komisí pro dobu vládní krize s účelem zlepšit a zrychlit práci předsednictva. Kopecký byl členem dvou z nich - politické a propagační.⁴⁴³

Václav Kopecký byl v únorových dnech ve svém živlu. Dávaly mu hojný prostor pro seberealizaci. Dne 22. února, kdy se v Praze konal sjezd závodních rad a odborových skupin, kde se drtivá většina vyslovila pro další znárodnění a pro Gottwaldovo řešení krize - tedy přijetí demise ministrů, doplnění vlády a "očistu" Národní fronty, byl ministr informací

Pražské dohody 1945 - 1947 : sborník dokumentů, c. d., s. 9.

⁴³⁸ NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 1, a.j. 90.

⁴³⁹ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1945 - 1948*, c. d., s. 123.

⁴⁴⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 36, a.j. 802.

⁴⁴¹ Dne 13. 2. 1948 vytvořila vláda komisi k překonání rozporů a také jednala o situaci v bezpečnosti. Národní socialisté odmítli chystané přemístění obvodních velitelů SNB v Praze ve prospěch komunistů. Ministr Nosek měl zastavit realizaci rozkazu zemského velitele SNB o přemístování. Dne 17. února podmínili ministři tří nekomunistických stran účast na jednání vlády splněním usnesení z 13. 2., pro neúčast ministra Noska byla schůze vlády odročena na 20. 2. Ministři národně socialistické, lidové a slovenské Demokratické strany se jednání nezúčastnili a následně podali demisi - vypukla vládní krize. Příštího dne se z podnětu komunistů konala po celé zemi masová shromáždění. Gottwald v rozhlase představil komunistický návrh řešení krize a vyzval k ustanovení akčních výborů.

ČAPKA, František. *Dějiny země Koruny české v datech*. Praha : Libri, 1999, s. 733 - 734.

⁴⁴² NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 2, a.j. 103.

zachycen vzpomínkami československého důstojníka Bohumila Moravce na... *velkém táboře lidu přímo u Husova pomníku. Řečnil Václav Kopecký, ideolog KSČ. Nikdy nezapomenu na jeho slova: "Těm kapitalistickým sviním utneme žílu u samýho pytlíku. Z jejich žen uděláme děvečky a z jejich dcer kurvy". Lid jásal a odměňoval řečníka bouřlivým potleskem.*⁴⁴⁴ I takové jsou vzpomínky na řečnické obraty ideologa komunistické strany a člověka, který zásadně ovlivnil směřování československé kultury.

Dne 24. 2. byl na schůzi předsednictva ÚV KSČ v rámci tzv. akčních úkolů Kopecký pověřen, aby zastavil dovoz *reakčního tisku* ze zahraničí. Současně měla být provedena změna v redakci Svobodných novin (což byl od roku 1945 nový název pro Lidové noviny). Na post šéfredaktora byl určen J. Drda, obsazeny byly i další redakce či byly listy úplně zastaveny.⁴⁴⁵ V zemi probíhala generální stávka, začaly řídit akční výbory Národní fronty, v jejichž ústředí se Kopecký taktéž začal angažovat.⁴⁴⁶ Následující den, 25. února 1948, bylo dokonáno - pod obrovským tlakem prezident Beneš podepsal Gottwaldův návrh nové vlády. Monopol komunistické moci v ČSR se stal realitou, kdy ani komunistická legitimace nebyla zárukou přežití - blížil se čas komunistických politických procesů... a Václav Kopecký se stal jejich ideologem.

---

⁴⁴³ NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 2, a.j. 105. Třetí komise byla organizační.

⁴⁴⁴ MORAVEC, Bohumil. *Pod třemi prapory*. Plzeň : Mustang, 1996, s. 148.

⁴⁴⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 2, a.j. 106.

⁴⁴⁶ Dne 23. 2. byl Václav Kopecký zvolen do přípravného výboru pro utvoření ústředního akčního výboru rozšířeného a obrozeného Národní fronty a 25. 2. do předsednictva Ústředního akčního výboru Národní fronty.

Rudé právo. 1948, č. 46, s. 1.

Rudé právo. 1948, č. 48, s. 2.

4. LÉTA 1948 - 1956

**...Vojsko - nejhanebnější, jaké kdy českou
půdu nohou se dotýkalo,**

**Nosku
Clementisi
Kopecký
Nejedlý**

**vy všichni nemějtež nikdy klidu.
Vám všem jen zhynutí čeká.**

**Československo s ním zemřelo
Národ český umírá s ním
Jeho dílo
dílo Masarykovo
jste zničili navždy.**

**Bída národu, jenž zradil své
největší syny.**

**Beneš celý svůj život dal nám
a zemřel - byl zabit jako Jan M.**

**Je pozdě - je pozdě už
rozhlase, Gotvalde,
Vaše hříchy nemají odpuštění...
Anonym 1948 - 1949⁴⁴⁷**

Období od února 1948 do událostí souvisejících s okolnostmi kolem XX. sjezdu KSSS představuje v životě Václava Kopeckého určité vyústění jeho snah předchozích let a stěžejní periodu z hlediska uplatnění jeho mocenských ambic, které našly největší prostor pro svou realizaci v tzv. zakladatelském období komunistického režimu (1948 - 1953). Tento čas komunistické svévole zcela podřízené potřebám a diktátu Moskvy plně otevíral prostor pro typ člověka jako byl Václav Kopecký. Takového, jak jsem se ho snažila v předchozích kapitolách představit - tedy vášnivého propagátora SSSR, Stalina - jeho linie, jejíž urputné prosazování za každou cenu mu přinášelo vytoužený podíl na moci a současně ho činí spoluodpovědným za tehdejší nezákonnosti, na kterých se přímo či nepřímo ze svých pozic podílel a na které bych v této práci ráda poukázala. Nejprve bych ale přiblížila, v jakých pozicích se Václav Kopecký v tomto období nacházel, kam zasahoval jeho vliv a jak svou činností přispíval k upevňování mocenského monopolu své strany. A i když z výše uvedených důvodů není cíleně obsahem této práce kulturní politika, je nutné ji nastínit pro vykreslení oblasti působení - tedy i vlivu Václava Kopeckého, neboť od roku 1945 patřil spolu s Z.

---

⁴⁴⁷ Přesný přepis úryvku anonymní básně. NA, f. KSČ - ÚV - 100/1, sv. 209, a.j. 1303.

Nejedlým a L. Štollem k hlavním představitelům, tvůrcům kulturní politiky strany a po únoru 1948 potom i státu.⁴⁴⁸

4.1 VÁCLAV KOPECKÝ ANEB POSLEDNÍ MINISTR INFORMACÍ NA SVĚTĚ

Poúnorové postavení ministrů se změnilo, jejich pozice se oslabil a prostor pro samostatné rozhodování se zúžil. Ministři byli odpovědni především komunistickému vedení, resortnímu oddělení aparátu ÚV KSČ a pak teprve vládě, která v důsledku omezení pravomocí přestala plnit funkci nejvyššího výkonného orgánu státu. Také parlament⁴⁴⁹ se ocitl plně pod stranickou kuratelou. V případě ministra Václava Kopeckého se ve své podstatě nejednalo o nic nového s tím, že v poúnorové době byla jeho ministerská funkce svým způsobem zaštiťována jeho pozicí ve straně a členstvím v jejích vrcholných orgánech. Praxí bylo přímé ukládání úkolů ministrům i bez vědomí vlády či zasahování do chodu ministerstva. Jako výsledek privilegovaného mocenského postavení stranického aparátu v letech 1948 - 1951 se praktikovalo "přímé stranické řízení" prosazované Slánským a sekretariátem ÚV KSČ. V důsledku toho zde vznikaly rozpory mezi představiteli státního a stranického aparátu, které v roce 1951 výrazně zesílily. Jednalo se například o konflikt o směřování kulturní politiky mezi ministrem informací Václavem Kopeckým a předsedou Kulturně propagačního oddělení ÚV KSČ Gustavem Barešem.⁴⁵⁰ Po odstranění Slánského a

---

⁴⁴⁸ KAPLAN, Karel. *Kronika komunistického Československa : doba tání 1953 - 1956*. Brno : Barrister & Principal, 2005, s. 704.

⁴⁴⁹ Do voleb v květnu 1948 působil parlament zvolený v roce 1946. Bezprostředně po převratu zde parlamentní akční výbor NF včele se A. Hodinovou zajistil provládní většinu. Naděje některých občanů, že parlament projeví odpor proti nastávajícím poměrům se neuskutečnily - 11. března bylo všemi hlasy přítomných 230 poslanců schváleno programové prohlášení nové vlády "obrozené Národní fronty". Nikdo nehlasoval proti, nikdo se nezdržel. Václav Kopecký v této souvislosti později uvedl...*Z obavy, aby jednomyslnost při hlasování v Národním shromáždění nebudila dojem vynuceného glajchšaltování, jsme přímo prosili některé poslance, o nichž jsme věděli, že s námi ve své duši nesouhlasí, aby hlasovali v Národním shromáždění "proti" nebo aby se aspoň zdrželi hlasování. Ujišťovali jsme je, že se jim nic nestane a nabízeli jsme jim všemocné záruky. Avšak nebylo to nic platné. Hlasovali jednomyslně "pro"*. Také ústava byla 9. května 1948 schválena všemi přítomnými poslanci. Václav Kopecký opětovně zvolený v květnových volbách do parlamentu zastával funkci poslance až do své smrti. Vedl kandidátku Národní fronty v kraji Liberec.

HEJL, Vilém. *Zpráva o organizovaném násilí*. Praha : Univerzum Praha, 1990, s. 57.

Rudé právo. 1948, č. 111, s. 3.

NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 54, a.j. 889.

NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 54, a.j. 886.

⁴⁵⁰ Václav Kopecký projevoval osobní zaujetí pro oblast kultury a rád se v tomto prostředí pohyboval. Pozice, ze kterých vycházel jeho vliv na kulturní politiku plynuly z funkcí, které zastával - jako ministr informací a osvěty, jako osoba odpovědná za kulturní politiku v předsednictvu ÚV KSČ a od 20. září 1948 i jako předseda nově při předsednictvu zřízené Kulturní rady ÚV KSČ. Dalšími členy Kulturní rady byli - prof. Nejedlý, také oficiální

následující ostré kritice všemoci stranického aparátu, došlo k přechodu k "nepřímému stranickému řízení", kdy byly stranické směrnice realizovány jen skrze ministra či jeho spolupracovníky.⁴⁵¹

Na dotaz Rudého práva - "Které úkoly ve svém resortu pokládáš za nedůležitější?" - odpověděl ministr informací Václav Kopecký bezprostředně po převratu...*novou organizací tisku, aby byla zajištěna plná jeho služba lidově demokratickému režimu. Nejširší rozvinutí lidové osvětové činnosti ve smyslu organizace distribuce kulturních hodnot, přičemž bude do ministerstva informací převeden z ministerstva školství odbor lidové osvěty. Převedení technického provozu rádiových vysílacích stanic, patřících dosud do pravomoci ministerstva*

---

představitel kultury, Hendrych, Bareš, Pavlásek, Černý, Stahl, Pavlík a zástupci Slovenska. Rada měla sice statut pomocného orgánu nicméně běžné otázky, kde bylo dosaženo jednomyslnosti, měla ve své pravomoci rozhodovat *sama*. Také měla projednávat všechny zásadní otázky v oboru ideologie a kultury, výchovy strany a osvěty. Do její pravomoci spadaly i legislativní zásahy a opatření v oboru školství, tisku, filmu, rozhlasu, tělovýchovy atd., *zásadní rozhodnutí v politice ministerstva školství a ministerstva informací* a v neposlední řadě projednávala kádrové otázky všech vrcholných institucí včetně dvou zmíněných ministerstev. (NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 3, a.j. 133.) První dva roky se Kulturní rada scházela týdně v prostorách ministerstva informací a Václav Kopecký se v ní aktivně angažoval. Právě odsud vyšel návrh na zřízení ústavu pro obsahovou kontrolu tisku, knih a rozhlasu. Václav Kopecký v této souvislosti navrhoval vznik instituce obdobné takové, jakou mají v SSSR. Na ustavení Hlavní správy tiskového dohledu se počátkem roku 1953 podílel jako poradce i I. A. Isačenko, zástupce náčelníka stejného úřadu v SSSR. Václav Kopecký se výrazně zasadil o podřízení kultury diktátu komunistické strany. Spolu s Nejedlým byl hlavním účastníkem tzv. sjezdu národní kultury ve dnech 10. - 11. dubna 1948, který měl vytyčit ideová hlediska, položit základy pounorové kulturní politiky, a to s ohledem na blížící se volby. Nedošlo tudíž ještě k autoritativnímu vyhlášení socialistického realismu, ale pouze k výzvě k "politicky angažované práci a k vytvoření nové socialistické kultury". Výrazem oficiální kulturní politiky byla snaha o rozmach a zlidovění kultury, kdy docházelo k rozšiřování sítě kulturních institucí a současně snaha využít kulturu jako nástroj propagace režimu a jeho politiky. Uplatňovaná nadvláda komunistické strany se také projevovala v určení jediné státní ideologie - marxismu - leninismu a jediné metody umělecké tvorby - socialistického realismu, což podle Kopeckého znamenalo *realisticky umělecky tvořit v duchu socialistickém*. O zásadních změnách v kulturní politice informoval totiž právě Václav Kopecký - na zasedání ÚV KSČ v listopadu 1948 a definitivní ideologické utužení oznámil na IX. sjezdu KSČ v roce 1949 vyhlášením "generální linie". Odstavení byli všichni ti, kteří takto nastavený model nerespektovali. Kopecký se sám rád obklopoval umělci, a to především takovými, jejichž tvorba nebyla ani v minulosti v rozporu s pojetím socialistického realismu. Byl tím, který tvář oficiální kultury představoval veřejnosti, a to především na sjezdech, konferencích a seminářích kulturních pracovníků a vědců. O svou pozici na poli kulturní politiky ale musel v letech 1948 - 1951 bojovat se silou stranického aparátu vycházející z praxe "přímého stranického řízení", kdy výklad oficiální kulturní politiky a hlavní váha jejího uskutečňování se přesouvala právě tam - do kulturně - propagačním oddělení ÚV KSČ včele s Gustavem Barešem. Tento spor, který přerostl do sporu osobního mezi Kopeckým a Barešem, je vykládán jako spor dvou linií kulturní politiky. Představitelé stranického aparátu viděli poslání kultury v službě straně při výstavbě socialismu s tím, že má řešit jen konkrétní momentální úkoly a tematicky ji vymezili jen úzkou oblast politicky aktuálních potřeb. Jejich oponenti chápali roli kultury širě - nejen v podpoře komunistického programu, ale viděli i potřebu zobrazovat různorodé stránky člověka, jeho problémy a vztahy. Ve vzájemném sporu se nakonec po pádu Slánského a odsouzení "přímého stranického řízení" v roce 1951 prosadil Václav Kopecký se svými přívrženci jako byl Ladislav Štoll, stranický ideolog v kulturní oblasti či Jiří Taufer. Obecně je tento výsledek chápán jako přínos pro kulturní oblast - alespoň částečné uvolnění dosavadních tuhých poměrů. Nicméně i nadále zůstala kultura plně v zajetí důsledné politické linie.

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1948 - 1953 : zakladatelské období komunistického režimu*. Praha : SPN, 1991, s. 54 - 55.

KAPLAN, Karel. *Kronika komunistického Československa : doba tání 1953 - 1956*, c. d., s. 708 - 711.

KNAPÍK, Jiří. *V zajetí moci : kulturní politika, její systém a aktéři 1948 - 1956*. Praha : Libri, 2006, s. 39, 151 - 152.

⁴⁵¹ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1948 - 1953 : zakladatelské období komunistického režimu*, c. d., s. 40 - 65.

pošt, pod správu Československého rozhlasu a do pravomoci ministerstva informací. Řešení otázky znárodněného gramofonového průmyslu, jak už zaměstnanci žádají. Převedení výroby gramofonových desek do okruhu pravomoci ministerstva informací.⁴⁵² V tomto duchu začal také ihned podnikat kroky.

Dne 26. února 1948 svolal poradu s úkolem jednat o likvidaci novin a časopisů.⁴⁵³ Bylo rozhodnuto o okamžitém zastavení několika titulů, o omezení dovozu zahraničního tisku a o vládním nařízení, které by zmocňovalo ministra informací provést v oblasti tisku opatření, jež považuje za nutné, což vláda počátkem března 1948 schválila. Následovala likvidace řady novin a časopisů, kterým bylo odebráno vydavatelské povolení⁴⁵⁴ či byl dán zákaz jejich veřejné distribuce. Následně 10. července 1948 ustanovil Kopecký zmocněnce pro státní tiskové a informační služby. Zmocněnec mu přímo podléhal a byl odpovědný za Československou tiskovou kancelář, rozhlas a zpravodajský film, jejichž obsahovou a ideovou složku řídil. Současně Václav Kopecký podnikl útok na nakladatelství a knihkupectví s cílem zlikvidovat soukromá nakladatelství a získat stranickou kontrolu nad veškerou ediční činností. Dne 28. února 1948 svolal na ministerstvo poradu mající za úkol řešit regulaci publikační činnosti a následně pro tento účel zřídil prozatímní ediční radu v čele s Františkem Halasem. Některá nakladatelství se ocitla pod národní správou nebo do nich byl dosazen ministrův zmocněnec s rozsáhlou pravomocí. Ediční rady rozhodovaly o titulech a autorech, kteří se směli vydávat. Byly ustanoveny také povolovací komise a při ÚV KSČ byla zřízena lektorská rada. Ediční rady se svými povolovacími komisemi a lektorská rada ÚV KSČ potom představovaly jakýsi "vrchní cenzurní sbor".⁴⁵⁵ Vadné tituly na skladech soukromých nakladatelství byly zničeny. Publikační odbor ministerstva informací v čele s Ivanem Olbrachtem vydal a "aktualizoval" seznamy tzv. závadných knih a rozhodoval o nakládání s nimi - vyřazování z knihoven, jejich ničení. I to byly cesty vedoucí k prosazení „pokrokové“ kultury, za jejichž provádění nese Kopecký spoluodpovědnost. Ta byla dána především tím, že byl za tuto oblast odpovědný také v předsednictvu ÚV KSČ a od podzimu 1948 zastával funkci předsedy nově vzniklé Kulturní rady ÚV KSČ.⁴⁵⁶ Jeho odpovědnost za tyto kroky vnímali i běžní občané - ...rozsáhlou cennou sbírku bibliofilů, celý archiv nechává na dvou

⁴⁵² Rudé právo. 1948, č. 49, s. 1.

⁴⁵³ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 196, a.j. 1232.

⁴⁵⁴ Rudé právo přinášelo jména časopisů, kterým ...ministerstvo informací odebralo s okamžitou platností povolení k tisku, neboť jejich psaní bylo zvláště v poslední době zaměřeno proti našemu lidově demokratickému režimu. Rudé právo. 1948, č. 49, s. 2.

⁴⁵⁵ Seznamy zakázané literatury včetně starších autorů vydávané stranickými institucemi vznikaly již od října 1948. Ještě v dubnu 1952 byl komunistickým vedením schválen seznam trockistické a protisovětské literatury. V dubnu 1953 bylo zákazem postiženo dílo T. G. Masaryka.

KAPLAN, Karel. Československo v letech 1948 - 1953 : zakladatelské období komunistického režimu, c. d., s.77.

nákladních automobilech odvést ministr Václav Kopecký. Nikoliv proto, aby ji zachránil, ale aby ji výhodně prodal. "Tam v té rozmlácené tiskárně začala devastace, která vytvořila generaci polovzdělců. Já se k ní smutně hlásím." ..., vzpomíná Karel Kryl.⁴⁵⁷

Václavu Kopeckému se hned po únoru podařilo prosadit rozšíření působnosti svého ministerstva. O jeho rozšíření o oblast státní osvětové péče neúspěšně usiloval již od květnových voleb 1946, kdy bylo zřejmě jedním z hlavních motivů jeho snah oslabení ministerstva školství vedeného národním socialistou J. Stránským.⁴⁵⁸ K převodu této významné oblasti působnosti na ministerstvo informací došlo až zákonem ze dne 20. července 1948 o státní péči osvětové a o veřejných knihovnách obecních. Tento akt se následně promítl do změny názvu ministerstva, a to zákonem ze 7. října 1948, kdy Kopeckého ministerstvo získalo nový název „ministerstvo informací a osvěty." V důvodové zprávě k tomuto zákonu se v souvislosti s osvětovými úkoly svěřenými ministerstvu informací připomíná jeho dosavadní působnost v této oblasti, a to podle dekretu prezidenta republiky ze dne 11. srpna 1945 o opatřeních v oblasti filmu, zákona ze dne 25. března 1948 o hudební a artistické ústředně, zákona ze dne 5. května 1948 o znárodnění polygrafických podniků, který prakticky znamenal ovládnutí veškerého tištěného slova, jakož i zákona ze dne 6. května 1948 o národních umělcích.⁴⁵⁹ Osvětová činnost ministerstva zahrnovala také divadelní zákon, kterým získalo osvětový dohled nad divadly a dále i novou úpravu nakladatelské činnosti. Významné bylo též převedení gramofonových závodů z ministerstva průmyslu a koncentrace všech rozhlasových záležitostí v Kopeckého ministerstvu. Připočteme - li ještě fakt, že pod něj spadala i řada společností, ústavů a svazů - v roce 1948 to byl např. Svaz českých novinářů, Svaz českých knihkupců a nakladatelů, Státní tiskárna, Orbis, ČTK, Pragopress, Československý rozhlas, Československý státní film či Svaz československo - sovětského přátelství a další, byla oblast Kopeckého přímého působení poměrně značná. Jeho ministerstvo se od roku 1948 podílelo na vytváření základní teze kulturně - osvětové politiky, do níž zařadilo osvětová zařízení i podniky lidové zábavy. Bylo zodpovědné za kinematografii, ediční a tiskovou politiku a rozhlas. Do jeho působnosti spadalo i řízení kulturních styků Československa se zahraničím.⁴⁶⁰

---

⁴⁵⁶ KAPLAN, Karel. *Kronika komunistického Československa : doba tání 1953 - 1956*, c. d., s. 706 - 708.

⁴⁵⁷ KLIMT, Vojtěch. *Akorát že mi zabili tátu : příběh Karla Kryla*. Praha : Galén, 2006, s. 19.

⁴⁵⁸ KAPLAN, Karel. *Kronika komunistického Československa : doba tání 1953 - 1956*, c. d., s. 704.

⁴⁵⁹ Změna názvu samozřejmě platila i pro příslušné pověření. Nový název bývalého ministerstva školství a osvěty zněl "ministerstvo školství, věd a umění". V jeho čele stál Zdeněk Nejedlý. NA, f. ÚPV - B, k. 855.

⁴⁶⁰ Václav Kopecký se na svém ministerstvu i po únoru 1948 obklopoval nejen zkušenými úředníky ale také významnými umělci - jako byli např. V. Nezval (vedoucí odboru filmového), I. Olbracht (vedoucí nejprve rozhlasového, od roku 1949 publikačního odboru) či F. Halas (do roku 1949 vedoucí odboru publikačního)

V červnu 1948 byl z příkazu ministra popularizován mezi zaměstnanci ministerstva "Ideový a pracovní program pro příští činnost ministerstva", který je seznamoval s jeho novým rozsáhlejším působením. Jako nejbližší úkol ministerstva informací a osvěty bylo uvedeno...*propagace a popularizace lidově demokratické vlády Národní fronty a převedení všeho lidu na stranu pokroku...* a dále propagovat...*naší zahraniční politiku, opřenou o nejužší spojení se SSSR a bratrskými slovanskými národy.*⁴⁶¹

Václav Kopecký byl ve své funkci potvrzen i při jmenování nové vlády prezidentem Gottwaldem 15. června 1948.⁴⁶² Na jedné z jejich červencových schůzí se potom hrdě hlásil k tomu, ...*že v žádném jiném státě světa neexistuje již ministr informací, že sám je posledním ministrem informací na světě a že je úplnou raritou.*⁴⁶³ Od 27. srpna 1951 byl na schůzi předsednictva ÚV KSČ Gottwaldem pověřen zastupovat po dobu nemoci s. *Nejedlého ve vládě a v úřadě* - na ministerstvu školství. Kopecký tam ihned začal podnikat personální změny. I získání vlivu na tento úřad ho posílil ve výše zmíněném sporu s G. Barešem.⁴⁶⁴

Dne 25. června 1952 přibyla Václavu Kopeckému ještě funkce předsedy Československého rozhlasového výboru.⁴⁶⁵ Ten vznikl na základě návrhu na reorganizaci Československého rozhlasu, který podal předsednictvu Václav Kopecký spolu s B. Köhlerem. Tento návrh obsahoval provedení nové úpravy organizační struktury, pověření schopných pracovníků vedením důležitých sektorů, zavedení nové metody práce podle zkušeností sovětského rozhlasu. Tím mělo být zajištěno, aby Československý rozhlas správně tlumočil *našemu lidu politiku strany a vlády.* Tento návrh byl schválen na schůzi předsednictva ÚV KSČ dne 9. června 1952. Vedením Československého rozhlasu byl pověřen Československý rozhlasový výbor, který byl podřízen ministerstvu informací a osvěty.⁴⁶⁶

Včele ministerstva informací a osvěty zůstal Václav Kopecký až do jeho zrušení, ke kterému došlo k 31. 1. 1953. Stalo se tak v souvislosti s reorganizací vlády podle Gottwaldova návrhu,⁴⁶⁷ na základě kterého *soudruh Václav Kopecký* odešel na předsednictvo vlády - byl

---

NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 190, a.j. 1198.

KNAPÍK, Jiří. *V zajetí moci : kulturní politika, její systém a aktéři 1948 - 1956*, c. d., s. 22 - 24.

⁴⁶¹ ...*Všemi prostředky účinné propagace budeme soustřeďovat pozornost a zájem lidu k praktickému úsilí o hospodářskou, sociální a kulturní výstavbu lidově demokratického státu, k socialistickému plánování, k pracovnímu soutěžení a k nadplánování jakož i k brigádnickému hnutí, jež jsou výrazem naší nové pracovní a politické morálky...* NA, f. MI, k. 2.

⁴⁶² NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 54, a.j. 890.

⁴⁶³ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 149, a.j. 1494.

⁴⁶⁴ NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 28, a.j. 278.

KNAPÍK, Jiří. *V zajetí moci : kulturní politika, její systém a aktéři 1948 - 1956*, c. d., s. 95.

⁴⁶⁵ NA, f. ÚPV - B, k. 1644.

⁴⁶⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 32, a.j. 299.

⁴⁶⁷ Od 31. ledna 1953 vznikl jeden stranicko - vládní vrcholný orgán. Došlo totiž k sloučení politického sekretariátu ÚV KSČ a předsednictva vlády v jednu instituci, která rozhodovala o všech záležitostech po

jmenován náměstkem předsedy vlády. Jako náměstkovi mu bylo přímo podřízeno ministerstvo školství a osvěty, ministerstvo vysokých škol, ministerstvo pracovních sil, Hlavní správa kinematografie, Hlavní správa polygrafického průmyslu, vydavatelství a obchodu s knihami, Státní rozhlasový výbor a Československá tisková kancelář.⁴⁶⁸ Při další reorganizaci vlády, ke které došlo 14. září 1953, byl Václav Kopecký jmenován ministrem a pověřen řízením ministerstva kultury.⁴⁶⁹ Pod nově zřízené ministerstvo kultury přešly dosavadní úkoly Státního výboru pro věci umění, Výboru pro kulturní styky se zahraničím, Československého rozhlasového výboru a Hlavních správ polygrafického a gramofonového průmyslu, vydavatelství a obchodu s knihami a kinematografie, zřízených při úřadu předsednictva vlády, jakož i dosavadní úkoly ministerstva školství a osvěty na poli osvěty. Současně byl jmenován jedním ze čtyř náměstků předsedy vlády. Jelikož se neosvědčila organizace vlády, podle níž jednotliví členové předsednictva vlády koordinovali a kontrolovali plnění úkolů, které měli jednotliví ministři plnit, byla nová organizace založena na plné odpovědnosti ministrů vládě a jejímu předsednictvu. Ministři sami předkládali návrhy a zajišťovali plnění vládních úkolů ve svém resortu. Členům předsednictva vlády bylo podle nové reorganizace svěřeno řešení zásadních otázek na určitých úsecích politiky vlády. V případě Václava Kopeckého se jednalo o zásadní ideové a politické otázky kulturní a školské politiky a ideologické výchovy občanstva, dále záležitosti Státního úřadu pro věci církevní.⁴⁷⁰ Spisovatel Čestmír Jeřábek si den po jmenování Kopeckého ministrem kultury do svého deníku poznamenává...*naši "kulturu" povede napříště cirkusový vyvolávač Vašek Kopecký.*⁴⁷¹

---

stranické i vládní linii současně. Tento systém, který představoval Gottwaldův pokus o překonání druhé dělby moci a vedl k posílení předsednictva vlády a vládních úřadů, se neosvědčil a skončil fakticky jeho smrtí v březnu 1953.

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1948 - 1953 : zakladatelské období komunistického režimu*, c. d., s.45.

⁴⁶⁸ Zrušení ministerstva informací a osvěty bylo součástí celkové reorganizace vlády a organizačního sekretariátu ÚV KSČ. Tento Gottwaldův návrh projednávalo předsednictvo ÚV KSČ na své schůzi dne 28. ledna 1953. Na jeho základě se agenda dosavadního ministerstva informací a osvěty rozdělila takto: a) osvěta přechází na nové ministerstvo škol, které ponese název "Ministerstvo školství a osvěty". b) Obor filmu se reorganizuje jako "Hlavní správa čs. kinematografie", do které přechází dosavadní generální ředitelství Čs. státního filmu. c) Hlavní správa polygrafického a gramofonového průmyslu, nakladatelství a knižního obchodu. d) Čs. tisková kancelář. e) Československý rozhlasový výbor. f) Výbor pro kulturní styky se zahraničím.

NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 35, a.j. 322.

NA f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 54, a.j. 890.

⁴⁶⁹ *Rudé právo*. 1953, č. 257, s. 1.

⁴⁷⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 37, a.j. 342.

⁴⁷¹ Zajímavý je i jeho další poznatek, který si zapsal ke dni 9. listopadu 1953...*Mnoho se mluví o tom, jak ministr Václav Kopecký likviduje dědictví svého odstaveného předchůdce Zdeňka Nejedlého. Tito dva ministerští soudruzi si už dlouho leželi ve vlasech, až to nakonec vyhrál Kopecký...*

Čestmír Jeřábek (1893 - 1981) - dramatik, prozaik. Začal psát svůj deník ve dnech únorové krize v přesvědčení, že je svědkem něčeho tak obludného, co jako "bývalý spisovatel" má povinnost dokumentovat pro budoucí svobodné generace.

JERÁBEK, Čestmír. *V zajetí stalinismu : z deníků 1948 - 1958*. Brno : Barrister & Principal, 2008, s. 231, 234.

Ten v této pozici setrval až do 12. prosince 1954,⁴⁷² kdy v nové vládě včele s V. Širokým získal funkci náměstka předsedy vlády. Vliv na kulturu si ale udržel i na dále, a to jak z pozice náměstka tak především ze své pozice v politickém byru. Do Kopeckého kompetence spadalo ministerstvo kultury, ministerstvo školství, Akademie věd, Komise pro státní ceny, Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport, ministerstvo zdravotnictví, ministerstvo spojů, Státní úřad pro věci církevní, úřad pro vynálezy a úřad pro normalizaci. Jako ostatní náměstkové měl i Václav Kopecký za úkol koordinovat a kontrolovat pod vedením předsedy vlády na přidělených úsecích práci ministrů či řídit činnost vládních orgánů. Dále potom měl informovat ministry a vedoucí ústředních orgánů státní správy o důležitých rozhodnutích nejvyšších orgánů KSČ a vlády.⁴⁷³

4.2 VÁCLAV KOPECKÝ A JEHO ANGAŽOVANOST V DOBOVÝCH UDÁLOSTECH

Vedle vládních funkcí, které po únorovém převratu představovaly jen jakousi převodovou páku, byl Václav Kopecký členem předsednictva Ústředního akčního výboru Národní fronty a také si budoval svou pozici v rámci nejdůležitějších mocenských struktur země - orgánů KSČ. Na předsednictvu ÚV KSČ si počínal, jak bylo jeho zvykem, velice iniciativně. Postupně byl jmenován členem několika komisí vznikajících při ústředí a majících značné pravomoci. Byl samozřejmě také členem ÚV KSČ a na zasedáních a sjezdech strany vystupoval s významnými referáty. Jestliže se totiž něco Václavu Kopeckému nedá upřít, tak je to jeho obdivuhodná pracovitost a houževnatost. Směr jakým je vrhnul, je ale věci další...

K poúnorovým poměrům se Václav Kopecký obšírně vyjádřil v diskusi na zasedání ÚV KSČ dne 9. dubna 1948... *Všechno to dobře dopadlo. Fakticky musel přijít únor. Za to*

---

⁴⁷² Profesor Charvát na tuto událost vzpomíná... *Vláda se změnila, z ministerstva vypadl Kopecký, prý dělal kulturu ideově dobře, ale v praxi špatně, na jeho místo dali Štolla...*

Prof. Josef Charvát (1897 - 1984) - významný lékař, osobní lékař řady významných osobností včetně komunistických funkcionářů

CHARVÁT, Josef. *Můj labyrint světa : vzpomínky, zápisky z deníků*. Praha : Galén, 2005, s. 380.

⁴⁷³ Předsednictvo jako celek mělo za úkol... *řešit zásadní i běžné otázky hospodářské a kulturní výstavby, řídit a kontrolovat práci jednotlivých ministrů, kontrolovat jak plní usnesení nejvyšších orgánů Komunistické strany Československa a vlády, jak provádějí vládní úkoly a jak zvyšují kvalitu práce státního aparátu a uskutečňují jeho zhospodárnění*. Dále pak vyžaduje - li to potřeba rychlého rozhodnutí věci, může projednat a rozhodnout i věci, které jinak přísluší rozhodovat plenární schůzi vlády. Takováto rozhodnutí předložil předseda vlády plenární schůzi vlády dodatečně ke schválení. Jednací řád vlád a předsednictva vlády projednalo politické byro na své schůzi 17. 1. 1954. Takováto kompetence předsednictva strany znamenaly odsunutí vlády jako celku na druhou kolej.

NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 30, a.j. 39.

děkujeme soudruhu Gottwaldovi. S. Gottwald dokázal, že je skutečně nejlepším žákem Lenina a Stalina... Jestliže v Rusku měli říjen, tak únor je náš malý poloříjen. Ústavně, parlamentně, demokraticky, pokojnou cestou jsme se vydali k socialismu... dále pro blížící se volby podpořil Gottwaldův návrh jednotné kandidátky s odůvodněním, že... nejlepším důkazem naší síly je, že se ostatní strany osudu, jaký jim přiřkneme, nemohou bránit a přijímají ho rádi...⁴⁷⁴

Ještě před plánovanými volbami schválilo Národní shromáždění novou ústavu - "Ústavu 9. května". Na její přípravě se Václav Kopecký jako člen ústavní komise také podílel.⁴⁷⁵ Vlastní vítězství jednotné kandidátky Národní fronty ve volbách do Národního shromáždění, ke kterým pod soustředěným komunistickým tlakem došlo 30. května 1948, se staly dalším námětem Kopeckého ódy na Gottwalda. Tentokrát na schůzi předsednictva ÚV KSČ *...Ve světle výsledků můžeme hodnotit to, co udělal s. Gottwald. Bylo to velmi dobré... Je to děleno na 90 plus 10%. To je dělení ideální. Sjednocení národa je ohromné dílo taktiky. Navrhuji název pro prezidenta: sjednotitel, osvoboditel... a pokračoval vyjmenováním nepřátel režimu... na antisocialistickou frontu jsou postaveni ti, kteří jsou nepřáteli národa. Našimi nepřáteli je částečně církev (katolíci), některé živly v armádě, pravicové živly v sociální demokracii a v Sokole...⁴⁷⁶* I Kopeckého referát na schůzi rozšířeného ústředního výboru KSČ dne 9. června, v němž předkládal ke schválení návrh předsednictva na jmenování Klementa Gottwalda prezidentem republiky, se nesl v podobném duchu. Nejprve okomentoval okolnosti Benešovy abdikace, zdůraznil Gottwaldovy zásluhy na tom, že neabdikoval hned po únoru, ale až po volbách... *totiž ten stav, že prezident Dr. Beneš zůstával ve své funkci a že i když ne otevřeně kladně, tak s ústavní povinností sankcionoval činnost naší vlády... a dále dodal, že jeho odchod byl vyřízen ohleduplně a čestně. Také zdůraznil význam Pražského hradu... to je náš Kreml, odtud vychází moc nejvyšší... a nutnost, aby byl obsazen nejautoritativnějším členem naší strany, předsedou naší strany, soudruhem Klementem Gottwaldem, kterého označil za kormidelníka státní moci. Z pověření předsednictva vlády dále navrhl na místo předsedy vlády soudruha Antonína Zápotockého, další vysoce*

⁴⁷⁴ A dále pokračuje... *Jednotná kandidátka neznamená, že by znamenala konec všech rozporů, ale fakt je, že jsou zahánáni do úzkých. Ale je to politická výhoda zahnat politického odpůrce do podzemí a nedovolit mu dělat pikle, kdyby ze zahraničí přišel nějaký paprsek... Jednotná kandidátka dává možnost, abychom dílo naší strany mohli dovést, abychom mohli jít k vítěznému 23. květnu. Tímto dnem uzavřeme celou epochu z minulosti a nastoupíme pod vedením s. Gottwalda pochod v před k socialismu a potom ke komunismu, k takovým cílům, které nás postaví těsně po bok socialistickému Sovětskému svazu.* NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 5, a.j. 17.

⁴⁷⁵ Ústava zakotvila výsledky "února" a také plán dalších "revolučních" přeměn společnosti. Prezident Beneš ji ale odmítl podepsat a 2. června abdikoval. V platnost stoupila až podpisem nového prezidenta - K. Gottwalda dne 14. července 1948.

NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 2, a.j. 112.

ČAPKA, František. *Dějiny země Koruny české v datech*. Praha : Libri, 1999, s. 739 - 740.

⁴⁷⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 2, a.j. 122.

autoritativní a zasloužilou osobnost našeho hnutí a současně pochvalnými slovy vyzdvihl jeho zásluhy o stranu.⁴⁷⁷ Dne 14. června byl potom Klement Gottwald jednomyslně zvolen Národním shromážděním prezidentem republiky a následující den byla ustanovena vláda včele s A. Zápotockým.

Zajímavá byla i Kopeckého slova o nedostatku kvalitních osob na prezidentského kandidáta v nekomunistických stranách a o jejich pokusu o *umělé vypěstování autority Jana Masaryka*.⁴⁷⁸ Ještě před několika měsíci psal o Janu Masarykovi v poněkud jiném světle. V souvislosti s Masarykovou dosud nevysvětlenou smrtí vyšel 12. 3. 1948 v Rudém právu článek "Z posledních okamžiků s Janem Masarykem", kde na něj Václav Kopecký láskyplně vzpomíná a skoro se staví do role jeho přítele.⁴⁷⁹

První krize režimu se začala projevat v polovině roku 1948, a to především kvůli špatnému zásobování potravinami, textilem i průmyslovými výrobky. K tomu se přidaly i mzdové požadavky, začaly hrozit stávky. Současně došlo k prvnímu veřejně projevenému odporu v pounorovém čase v podobě XI. všesokolského sletu (19 - 27. 6. 1948).⁴⁸⁰ V reakci na situaci došlo dne 28. června k reorganizaci předsednictva ÚV KSČ a Václav Kopecký se stal členem nově ustaveného užšího předsednictva určeného k projednávání aktuálních otázek.⁴⁸¹

Všesokolský slet se fakticky proměnil v protivládní demonstraci. Následovalo rozsáhlé zatýkání. Z Kopeckého rozohněné reakce na schůzi předsednictva se zračil strach...*Kdybychom byli toto vše uvážili, mohli jsme mnoha věcem předejít. Mohli jsme to znemožnit. To si musíme přiznat. Mohli jsme se vystavit většímu nebezpečí. Lidé se dostávali do ráže. Mohli nás přivést do mnohem většího nebezpečí. Někde bylo řečeno, že jsme měli Beneše přivést na slet. Mohlo to mnohem víc ještě uškodit. V takovém případě mohlo být ještě mnohem větší nebezpečí...*Současně přináší návrhy na řešení situace v Sokole, který se - podle

---

⁴⁷⁷ *Ke konci svého referátu pateticky uvádí...Vždyť jsme se dočkali toho šťastného triumfu, že náš s. Gottwald bude prezidentem a že my budeme chodit k němu na Hrad, že dělníci, rolníci, pracující lidé budou si chodit se s. Gottwaldem porozprávět do krásných leskem mířících síní Pražského hradu...*

NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 5, a.j. 18.

⁴⁷⁸ Naproti tomu, jak Kopecký uvádí, komunisté již v Moskvě s pýchou říkali, že mají v osobě prof. Zdeňka Nejedlého predestinovaného eventuálního kandidáta na prezidentskou funkci, osobnost všenárodního významu. Zajímavé je porovnání tohoto Kopeckého výroku s realitou, která vysvítá z exilové korespondence, tak jak jsem o tom psala ve druhé kapitole. NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 5, a.j. 18.

⁴⁷⁹ *...S Janem jsem se osobně za dobu společné činnosti ve vládě blízce a důvěrně skamarádil. A po únorových událostech byl náš poměr ještě vroucnější...Těšil jsem se, že budeme ještě radostněji spolupracovat. Objímali jsme se, když jsme si to s Janem slibovali...Rudé právo. 1948, č. 61, s. 1.*

⁴⁸⁰ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1948 - 1953 : zakladatelské období komunistického režimu*, c. d., s. 13 - 14.

⁴⁸¹ Vedle Kopeckého byli dalšími členy užšího předsednictva, které se mělo svolávat týdně, samozřejmě Gottwald, Slánský, Dolanský, Nosek, Švermová, Zápotocký, Široký, Ďuriš, Frank, Kopriva, Fierlinger a Erban. Širší předsednictvo se mělo svolávat minimálně čtrnáctidenně. NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 2, a.j. 125.

něj - stal pláštíkem pro zakázanou národně socialistickou stranu. Je tudíž nutné...*vyvolat pogromovou náladu v Sokole*, připravit zákon o jednotné tělovýchově a tak z něj udělat základnu pro sjednocenou tělovýchovu - dát mu nový ráz tím, že se rozšíří o dělníky na závodního Sokola.⁴⁸² Na schůzi 29. července 1948 bylo schváleno ustavení Státního výboru pro tělesnou výchovu a sport v čele s Václav Kopeckým, který měl také spolu s G. Barešem připravit návrh zákona o tělovýchově.⁴⁸³ Následující den přednesl Kopecký vládě návrh na zřízení Státního výboru pro tělesnou výchovu s úkolem pečovat o všechny otázky tělesné výchovy a sportu z hlediska státních zájmů. Vláda ho formálně schválila.⁴⁸⁴

Jako předseda Výboru se podílel nejen na přípravě výše zmíněného zákona, kterým došlo k ovládnutí veškerých tělovýchovných spolků a aktivit⁴⁸⁵, ale inicioval i řadu dalších opatření. Ta stavěla tyto aktivity na zcela nový základ vycházejících z potřeb monopolu moci. Jednalo se například o vybudování krajských a oblastních tělovýchovných středisek s osvětovým působením nebo o návrh na zřízení instituce odznaku za určité výkony v tělesné výchově a sportu jakožto obdoby sovětského odznaku zdatnosti s tím, že v ČSR by měl název Tyršův odznak zdatnosti a mohli by ho získat všichni občané a to pod heslem "Co Čech, to sokol, co sokol, to Tyršův odznak". Mezi jeho další návrhy patřilo využití prostor pro vznik sportovišť dostupných pro veřejnost, kdy se zmínil např. o Strahově, Stromovce či Výstavišti či návrh na uspořádání sportovních her dělnické mládeže, návrh na odměňování a zabezpečení úspěšných profesionálních sportovců atd.⁴⁸⁶ Součástí Kopeckého činnosti jako ministra informací a osvěty a předsedy Výboru byla samozřejmě i propagace této oblasti. Dne 31.3. 1949 zaštiťoval přijetí nejúspěšnějších sportovců u prezidenta Gottwalda.⁴⁸⁷ Byl také

---

⁴⁸² NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 2, a.j. 128.

⁴⁸³ NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 3 a.j. 130.

⁴⁸⁴ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 150, a.j. 1494.

⁴⁸⁵ Návrh zákona o státní péči o tělesnou výchovu a sport projednalo předsednictvo ÚV KSČ dne 4. dubna 1949. Zákon kladl rozvoj tělesné výchovy a sportu do rukou státu, zřizoval Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport jako nejvyššího představitele lidově demokratické péče o tělesnou výchovu a sport, složený ze zástupců Československé obce sokolské, celonárodních lidových organizací a vynikajících pracovníků v oboru tělesné výchovy a sportu. Za úkol měl hlavně pečovat o rozvoj mezinárodních styků v oboru tělesné výchovy a sportu a vypracovat jednotné ideové, metodické, organizační a hospodářské zásady pro provádění veškeré tělesné výchovy a dále je prohlubovat. Jeho předsedou měl být člen vlády, místopředsedou pověřenec řídící Slovenský úřad pro tělesnou výchovu a sport. Dále bylo pojednáno o Sokolu jako jednotné tělovýchovné a sportovní organizaci, o čestných titulech, o Tyršově odznaku zdatnosti a o převodu majetkových podstat sportovních organizací zaniklých v důsledku sjednocení tělovýchovy. NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 10, a.j. 171.

⁴⁸⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 154, a.j. 1494.

⁴⁸⁷ Zde Václav Kopecký mimo jiné uvedl...*Sokolská myšlenka, obrozená v novém duchu a zakotvená v nejširších masách našeho pracujícího lidu, stává se ideovou základnou pro vybudování celostátního tělovýchovného hnutí, jež bude nejen oporou úspěšného socialistického budování, ale posílí také obranou schopnost našeho lidově demokratického státu a odhodlání lidu v boji za mír...* NA f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 37, a.j. 815.

účastníkem besedy konané v Lánech při prezidentově podpisu zákon dne 16. července 1949. Zde opět zdůraznil jeho význam, neboť se *jím tělovýchova a sport stávají věci státní péče*.⁴⁸⁸

Poslední veřejnou příležitostí pro projevení odporu proti režimu se na dlouhou dobu stal pohřeb Edvarda Beneše 8. září 1948. Václav Kopecký ho označil za *pohřeb posledních nadějí naší reakce* a pochvaloval opatření, která byla provedena.⁴⁸⁹ Sokoly nazval *nejnebezpečnějším živlem* s tím, že je nutné zahájit okamžitě ráznou protiakci. Současně se vyslovil pro Slánského návrh zostření kurzu a zřízení pracovních táborů.⁴⁹⁰ Děsivě potom působí - ani ne tři roky po skončení hrůz 2. světové války - Kopeckého slova...*Pracovní tábory by tomu odpomohly. Nemusely by to být koncentrační tábory, mohly by se nazývat pracovními tábory. Jde o to zmenšit počet parazitů, kteří nám ujídají chléb a otravují ovzduší*.⁴⁹¹ Na schůzi předsednictva ÚV KSČ 9. září se stal Kopecký spolu se *Barešem* a *Válkou* členem nově zřízené sokolské komise, která měla na starosti provést od shora dolů ráznou očistu v Sokole.⁴⁹² Výrazně se tak podílel na likvidaci této organizace a na perzekuci jejích členů.

Vyhlášení politiky ostrého kurzu nebylo izolovaným aktem nýbrž přímým důsledkem jugoslávského problému,⁴⁹³ který se od jara 1948 stále výrazněji ozyval a který zcela zásadně

---

⁴⁸⁸ NA f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 37, a.j. 815.

⁴⁸⁹ *...Jisto je, že stačilo jen zasáhnout a okamžitě se atmosféra změnila. Začali jsme u Sokolů, učinili jsme je zodpovědný za to, že vydali výzvu ve věstníku. Dodatečně jsme si teprve uvědomili, co by se stalo, kdyby nás na Václavském náměstí sevřelo 50 000 sokolů. Byli by nás pravděpodobně odřízli. Kdyby tam nebyla milice, tak mohlo dojít k vážným událostem. Sokolové by mohli udělat z pohřbu vlastní věc. Naše opatření se ukázala správná, i když byla udělána na poslední chvíli. Sokolové skutečně na naši domluvu svou výzvu odvolali...*Schůze předsednictva ÚV KSČ 9. září 1948. NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 3, a.j. 132.

⁴⁹⁰ Na schůzi předsednictva ÚV KSČ došlo k schválení politiky "ostrého kurzu proti reakci". Ten byl následně potvrzen jak na zasedání ÚV KSČ, které se konalo v 17. a 18. listopadu 1948, tak i na IX. sjezdu strany v květnu 1949. Ostrý kurz byl ještě umocněn celkovou militarizací společnosti vycházející z direktiv a potřeb SSSR. Doprovázela jej opatření jako tvrdý zákon na ochranu republiky, zřízení tábora nucené práce, ostrý postup proti živnostníkům, "kteří štvou proti režimu" a současně proti "kulakům", využití zákona k okamžitému propuštění nespolehlivých státních zaměstnanců, vystěhování občanů s nepřátelským poměrem k režimu z velkých měst. KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1948 - 1953 : zakladatelské období komunistického režimu*, c. d., s. 15 - 16.

⁴⁹¹ Při této příležitosti Kopecký také navrhl zabavení bytů bohatým a jejich předání nejpotřebnějším vrstvám, dále navrhl zásah proti vnitřní Praze, která je obývána buržoazií a také domovní prohlídky s cílem zabavit zásoby.

NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 3, a.j. 132.

⁴⁹² NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 3, a.j. 132.

⁴⁹³ Stalinovi se přičila autorita Jugoslávie a jeho vůdce J. B. Tita ve střední a východní Evropě, neboť to odporovalo snahám o totální podřízení států sovětského bloku a jejich komunistických stran Moskvě. Tato skutečnost představovala hlavní důvod Stalinova zákroku v podobě vystoupení KSSS a podle jejího vzoru i ostatních komunistických stran zemí východního bloku proti nacionalismu vedoucích jugoslávských činitelů a ve svém důsledku znamenala ještě větší upevnění sovětského vlivu. Moskva z konfliktu vytvořila spor komunistického hnutí s Jugoslávií, což mělo za následek nejen vytvoření soustředěného tlaku na tuto zemi ale také zastrašení ostatních, kteří bezvýhradně poslouchali sovětské velvyslance a poradce s obavou, aby se s nimi nedostali do rozporu. Od jara 1948 posílala Moskva členům Informbyra kopie dopisů vyměněných mezi ní a Bělehradem. V červnu 1948, kdy se zástupci Jugoslávie odmítli zúčastnit porady Informbyra, přešel spor v otevřený konflikt mezinárodního hnutí s Jugoslávií. Byla vydána rezoluce o nacionalistických chybách vedení Komunistické strany Jugoslávie. Stalin vyhlásil tzv. ostrý kurz proti reakci.

ovlivnil i poměry v ČSR. Na schůzi předsednictva 19. dubna 1948 byl Václav Kopecký zvolen členem komise na vypracování rezoluce jugoslávským soudruhům, která by vyjadřovala souhlas s kritikou, které byli podrobováni.⁴⁹⁴ Ještě 5. května 1948 se ale účastnil oslav druhého výročí podpisu smlouvy o přátelství a vzájemné pomoci mezi ČSR a Jugoslávií.⁴⁹⁵ Na schůzi předsednictva ÚV KSČ 28. června, kde Slánský referoval o výsledku zasedání Informbyra v Rumunsku, už Václav Kopecký v duchu nového kurzu ostře kritizoval poměry v Jugoslávii. Nad tamějšími poměry vyjádřil lítost, *...protože u nás byl vytvořen určitý kult Jugoslávie* a současně si nenechal ujít možnost zaútočit na poměry na Slovensku, jak se o tom zmíním později.⁴⁹⁶

V takovýchto vyhrocených poměrech doprovázených strachem vysokých stranických funkcionářů, kteří se obávali, aby se nedostali do podezření Moskvy, odjel 14. září prezident Gottwald na krátkou návštěvu do SSSR. V té době vystoupil stranický ideolog Arnošt Kolman s kritikou politiky KSČ. Byla obsahem článku "Za bolševickou sebekritiku v naší KSČ", který odevzdal Tvorbě, kulturně - politickému týdeníku ÚV KSČ, k zveřejnění a kde vyzval vedoucí funkcionáře ke kritickému a sebekritickému přehodnocení stranické politiky. Obsah článku potom rozvedl ve svém referátu na stranické schůzi ústředního komunistického sekretariátu ve dnech 15. - 16. září 1948. Kolmanovo vystoupení zapadlo přesně do série kritik, jímž čelili další komunističtí představitelé - Dimitrov, Gomuška a především Tito. Václav Kopecký byl jako člen vedení KSČ účastníkem porady, kterou Slánský 16. září svolal s úkolem zaujmout postoj ke Kolmanově vystoupení, jež se odehrálo bezprostředně po Gottwaldově odjezdu.⁴⁹⁷ Vedení strany jeho jednání odsoudilo a zakázalo mu prezentovat své názory i publikování jeho článku v Tvorbě. Postavilo se za Gottwalda, který se už obával nejhoršího. Stalin ale nechal padnout Kolmana.⁴⁹⁸

KAPLAN, Karel. *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*. Praha : Mladá fronta, 1992, s. 11 - 15

⁴⁹⁴ NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 2, a.j. 115.

⁴⁹⁵ Rudé právo o tom informovalo v článku s titulem "Láska a věrnost mezi ČSR a Jugoslávií."

Rudé právo. 1948, č. 109, s. 2.

⁴⁹⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 2, a.j. 125.

⁴⁹⁷ Slánský informoval Gottwalda o výsledku porady a situaci kolem Kolmana v dopise ze 17. září 1948.

NA f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 105, a.j. 1274.

⁴⁹⁸ Arnošt Kolman, původem Čech, který prožil část svého života v Rusku. V roce 1918 dostal sovětské státní občanství. Jako matematik a filosof zastával v SSSR významné funkce ve vědeckém životě. Po druhé světové válce se vrátil do ČSR. Čs. komunisté si od něj slibovali posílení v ideologické oblasti. Stal se mimo jiné i vedoucím propagace v ústředním komunistickém sekretariátě. On však nekriticky dogmaticky přenášel sovětskou praxi do čs. podmínek, což nakonec vedlo k jeho odvolání ze stranické funkce. Šlo především o to, že Kolman tlumočil své kritické názory k čs. komunistům přímo sovětskému velvyslanci v Praze. KSČ charakterizoval jako "nemarxistickou, neleninskou a nebolševickou", což se v době jugoslávského konfliktu jevilo jako obzvláště nebezpečné.

KAPLAN, Karel. *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*. Praha : Mladá fronta, 1992, s. 25 - 28.

Václav Kopecký označil Kolmana na schůzi předsednictva strany 20. září za trockistu. Stejně ho ocejoval Stalin při setkání s Gottwaldem 22. září. Kolmanovo vystoupení znamenalo, podle Kopeckého, *útok na celé vedení strany...Je to frakcionář a mechanista. Používali jsme ho po linii vědecké.*⁴⁹⁹ O čtyři dny později přišel ze sovětského velvyslanectví příkaz k jeho zatčení. Dne 4. října předsednictvo ÚV KSČ rozhodlo o jeho vyloučení ze strany a současně delegovalo na plenární schůzi závodní organizace ústředního sekretariátu jako referenta soudruha Kopeckého, kterému tak připadl úkol ideologicky zdůvodnit Kolmanův osud.⁵⁰⁰ Václav Kopecký se tohoto úkolu zhostil s vervou sobě vlastní a na schůzi konané 8. října vylíčil Arnošta Kolmana v nejhorším možném světle. Hřimal...*bylo nám jasno, že tu vystoupil frakční spiklenec a desperátský spekulant, počítající, že přišla chvíle rozpoutati boj proti linii strany a proti vedení strany, ...že "štitu bolševické kritiky a sebekritiky ve straně" se tu podvodně chopil rozbíječ strany hnany k destruktivnímu dílu fanatismem nenávisti a zloby proti všemu tomu pozitivnímu, konstruktivnímu a pro pracující lid blahodárnému, čím se strana pyšní...*⁵⁰¹ Líčil také, jak Kolman zákeřně vystoupil právě v době, kdy Klement Gottwald odjel do SSSR a očekával, že zde bude zkritizován... *Vyrazil sice nejvýš agresivně a otevřeně, ale jeho vystoupení mělo jen ten účinek, že se prosadil [zřejmě myslel prozradil] jako zločinný palič a že byl chycen pod krkem....* Naopak zdůraznil, že...*nadělení pochval a vřelého uznání a nejteplejších sympatií si vezl soudr. Gottwald ze Sovětského svazu (spolu s nadělením slíbených dodávek obilí, masa, tuků, bavlny atd.)...* Kopecký se tak snažil obratně zdůraznit i podíl Gottwalda na řešení aktuálních zásobovacích problémů a také pomoc SSSR. V průběhu svého referátu využil své neotřelé nápaditosti, když Kolmana označil za *zákeřného škůdce, frakčního nepřítel strany, trockistického záškodníka, zločinného politického škůdce, bezcharakterního frakcionáře, drzého agenta provokatéra, trockisticko - sektářského doktrináře a škůdce, maloměšťáckého panikáře, falešného vykladače učení marxismu - leninismu, prohnaného, profesionálního a zavilého trockistického frakcionáře* a podrobil ostré kritice jeho kritiku strany.⁵⁰² Ke Kolmanovi se vrátil i v druhý den zasedání ÚV KSČ, které se konalo ve dnech 17. - 18. listopadu 1948. Znovu zde shrnul a vylíčil jeho záškodnickou činnost a dodal poznatky z Gottwaldova pobytu v Moskvě...*nejvýznamnější ověření správnosti linie naší strany dostalo se nám z úst*

⁴⁹⁹ NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 3, a.j. 133.

⁵⁰⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 3, a.j. 135.

⁵⁰¹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/1, sv. 211, a.j. 1315.

⁵⁰² NA, f. KSČ - ÚV - 100/1, sv. 211, a.j. 1315.

Arnošt Kolman byl i s rodinou převezen do SSSR a zde bez soudu strávil tři a půl roku ve vězení. Propuštěn byl až po zatčení Slánského v únoru 1952.

KAPLAN, Karel. *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*. Praha : Mladá fronta, 1992, s. 29.

nejpovolanejších, z úst činitelů VKS(b), kteří naši linii plně schválili...Pro vedení KSČ jest to nejdražší pochvalou, když s. Stalin vyjádřil s. Gottwaldovi názor o naší politice slovy: "Molodci". A víte, co to znamená, když s. Stalin řekl "molodci"? Chlapíci, chlapíci...⁵⁰³

Svůj referát přednesený první den zasedání zasvětil chvále K. Gottwalda a výkladu o ideologické práci strany.⁵⁰⁴ Vyjádřil nutnost vést zostřený třídní boj na ideologickém poli – nemilosrdně zúčtovat s měšťáckou ideologií, s politickou ideologií Masaryka a Beneše a nutnost stvořit v ČSR nového člověka...*skutečně nového člověka, jak to dovedl Sovětský svaz, člověka socialistického....* Vyslovil se pro potírání všech vlivů Vatikánu jako nepřípustného vměšování a zdůraznil...*velké úkoly nás čekají na ideologickém poli...musíme jít do oblasti umění a vědy, musíme přerodit celou školskou vědu, v těch mozcích musíme všechno přeházeti, musíme vstoupit v takový zápas proti formalismu.*⁵⁰⁵ Nedílnou součástí byly četné, velmi nízké útoky na exil a posměšné až vulgární komentování jejich situace, což budilo u posluchačů značné pobavení a současně vypovídalo o úrovni jejich autora.⁵⁰⁶

Oslavná slova věnovaná Klementu Gottwaldovi zazněla z Kopeckého úst také v projevu o marxisticko - leninské výchově⁵⁰⁷ - široce pojatém ideologickém výkladu - na IX. sjezdu KSČ, který probíhal ve dnech 25. - 29. května 1949 a který vyhlásil tzv. generální linii

⁵⁰³ NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 5, a.j. 20.

⁵⁰⁴ Kopecký opět zdůraznil význam Pražského hradu...*pro nás staré členy Gottwaldova vedení strany je radostné pomyslení, že náš Kléma, soudruh Gottwald je už na hradě jako doma a že spolu se soudruhem Gottwaldem jsme na hradě také my... a dále Pražský hrad nazval našim malým pražským filiálním Kremlem a pokračoval...Soudružky a soudruzi já bych chtěl říci jen to, že si tak myslím, jak bude vzteky prskat ten starý skřechek Dr. Petr Zenkl, a jak budou vzteky prskat pounoroví reakční emigranti na západě, až se dozvědí, že zasedání ÚV se konalo na Pražském hradě.*

Značnou část referátu věnoval ideologii, která se únorovými událostmi dostala do jiného světla...*Ideologie našeho nového Československa dostává nový obrat a přechází poprvé k ideji socialismu. Svě československé vlastenectví budeme tudíž hlásati nyní tak, že budoucnost národa, budoucnost republiky jest spjata s cestou k socialismu, k uskutečnění socialismu. Vztah k Sovětskému svazu jsme doposud opírali o všeobecné zájmy státní a národní, budeme ho nyní stavěti i tak, že nás se Sovětským svazem spojuje pouto nejpevnější, společná věc k socialismu, společný nový řád, nový svět, k němuž od února plně a definitivně patříme. Výrazem československého vlastenectví učiníme internacionalismus, neboť...budování socialismu vyžaduje stále těsnější přimknutí ke svazu a stále užší spolupráci s druhými zeměmi, které se vyvíjejí k socialismu a stále těsnější spojení se všemi silami v boji ve světě proti kapitalismu, proti imperialismu, za mír, svobodu, demokracii, socialismus...* NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 5, a.j. 20.

⁵⁰⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 5, a.j. 20.

⁵⁰⁶ Z Kopeckého velice ubohých až nesmyslných invektiv bych pro ukázkou uvedla...*Bývalý ministr Dr. Adolf Procházka se svou Helenou, který zapadl jako vypotřebovaný Paris se splihlou Helenou, Helenou Koželuhovou, prý někam zapadli...Zenkl a Dr. Hřebík dostali svůj flek v Americe a přizívlí se na Československém vystěhovaleckém úřadě. Při čemž Zenkl obcházi jako své štace ta americká města, jejíž představitele kdysi hostil v Praze jako primátor...V reakci na vystoupení jednoho z emigrantů v americkém rozhlase, který přirovnal únor 1948 k Bílé hoře, Kopecký posměšně dodává...oni, že jsou exulanti ala Komenský (představte si Frantu Klátíla jako Komenského) - smích -...dobré na tom pomateném srovnání reakční emigrace s pobělohorskými exulanty je to, že už počítají praví emigranti s tím, že zůstanou tak dlouho venku, jako ten Komenský, totiž navždy...*

NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 5, a.j. 20.

⁵⁰⁷ Rudé právo. 1949, č. 126, s. 1 - 4.

NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 2, a.j. 82.

výstavby socialismu.⁵⁰⁸ Jak za několik let uvedl, sovětská delegace ho upozornila na to, že jeho oslava Gottwalda byla již přehnaná. Kopecký to ale omlouval tím, že se snažil vyzdvihnout prezidenta Gottwalda proti jeho předchůdcům - T. G. Masarykovi a Benešovi.⁵⁰⁹ Část Kopeckého referátu věnovaná převážně katolické církvi vlastně znamenala veřejné vyhlášení boje proti ní. Co tomu ale předcházelo?

Ještě na VIII. sjezdu KSČ konaném koncem března 1946 Václav Kopecký ve svém referátu "O národní a státní ideologii nového Československa", když hovořil o poměru strany k církvi a náboženství, uvedl...*prohlašujeme, že plně uznáváme demokratickou zásadu svobody svědomí a náboženského vyznání, stejně jako uznáváme svobodu náboženských obřadů...nenamítáme nic proti tomu, aby sociální spravedlnost byla hlásána v náboženském duchu, aby sociální pokrok byl vykládán jako přibližování se ke křesťanské zásadě lásky k bližnímu a nenamítáme také nic proti tomu, aby socialismus a komunismus byly vykládány jako uskutečnění křesťanské rovnosti a křesťanské pospolitosti lidí.*⁵¹⁰ Nicméně již na ustavující schůzi Informačního byra KS v září 1947 byla církev - především katolická a s ní Vatikán - prohlášena za nepřítel. V ČSR se tomu tak stalo hned po únoru 1948, kdy byla označena za možnou "základnu reakce pod rouškou nábožensky maskované protistátní činnosti" řízené a podněcované Vatikánem.⁵¹¹ Komunistické vedení vidělo v katolické církvi, ke které se hlásilo kolem 70% společnosti, jediného vážného protivníka svého mocenského monopolu a současně nepřátelskou sílu. Jeho konečným cílem bylo vytvořit národní katolickou církev oddělenou od Vatikánu, který byl Informbyrem označen za spojence imperialismu.⁵¹² Střet s církví a její podřízení se tak pro komunistický režim stalo po únoru aktuální. Jelikož toto představuje velice rozsáhlé a komplikované téma a není náplní této práce, omezila bych se pouze na shrnutí toho, jak se Václav Kopecký v této oblasti angažoval.

Jen pro zajímavost bych připomněla, že on sám pocházel z rodiny, která se hlásila k římskokatolickému vyznání, i když je samozřejmě otázkou, do jaké míry byla rodina praktikující či zda se jednalo pouze o tradici. Nicméně ještě při studiu na Právnické fakultě

---

⁵⁰⁸ Měla být prostředkem k urychlení společenské přestavby společnosti. Spočívala v kolektivizaci zemědělství, v likvidaci maloburžoazie, v utváření společenských vztahů na základě teorie zostřování třídního boje, v upevňování mocenské autority státu a jeho orgánů, ve výchově nové a režimu oddané inteligence, v důsledném uplatňování vedoucí úlohy komunistické strany.

ČAPKA, František. *Dějiny země Koruny české v datech*. Praha : Libri, 1999, s. 745.

⁵⁰⁹ KAPLAN, Karel. *Kronika komunistického Československa : doba tání 1953 - 1956*, c. d., s. 700.

⁵¹⁰ ...*Domníváme se, že není nebezpečný ten, kdo v Bohu upřímně věří, ale ten, kdo Boha zneužívá a kdo pod pláštíkem náboženství sleduje dnes reakční protidemokratické, protisociální a v podstatě i protikřesťanské snahy.* *Rudé právo*. 1946, č. 77, s. 1.

⁵¹¹ KAPLAN, Karel. *Stát a církev v ČSR v letech 1948 - 1953*. Brno : Doplněk ; Praha : ÚSD AV ČR, 1993, s. 23.

⁵¹² KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1948 - 1953 : zakladatelské období komunistického režimu*, c. d., s. 52.

má Václav Kopecký uvedeno vyznání římskokatolické. V roce 1948 už ale Kopecký s ohledem na aktuální situaci i linii a současně vzhledem ke svému radikalismu patřil k předním zastáncům ostrého kursu proti církvi. Přesto i on chápal potřebu nechat zásadní konflikt až na dobu po parlamentních volbách. Po nich už ale vystupoval spolu s Čepičkou v tom duchu, že nevěří v možnost dohody s církvi, protože "církve už nedělá pozitivní politiku, dělá politiku proti nám".⁵¹³ Na zasedání ÚV KSČ v listopadu 1948 oznámil...*že neopustíme v zásadě respektování svobody, náboženského vyznání, která je zásadně vyjádřena v naší lidové demokratické ústavě* a dále potom vysvětlil nutnost vytvoření národní církve⁵¹⁴ s tím, že... *že jako Sovětský svaz musíme se odpoutati od náboženských pověr a předsudků, musíme všemi silami této země nyní prosazovati nový světový náš názor, dialektický materialismus.*⁵¹⁵

Předsednictvem ÚV KSČ byl 7. 2. 1949 Kopecký spolu s Čepičkou delegován do komise Ústřední akční Národní fronty, a to na obnovené jednání s biskupy.⁵¹⁶ K jednání došlo na žádost biskupů, neboť ti potřebovali řešit otázku církevního školství. Uskutečnilo se 17. února. Čepička zde za viníka vzájemných napjatých vztahů označil církve a přednesl vládní požadavky. Václav Kopecký na tomto jednání líčil velké perspektivy církve, které by ji za socialismu čekaly, jestliže by její představitelé vyhlásili a prokázali kladný poměr k režimu a současně hrozil v případě opaku.⁵¹⁷ Jednání vlády a církve však bylo definitivně ukončeno. Stalo se tak po té, co na schůzi biskupského sboru ve Smokovci, která jednala o stanovisku k vládním požadavkům, bylo nalezeno odposlouchávací zařízení.

Dne 25. dubna 1949 předsednictvo ÚV KSČ učinilo obrat v církevní politice a vyhlásilo církvi boj. Cíl - vytvoření národní katolické církve zůstal stejný, ale změnil se prostředky k jeho dosažení. Došlo k utvoření *operativní komise šesti soudruhů* - tzv. církevní šestky při předsednictvu ÚV KSČ, jejímž členem se stal i Václav Kopecký.⁵¹⁸ Na ni bylo převedeno řízení církevní politiky, jejíž provádění měly za úkol státní orgány. Poslední nalezený zápis této komise je z datem 31. 1. 1950. Dne 2. 5. 1950 byla ustanovena nová

⁵¹³ KAPLAN, Karel. *Stát a církve v ČSR v letech 1948 - 1953*, c. d., s. 37.

⁵¹⁴ ...*Z hlediska státních zájmů a národní naší suverenity s veškerou autoritou budeme potírati všechny vlivy Vatikánu. Vlivy této reakce, které znamenají nepřijatelné vměšování, pokud se pokoušejí stavěti do kolize city kněze katolické církve a věřících před otázkou buď s Vatikánem anebo s národem, národní city s city náboženskými, pevně věříme, že získáme kněze, aby zůstali věrni svým citům národním a lidové demokracie, a aby všechny církve bez rozdílu zaujaly kladný vztah k našemu režimu, to znamená, udělat si církve ke svému obrazu.* Zasedání 17. - 18. 11. 1948. NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 5, a.j. 20.

⁵¹⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 5, a.j. 20.

⁵¹⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 9, a.j. 162.

⁵¹⁷ Mezi vládní požadavky patřilo vyhlášení kladného postoje k režimu, odvolání zákazu politické činnosti kněží, zrušení represálií proti tzv. pokrokovým kněžím, kteří spolupracovali s režimem.

KAPLAN, Karel. *Stát a církve v ČSR v letech 1948 - 1953*, c. d., s. 60 - 61.

⁵¹⁸ Předsedou "církevní šestky" byl Čepička a dalšími členy - Clementis, Fierlinger, Široký, Hendrych NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 10, a.j. 174.

církevní komise s označením "církevní rada", jejíž poslední nalezený zápis nese datum 3. 9. 1951 a i té byl Václav Kopecký členem.⁵¹⁹ Kopecký se tak spolupodílel na utváření církevní politiky, která směřovala k podřízení církve monopolu moci a k perzekuci jejich představitelů.

Byl to právě on, kdo tlačil na veřejné vyhlášení nové linie, zatímco někteří další členové předsednictva byli ještě zdrženliví. To se ukázalo na schůzi 23. 5. 1949, kde se diskutovalo o přílišné radikálnosti pasáže o církvi v referátu Václava Kopeckého na IX. sjezd.⁵²⁰ Jeho referát na IX. sjezdu, jak již jsem výše uvedla, znamenal veřejné vyhlášení boje proti církvi. Vinu za zostření vztahů mezi státem a církvi dával jí...*nelze neviděti, že někteří katoličtí biskupové, poslušní pokynů z Říma...pokoušejí se otevřeně odpírati loajalitu vůči státu a pokoušejí se organizovati různé škodlivé akce politického rázu...*⁵²¹ Dále zdůraznil, že v otázce vzájemného jednání nejde o věci náboženství, ale...*o úpravu vztahů z hlediska státněpolitického a z hlediska církevně politického. My přitom ponecháváme činitelům katolické církve dále na vůli, jak chtějí chápati a praktikovati poměr ke státu, v němž žijí. Nenecháváme však nikoho v pochybnosti o tom, že velezrádci trpění a šetření nebudou, i když nosí posvěcený šat!*⁵²² Také oznámil, že z důvodu státně výchovných zájmů vyhrazuje si stát právo vést a spravovat veškeré školství bez rozdílu a to *v duchu naší vědecké pravdy, v duchu nauk marxismu - leninismu*. Poměr k Vatikánu označil jako poměr k mezinárodněpolitickému činiteli, který bude posuzován podle toho, jak se bude chovat k ČSR - jestli přátelsky či...*zda svým postupem ve službách mezinárodní reakce, ve službách mezinárodního imperialismu se Vatikán znovu postaví do světla našeho nepřítele a nepřítele našich spojenců.*⁵²³ Kopeckého referát vyvolal v církevních kruzích zděšení a biskupská konference konaná dne 7. 6. 1949 ve svém memorandu předsednictvu vlády v reakci na řeč Kopeckého a Nejedlého uvedla, že jakýkoliv pokus o další jednání je zbytečný a marný.⁵²⁴

O náboženství a církvi se Václav Kopecký vyjadřoval někdy velice jízlivě až hulvátsky. Ukázkou jsou některé pasáže z referátu, který si připravil na zasedání ÚV KSČ,

⁵¹⁹ Vedle nejvyšších stranických orgánů se na pounorovém určování církevní politiky a na jejím směřování podílely - církevní komise ÚAV NF a také v létě 1948 ustavená církevní komise ÚV, která byla po změně politiky nahrazena v dubnu novou, již byl členem i Kopecký. Dále byl zřízen Státní úřad pro věci církevní v čele se Z. Fierlingerem.

Církevní komise ÚV KSČ 1949 - 1951. [Díl] 1, Církevní komise ÚV KSČ ("církevní šestka") : duben 1949 - březen 1950. Ed. BULÍNOVÁ, Marie; JANIŠOVÁ, Milena; KAPLAN, Karel. Brno : Doplněk, 1994, s. 9 - 14.

⁵²⁰ Kopecký argumentoval takto...*Ve všech lidově demokratických zemích se už v nějaké formě o Vatikánu mluví. Jde o to, jestli my chceme tady o tom mluvit.* NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 11, a.j. 177.

⁵²¹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 48, a.j. 866.

⁵²² *Církevní komise ÚV KSČ 1949 - 1951.* [Díl] 1, Církevní komise ÚV KSČ ("církevní šestka") : duben 1949 - březen 1950. Ed. BULÍNOVÁ, Marie; JANIŠOVÁ, Milena; KAPLAN, Karel. Brno : Doplněk, 1994, s. 135.

⁵²³ *Církevní komise ÚV KSČ 1949 - 1951.* [Díl] 1, Církevní komise ÚV KSČ ("církevní šestka") : duben 1949 - březen 1950. Ed. BULÍNOVÁ, Marie; JANIŠOVÁ, Milena; KAPLAN, Karel. Brno : Doplněk, 1994, s. 136.

kteří se konalo ve dnech 24. - 26. 2. 1950. Zde například odvolává se na Nejedlého uvedl, že český lid je sice náboženský a katolický, ale *...při procesích a poutích hrozně málo myslí na pánaboha, a že pořádání procesí bylo a jest jakýmsi venkovským starým způsobem turistiky a trempování, spojených většinou s velmi světskými záležitostmi a vyznačujících se hlavně velikou úrodou dětí jako vzpomínek na chvíli náboženské exaltace...* Referát obsahoval i další obdobné invektivy na kněze a řádové sestry.⁵²⁵

Václav Kopecký byl aktivní i ve své další funkci - člena předsednictva Ústředního akčního výboru NF.⁵²⁶ Z jeho iniciativy vzešel návrh na zřízení komise pro koordinaci organizace a příprav akcí celostátního významu při ÚAV NF, který vláda schválila 22. 8. 1950 a který byl následně generálním sekretariátem ÚAV NF předán sekretariátu ÚV KSČ ke schválení. Václav Kopecký byl jmenován jejím předsedou. Ustavení komise vyplývalo z potřeby odstranit závady plynoucí z nedostatečného a včasného plánování akcí celostátního významu a ze špatné koordinace úkolů zúčastněných složek. Úkolem komise bylo zajištění programu a organizace každoročně se opakujících celostátních akcí - 25. únor, 1. máj, 5. květen - Den vítězství osvobození Rudou armádou, 28. říjen a 7. listopad a dále potom akcí celostátního významu podle význačných výročí (např. pro rok 1951 - 30. výročí založení KSČ a v rámci Jiráskovy akce - 100. výročí narození Aloise Jiráska), ale i mnoha dalších akcí (např. Měsíce čs. - sovětského přátelství, Měsíc sovětské knihy a tisku, Celostátní sjezd obránců míru, MDŽ...). Komise včele s Václavem Kopeckým se scházela k poradám a vedle vlastní přípravy akcí - organizace, propagace, pozvání hostů, výzdoby včetně hesel a jejich rozpočtu, připravovala ke schválení plán návrhu akcí na následující rok. Úkolem ministerstva informací a osvěty potom bylo přenášení úkolů na jednotlivé složky ministerstva a předkládání návrhů komise ke schválení vládě.⁵²⁷ Na jedné ze schůzí vlád v říjnu 1950 se

---

⁵²⁴ *Církevní komise ÚV KSČ 1949 - 1951.* [Díl] 1, Církevní komise ÚV KSČ ("církevní šestka") : duben 1949 - březen 1950. Ed. BULÍNOVÁ, Marie; JANIŠOVÁ, Milena; KAPLAN, Karel. Brno : Doplněk, 1994, s. 153.

⁵²⁵ *...Vždy jsem říkal, že se drobní katoličtí kněží, faráři, rozejdou spíše s Vatikánem, než by se rozešli s farskými kuchařkami, s hospodařeními na faře, s příbuznými, a eventuelně se svými dětmi, zanesenými na cizím účtu...O řádových sestrách ...měly byste viděti, jak rychle zesvětštily a jak přímo dovádívě si počínaly jeptišky, jimž bylo umožněno poprvé v životě trávit oddech v rekreačním středisku zřízeném v jednom dřívějším biskupském letohrádku. Měli byste vidět bohumilé jeptišky, jak se cítily volny v půvabných šortkách, jak nadšeně hrály pink-ponk nebo házenou...Bylo prostě viděti, že obstarati rozradostněným řeholním sestrám ještě nějaké mužské spolčníky, rozmyslely by si býti jen "nevěstami Kristovými". Jde nyní vskutku o to, vymaniti státém placené kněze a kněžky z církevní drezúry a přiblížiti je co nejvíce světskému tzv. "hříšnému životu".*

NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 7, a.j. 24

⁵²⁶ ÚAV NF - vrcholný orgán obrozené Národní fronty, pracovním orgánem se stalo 27 členné předsednictvo, předsedou A. Zápotocký. Hlavními úkoly po únoru bylo: očista politického a veřejného života, sjednocení tělovýchovy, sjednocení mládeže, volby v květnu 1948, církevní a náboženské otázky a budovatelské orgány NF. NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 18, a.j. 105.

⁵²⁷ NA, f. ÚAV NF, k. 109. Komisi pro koordinaci celostátních akcí a jejím poradám Václav Kopecký kontinuálně předsedal ještě v říjnu 1956.

NA, f. ÚAV NF, k. 110.

Kopecký rozohňoval nad tím, že zatímco členové vlády se akcí účastní, jiné osoby zůstávají doma, což nelze dost dobře trpět... Zde nelze se dobře vymlouvat na nedostatek času, protože členové vlády rovněž nemají času nadbytek a musejí se pro podobné oficiální akce uvolnit. Nenajde - li si funkcionář na podobnou akci čas, pak to svědčí o jeho nedostatečné politické uvědomělosti.⁵²⁸ Václav Kopecký se tak stal vlastně režisérem ohromných divadelních představení majících demonstrovat jednotu národa, oddanost socialismu, SSSR, Stalinovi, Gottwaldovi a KSČ, čímž se významně podílel na utváření veřejné atmosféry doby a na formování myšlení občanů. Nechyběly samozřejmě ani akce zacílené přímo na děti. Jednalo se například o uspořádání "Radostných novoročních svátků dětí" v roce 1953, na což se mělo navázat i v roce 1954.⁵²⁹

V roce 1950 se Václav Kopecký stal ještě členem užší komise pro zpodobňování prezidenta republiky a jiných význačných politických osobností, kterou vláda 28. února ustanovila na návrh ministerstva informací a osvěty z 31. ledna 1950. Její ustanovení bylo odůvodněno tím, ... že jest nepochybné, že zpodobňování prezidenta republiky, jakož i dalších význačných osobností, musí plně odpovídati jak vysokým kvalitám čs. výtvarnictví a jeho dobrému jménu, tak i významu zpodobňovaných osob a účelům, kterým má sloužiti.⁵³⁰

Vzhledem k ambicióznosti Václava Kopeckého a k lásce jakou choval k politickým či čestným funkcím všeho druhu, na něj muselo nelibě působit, že se nestal členem sedmičlenného politického sekretariátu ÚV, který byl na návrh K. Gottwalda nově ustanoven 5. září 1951.⁵³¹ Případla mu ale jiná role - role ideologa politických procesů, které se staly nedílnou součástí stalinské éry. Václav Kopecký v nich sehrál úlohu člověka, který ideologicky zdůvodnil a svými agresivními a nemilosrdnými vyjadřovacími prostředky a řečnickým stylem podal obžaloby jejich obětí. Obdobně jak jsem demonstrovala na případu Arnošta Kolmana. O úloze Václava Kopeckého ve vybraných proces - s M. Švermovou, O. Šlingem a R. Slánským se zmíním níže.

---

⁵²⁸ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 158, a.j. 1494.

⁵²⁹ "Radostné novoroční svátky dětí" byly rozvrženy do dvou částí. První probíhala od 15. do 24. 12. pod názvem "Putování sovětského dědy Mráze ze SSSR do ČSR" - měla těžiště hlavně na školách, v pionýrských organizacích. Symbolické putování dědy Mráze využili učitelé škol k poučení mládeže v duchu československo - sovětského přátelství a spojení. Druhá část probíhala od 25. do 31. 12. pod názvem "Nadílka českého a slovenského Dědy Mráze našim dětem" - k jeho uvítání proběhly estrády, besedy, divadelní představení, Děda Mráz pohovořil o svém setkání se sovětským Dědou Mrázem v Košicích, předal jeho pozdravy a přinesl dětem dárky. NA, f. ÚAV NF, k. 110.

⁵³⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 100/1, sv. 213, a.j. 1331.

⁵³¹ Politický sekretariát ÚV se stal fakticky mocenským orgánem ve státě, přičemž situace ve straně se vyvinula tak, že rozhodující slovo měl K. Gottwald. NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 28, a.j. 279.

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1948 - 1953 : zakladatelské období komunistického režimu*, c. d., s.68.

Právě v důsledku zatčení – pádu Rudolfa Slánského postoupil Václav Kopecký spolu s Antonínem Novotným dne 3. prosince 1951 do nejužší mocenské elity - politického sekretariátu ÚV KSČ, čímž stanul na vrcholu své moci.⁵³² V mocenské elitě si pozici udržel až do své smrti. Po zrušení politického sekretariátu se stal členem politického byra ÚV KSČ.⁵³³ Karel Kaplan, který jako člen stranické komise měl možnost hovořit s živými aktéry událostí let padesátých a získat informace, které jsou dnes z archivních materiálů obtížně zjistitelné, o Kopeckého pozici mezi vládní elitou uvádí... *Gottwald přijímal Kopeckého jen z úřední povinnosti a jiným setkáním se vyhýbal. Přitom však nemohl zabránit jeho členství v politickém sekretariátě ÚV, ve skupině nejmocnějších. Novotný z obavy před Kopeckého nenávistí trval na tom, aby byl spolu s ním zvolen do politického sekretariátu ÚV i Kopecký. A postrádal odvahu zbavit se Kopeckého a vyřadit jej ze stranického vedení a z vlády, v níž by jeho nepřítomnost nebyla na závadu.*⁵³⁴

Událostmi zásadního významu se stala úmrtí - J. V. Stalina 5. března 1953⁵³⁵ a následně o pár dnů později 14. března 1953 K. Gottwalda⁵³⁶. Jako dědictví po Stalinovi zůstala jeho nástupci N. Chruščovovi těžká společenská krize, která propukla v roce 1953 v celém sovětském bloku a vyžádala si provedení souboru korektur označovaných jako tzv. nový kurs.⁵³⁷ Tyto změny se samozřejmě promítly i v ČSR, kde byl 21. 3. 1953 jmenován novým prezidentem Antonín Zápotocký. Viliam Široký se stal staronovým předsedou vlády, Antonín Novotný hlavní osobností stranického aparátu a v září byl potom jmenován prvním tajemníkem.

⁵³² NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 30, a.j. 288.

⁵³³ Václav Kopecký byl na schůzi politického sekretariátu 9. června 1954 uveden jako jeden z kandidátů politického byra. NA, f. KSČ - ÚV - 02/5, sv. 85, a.j. 218.

⁵³⁴ KAPLAN, Karel. *Kronika komunistického Československa : doba tání 1953 - 1956*, c. d., s. 703.

⁵³⁵ V souvislosti se Stalinovou smrtí byla už na šestou hodinu ráno svolána na Hrad mimořádná schůze předsednictva ÚV KSČ a předsednictva vlády. Kopecký se ale účastnil i schůze organizačního sekretariátu ÚV KSČ 6. března ve 3 hodiny a 30 minut. Mimo jiné bylo rozhodnuto o zřízení zvláštní komise prořízení smutečních aktů včele s Gottwaldem. Kopecký se stal jejím členem. NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 35, a.j. 324.

⁵³⁶ Na schůzi politického sekretariátu 14. března 1953, která schvalovala opatření v souvislosti s Gottwaldovým úmrtím, dostal Václav Kopecký za úkol zajistit sejmutí posmrtné masky Klementa Gottwalda rektorem Akademie výtvarných umění a spolu s Čepičkou a Závodským a po poradě se sovětskými ošetřujícími lékaři provedení pitvy a balzamování Gottwaldova těla. NA, f. KSČ - ÚV - 02/5, sv. 55, a.j. 144.

⁵³⁷ Společenská krize představovala důsledek zahraničních velmocenských a vojenských plánů SSSR, rychlé industrializace a Stalinovy teorie třídního boje za socialismus. Celkový krizový stav ohrožující vlastní stabilitu režimu, přiměl sovětské představitele k ústupkům. Ti ve snaze utlumit napětí mezi komunistickou mocí a společností přistoupili k realizaci tzv. nového kursu, který zahrnoval zmírnění mezinárodního napětí a korekturu politické linie sovětského bloku. Jednalo se o nepodstatné úpravy v politické oblasti, ve vztahu moci k jednotlivým vrstvám obyvatel a hlubší korektury v oblasti ekonomické - hlavně o zmírnění tempa rozvoje těžkého průmyslu a zbrojení ve prospěch spotřebního průmyslu a zemědělství, o omezení akumulace a investic ve prospěch vzestupu životní úrovně obyvatel.

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1953 - 1966 : Společenská krize a kořeny reformy*. 3. část. Praha : SPN, 1992, s. 4 - 8.

Dne 1. června 1953 byla vyhlášena měnová reforma, která znamenala otřesení stability režimu. Ten se v té době nacházel ve své dosavadní nejhlubší izolaci. Oproti Maďarsku nebo Německu, které během června vyhlásily nový kurs, vyhlásilo vedení KSČ politiku silné ruky. Svůj postoj změnilo po rozhovorech, kterých se v Moskvě Zápotocký zúčastnil. Moskva poměry v ČSR kritizovala a zdůrazňovala nutnost změn v duchu nového kurzu. Korektury v hospodářské a politické oblasti byly politickým sekretariátem schváleny 2. srpna jako tzv. "srpnové teze" (Teze o současné hospodářské a politické situaci v ČSR).⁵³⁸

Ze sovětských poznámek k tezím čs. představitelé vyvodili, že Moskva je pro kritiku vyřčenou mezi vedoucími funkcionáři, nikoliv ale pro její zveřejňování. V tomto duchu také Zápotocký upravil svůj referát chystaný pro ÚV KSČ, kdy oproti srpnovým tezím značně omezil jeho sebekritický a kritický tón tak, že nakonec došel k závěru, že politická linie včetně rozhodnutí komunistického vedení byly a jsou správné. Existovaly jen chyby a nedostatky v jejich uplatňování. Zápotockého referát byl schválen jako politická směrnice.⁵³⁹

Václav Kopecký věrný svému celoživotnímu krédu - přijímat nekriticky vše, co přichází ze SSSR, nastávající změny sice akceptoval, ale především kvůli realistickému zhodnocení situace. Sám jakožto příslušník generace *karlínských kluků*, kteří se stali symbolem tuhého stalinismu v Československu, je ale nepřijímal s velkým nadšením. Zprvu byl sice zastáncem pomalého a mírného přechodu ke korekturám, které by co nejméně ovlivnily dosavadní systém, záhy se však nově nastavenému kurzu přizpůsobil. Jako už tolikrát předtím si uvědomil rozložení sil a přizpůsobil tomu i své postoje. Pochvalnými slovy nešetřil ani na adresu nové hlavy SSSR Chruščova, i když s oslavnými ódami na Stalina, jak jsem je výše prezentovala, se nedaly srovnat.⁵⁴⁰ Své postoje prezentoval v referátu na zasedání ÚV KSČ (konaném ve dnech 3. - 5. 12. 1953), který řešil ideologickou práci strany. Hlavní referát přednesl první tajemník A. Novotný. Vystoupil v něm proti sociáldemokratismu - tedy "pravičáckým" a "levičáckým" tendencím a proti masarykismu. Václav Kopecký v úvodu svého referátu vyzdvihl význam Novotného referátu a v

---

⁵³⁸ V "tezích" zcela převažovala opatření v ekonomické a sociální oblasti soustředěná především na přesun od těžkého průmyslu a zbrojení k průmyslu lehkému, zemědělství a službám a na vzestup životní úrovně. V politické oblasti se opatření zužila na vypsání voleb do národních výborů a do parlamentu. Významné bylo kritické hodnocení vztahu KSČ a moci k jednotlivým společenským vrstvám. Teze se oproti dosavadním komunistickým dokumentům projevovaly kritickým až sebekritickým duchem. Vedle proklamace správnosti generální linie zde byl uveden výčet negativních jevů společenského života, politických chyb a nesprávností.

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1948 - 1953 : zakladatelské období komunistického režimu*, c. d., s. 11.

⁵³⁹ Dne 15. září přednesl Široký v parlamentě programové prohlášení vlády, kde se zaměřil hlavně na opatření v ekonomice. KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1948 - 1953 : zakladatelské období komunistického režimu*, c. d., s. 12 - 13.

⁵⁴⁰ KAPLAN, Karel. *Kronika komunistického Československa : doba tání 1953 - 1956*, c. d., s. 711.

následujících výročí předvedl svůj přerod...*Nikoliv! Nemůžeme si zapírat, že v otázce poměru k rolnictvu k pracující inteligenci se ve straně mnohdy uplatňují názory nesprávné, názory neleninské a protileninské, názory soc. demokratické, názory holdující teorii o jedné reakční mase. A z takovýchto nesprávných a škodlivých názorů pak vyplývá i nesprávný a škodlivý postup v praxi mnoha organizací strany...A tak podobně se chová i k inteligenci, pokud ji šmahem pokládá za reakční....*⁵⁴¹

V druhé části svého referátu se potom zaměřil na kulturu, která je podle Kopeckého (odvolávajícího se na Novotného referát) bržděna neduhy jako jsou vulgarismus, schematismus, povrchnost, šedost. Jako viníka všeho špatného označil kulturně propagační oddělení včele s G. Barešem...*nelze nevidět, že v oblasti umělecké tvorby se stále ještě projevují stopy dřívějšího Barešova kursu, za něhož se právě levácké, sektářské, vulgaristické tendence vydávaly za patentovou linii strany v umění...*⁵⁴² Kopecký tak využil dané situace a vystoupil proti svého dřívějšímu rivalovi. Jeho vystoupení, které představovalo jen další účelové následování směru vytyčeného sovětskou politikou, ale současně přinášelo do kulturní obce naději na opuštění striktního dogmatismu a uvolnění v kulturní oblasti. Kopecký také kritizoval, že mnozí soudruzi odpovědní za kulturní politiku, mají nesprávný názor na umění, na kulturní i společenský život, což vedlo k tomu, že se zrodil onen zvláštní typ kulturníka, jemuž se v SSSR dostalo názvu "suchar". To pak dále rozvádí. Velice zajímavou reflexi právě na toto Kopeckého vystoupení je záznam z deníku Čestmíra Jeřábka ke dni 14. 12. 1953, z kterého číší pocity beznaděje...*Včerejší "Rudé právo" otisklo projev Václava Kopeckého, z božího dopuštění ministra osvěty, o otázkách naší kultury. Je to jediný nářek nad ubohou úrovní toho, co si v dnešním komunistickém režimu říká "umění"...O spisovatelích prohlašuje, že prý musí napříště tvořit "s jasnou myslí a ve svobodném rozletu ducha!"...Je prý nutno potírat tzv. "suchaře", kteří by chtěli vymítit z našeho života i umění mileneckou lásku, rodinné city a vůbec lidské touhy a vášně. A dále hořekuje Kopecký, že prý tito "suchaři" vidí svůj úkol v tom, aby podávali lidem ideologii "po lopatě", aby potírali umělecká díla minulosti a aby v celém národě rozsévali chudobu, sebeodpírání, askezi nudu a šed'. A potom láme Kopecký kopí za rozjasnění a rozveselení našeho života, za pořádání*

---

⁵⁴¹ A dále pokračoval...*je těžko říci, zdali si členové a funkcionáři strany, jichž se to týká uvědomují, jak těžce poškodili a poškozují věc socialismu a pověst strany svým nesprávným postupem v poměru k rolníkům a v poměru k pracující inteligenci ...chci zdůraznit nutnost viditelné změny v poměru k inteligenci. Říkám předem: neujímám se inteligence soustavně proto, že jsem inteligent. Nikdy se nestalo, že by například Klema nebo Toniček nebo jiní soudruzi mně řekli, abych mlčel, poněvadž jsem inteligent, nebo že nemohu být v politbyru, poněvadž jsem inteligent...Mnohde jsou i krajské a okresní výbory strany složeny tak, že v nich nezaujímají příslušné místo komunisticky uvědomělý inženýr, učitel, lékař, umělec, středoškolsky nebo vysokoškolsky vzdělaný člověk, ačkoliv v SSSR, který nám je příkladem se pěstuje zcela jiná praxe.*
NA, f. KSC - ÚV - 01, sv. 22, a.j. 35.

tanečních hodin, plesů, karnevalů atd. Nikde prý nestojí psáno, že by v socialismu neměl být vkus, elegance oděvu, obuvi, nábytku atd. A hlavní perlička na konec: "Do školských a kulturních referátů ve stranických orgánech i národních výborech je třeba postavit lidi ideově pevné, odborně kvalifikované (!), vzdělané, s živým vztahem a důvěrou k pracovníkům vědy, školství a osvěty a s úctou ke kultuře." (ale co potom budou dělat zámečníci a švadleny, kteří např. v Brně řídí kulturní a školské referáty?)

Zavřeli ptáčka do klece - a teď se diví, že nechce zpívat.

Uvrhli národ do nepředstavitelné hmotné bídě - a teď jej posílají - na plesy a karnevaly!

Svlékli obyvatelstvo do naha - a teď mu káží o vkusu a eleganci.⁵⁴³

Vedle výše zmíněných událostí probíhal v čs. vládnoucí elitě mocenský spor zosobněný Antonínem Novotným a Antonínem Zápotockým a podpořený i jejich názorovou diferenciací. Vzájemný spor byl nakonec rozhodnut Moskvou poté, co ji o to Novotný bez vědomí ostatních členů vedení požádal. Ve dnech 6. - 8. dubna 1954 tak v Moskvě proběhly rozhovory se členy čs. vedení. Sověti zkritizovali provedení nedostatečných politických korektur v Československu a vyzdvihli - v obavě ze sociálních konfliktů - nutnost provést další kroky k zvýšení životní úrovně. V konfliktu podpořila Moskva Novotného, zatímco Zápotockého ostře zkritizovala. Vytýkala mu kult osobnosti a dávala mu odpovědnost za "nejednotnost vedení strany". V důsledku toho nastal ve vedení KSČ přesun. Dosavadní příznivci Zápotockého se od něj odklonili a začali podporovat Novotného. Ten si nejen personální politikou začal postupně upevňovat svoji pozici, až nakonec v květnu 1955 po konzultaci s členem sovětského vedení Kaganovičem prosadil usnesení o vedoucí pozici prvního tajemníka ÚV v komunistickém aparátu.⁵⁴⁴

Václav Kopecký tradičně preferoval toho, který aktuálně držel mocenský mandát potvrzený Moskvou. Po dubnové schůzi se tudíž odklonil od Zápotockého, kterého jako

---

⁵⁴² NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 22, a.j. 35.

⁵⁴³ JERÁBEK, Čestmír. *V zajetí stalinismu : z deníků 1948 - 1958*. Brno : Barrister & Principal, 2008, s. 241 - 242.

⁵⁴⁴ Zárodky sporu se nacházely již v rozdělení nejvyšších funkcí v březnu 1953. Novotný se do mocenské elity dostal až po zatčení Slánského. Opíral se především o stranický aparát. Naproti tomu Zápotocký, který byl po Gottwaldově smrti uznáván jako první v komunistickém vedení, se vyznačoval kritickým postojem ke stranickému aparátu. První konflikty se objevily v souvislosti s politickými korekturami a korespondovaly s mocenským konfliktem Malenkov - Chruščov v SSSR. Další třetí plochou konfliktu se stala zemědělská politika. Zápotocký opakovaně hovořil o kolektivizaci s tím, že nemá smysl v špatně hospodařících družstev rolníky držet. Takovými vyjádřeními jeho popularita rostla. Snažil se o prolomení izolace mezi vedením KSČ a společností. Problém viděl v stále trvajících diktátorských metodách komunistických funkcionářů, vystupoval proti upevňování pozic stranického aparátu. Novotný naopak zdůrazňoval potřebu upevnit jednotu KSČ, mocenskou pozici jejich orgánů a aparátu, rozšířit jeho kontrolní funkce a vymezit jejich vztah k mimostranickým institucím. Nebyl pro přílišnou kritiku minulosti jen pro odstranění těch nejvýraznějších problémů politické praxe, což se shodovalo s názory většiny funkcionářů. Kritika Moskvy v dubnu 1954 zasáhla vedle Zápotockého i Alexeje Čepičku, jehož pozice s nástupem Novotného upadla.

nástupce K. Gottwalda původně podporoval, na stranu Novotného. To bylo pozorovatelné i na X. sjezdu KSČ.⁵⁴⁵ Zde se Kopecký při svém příspěvku opakovaně odvolával na slova Novotného, zatímco Zápotockého zcela opominul.⁵⁴⁶ Současně nepřestával připomínat - i když v umírněnějším duchu - odkaz Stalina a Gottwalda, o němž promluvil například na III. sjezdu Svazu čs. - sovětského přátelství. Zde vzpomenu *nesmrtelné památky J. V. Stalina jako velikého pokračovatele díla Leninova, jeho nehynoucí zásluhy o osvobození naší vlasti a současně vzpomenu na svatý odkaz, jež nám zanechal náš nezapomenutelný vůdce, prezident republiky soudruh Gottwald, jeho slova "Se sovětským svazem na věčné časy"*.⁵⁴⁷ Dne 2. května 1955 také přednesl projev při příležitosti slavnostního odhalení pomníku J. V. Stalina, o jehož realizaci se výrazně zasadil.⁵⁴⁸ V červnu 1950, kdy došlo na Kopeckého návrh k zřízení zvláštního "Vládního výboru pro postavení pomníku generalissima J. V. Stalina v Praze", ho nazval...*věcí skutečně prvořadého celostátního významu*.⁵⁴⁹ V den jeho odhalení už ale byla situace jiná a monstrózní pomník tak spíše představoval "mrtvě narozené dítě" stalinské éry, jíž byl Václav Kopecký výrazným protagonistou a která měla být bližícím se XX. sjezdem KSSS a Chruščovovým vystoupením postavena na pranýř.

4.3 OSVĚTOVÁ A REPREZENTAČNÍ ČINNOST VÁCLAVA KOPECKÉHO

Také po únoru tvořily nemalou část Kopeckého činnosti reprezentační povinnosti, které souvisely s jeho funkcem. Akce různého druhu - jako například recepce, slavnostní otevření muzeí, výstav, odhalení pomníků, účast na oslavách různého typu, uctění památky padlých bojovníků - buďto sám přímo organizoval či se na organizaci podílel nebo se jich alespoň účastnil a přednesl projev. Jednalo se také o uvítání a přijímání delegací, přijímání významných jednotlivců většinou z kulturní oblasti, o účast na nejružnějších kulturních podnicích či účast na oficiálních pohřbech (většinou spisovatelů či zasloužilých straníků).

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1953 - 1966 : Společenská krize a kořeny reformy*, c. d., s. 15 - 18.

⁵⁴⁵ X. sjezd KSČ se konal 11. - 15. června 1954. Potvrdil dosavadní linii odklonu od urychleného tempa investic a schválil politiku postupné stabilizace a zvyšování životní úrovně, s čímž souvisela výraznější podpora spotřebního průmyslu. ČAPKA, František. *Dějiny země Koruny české v datech*. Praha : Libri, 1999, s. 756.

⁵⁴⁶ Podrobně se věnoval situaci v kultuře a neopomenul ani vyzdvihnout SSSR. Když hovořil o novém plánu pro výstavbu Prahy, uvedl...*Moskva se stává dnes nejkrásnějším městem světa. Bude naší snahou, aby se ve světové radosti tak vřelá slova náš drahý host soudruh Chruščev*.*Rudé právo*. 1954, č. 162, s. 5 -6.

⁵⁴⁷ *Rudé právo*. 1954, č. 352, s. 3 - 4.

⁵⁴⁸ *Rudé právo*. 1955, č. 120, s. 3.

⁵⁴⁹ Vláda uvolnila na vytvoření pomníku 70 milionů korun, které získala z výtěžku ražby "Stalinských mincí".NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 157, a.j. 1494.

Zvláštní oblast Kopeckého působení představovala účast a příprava celonárodních manifestací vážících se k významným datům, tak jak jsem o tom psala výše. Jenom výčet těchto aktivit by byl velice obšrný a tak bych uvedla jen ty nejzajímavější.

Václav Kopecký se zasadil o vytvoření kultu Julia Fučíka - jakožto hrdiny komunistického odboje, komunistického spisovatele a novináře. Dne 15. 9. 1948 přednesl slavnostní projev při odhalení jeho pamětní desky v rodném domě na Smíchově.⁵⁵⁰ V únoru 1953 se stal místopředsedou vládní komise Fučíkova roku k zajištění *důstojného průběhu všech akcí, připravovaných k uctění památky národního hrdiny Julia Fučíka, které vyvrcholí 8. září 1953 - v den výročí jeho hrdinné smrti.*⁵⁵¹ V tento den se konal večer na Fučíkovu paměť v Lucerně, kde Václav Kopecký přednesl obšrný a oslavný projev "Život a dílo soudruha Julia Fučíka zářným vzorem", kde vyzdvihl nejen jeho *mučednickou smrt* ale i zásluhy v kulturní oblasti. Zdůraznil Fučíkovi vazby a lásku k SSSR a také význam jeho *nesmrtelné Reportáže.*⁵⁵² Dva dny předtím se účastnil slavnostního otevření Parku oddechu a kultury Julia Fučíka v Praze.⁵⁵³ Byl to právě Václav Kopecký, který opakovaně loboval za využití Stromovky a Pražského výstaviště k zřízení parku oddechu a kultury.⁵⁵⁴ Na Václava Kopeckého se kvůli Fučíkovi také obrátil v březnu 1953 tajemník "mise o pátrání po tělesných pozůstatcích s. Julia Fučíka" s tím, že ho podrobně informoval o stavu pátrání a nabídl v případě úspěchu využití informací pro blížící se výročí.⁵⁵⁵ V lednu 1954 se na Kopeckého obrátil Adolf Kolínský - člověk, který pomáhal Fučíkovi v době jeho věznění. Žádal Kopeckého, aby bylo jeho jméno pro příště vhodným způsobem v relacích o J. Fučíkovi určených pro širokou veřejnost vynecháno, a to s ohledem na jeho rodinu, neboť...*časté uvádění mého jména ve spojitosti s dílem s. J. Fučíka budí v lidech nedůvěru v mé činy, neboť lidé jsou již takoví, že si myslí, že uznání a vděk se projevují nikoliv slovy, nýbrž opět činy. Touto nedůvěrou trpím já i moje rodina a jistě to není ani v zájmu věci samé.*⁵⁵⁶

Dalším objektem dobové propagace - a tedy zájmu Václava Kopeckého se v souvislosti s novými poměry v kultuře stal Alois Jirásek a jeho dílo. Kopecký se z titulu svých funkcí podílel na přípravě jeho oslav. Dne 22. srpna 1951 se účastnil slavnostního večera na oslavu 100. výročí narození Aloise Jiráska v Národním divadle. O den později ve

---

⁵⁵⁰ Rudé právo. 1948, č. 215, s.1.

⁵⁵¹ Rudé právo. 1953, č. 53, s. 2.

⁵⁵² Rudé právo. 1953, č. 250, s. 2.

⁵⁵³ Rudé právo. 1953, č. 248, s. 2.

⁵⁵⁴ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 152, a.j. 1494. *Chtěl tento prostor poskytnout pro lidovou zábavu...Má tam být místo pro orchestr, pro tanec publika, které by bylo přístupné po pracovní době ve všední den, má tam být zřízeno přírodní kino a vůbec je nutno upravit Stromovka tak, aby to bylo místo, kam mohou Pražané jít si oddechnout po práci.* NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 154, a.j. 1494.

⁵⁵⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 6, a.j. 163.

spisovatelově rodném Hronově, kde oslavy pokračovaly, přednesl oslavný projev...*My komunisté jsme si vědomi toho, co Alois Jirásek svými spisy vykonal pro výchovu národa. Každý spis Aloise Jiráska, ukazující revoluční úlohu lidu v českých dějinách, vychovával českého člověka k tomu, ..., aby byl připraven přijmout naše ideje, ideje socialismu a komunismu...*⁵⁵⁷ Po boku Zdeňka Nejedlého, oficiálně uznávaného největšího odborníka na tohoto spisovatele, se také podílel na vydání jeho spisů a na otevření Muzea Aloise Jiráska na Hvězdě, k čemuž došlo počátkem září. Ministr informací Kopecký zde opět přednesl oslavný projev v duchu ideologických šablon. Jeřábek si do svého deníku poznamenal úryvek...*My (komunisté) ztělesňujeme lid této země. My ztělesňujeme lid, jemuž Jirásek ve svých spisech nadržoval, jehož boje opěvoval a jehož revoluční cíle povznášel...My jsme vyplnili odkaz našich velkých předků a my jsme zajistili naši vlasti svobodu a nezávislost, po níž toužili. My jsme odčinili Lipany a Bílou horu...My jsme uskutečnili humanitní, svobodomyšlné a pokrokové tužby Jiráskových obrozenců...A my dnes uskutečňujeme ty nejšlechternější lidské ideje (!), jež Alois Jirásek připisoval našim slavným předkům...A my vedeme naši vlast k rozkvětu a síle..., který okomentoval slovy Goebbels by musel tomuto nestoudnému lháři závidět.*⁵⁵⁸

Na index poučného režimu se naproti tomu dostal T. G. Masaryk v podobě ideologické kampaně proti *masarykismu*, kterou doprovázelo i ničení Masarykových pomníků a vůbec všeho, co ho připomínalo. Václav Kopecký se stal členem komise (spolu s Nejedlým a Barešem) ustanovené předsednictvem ÚV KSČ 2. ledna 1950, která vedle bezprostředních úkolů týkajících se Masarykova 100. výročí narození, kdy bylo rozhodnuto nepořádat žádné oficiální akce a nevydávat žádné publikace, měla připravit návrh pro dlouhodobé osvětlování postavy T. G. Masaryka.⁵⁵⁹ K 7. březnu 1950, na které Masarykovo výročí připadalo, vydalo kulturně propagační oddělení sekretariátu ÚV KSČ Kopeckého brožuru "*T. G. Masaryk a komunisté*".⁵⁶⁰ Autor v úvodu vyzdvihuje nutnost znovu kriticky zhodnotit život a dílo prvního prezidenta. Kopeckého výklad představuje hanopis obsahující zcela překroucené skutečnosti vtěsnané do ideologické šablony. Také ve svém obsáhlém projevu „O kosmopolitismu, proletářském internacionalismu a socialistickém vlastenectví“, který přednesl na první ideologické konferenci vysokoškolských vědeckých pracovníků v Brně koncem února 1952, hovořil o Masarykovi, Benešovi a Štefánikovi jako o typických

⁵⁵⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 5, a. 152.

⁵⁵⁷ *Rudé právo*. 1951, č. 199, s. 1.

⁵⁵⁸ JEŘÁBEK, Čestmír. *V zajetí stalinismu : z deníků 1948 - 1958*. Brno : Barrister & Principal, 2008, s.135.

⁵⁵⁹ NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 15, a.j. 201.

⁵⁶⁰ KOPECKÝ, Václav. *T. G. Masaryk a komunisté*. Praha : Kult. prop. odd. sekr. ÚV KSČ, 1950, s. 31.

představitelích západního imperialismu, z nichž se legendy sestrojené buržoazií pokoušely udělat národní hrdiny.⁵⁶¹

V březnu 1952 byl Kopecký politickým sekretariátem pověřen, aby se podílel na přípravě sborníku "Dokumenty o protilidové a protinárodní politice T. G. Masaryka" a aby provedl jeho definitivní schválení.⁵⁶² Stanul tak v první řadě ideologické ofenzivy... *Boj proti masarykismu jest jedním z důležitých úkolů zvýšené ideologické činnosti, jež nám připadají...*, napsal v červenci 1953 ve svém článku s titulem "Masarykismus - ideologie nepřátel dělnické třídy." Odvolával se zde na dokumenty o Masarykově činnosti, jež se staly v organizacích strany podkladem kampaně objasňující úlohu Masaryka jako politického a ideologického exponenta čs. buržoazie, který se *aktivně angažoval v kontrarevolučních a nepřátelských piklech proti Sovětskému svazu*. Dále zcela v duchu nastavené linie interpretoval Masarykovy činy.⁵⁶³

Se stejnou vervou s jakou Václav Kopecký dokázal pranýřovat, dokázal i oslavovat. Jak již jsem tolikrát výše uvedla, byl největším objektem jeho oslavných gest a proslovů SSSR, jeho vůdce Stalin a *jeho velký učitel Lenin*. V zakladatelském období režimu získal k těmto aktivitám maximální prostor, který náležitě využil. Typickou ukázkou je příprava oslav Stalinových 70. narozenin. Kopecký se stal jedním z jejich hlavních tvůrců. Na schůzi předsednictva ÚV KSČ 12. září 1949 byl ustanoven předsedou zvláštního výboru pro provedení kampaně a oslav. Ta bylo rozpracováno po linii stranické, státní, po linii NF. Rozsáhlá kampaň byla rozvinuta ve všech oblastech života - především na školách a to včetně mateřských a v závodech. Obecně byl obsah kampaně a oslav určen takto... *Oslavy navazují na "Dny československo - sovětského přátelství" a jsou pokračováním a vyvrcholením celé akce. Úkolem kampaně je ukázat J. V. Stalina, geniálního pokračovatele díla Leninova, jako geniálního vůdce sovětského lidu a mezinárodní dělnické třídy, pod jehož vedením byl vybudován první socialistický stát a který vede mezinárodní dělnickou třídu do boje za socialismus a lid Sovětského svazu k vítězství komunismu.*⁵⁶⁴ Kopecký pravidelně podával

---

⁵⁶¹ *Rudé právo*. 1952, č. 50, s. 1, 3 - 4.

Jeřábek si do svého deníku k této události mimo jiné poznamenal... *K tomu netřeba poznámek. Jen jeden citát ještě: "Ministr Václav ukázal, že sionismus, židovský buržoazní nacionalismus, je pevně spojen s kapitalistickým nepřítelem míru a pokoje." Tak tedy : proti Masarykovi, proti židům, proti západním plutokratům... Za tuhle písničku by se nemusel stydět ani K. H. Frank a spol...*

JEŘÁBEK, Čestmír. *V zajetí stalinismu : z deníků 1948 - 1958*. Brno : Barrister & Principal, 2008, s.162.

⁵⁶² NA, f. KSČ - ÚV - 02/5, sv. 18, a.j. 86.

⁵⁶³ KOPECKÝ, Václav. Masarykismus - ideologie nepřátel dělnické třídy. *Rudé právo*. 1953, č. 184, s. 2.

⁵⁶⁴ NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 12, a.j. 186.

zprávy o průběhu příprav předsednictvu a vládě.⁵⁶⁵ Z dílčích úkolů byl vedle vlastní organizace zodpovědný (spolu s Nejedlým) za položení základního kamene Stalinova pomníku a za přípravy výstavy o jeho návrzích. Také měl na starosti vyhotovení darů pro Stalina - salonního vozu a lokomotivy.⁵⁶⁶ K vlastnímu dni 70. narozenin vyšel potom obšírný článek Václava Kopeckého "J. V. Stalin a naše národy" ...*národy Československa blahořečí slavnostně velkému dni, 21. prosinci 1879, neboť genius, který se v tento den před 70 lety zrodil, J. V. Stalin, zasáhla nejvyšš šťastně do dějinných osudů obou našich národů.*⁵⁶⁷

Jen pro ukázkou bych uvedla názvy některých dalších proslovů a článků, které Kopecký zasvětil megalomanské a nekritické oslavě Stalina a SSSR. Jejich obsah je prakticky totožný. Ty nejoslavnější byly kromě oslav Stalinových narozenin předneseny či sepsány v den výročí VŘSR, 1. máje, osvobození Rudou armádou či při výročí února. Jsou to například "J. V. Stalin - Vůdce pokrokového lidstva v boji za světový mír",⁵⁶⁸ "Se jménem veliké Stalina kráčíme do slavné epochy socialismu a komunismu",⁵⁶⁹ "Zač děkujeme SSSR při naší socialistické výstavbě",⁵⁷⁰ "Světodějinné dílo Velké Říjnové socialistické revoluce",⁵⁷¹ "SSSR - země největší vzdělanosti",⁵⁷² "Další růst životní a kulturní úrovně národů SSSR".⁵⁷³ Kopeckého články byly uveřejňovány i v sovětském v tisku. V "Pravdě" byl v roce 1950 otištěn jeho článek k výročí února.⁵⁷⁴ Václav Kopecký ale neopomíjel ani Lenina, kterého začal spolu s marxismem leninismem ještě více oslavovat v měnících se poměrech po Stalinově smrti. Z jeho dílny tak pochází "Čest památce nesmrtelného génia lidstva - V. I. Lenina",⁵⁷⁵ "K 80. narozeninám Vl. Iljiče Lenina"⁵⁷⁶ či článek „K 30. výročí smrti Vladimíra Iljiče Lenina" s podtitulem význam Leninova díla v osudech našich národů a ve vývoji naší

⁵⁶⁵ Například v prosinci 1949 poreferoval ve vládě o poslání darů Stalinovi, které vezl vlak o třinácti vagónech. Mimo jiné odvážel 240 knih s pozdravnými zdravicemi podepsanými 9 miliony lidí. Dále probíhala ražba dvou pamětních mincí, která měla zaručit získání prostředků na Stalinův pomník.

NA, f. NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 155, a.j. 1494.

⁵⁶⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 18, a.j. 217.

⁵⁶⁷ *Rudé právo*. 1949, č. 299, s. 2-3.

⁵⁶⁸ KOPECKÝ, Václav. J. V. Stalin - Vůdce pokrokového lidstva v boji za světový mír. *Rudé právo*. 1951, č. 262, s. 6. (oslava VŘSR v roce 1951)

⁵⁶⁹ KOPECKÝ, Václav. Se jménem veliké Stalina kráčíme do slavné epochy socialismu a komunismu. *Rudé právo*. 1951, č. 300, s. 3. Projev na zasedání ústředního výboru SČSP v Národním divadle k oslavě 72. narozenin J. V. Stalina.

⁵⁷⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 3, a.j. 109. Předneseno k 1. máji 1951.

⁵⁷¹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 2, a.j. 89.

⁵⁷² NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 3, a.j. 128. Dne 4.11.1952

⁵⁷³ NA, f. KSČ - ÚV - 02/5, sv. 38, a.j. 114. V časopisu "Za trvalý mír za lidovou demokracii" byl potom dne 15. 9. 1952 uveřejněn článek Václava Kopeckého.

⁵⁷⁴ *Rudé právo*. 1950, č. 49, s. 2.

⁵⁷⁵ Projev Kopeckého 20. 1. 1949 v pražské Lucerně k 25. výročí smrti V. I. Lenina. *Rudé právo*. 1949, č. 17, s. 1 - 2.

⁵⁷⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 2, a.j. 95. (rok 1950)

strany.⁵⁷⁷ Byl také spolu s Nejedlým iniciátorem zřízení Leninova muzea v Praze. Podílel se na vydání Leninových a Stalinových spisů.⁵⁷⁸ Obdobné Kopeckého články a projevy vznikaly na oslavu Klementa Gottwalda. Zde zase vyzdvihoval význam jeho vedení a jeho činy vedoucí až k únoru. I po jeho smrti nepřestal vyzdvihoval jeho odkaz. V červnu 1953 přednesl v Ostravě oslavný projev při příležitosti odhalení pamětní desky K. Gottwalda.⁵⁷⁹ V dubnu 1954 se stal členem poroty pro posouzení výtvarných děl ze života Klementa Gottwalda a pomníku Klementa Gottwalda v Gottwaldově⁵⁸⁰, v březnu 1955 byl jmenován členem komise k vybudování Musea a pomníku Klementa Gottwalda.⁵⁸¹

Mezi další Kopeckého aktivity, kterými popularizoval SSSR, patřila například organizace "Měsíce československo - sovětského přátelství" či činnost ve "Svazu československo - sovětského přátelství", jehož místopředsedou byl v červnu 1952 zvolen.⁵⁸² Na Kopeckého pozvání přijížděli v rámci kulturních vazeb do ČSR umělci nebo vědci, a to nejen ze SSSR ale i z dalších zemí východního bloku či třeba z Koreje nebo z Číny. Mezi jeho úkoly patřila totiž i popularizace ostatních socialistických spřátelených zemí. V lednu 1949 byl jmenován předsedou Čs. - albánské společnosti.⁵⁸³

Jako vedoucí vládní delegace zavítal Kopecký do Číny na oslavy 1. máje v roce 1952. Setkal se zde i s Mao Ce-tunem.⁵⁸⁴ Jak zdejší tisk referoval, navštívil během své cesty i Mukden a Shanghai.⁵⁸⁵ Sám Kopecký uveřejnil o cestě reportáž v Rudém právu pod názvem "První dojmy z cesty do velké čínské země".⁵⁸⁶ Opět jako vedoucí čs. delegace zavítal do Číny na oslavy 5. výročí prohlášení Čínské lidové republiky (ve dnech 22. 9. - 20. 10. 1954).⁵⁸⁷

Václav Kopecký rád přijímal různé pocty, které někdy v rámci osvětové činnosti také sám inicioval. Například v červnu 1948 byl kladenskými horníky jmenován čestným havířem,⁵⁸⁸ v listopadu 1948 čestným občanem Brna,⁵⁸⁹ v říjnu 1949 po něm byla pojmenována "Dělnická osvětová škola Václava Kopeckého" v Čelákovících, která vznikla na

⁵⁷⁷ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 3, a.j. 133. (9. 1. 1954)

⁵⁷⁸ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 6, a.j. 155.

⁵⁷⁹ *Rudé právo*. 1953, č. 179, s. 1,2.

⁵⁸⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 02/5, sv. 83, a.j. 212.

⁵⁸¹ Předsedou komise se stal Antonín Zápotocký. NA, f. KSČ - ÚV - 02/5, sv. 35, a.j. 328.

⁵⁸² *Rudé právo*. 1952, č. 166, s.1.

⁵⁸³ *Rudé právo*. 1949, č. 9, s. 3.

⁵⁸⁴ *Rudé právo*. 1952, č. 109, s. 2.

⁵⁸⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 15, a.j. 269.

⁵⁸⁶ *...Jako delegace československé vlády, vyslaná do Číny, měli jsme krásnou cestu. Vždyť jsme jeli přes Sovětský svaz. A co může být krásnějšího, než jet přes přátelskou velkou zem - do další velké přátelské země...*

KOPECKÝ, Václav. První dojmy z cesty do velké čínské země. *Rudé právo*. 1952, č. 153, s. 2

⁵⁸⁷ NA, f. ÚPV - B, k. 3026.

⁵⁸⁸ *Rudé právo*. 1948, č. 152, s. 3.

návrh ministerstva informací a osvěty jako 10ti měsíční škola s cílem připravit kádry osvětových a knihovnických inspektorů na prahu "roku stranického školení".⁵⁹⁰ Existoval také "putovní štít ministra V. Kopeckého" jako odměna udělovaná závodům za výhru v mezipodnikové soutěži údernického hnutí.⁵⁹¹

4.4 STŘÍPKY ZAJÍMAVOSTÍ Z POÚNOROVÉHO CHOVÁNÍ, SKUTKŮ A POSTOJŮ VÁCLAVA KOPECKÉHO

Václav Kopecký také stále jen nepracoval, každoročně si vybíral měsíční dovolenou většinou na přelomu července a srpna, kterou například v roce 1948 strávil ve Špindlerově Mlýně v hotelu Savoy, v roce 1949 kdesi v SSSR⁵⁹² a v roce 1955 v Soči⁵⁹³. Jako ministr informací a osvěty pobíral celkový plat 280 000 Kčs ročně a od 31. ledna 1953 jako náměstek předsedy vlády si polepšil na 300 000 Kčs ročně.⁵⁹⁴

Navzdory obecně oslavovanému komunismu a socialismu působí některé postoje a reakce Václava Kopeckého poněkud paradoxně. Sám se totiž příliš neuskromňoval. K tomu bych uvedla pár příhod či příkladů. Vzhledem k všeobecné potřebě šetřit, byla k 13.7. 1951 zřízena zvláštní vládní úsporná komise včele s poslancem s. Štětkou. Ve zprávě o svých zkušenostech uvádí, že pokud jde o ústřední úřady, většina z nich až na několik výjimek (*ministerstva informací, zemědělství*), pochopila politicky správnost a nutnost úsporných opatření. V situační zprávě o ministerstvu informací a osvěty o stavu vozů uvádí, že k 13. 7. 1951 disponovalo 35 auty a že k dispozici žádný vůz nenavrhuje. Dále se zde píše...*Při jednání vládní úsporné komise s hospodářskými zástupci ministerstva informací a osvěty došla tato k názoru, že zástupci ministerstva informací a osvěty nepochopili správně politický význam úsporných akcí prováděných vládou. Projevuje se u nich starý resortnický duch a snaha udržet dosavadní velký stav vozů a pokračuje...Ministerstvo informací a osvěty je jedním z mála resortů, kde má ministr 3 vozy k osobní dispozici. Na dotaz proč tak tomu je, bylo odpověděno, že v případě, že se poškodí jeden i druhý vůz, aby byl k dispozici ještě třetí.* Současně si zpráva stěžuje, že se na ministerstvu projevoval nezáměr o přesnou kontrolu

---

⁵⁸⁹ *Rudé právo*. 1948, č. 278, s. 1.

⁵⁹⁰ *Rudé právo*. 1949, č. 233, s. 3.

⁵⁹¹ *Rudé právo*. 1950, č. 37, s. 1. V únoru 1950 se jeho držiteli staly Libčické šroubárny.

⁵⁹² NA, f. ÚPV - B, k. 1704.

⁵⁹³ NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 35, a.j. 47.

⁵⁹⁴ NA, f. ÚPV - B, k. 3014. Výše platu byla stanovena dekretem prezidenta č. 57/1945 Sb.

soukromých jízd a nakonec je navrženo, aby z 28 vozů bylo dáno k dispozici 10 vozů, čímž by neměl provoz ministerstva nijak utrpět.⁵⁹⁵ To se Kopeckému nelíbilo. Již v den vzniku komise ve vládě neúspěšně požadoval, aby se opatření na omezení počtu služebních vozů nevztahovalo na jeho ministerstvo s odůvodněním, že vykonává službu pro cizince.⁵⁹⁶ A i později v tomto duchu ve vládě opakovaně loboval. Naposledy 20. 1. 1953, tedy pár dnů před zrušením jeho ministerstva, o čemž tedy zřejmě asi ještě nevěděl.⁵⁹⁷

S autem tedy respektive s benzínem souvisí i další příhoda, která rozhodně nijak nesnížila Kopeckého averzi ke Slovensku. Stala se právě tam a to v červnu 1949. Když totiž Kopeckému při cestě došel benzín, odmítl mu místní garážmistr Petrula, který se držel platného nařízení, benzín vydat. Celá záležitost se potom řešila až na vládní úrovni. Byl vpracován i posudek.⁵⁹⁸ Pověřenec dopravy garážmistrovo chování v dopise Kopeckému odsoudil a Kopeckého se ptal, jestli souhlasí, aby bylo Petrulovi jeho chování přísně vytknuto a aby byl poučen, jak má v budoucnu jednat s vládními činiteli a nebo jestli trvá na přísnějším potrestání.⁵⁹⁹ Kopeckého odpověď se mi bohužel najít nepodařilo.

Sám Kopecký obýval vilu na Sibiřském náměstí v Praze Bubenči. Když se ale ve vládě řešil sílicí požadavek na lepší bydlení a hlavně bydlení s koupelnou, přišel Václav Kopecký s návrhem...*že by se nároky na koupelny daly uspokojit, ale ne tak, že by při každém bytě musela být koupelna, nýbrž tak, jak je to zařízeno v Sovětském svazu. Tam existuje pro celý dům společná parní lázeň, kde je k dispozici dost horké vody. To by se dalo i u nás v každém starém domě zařídit...že by se taková lázeň dala zřídit provizorní stavbou na dvoře apod.*⁶⁰⁰ Kopecký zde využil svůj velmi častý argument a to, že něco je či že něco funguje v SSSR. V souvislosti s koupelnou je zde ještě jedna příhoda s Václavem Kopeckým, kterou je nutné pro objektivitu zmínit. Uvádí ji ve svých vzpomínkách profesor Charvát...*O jeho (Kopeckého) zajímavém přístupu k lidem a neobvyklým situacím svědčí jedna pravdivá*

⁵⁹⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 55, a.j. 893.

⁵⁹⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 159, a.j. 1494.

⁵⁹⁷ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 166, a.j. 1494

⁵⁹⁸ V posudku ředitele Státních železnic stálo...*Dne 6. června dostavil se šofér p. ministra a později i p. ministr Kopecký osobně do garáže ČSD, kde měl službu garážmistr Pavel Petrula a žádal o benzín na odběrné listky. Jmenovaný ve své neuvědomělosti přidržel se striktně nařízení Pověřeneckva dopravy... ze dne 8. 9. 1947, které doteď platí a podle kterého naše služební místa jsou povinna vydat pohonné a mazací hmoty jen orgánům pověřence a ministerstva dopravy při služebních cestách, pokud se prokáží předepsaným potvrzením úřadu, že jsou k odběru oprávněna. Garážmistr byl v garáži sám a při své nižší inteligenci nepochopil výjimečnost situace v daném případě a vydání benzínu odepřel, ačkoliv neměl pochybovat o tom, že vedoucím činitelům vlády je třeba v takovém případě vyjít vstříc. Podle připojených příspěvů vyšetřujícího a sekretariátu okr. Výboru KSS v Liptovském Hrádku není možné jeho jednání kvalifikovat za úmyslné a je potřeba ho připsat jeho politické neuvědomělosti. Petrula byl patřičně poučený. Bylo totiž třeba instruovat autosprávy, aby v podobných případech, kdy jde o vysokého funkcionáře státu a nebo strany, nepřidržovali se striktně citovaného nařízení pověřence dopravy.* NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 1, a.j. 3.

⁵⁹⁹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 1, a.j. 3.

historika. Dověděl se prý, že v postranním křídle Valdštejnského paláce žije stará hraběnka Valdštejnová se svou neméně starou služebnou. Obě ženy byly kolem 90 let...a bydlely velmi stísněně. Kopecký se tam vypravil, představil se jako ministr."Přišel jsem se vás, paní hraběnko, zeptat, co potřebujete""Vy jste komunistka?""Ano" "Tak to jste mi přišel něco ukrást" Kopecký nicméně naléhal, aby mu řekla, co potřebuje, a Valdštejnová nakonec přiznala, že by chtěla mít novou koupelnu. Dal jí tedy značným nákladem adaptovat byt a zařídit koupelnu. Hraběnka tam pak dožila až do své smrti...⁶⁰¹

Členové vlády měli k dispozici domácí biografy - promítací aparáty na úzký film. Když se v lednu 1952 ve vládě projednávala budoucnost fondů, tedy také fondu pro podporu filmového umění, apeloval Kopecký na osobní zájem členů vlády a prosil, aby již z vlastního zájmu členové souhlasili s tím, aby fond zůstal nedotčen, neboť...v mnoha případech jsou domácí biografy jedinou zábavou, kterou členové vlády mají.⁶⁰²

V. Kopecký ve vládě brzy po únoru poukazoval také na to, že o členy vlády není vůbec postaráno, že nemají zaopatření pro případ nemoci a že zejména z bezpečnostních důvodů je nutné, aby se zřídil zvláštní ústav, kde bude zajištěno léčení a ošetřování členů vlády naprosto spolehlivým lékařským a ošetřovatelským personálem a dodává...je příznačné, že když ministr dr. Čepička byl nedávno operován, bylo anonymně telefonicky apelováno na jeho lékaře, aby ho "oddělal". Dále Kopecký doporučuje, aby Borůvkovo sanatorium bylo zařízeno jako zvláštní nemocniční ústav pro členy vlády a po případě ještě další kategorie činitelů s tím, že by měli zvláštní legitimace, které by je opravňovaly k léčení v tomto ústavu. Na závěr se odvolává na praxi v SSSR.⁶⁰³ Paradoxní však bylo, že když v únoru 1954 sám onemocněl a měl být odeslán do Státního sanatoria, kategoricky to odmítl - podle Charvátových vzpomínek s tím, že...tam vybírají doktory a sestry jen podle toho, zda jsou politicky spolehliví, a ne podle toho, co dovedou...⁶⁰⁴

Při pročítání záznamů ze schůzí vlády je nezřídka za Kopeckého slovy v závorce napsána poznámka "veselost" či "smích". Kopecký rád působil jako bavič, často to byly ale jeho štiplavé poznámky, které pobavení způsobily. Pro ukázkou - když se řešila otázka koordinace účasti členů vlády na společenských podnicích pořádaných diplomatickými

---

⁶⁰⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 159, a.j. 1494.

⁶⁰¹ CHARVÁT, Josef. *Můj labyrint světa : vzpomínky, zápisky z deníků*. Praha : Galén, 2005, s.108.

⁶⁰² NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 161, a.j. 1494.

⁶⁰³ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 147, a.j. 1494.

⁶⁰⁴ A dále měl Kopecký podle Charváta na adresu sanatoria uvést... *Sestry a doktoři ve Státním sanatoriu se obětavě věnují obyčejným komunistům, které tam dostanou, ale námi pohrdají, nás nenávidí, jako bychom byli panstvo, které se jen flinká...To je sektářství...Když tam Hermína ležela, ošetřovatelka o ní prohlásila, že je to ufnukaná panička, kterou by prý bylo dobře poslat do dolů a Hermína nato za 14 dní zemřela. Byla to dlouhá řeč, velmi ostrá.*

zástupci cizích států, Kopecký uvedl, že *...mnoho záleží též na jazykových znalostech členů vlády. Sám mluví všude česky. To má ovšem také své výhody neboť může říci zpravidla to, co chce.* Dále poukázal na to, že velkou výhodou má Fierlinger, který ovládá téměř všechny jazyky, kterými se mluví na cizích zastupitelských úřadech. Může jít na všechny podniky Francouzů, Angličanů, Američanů atd. Na to mu Fierlinger odpověděl, že *...přeci na podniky pořádané Angličany nepůjde.* Když si Kopecký na téže schůzi nechával dodatečně schválit *malou recepci pro 100 osob* pořádanou pro sovětské divadelníky a baletní umělce, poznamenal Fierlinger, že věc byla zařízena tak nevhodně, *...že ani neměl možnost promluvit s umělkyněmi.* Na to Kopecký vyslovil *politování* s tím, že *...kdyby byl věděl, že se náměstek k tomu "tlačí", byl by mu věc usnadnil. (Hlučná veselost)*⁶⁰⁵

Také některé Kopeckého výtvořiny na ministerstvu informací působí z dnešního pohledu více než neobvykle. Na jednání schůze vlády, která se zabývala "problémem mandelinky bramborové v roce 1951", představil Kopecký vedle celuloidové schránky znázorňující mandelinku bramborovou a její kuklu také brožuru s názvem "Do boje proti americkému brouku", přičemž upozornil na to, že *...boj proti mandelince bramborové je nutno vést s velkým důrazem též proto, že je tu nebezpečí, že za dnešní situace může se záškodnický zúčastnit přenášení mandelinky též vnitřní reakce.*⁶⁰⁶

U příležitosti 30. výročí strany vyšla v červenci 1951 Kopeckého kniha "Třicet let KSČ".⁶⁰⁷ Následně uveřejněná recenze nešetřila chválou...*Dílo soudruha Václava Kopeckého "Třicet let KSČ" je živým a uceleným, hluboce ideovým výkladem dějin strany, strhujícím vylíčením slavného a vítězného boje KSČ od jejího založení až do současné doby.*⁶⁰⁸ Velice nekritický byl komentář náměstka min. vnitra G. Spurného, který knihu nazval *Učebnicí věrnosti, úcty a lásky ke straně* a pokračoval...*už nyní je majetkem tisíců a tisíců členů komunistické strany, studijních kroužků, škol a naše knihovny sdělují, jaký je o ni zájem, takže jde z ruky do ruky.* Načež - z dnešního pohledu až komicky - líčí jak ji všichni zuřivě čtou - ať už v přeplněné tramvaji, v čekárně u lékaře i *prostá uklízečka* o ni diskutuje⁶⁰⁹ *...Kniha*

CHARVÁT, Josef. *Můj labyrint světa : vzpomínky, zápisky z deníků.* Praha : Galén, 2005, s.327.

⁶⁰⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 153, a.j. 1494.

⁶⁰⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 159, a.j. 1494.

⁶⁰⁷ Rudé právo o ni referovalo...*tato dokumentárně - historická kniha je napsána formou vzpomínek na prožité události od příprav k založení strany až do nedávných slavných dnů jejího třicátého výročí. Význačné místo je věnováno V. sjezdu strany a příchodu Gottwaldova vedení v její čelo v únoru 1929.*

Rudé právo. 1951, č. 163, s. 1.

⁶⁰⁸ *Rudé právo.* 1951, č. 195, s. 3.

⁶⁰⁹ *...Viděl jsem nedávno v pražské tramvaji asi deset lidí s rozevřenými knihami. Tramvaj přeplněná k udušení - ale lidé ze všech stran tísňeni spolucestujícími četli, na nic nehledíce a nevěnující pozornosti hlášení stanic a zastávek. Prodral jsem se vozem a vidím: sedm čtenářů z deseti má v rukou knihu soudruha Kopeckého "Třicet let KSČ"...* NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 7, a.j. 166.

*soudruha Kopeckého to' vítězná píseň proletářského třídního boje, pod jehož pramenem strana, vedená soudruhem Klementem Gottwaldem vedla a přivedla naši dělnickou třídu a pracující lid k vítězství nad buržoazií a jejími spojenci a reformistickými lokaji.*⁶¹⁰ Ve skutečnosti však Kopeckého kniha představuje snůšku ideologických konstruktů předkládajících široké veřejnosti Stalinovu teorii o zostřování třídního boje a nutnost boje proti "nepřátelům uvnitř strany - agentům buržoazie", čímž vlastně osvětlovala právě probíhající politické procesy. Stala se podkladem pro stranická školení stejně tak jako významnou publikací pro učitele dějepisu.⁶¹¹

Málokdo se odvážil Václava Kopeckého kritizovat a přesto, stalo se. Jistá s. Müllerová poslala v červnu 1951 do redakce Tvorby dopis s několika závažnými připomínkami, které sepsala, jak udává, po pečlivém rozboru Kopeckého článku "Den triumf" uveřejněném v našem stranickém časopisu Tvorba. Domnívá se, že by bylo dobré je zveřejnit, ale rozhodnutí nechává na vedení strany. Ve svých připomínkách uvádí...*Svým dosti neinformovaným nahozením závažných skutečností vedle některých historických chyb a nesrovnalostí, které neobjasňuje a nedokládá, řadí se bohužel i s. Kopecký mezi ty, kteří se po šest let snažili pravou tvář českého odboje a pravou tvář povstání pražského a českého lidu zatemňovat.* Následuje podrobný kritický komentář k článku.⁶¹² O celé záležitosti informoval Kopeckého za kulturní a propagační oddělení Jindřich Veselý s tím, aby sám rozhodl, co by se mělo podniknout. Veselý Müllerovou částečně omlouval, ale na druhé straně...*zaslouží ovšem za to, jakým opovázlivým a nesprávným způsobem kritizuje článek člena předsednictva ÚV v oficiálním listě strany. Má k němu zřejmě nedůvěru.*⁶¹³ Reakci Václava Kopeckého se mi ale bohužel nepodařilo nalézt.

V listopadu 1955 se do Československa vrátil Karel Goliath⁶¹⁴ - člověk, který byl 17 let vězněn v SSSR, na čemž měl nést vinu právě Václav Kopecký. Ten měl totiž za války

---

⁶¹⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 7, a.j. 166.

⁶¹¹ NIKLÍČEK, Ladislav. Ideolog a praktik československého stalinismu. *Dějiny a současnost*. 1990, č. 3, s. 49.

⁶¹² NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 7, a.j. 17.

⁶¹³ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 7, a.j. 17.

⁶¹⁴ Karel Goliath (1901 – 1985) - vlastním jménem Gorovský se narodil v roce 1901 v Jičíně, v rodině sociálnědemokratického funkcionáře, která se následně přiklonila ke komunismu Šmeralova pojetí. Jejich častými hostmi byli B. Šmeral či J. Haken. Vystudoval práva. Jeho rodiče a bratr zahynuli jako komunisté v koncentračním táboře, on ale v roce 1939 utekl z ČSR do SSSR. Zde byl náhle 3. 11. 1939 spolu s dalšími zatčen orgány sovětské státní bezpečnosti a obviněn z protisovětské činnosti - z organizování armády proti Hitlerovi a tím z porušování sovětské zahraniční politiky. Na základě amnestie pro příslušníky ČSR a Polska byl potom 29. 1. 1942 propuštěn z tábora a měl se hlásit u čs. zahraniční jednotky v Buzuluku. Zde prodělal tyfus. V listopadu 1942 byl dán k dispozici vojenské mise v Kujbyševu. Tam byl znovu zatčen, obviněn z protisovětských rozhovorů a odsouzen k 5 letům vězení. V roce 1949 byl souzen znovu za protisovětskou činnost a odsouzen na 10 let. V různých táborech pobyl až do 23. 9. 1955, kdy byl na základě rozhodnutí sov. orgánů propuštěn na svobodu, a to díky jeho žádosti adresované Chruščovovi, který ji vyslyšel. Dne 20. 11. 1955 přijel do ČSR. Zde pobýval u své ženy a syna v Ostravě. Byl hmotně úplně na mizině. Vyšetřením byl shledán neschopen tělesné

předat orgánům Kominterny zprávu o jeho "polotrockistických názorech", která se tak dostala k NKVD, načež byl Goliath zatčen.⁶¹⁵

K. Goliath se s Kopeckým znal již ve dvacátých letech, kdy pracoval v Ostravě v advokátní praxi svého strýce a jako právní poradce Slánského, Gottwalda a Kopeckého. S nimi po určitý čas bydlel i v jednom bytě. Ve svých vzpomínkách z poloviny šedesátých let označil Václava Kopeckého jako *...entuziastu, ale primitiva, který čte stále dokola Obraz Doriany Graye...*⁶¹⁶

Názorově vystupoval proti diktátu Kominterny, za což získal označení „trockista“, a to navzdory tomu, že trvale setrval na původním Šmeralově pojetí komunismu.⁶¹⁷ Ve svém memoárovém cyklu „Zápisky ze zakázaného světa“ píše o okolnostech svého zatčení...*Do moskevské Lubjanky jsem přišel 6. 11. 1939 a pobyl v ní do 30. 6. 1940. Byla to nejelitnější věznice Berijovy Rusi...* Dále uvádí, že zástupce vedoucího čekisty v jeho případě - podplukovník Barabaš - mu sdělil, *...že informace o mně a dalších českých legionářích dodává zástupce KSČ v Kominterně. Byl to Václav Kopecký. Barabaš měl před sebou stoh listů papíru popsaného Kopeckého rukou. V zášti k demokratům šel Kopecký tak daleko, že proti nám svědčil. Měl jsem v ruce jeho svědecký protokol. Je obsažen ve spise čj. 15/34052-40 Generální prokuratury SSSR. Udělal vše proto, aby nás dostal na popraviště...*⁶¹⁸

V září 1946 se obrátil jistý Goliathův přítel, Oldřich Formánek, na Ivana Olbrachta a píše mu, že jde o věc velmi vážnou, *...jedná se o Tvého přítele, který se o tebe staral v Ostravě v době Tvé vazby.*⁶¹⁹ Tedy stejně jako Václav Kopecký, jak jsem uvedla v první kapitole. Dále

---

ani duchovní práce - vedle útrap v gulagu prodělal v letech 1939 - 1945 tyfus, paratyfus, úplavici, zápal mozkových blan, kurděje a jiné nemoci. Jeho hmotné a sociální zabezpečení bylo vyřešeno velice bídě.

NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 89, a.j. 107.

Osobnosti K. Goliatha se zevrubně věnoval Josef Bieberle, který byl s Goliathem i v osobním kontaktu. Své bádání shrnul v BIEBERLE, Josef. Karel Goliath – Gorovský (1901-1985) : Zamyšlení nad životem a dílem. In BIEBERLE, Josef; BUREŠOVÁ, Jana; FIŠER, Zdeněk; MACHÁLEK, Vít. (ed.) *Sborník prací moravských historiků*. Praha : ÚVA ČR, 1996, s. 129 – 130.

⁶¹⁵KAPLAN, Karel. *Kronika komunistického Československa : doba tání 1953 - 1956*, c. d., s. 716.

Hejl uvádí, že Goliatha udal V. Kopecký a Z. Fierlinger.

HEJL, Vilém. *Zpráva o organizovaném násilí*. Praha : Univerzum Praha, 1990, s. 90 - 91.

⁶¹⁶ BIEBERLE, Josef. Karel Goliath – Gorovský (1901-1985) : Zamyšlení nad životem a dílem, c. d., s.129 – 130.

⁶¹⁷ Své názory Goliath prezentoval také ve své tvorbě – v roce 1927 uveřejnil studie „Volná láska a komunismus“, „Katastrofa leninismu v Evropě“ a především brožuru „Dnešní stav komunistické strany Československa – Diktatura aparátníků nebo demokracie dělníků?“.

BIEBERLE, Josef. Karel Goliath – Gorovský (1901-1985) : Zamyšlení nad životem a dílem, c. d., s. 129 – 130.

⁶¹⁸ Úryvek z „Stalin – Židé – pogrom“ – část z memoárového cyklu Karla Goliatha „Zápisky ze zakázaného světa“, rukopis 1960. Jedná se o memoárovou práci o sovětském antisemitismu nejen v gulagu, která přináší k této tématice originální materiál a současně vypovídá i o Goliathově vzdělanosti v řadě společenskovedních oborech.

BIEBERLE, Josef. Karel Goliath – Gorovský (1901-1985) : Zamyšlení nad životem a dílem, c. d., s. 137 - 138.

⁶¹⁹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/1, sv. 210, a.j. 1311.

se Formánek za Goliatha přimlouvá. Píše, že je dosud socialistou, i když měl se stranou spory v letech 1925 - 1930 v důsledku krize Stalin - Trocký, že nyní je v pracovním táboře v Rusku v Nižním Tagilu a pokračuje...*Šel do Ruska dobrovolně a tam byl zatčen, protože se asi nezapomenulo psaní jeho "Turbíny" v Ostravě v tehdejší krizi KSR. V této souvislosti bych připomněla, že Václav Kopecký patřil k předním útočníkům proti tzv. trockistům ve straně. A nakonec Formánek Olbrachta žádá, jestli by nemohl Goliathovi i s ohledem na jeho rodinu a z čistě lidského hlediska pomoci. Ten se ale neangažoval. Poslal výše zmíněný dopis Slánskému s tím, že...O dr. Goliathovi nic nevím už přesně dvacet let. Přenechávám Tvé vůli, chceš - li pro něho něco učiniti nebo nikoliv.*⁶²⁰ Goliath zůstal v ruských gulazích ještě 9 dlouhých let - do září 1955.

Sám Goliath, propuštěný na Chruščovův zákrok, po návratu uvedl, že jeho zatčení a odsouzení v SSSR bylo dílem jeho českých nepřátel a Beriovců. Žádal odškodnění a vzhledem ke svému fyzickému, psychickému a hmotnému katastrofálnímu stavu (neměl vůbec nic, ani vlastní šaty) také penzi a léčení. Lékařská komise ho uznala práce nezpůsobilého. Politické byro, který se jeho případem zabývalo 12. 3. 1956, mu nakonec přiznalo okamžitou peněžitou náhradu na zakoupení potřebných svršků, individuální důchod a zajistilo léčení.⁶²¹ Tomu ale předcházely bezpočet žádostí o pomoc, kterými se Goliath obracel na různé orgány a funkcionáře včetně Václava Kopeckého, kterému poslal dopis jako prvnímu ze všech a to 21. 11. 1955. V dopise mu předně děkuje, neboť se dozvěděl, že se o něj staral a pomáhal mu a že nezapomněl...*někdejší družby, nehledě na ideové různice, které nás kdysi rozvedly. K tomu však Goliath v zápětí dodává...Mezi námi před třiceti lety vznikly spory principiální povahy. Každý z nás byl přesvědčen, že je v právu a bil se za své ideje. Ve srážkách byly někdy upotřebeny metody, které snad nebyly nezbytně nutny, avšak v ohni boje nejednou strhly se více, než je potřeba, avšak...to není důležité* a pokračuje obhajobou, že není trockista ani titovec nýbrž, že je česká šmeralovec, tj. komunista - demokrat, humanista, internacionalista a antifašista. Dále vychvaluje nové poměry v Rusku a Chruščova. Na závěr označí to, co se mu stalo za *českou aféru Dreyfussa* a žádá Kopeckého - po vysvětlení v jaké

---

⁶²⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 100/1, sv. 210, a.j. 1311.

⁶²¹ Náhradu škody požadoval Goliath za neoprávněné věznění. Žádal ji také po ČSR, protože jako příslušník čs. zahraniční armády podléhal jen čs. vojenské soudní pravomoci a neměl být vydáván sovětským bezpečnostním a soudním orgánům. Dále žádal o přiznání důchodu a další zákonné nároky, které mu náležely jako příslušníku čs. zahraniční armády, kdyby k věznění nedošlo. Konečně žádal o poskytnutí dalšího léčení, o přiměřený byt a okamžitou finanční pomoc z důvodu nemoci, nemajetnosti a poněvadž dosud ničeho nedostal. NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 89, a.j. 107.

všestranné bídě se nachází - o pomoc a dále o vyřízení své věci.⁶²² Dopis zakončuje prosbou, aby mu Kopecký sdělil své stanovisko k jeho požadavkům nebo...*zařid' naše osobní setkání a rozhovor o všem.*⁶²³

Neurčité náznaky a nenápadné výčitky vyznívající z prvního dopisu nabraly na síle v dalším, který Goliath zaslal Kopeckému 12. 12. 1955 v reakci na to, že ten na jeho první dopis vůbec nereagoval. Tón tohoto dopisu, který přikládám do přílohy, je již o poznání ostřejší. Píše...*Však jestli Ty mlčíš, tu za žádných okolností nedám se umlčet já... A jestli se obracím k tobě a ne k nějakým orgánům přímo kompetentním, to činím tak ze dvou důvodů. Předně proto, že nezbytnost odůvodňování mých nároků měla by v zápětí (pozn. zřejmě chybí důsledek v) publikaci různých faktů, což by se pak mohlo mně vytýkati jakožto neopodstatněná nediskrétnost atd. Za druhé z té příčiny, ježto celá povaha mé záležitosti vyjímá ji z běžné normálnosti...A proto obracím se k Tobě a nedostanu - li i nyní odpovědi, pak ovšem Ti více psáti nebudu a odpovědnost za vše další nebude na mně. Já ti navrhoval osobní rozhovor a nevím, co Ti v něm brání - zda nedostatek času či nedostatek odvahy pohlédnout mně do očí. Však v tom můžeš býti kliden: já sice jsem někdy příliš temperamentní, avšak nejsem malicherný a již proto zapomínám nedůležitou minulost. Naštěstí též Ty máš podobnou "slabost", pročež ústnímu projednání by snad ničeho nebránilo. Avšak budiž! - zůstanu při papíru.*⁶²⁴ Z dalšího dopisu datovaného 19. 2. 1956 je potom zřejmé, že Kopecký cosi v jeho záležitosti raději podnikl. Goliath mu děkuje a tón předchozího dopisu se již neopakuje. Současně upozorňuje na svou tíživou situaci, která se neřeší, ač mu to soudruhy, kteří ho v jeho záležitosti navštívili, bylo slíbeno. Pak ještě opakovaně píše Kopeckému a žádá ho o energický zásah v jeho prospěch. Svůj dopis z 5. 3. 1956 zakončuje...*V souvislosti s výsledky XX. sjezdu KSSS chtěl jsem Ti napsat obšírný list o neosobních věcech, však myslím, že je to bezúčelno potud, pokud na své osobní sudbě nepostřehnu, že barometr společenské atmosféry stoupl z 1946° na 1956°.*⁶²⁵ Záležitost kolem Karla Goliatha se dočasně zklidnila poté, co o ni 12. 3. 1956 rozhodlo politbyro - tak, jak jsem uvedla výše.

Jak uvádí J. Bierberle, dospěl Goliath po návratu do ČSR k vlastnímu závěru, že představitelé stalinismu jsou zejména bývalí stoupenci nacismu, kolaboranti či dokonce agenti gestapa a v tomto smyslu koncipoval i řadu trestních oznámení. Stejně jednostranně vnímal i osobnost N. S. Chruščova a jeho éru, kterou chápal jako zásadní zlom na cestě *od stalinského*

---

⁶²² ...*Někteří lidé dopustili se ohledně mne vyložených kriminálních zločinů. Tato věc musí býti vyřízena a ježto nechci vyzývat veřejné aféry tam, kde snad může býti uspořádáno jiným způsobem, totéž v tomto ohledu obracím se k tobě...*NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 13, a.j. 222.

⁶²³ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 13, a.j. 222.

⁶²⁴ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 13, a.j. 222.

teroru k politické demokracii pod hesly návratu k Leninovi. Jeho korespondence v tomto duchu ale nepřinesla žádný výsledek. Následovala další Goliathova perzekuce, internace na psychiatrii a zbavení svéprávnosti. Své názory prezentoval i nadále nejen v korespondenci ale i ve své literární tvorbě.⁶²⁶

4.5 VÁCLAV KOPECKÝ A JEHO ÚLOHA VE VYBRANÝCH POLITICKÝCH PROCESECH

Masová nezákonnost a politické procesy představovaly nedílnou součást tzv. zakladatelského období režimu a také podmínku jeho zformování a existence. Představovaly prostředek přechodu od demokracie k diktatuře. Své ideologické zdůvodnění našla tato nezákonná praxe v Stalinově teorii o zostřování třídního boje za socialismus, která začala být v ČSR propagována po Gottwaldově návštěvě v SSSR (v září 1948) v souvislosti s událostmi v Jugoslávii. Teze o činnosti třídních nepřátel se rovněž hodila jako zdůvodnění veškerých obtíží. Na přelomu let 1948 a 1949 byla nezákonnost průvodním jevem upevnění pozic po únoru a nastolení diktatury. Poté plnila funkci ochrany mocenského monopolu a sekundovala při prosazení tzv. společenské přestavby.⁶²⁷

Václav Kopecký byl činný v obou jejích fázích. Hned po únoru se podílel hlavně na likvidaci Sokola, na eliminaci vlivu a ovládnutí katolické církve, a to včetně perzekuce představitelů obou těchto organizací. Svou nemalou roli sehrál i v následujících vykonstruovaných procesech. Byl hlasitým propagátorem Stalinovy teorie zostřování třídního boje, kterou zasadil do čs. prostředí. Ukázkou toho je i již výše zmíněná publikace „Třicet let KSČ“. Jako ideolog politických procesů s vedoucími komunistickými představiteli, vložil vykonstruovaná obvinění do ideologických šablon, okořenil je antisemitismem a vytvořil tak snůšku absurdních lží, která ovšem tvořila pozadí tak smutných divadel, jakými byly procesy.

---

⁶²⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 13, a.j. 222.

⁶²⁶ Kromě již výše uvedené literární tvorby byla v Revue dějin socialismu v roce 1968 uveřejněna Gorovského studie „O založení KSČ – drážďanská konference v dubnu 1921“. V roce 1977 napsal „Otevřený dopis Alexandru Solženicinovi“.

BIEBERLE, Josef. Karel Goliath – Gorovský (1901-1985) : Zamyšlení nad životem a dílem, c. d., s. 129 – 135.

⁶²⁷ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1948 - 1953 : zakladatelské období komunistického režimu*, c. d., s. 72 - 75.

Jen na okraj bych podotkla, že to byl také právě Kopecký, kdo promluvil na pohřbu zastřelených členů národního výborů v Babičích a událost ideologicky osvětlil.⁶²⁸

V této práci bych se zaměřila na úlohu Václava Kopeckého v přípravě procesů se Švermovou, Šlingem a Slánským. Není mým cílem popisovat průběh těchto procesů, jen poukázat na roli, jakou v nich Kopecký sehrál. Nejprve bych se ale zmínila o případu, do kterého byl sám Kopecký zatažen.

Jedná se o případ Viery Hložkové - ženy, které mělo být využito ke konstrukci velkého případu se špionážním zaměřením, do něhož by byli zahrnuti i vysocí komunističtí funkcionáři. Narodila se v roce 1923. Za války pracovala v Brně jako telegrafistka. V roce 1946 stanula před lidovým soudem kvůli obvinění z kolaborace, které se ale neprokázalo. Po osvobození pracovala u Čs. státního filmu - tedy pod ministerstvem informací. V září 1947 odjela na třídní služební cestu do Belgie. Od Velikonoc 1948 se stala redaktorkou pražské redakce Pravdy, ústředního slovenského komunistického deníku. Dne 16. srpna 1948 byla zatčena Státní bezpečností a obviněna z protistátní činnosti mimo jiné v souvislosti se svou zahraniční cestou.⁶²⁹ Během výslechů, které později probíhaly i za použití násilí, slečna Hložková hovořila o svých pracovních a osobních stycích s nejvyššími funkcionáři. Občas tak barvitě, že bylo těžké rozlišit, jestli je to pravda či ne. Také disponovala s mnohými tajnými politickými informacemi.

Ani jméno Václava Kopeckého nezůstalo vynecháno. Hložková hovořila o svých setkáních s ním a ostatní svědci uvedli, že ho mezi přáteli a novináři nazývala křestním jménem - *Vašek*. Podle jejích slov měla být Kopeckému představena V. Nezvařem. Vypověděla, že o ní Kopecký mluvil vždy kladně...*Mnoho lidí v mém okolí mně mé postavení nejen u Kopeckého, ale u celé řady dalších významných lidí, závidělo. Mnozí z nich se obraceli často na Kopeckého a chtěli mě v jeho očích očernit. Kopecký mě o tom vždy informoval a řekl mi, abych si z toho, že mě tolik lidí pomlouvá a tak se o mě stará, nic nedělala. Mám být ujištěná, že až zestárnu, že nikoho ani nenapadne se o mě zajímat....* Dále uvedla, že ji Václav Kopecký seznámil s celou řadou lidí z veřejného života. Při pobytu v Mariánských lázních ji měl potom pozvat do uzavřené společnosti...*Vybídl mne, abych zaujala místo po jeho boku, aby mne měl na blízku. Důvěrně mi pak sdělil, že byl ministerstvem vnitra podrobně informován o mé cestě do Belgie a že se se mnou zavedlo šetření, jak celá záležitost vlastně*

---

⁶²⁸ Učinil tak dne 6. 7. 1951 ve svém projevu, který byl v Rudém právu uveřejněn pod názvem "Hotovi střežit bezpečnost naší republiky půjdeme směle vpřed socialismu" - Ministr V. Kopecký na státním pohřbu obětí teroristického útoku v Babičích. *Rudé právo*. 1951, č. 159, s. 1.

⁶²⁹ KAPLAN, Karel. *Kronika komunistického Československa : doba tání 1953 - 1956*, c. d., s. 323 - 334. Karel Kaplan zde podrobně zpracoval její příběh a to pod pseudonymem paní Vlasta.

byla. Dodal, že budu ještě v této souvislosti vyšetřována, protože proti mně byla vznesena velmi ošklivá podezření...Na závěr dodala, že ji Václav Kopecký velmi energicky ujistil, že jí stoprocentně věří.⁶³⁰

Sám Kopecký se k celé záležitosti písemně vyjádřil a to 11. 11. 1948. Jeho vyjádření je zajímavé také z toho pohledu, že představuje Václava Kopeckého v netradiční roli - když se musel sám hájit. Výpověď Hložkové popřel a uvedl, že přímo s ní se setkal pouze třikrát. Setkání měla proběhnout na jedné recepci v Černínském paláci a na festivalu lidového umění v Karlových Varech, kde byl jako referent se svou ženou.⁶³¹ Třetí setkání se, podle vyjádření Kopeckého, odehrálo, když měl projev v Dělnickém domě v Brně. Po projevu následovala malá večeře s ostatními soudruhy, během které měla Hložková za Kopeckým přijít...*a vyprávěla mně něco o svém osudu...Snažil jsem se společností Hložkové zbavit. Věděl jsem již, že jsou vůči ní vznášeny vážné žaloby, týkající se jejího zájezdu do Belgie.* Dodává, že byl na její cestu do Belgie dotazován státní bezpečností ale, že...*nic jsem o tom nevěděl, avšak musím říci, že od té doby měl jsem k Hložkové averzi. Také jsem se ji od té doby stranil a když se začala objevovati v předsednictvu vlády a v parlamentě jako redaktorka "Pravdy", vyhýbal jsem se jí. A poněvadž neumím averzi utajiti, vystihla i ona, že se na ni dívám úkosem a sama mně již na oči nechodila...Čilost Hložkové ve stycích s politickými činiteli, ministry apod. jsem přičítal také její snaze "ulovit nějakého ministra za manžela" a pokračoval...Musím říci, že jsem se s Hložkou ani v nejmenší míře osobně nezajímal, a bál jsem se jen dojmu styku s ní jako nebezpečnou ženou. Když jsem jednou v ministerstvu Hložkovou zahlédl, demonstrativně jsem ji nepřijal a dal jsem najevo, že je nežádoucí.*⁶³² Následně uvedl, že nemůže uvěřit, že by jeho podřízený ing. Novák měl s ní intimní styky a sděloval ji důvěrné věci...*Bylo by to pro mě nejen zklamání, ale přímo zhroucení celé mě tříleté výchovné práce, kterou jsem v kruhu svých nejbližších spolupracovníků v ministerstvu prováděl.* Na závěr potom vyjádří politování nad tím, že v souvislosti s jejím případem je kompromitováno tolik funkcionářů ministerstva informací a vysvětluje to tak, že je to *nebezpečná žena, rafinovaná záškodnice a svůdnice.*⁶³³ Václav Kopecký se tak po svém ospravedlnil a z celé kauzy vyvázl.

Původně zamýšlený záměr, kterému měla Hložková posloužit, se nakonec nezdařil a tak byla alespoň ne příliš úspěšně využita jako svědek v procesu Husák a spol. S ní osobně

⁶³⁰ KAPLAN, Karel. *Kronika komunistického Československa : doba tání 1953 - 1956*, c. d., s. 713.

⁶³¹ Uvádí, že byl překvapen...*že Hložková se nacházela ve společnosti dr. Šoltéze, který mně řekl, že se tady s Hložkovou "kurýruje". Věděl jsem již před tím, že má intimní styky s drem Pietorem, o čemž také Hložková vyprávěla, když odpoledne po festivalové slavnosti jsme se odebrali do jedné karlovarské kavárny. Během zábavy v kavárně jsem ironizoval styky Šoltézovi s Hložkovou. Na nic významnějšího během tohoto setkání nemohu poukázati...* NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 105, a.j. 1248.

⁶³² NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 105, a.j. 1248.

proběhl proces 9. září 1949, kdy byla odsouzena na 12 let vězení. V prosinci 1954 byla podmíněčně propuštěna a v únoru 1955 jí byla udělena milost.⁶³⁴ V říjnu 1965 jí byla zamítnuta žádost na vrácení členství ve straně.⁶³⁵

V reakci na jugoslávské události a ve snaze eliminovat jakýkoliv antagonismus v rámci sovětského bloku se v Moskvě zrodila myšlenka na výrobu a "odhalení" velkého mezinárodního protisovětského spiknutí s centrem v Bělehradě a na vytvoření mezinárodního politického monstrprocesu s protijugoslávským zaměřením. Vykonstruovaný proces s „Rajkem a spol.“ byl za vydatné pomoci sovětských poradců koncipován jako výchozí bod protisovětských spiknutí, která se nacházejí ve všech zemích bloku a jsou řízena jugoslávskými a americkými představiteli. Po procesu v Maďarsku vyzvalo Informbyro všechny komunistické strany ke zvýšení ostražitosti a k odhalování nepřátel ve vlastních řadách. Také Československo muselo vydat svého „Rajka“, jehož činnost by zapadla do této koncepce a byla s ní propojena.⁶³⁶ Velkým bičem se stalo - dle sovětských směrnic - nařčení z nacionalismu. V ČSR se tento fakt promítl do přípravy budoucího procesu s tzv. slovenskými buržoazními nacionalisty.⁶³⁷ Již na schůzi předsednictva strany 28. 6. 1948, když se vyjadřoval k právě projednávané rezoluci Informbyra o Jugoslávii, Kopecký uvedl... *V Jugoslávii proniká buržoazní nacionalismus. Jsou to nejnebezpečnější formy. Podobné tendence se objevily také na Slovensku. Třeba je důrazně potírat. Nacionalismus brání tomu, aby se mohly po celém světě formovat síly socialismu....*⁶³⁸ Opět tak nepromarnil šanci demonstrovat svůj negativní postoj ke Slovensku.

---

⁶³³ NA, f. KSC - ÚV - 100/24, sv. 105, a.j. 1248.

⁶³⁴ KAPLAN, Karel. *Kronika komunistického Československa : doba tání 1953 - 1956*, c. d., s. 356 - 361.

NA, f. Komise II, sv. 44, a.j. 659.

⁶³⁵ NA, f. Komise II, sv. 44, a.j. 660.

⁶³⁶ V listopadu 1948 vyšlo druhé usnesení Informbyra vyzývající k ostrému boji proti buržoaznímu nacionalismu. V prosinci 1949 vyhlásilo Informbyro kampaň za zvýšení revoluční bdělosti a ostražitosti. Nastalo uplatnění tzv. ofenzivního třídního boje, jejímž průvodním jevem byla i všudypřítomná agentománie. K nezákonnostem výrazně přispělo i uplatňování tzv. teorie notoriety podle níž nebyla vina v trestných řízeních posuzována podle zjištěných faktů, ale podle notoricky známých skutečností vycházejících z politické kampaně.

KAPLAN, Karel. *Nekrvavá revoluce*. Praha : Mladá fronta, 1999, s. 240 - 242.

KAPLAN, Karel. *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*. Praha : Mladá fronta, 1992, s. 15, 76 - 82.

⁶³⁷ Nejvýznamnějším pokusem nalézt čs. Rajka představoval případ ministra zahraničí Vladimíra Clementise, na kterého se zaměřovali hlavně sovětské poradcí. Clementisovi totiž nebyl zapomenut jeho nesouhlas se sovětsko - německo smlouvou ze srpna 1939 a se sovětsko - finskou válkou. Clementis byl odvolán ze všech svých funkcí a opakovaně provedl sebekritiku. Ideologicky byl případ odůvodněn buržoazním nacionalismem, který měl být zvláště výrazný u skupiny slovenských vedoucích komunistů. V dubnu 1950 potom Široký na schůzi vedení KSS jmenoval i další slovenské nacionalisty - Husáka a Novomeského. Také oni tak museli v květnu 1950 vystoupit na IX. sjezdu KSS s rozsáhlou sebekritikou. Zde byla tvorba procesu prozatím zastavena. Moskva totiž koncem roku 1949 již považovala - vzhledem k procesům v Maďarsku a v Bulharsku - odhalení jugoslávského vedení za dostačující a další procesy s výhradně proti jugoslávským zaměřením už nepotřebovala. Nicméně označení Československa jako země, která má významné pozice v "mezinárodním spiknutí", zde stále bylo.

KAPLAN, Karel. *Nekrvavá revoluce*. Praha : Mladá fronta, 1999, s. 352 - 353.

⁶³⁸ NA, f. KSC - ÚV - 02/1, sv. 2, a.j. 125.

Rozvinutá kampaň za zostřování třídního boje vytvářela nejen mezi stranickými funkcionáři ale také v celé společnosti atmosféru všudypřítomného strachu, který živila představa o dosud neodhalených nepřátelích mezi stranickými funkcionáři. Z tohoto ovzduší se zrodily tzv. stranické případy. Podkladem se jim staly stížnosti na diktátorské a nezákonné počínání nižších stranických funkcionářů, které putovaly na ústředí strany. Komise stranické kontroly začala řešit případ v Karlových Varech a v Olomouci. V první polovině roku 1950 šetřila také stížnosti podané na vedoucího tajemníka brněnského krajského výboru KSČ Ottu Šlinga. Ještě nebylo šetření komise ani uzavřeno a Šling byl z rozhodnutí předsednictva strany 6. 10. zatčen a obviněn ze špionáže. Jeho osoba se jevila k výrobě monstrprocesu, který by posloužil k odstranění Moskvě nepohodlných stranických funkcionářů, téměř jako ideální. Pocházel ze židovské rodiny, účastnil se španělské občanské války a během druhé světové války byl v Anglii. Měl mnoho kontaktů s funkcionáři v bezpečnosti, v armádě i v stranickém aparátu, a to i na nejvyšších místech. Úzce spolupracoval se zástupkyní generálního tajemníka strany a členkou předsednictva ÚV KSČ Marií Švermovou. Pro konstrukci procesu tak sliboval možnost zasažení širokého spektra "stranických nepřátel". Dne 8. 11. 1950 byla uveřejněna rezoluce předsednictva KSČ "O odhalení nepřátelského agenta v Brně a odstranění politických následků jeho činnosti", kterou vytvořil B. Köhler. Činnost vyšetřujících orgánů ve spolupráci se sovětskými poradci směřovala k vytvoření podkladů pro rozsáhlému zatýkání, ke kterému na počátku roku 1951 také došlo.⁶³⁹ Již předtím ale byla Marie Švermová na návrh Gottwalda a z rozhodnutí předsednictva 14. 12. 1950 poslána na dovolenou.⁶⁴⁰ Dne 22. 1. 1951 byla v předsednictvu strany ustanovena komise, jejímiž členy se vedle Václava Kopeckého stali s. Bareš a Köhler. Bylo jim uloženo prozkoumat politické otázky v souvislosti se záležitostmi s. Švermové, dokončit šetření a připravit zprávu a návrhy pro zasedání ÚV v otázce "šlingovštiny".⁶⁴¹ Komise v tomto složení začala vyslýchat Marii Švermovou už 24. 1. 1951. Jejich první otázka či spíše návod na její odpověď zněla - *Jsi si vědoma plně všech politických spojitostí a politického dosahu zločinné práce Šlinga a jeho skupiny? Jsi si vědoma, že tato zločinná práce záležela jednak v podávání konkrétních špionážních zpráv a jednak a to hlavně v sloužení plánu anglo - amerických imperialistů, které směřovaly proti lidově demokratickému režimu, které směřovaly k osnování únorového*

---

⁶³⁹ V souvislosti se Šlingem bylo zatčeno kolem 20 brněnských a od konce ledna a v únoru přes padesát vysokých funkcionářů. Mezi nimi také ministr Clementis, náměstkyně ministra London, Hajdů, Reicin, Pavel, Šváb, Smrkovský, dále pak velení bezpečnosti - Závodský, Zelenka, Baláž, dále slovenští politikové - Husák, Novomeský, Holdoš, Okáli či krajští vedoucí tajemníci KSČ (např. Lomský, Landa) KAPLAN, Karel. *Nekrvavá revoluce*. Praha : Mladá fronta, 1999, s. 354 - 357.

⁶⁴⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 23, a.j. 246.

⁶⁴¹ NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 24, a.j. 252.

*spiknutí a k vytvoření s pomocí Šlinga a jeho skupiny politicky záškodnické zálohy imperialistů uvnitř republiky. Jsi si vědoma, že jsi po 5 let napomáhala zločinu tohoto rozsahu?*⁶⁴²

Švermová během opakujících se rozhovorů sice přiznávala svá pochybení, ale odmítala zločinné úmysly. Dne 29. ledna předsednictvo strany informovalo členy ÚV, že nic nepřiznává, chrání agenta a zrádce Šlinga a rozhodlo o její internaci. Odtud na výzvu členů komise psala své poznámky... *"Pocit, že se mi, soudruzi, nevěří, na mne velmi těžce doléhá. Soudruh Kopecký několikrát opakoval: dosud jsi na Šlinga nic špatného neřekla, ani jsi nepoužila slovo lotr nebo lump, ani jsi neřekla, že ho nenávidíš",* přičemž Švermová k tomu sama dodala, že ho odsuzuje za vše, čím poškodil stranu. Později ještě vzpomínala, že členové komise za ní do internace, kde byla od 29. 1. do 21. 2. 1951, přijeli dvakrát. Znovu naléhali, aby se přiznala... *Poslední den před zasedáním už mi všichni vytýkali, že ani teď, v poslední chvíli se nechci přiznat, a já jsem se marně ptala, jaké doznání na mně chtějí. Nakonec Kopecký prohlásil, že jsem ztratila poslední šanci, a já znovu nevěděla, oč vlastně jde.*⁶⁴³ Václav Kopecký 20. února předložil zprávu komise předsednictvu strany, které ji schválilo a současně mu uložilo, aby ji přednesl příští den na zasedání ÚV KSČ jako zprávu vyšetřující komise předsednictva. G. Bareš později uvedl, že Václav Kopecký ji sepsal sám, a to dokonce bez vědomí obou zbývajících členů komise. Sám ji měl také předložit předsednictvu.⁶⁴⁴

Zasedání ÚV KSČ proběhlo ve dne 21. - 24. 2. 1951 a hned první den přednesl Kopecký "Zprávu vyšetřující komise předsednictva ústředního výboru k případu Otty Šlinga, Marie Švermové a druhých zločinných škůdců a spiklenců". Jednalo se o nemilosrdnou řeč v níž agresivními a smyšlenými konstrukty předložil politickou koncepci procesu. Podle ní mělo být cílem Šlingovy skupiny odstranit vedení strany, Švermovou učinit generálním tajemníkem a Československo zapojit do protisovětského tábora. Při líčení Šlingova života "odhaloval" jeho "protistátní činy" a dodával různé pikantérie - i takové, které se týkaly jeho milostného života - např. že byl před válkou milencem ženy magnáta Petschka a navštěvoval ji v Petschkově vile. Intimní záležitosti představovaly obecně u Kopeckého téma, na které rád zaváděl řeč. Po líčení Šlingovy činnosti ve Španělsku a jeho napojení na nejvyšší kruhy kapitalistické třídy uvádí... *do služeb anglo - americké špionáže vystupoval tedy Otto Šling jako výhonek milionářské vrstvy kapitalistů, majících mezinárodní vztahy. Dnes jest nesporné, že Otto Šling patřil již z doby před večeru druhé světové války k oné mezinárodní síti agentů,*

⁶⁴² NA, f. Komise I, sv. 16, a.j. 276

⁶⁴³ KAPLAN, Karel. *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*. Praha : Mladá fronta, 1992, s. 115.

⁶⁴⁴ KAPLAN, Karel. *Kronika komunistického Československa : doba tání 1953 - 1956*, c. d., s. 714.

jimž anglo - američtí imperialisté uložili pracovati špionážně v řadách pokrokových organizací a v okruhu komunistických stran střeoevropských zemí. Jest známo, že se tak anglo - američtí imperialisté připravovali na zápas, jenž se o orientaci a osud střeoevropských zemí, a také Československa rozvine v pozdější době, přičemž sledovali protisovětské a protikomunistické cíle.⁶⁴⁵ A následně líčí jeho škůdcovskou činnost v době před a po únoru, kdy měl dostat od ...anglo - amerických příkazců instrukce v tom smyslu, aby se zaměřil na podobnou úkladnou činnost jako Rajkova banda v Maďarsku a Trajčo Kostovova banda v Bulharsku. Otto Šling pak rozvinul ve straně pikle, směřující k tomu, aby spolu se svými lidmi, stejně smýšlejícími, rozšířil co nejvíce svůj vliv a aby své společníky rozsadil na důležitá místa v stranickém a státním aparátu, aby z Brna učinil základnu a východisko svých záškodnických snah v celostátním měřítku...⁶⁴⁶ V takovémto demagogickém duchu okořeněném o množství urážek se nesl Kopeckého referát, do kterého zapojil i nacionalistické živly z řad KSS, do nichž mělo organizované spiknutí Otty Šlinga vkládat vedle Marie Švermové a dr. Clementise naděje.⁶⁴⁷

Dále Kopecký ve svém referátu napadá a uráží Marii Švermovou...*případ Otty Šlinga a spol...jest případem Marie Švermové, neboť...jen za pomoci Švermové mohl Šling a spol. hrát svoji zločinnou úlohu. Přisoudil ji čelnou úlohu v zákeřných úkladech šlingovské bandy. Neopomenul zmínit její intimní poměr se Šlingem, nařkl ji z pošpinění památky Jany Švermy a označil ji za zločinného nepřítele strany. A ještě než jménem předsednictva ÚV podal návrh, aby byla Švermová zbavena všech funkcí a vyloučena ze strany, což bylo následně také schváleno, zahromoval...Západní imperialističtí páni dobře vědí, co znamená očistný úder, jaký teď provádíme..., že celá ta šlingovská banda škůdců a spiklenců byla jen cizí špionáží uměle vypěstovanou násadou zmijí. Setřeseme je a rozdrtíme!...Jsme mohutně silná, vnitřně nezdolně pevná, neotřesitelně jednodolitá strana! Jsme vítězná Komunistická strana Československa! Jsme strana Klementa Gottwalda!*⁶⁴⁸

Ze zasedání putovala Marie Švermová rovnou do vězení. V dopise, který poslala Gottwaldovi uvádí...*Soudruh Kopecký o mne načrtl zničující obraz. Jistě tak učinil i před Tebou. A také před ostatními soudruhy. Nechci hovořit o tom, kde nemá pravdu - necítím se dnes ani k tomu oprávněna. Důležité je, kde pravdu má a kde já sama teprve nyní vidím své chyby, které měly dalekosáhlé důsledky...* a dále líčí své nedostatky.⁶⁴⁹ Později ve výpovědi

⁶⁴⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 10, a.j. 25.

⁶⁴⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 10, a.j. 25.

⁶⁴⁷ NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 10, a.j. 25.

⁶⁴⁸ NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 10, a.j. 25.

⁶⁴⁹ NA, f. Komise I, sv. 16, a.j. 275.

na generální prokuratuře 3. 10. 1955 uvedla, že v prvních dnech vyšetřování byl výslech veden na základě Kopeckého referátu. Za použití různých psychologických nátlaků měla ve svých výpovědích potvrdit, co v něm bylo obsaženo s tím, že pokud tak neučiní, staví se proti celé straně a potvrzuje tak i svůj nepřátelský postoj.⁶⁵⁰

Kopeckého Zpráva byla uveřejněna 27. 2. 1951 v Rudém právu⁶⁵¹ a představovala oficiální výklad celé události. V první polovině roku 1951 obdržel Václav Kopecký množství dopisů od funkcionářů strany, v nichž ho raději sami informovali o svých stycích se Šlingem a Švermovou, uváděli je na "pravou míru" a zříkali se svých bývalých spolustraníků. Případně dopisy informovaly o dalších skutečnostech, o kterých "by měl v této souvislosti vědět", což si uvědomili až po vyslechnutí jeho referátu. Obdobně se situace opakovalo i v případě Slánského.⁶⁵² Václav Kopecký i ve svých dalších veřejných projevech opakovaně lynčoval Šlinga a Švermovou. Při svém agresivním projevu na aktivu v Brně posluchačům sugestivně podsouval hodnocení události...*předpokládám, že jste četli sdělení o zasedání ÚV, jež se týká těchto zločinců, že jste četli obsáhlou zprávu, kterou jsem před ÚV podal jménem vyšetřující komise předsednictva ÚV...Zajisté i vy jste se dovídali s úžasem to, že ve spojení s odhalením bývalého krajského sekretáře strany Šlinga, ...bylo odhaleno široce založené spiknutí úkladných a zákeřných zrádců. A pokračuje...hlavní osnovatelé: Šling, Švermová, Clementis...jsou dnes se svými spikleneckými společníky ve vazbě /potlesk/, aby byli v příslušné lhůtě postaveni před trestní soud naší lidově demokratické republiky a aby byli za své zločiny nemilosrdně potrestáni.../potlesk/*⁶⁵³

Tak se Kopecký zachoval k ženě, která později vzpomínala na to, jak za ni v roce 1945 přišel a řekl...*Dvacet pět let jsem do tebe zamilován, s Hermínou to rozseknu, vezmi si mne. Ona mu na to odpověděla: Musíš ještě deset let počkat a pak se uvidí.*⁶⁵⁴ Marie Švermová byla nakonec odsouzena ve skupině pracovníků stranického aparátu dne 28. 1. 1954 k doživotnímu žaláři. Otto Šling byl odsouzen již předtím - v procesu Slánský a spol. ve dnech 20. - 27. 11. 1952.⁶⁵⁵ Počátkem roku 1955 politbyro doporučilo přezkoumat případ Marie

⁶⁵⁰ NA, f. Komise I, sv. 17, a.j. 294.

⁶⁵¹ Rudé právo. 1951, č. 48, s. 7 - 8.

⁶⁵² NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 13, a.j. 210.

⁶⁵³ NA, f. Komise II, sv. 60, a.j. 1038.

⁶⁵⁴ Marie Švermová tuto informaci osobně sdělila Karlu Kaplanovi.

KAPLAN, Karel. *Kronika komunistického Československa : doba tání 1953 - 1956*, c. d., s. 715.

⁶⁵⁵ Spolu s ní byli dále souzeni - Taussigová, Landa, Lomský, Fuchs, Polák, Hájek.

KAPLAN, Karel. *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*. Praha : Mladá fronta, 1992, s. 287.

V důvodech doživotního odsouzení Marie Švermové se uvádělo, že sabotovala výstavbu strany, rozmísťovala nepřátelské kádry na důležitá místa a prosadila Šlinga do funkce tajemníka krajského výboru strany v Brně. Dále se uvádělo, že z některých bývalých krajských tajemníků vytvořila uvnitř strany frakční skupinu.

NA, f. Komise I, sv. 17, a.j. 299.

Švermové. Trest jí byl snížen na 10 let odnětí svobody. Na návrhu politického byra z 21. 9. 1956 byla podmíněčně propuštěna na svobodu.⁶⁵⁶ Karel Kaplan ve své publikaci "Mocní a bezmocní" uvádí, že Václav Kopecký...*po jejím propuštění považoval za přirozené, že ji pozval k sobě a jako by se nic nestalo, stiskem ruky dosáhl jejího odpuštění. Vyřídil věc nejen pro sebe, ale i mezi ostatními funkcionáři rozšiřoval: "Se Švermovou jsme si odpustili."*⁶⁵⁷

Takto "odpustit" už si ale nemohl s Rudolfem Slánským, neboť proces skončil jeho smrtí. V souvislosti se Šlingovými vynucenými výpověďmi se ve vedoucích kruzích sovětské bezpečnosti zrodila nová koncepce procesu, v němž sehrál hlavní roli generální tajemník Rudolf Slánský. Už od března byly pořizovány tajné protokoly s výpověďmi zatčených v souvislosti se Šlingovým případem, které byly směřovány proti Slánskému a následně předávány sovětským poradcům. Zatčení museli být postupně "přeorientováni" z původní koncepce z února 1951, podle které připravovali odstranění Slánského, na koncepci novou - že hlavou spiknutí je Slánský. Nicméně ještě 31. července 1951 se konala oslava Slánského padesátých narozenin. Na ní obdržel nejvyšší státní vyznamenání a blahopřáli mu zástupci komunistických stran vyjma té sovětské.⁶⁵⁸

Václav Kopecký nejen že napsal předmluvu ke Slánskému vybraným spisům, ale také článek "K 50. narozeninám soudruha Rudolfa Slánského", v němž ho označil za *blízkého a věrného spolupracovníka soudruha Klementa Gottwalda* a sebe potom za *přítele soudruha Slánského*.⁶⁵⁹ Realita byla však úplně jiná, neboť Kopecký měl se Slánským dlouhodobé spory a jak vysvítá i z moskevské korespondence, žárlil na něj - ostatně jako na každého, kdo zaujímal vyšší posty či lukrativnější než on sám. To se ale v tomto článku samozřejmě neodrazilo. Oslavně v něm líčí Slánského život a jeho zásluhy o stranu a vzpomíná, jak se spolu seznámili v "Marxistickém sdružení".⁶⁶⁰ Na schůzi předsednictva ÚV 5. září 1951 bylo schváleno odvolání Slánského z funkce generálního tajemníka. Tato funkce měla zůstat neobsazena a její pravomoce převzal předseda strany.⁶⁶¹ Na zasedání ÚV, které se konalo 6. září a kde Slánský provedl svou sebekritiku, už ale Kopecký mluvil jinak. Zřejmě i díky tomu, že disponoval informacemi, které ostatní neměli. Uvedl, že už při odhalení Šlinga a spol. bylo jasné, že bude nutné podrobit kritice a zásahu činnost sekretariátu, která vedla k tomu, že se

---

⁶⁵⁶ NA, f. Komise I, sv. 17 a.j. 300.

⁶⁵⁷ KAPLAN, Karel. *Mocní a bezmocní*. Toronto : Barrister & Principal, 1989, s. 182.

⁶⁵⁸ KAPLAN, Karel. *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*. Praha : Mladá fronta, 1992, s. 358 - 360.

⁶⁵⁹ NA, f. Komise I, sv. 2, a.j. 14.

Článek vyšel v Rudém právu dne 31. července 1951.

Rudé právo. 1951, č. 178, s. 3.

⁶⁶⁰ NA, f. Komise I, sv. 2, a.j. 14.

⁶⁶¹ Na schůzi byl také zvolen sedmi členný politický sekretariát.
NA, f. KSČ - ÚV - 02/1, sv. 28, a.j. 279.

ve straně mohla zformovat taková *neprátelská agentura*. A dále oznámil *...Ať už byly úmysly soudruha Slánského jakékoliv, fakt je, že...v důsledku činnosti sekretariátu Ústředního výboru se vytvořil stav, že sekretariát měl tendenci stát se druhým centrem vedle centra, odpovídajícího principům bolševické úlohy naší strany a představovaného předsednictvem Ústředního výboru a majícího svoji hlavu v soudruhu Gottwaldovi...*⁶⁶² To, že druhá vedoucí formace existovala, že skutečná moc byla v rukou činitelů, které předsednictvo strany určilo k řízení určitých jednotlivých resortů státní správy, dokazoval i vlastní zkušeností. Tento stav pak vede k tomu...*že lidé vidí nahoře dvojí činitele vedení strany. A jsou z toho, jak říká Kléma, zmatení, nevědí, koho mají poslouchat.*⁶⁶³ Větší část své řeči Kopecký věnoval boji proti kosmopolitismu a dosazování lidí kosmopolitního typu - tedy židů na významná místa, což měl právě Slánský dělat.⁶⁶⁴ Václav Kopecký zde vlastně ideologicky zastřešil chystaný politický proces. Rozhodujícím motivem se v něm oproti těm předchozím stal boj proti sionismu či židovskému buržoaznímu nacionalismu, pod čímž se ve skutečnosti skrýval antisemitismus. To Kopeckému nedělalo žádný problém.

Na Stalinův návrh a přes své váhání rozhodl Gottwald o zatčení Slánského, ke kterému došlo v noci z 23. na 24. listopadu. Spolu s ním a také v následujícím půl roce byla zatčena řada dalších vedoucích funkcionářů.⁶⁶⁵ Václav Kopecký se na následující schůzi předsednictva nechal slyšet...*lid už dávno chtěl Slánského hlavu a v jeho řeči se zračil antisemitistický tón. Uvedl, že Slánského...styky se západem jdou po linii sionistické. Sionismus je jevrejskij titoismus.*⁶⁶⁶ Ten samý tón zcela jasně vyzníval i z Kopeckého příspěvku na zasedání ÚV KSČ dne 6. 12. 1951. Po Gottwaldově poreferování o opatřeních proti Slánskému vystoupil v diskusi i Kopecký, který se na Gottwaldova slova často

---

⁶⁶² NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 16, a.j. 28.

⁶⁶³ *...Z vlastního příkladu vám mohu uvést: kdyby se provedl výzkum mínění lidu na otázku, zda v rezortních záležitostech MŠVU i ministerstva informací a osvěty jsou pokládáni za rozhodující činitele ministři Nejedlý a Kopecký, anebo Bareš a Hendrych, dostane se vám všeobecně odpovědi: Bareš a Hendrych. Ti jsou pokládáni za skutečné činitele strany a za patentované uskutečňovatele linie strany v oblasti kulturní...*

NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 16, a.j. 28.

⁶⁶⁴ *...Jde skutečně o problém kosmopolitismu, nejde o otázku rasovou. Vim například, že jsou lidé židovského původu, kteří plně srostli s národem a zemí, kteří už jako rodni lidé z národa a země vyrostli. Ale ve většině případů u nás nejde o lidi tohoto typu. Nelze mluvit o lidech rodných a nelze také mluvit o skutečných internacionalistech. Jsou to lidé našemu národu cizí, zemi cizí, a zvláště jsou cizí jakýmkoliv citům vřelosti v poměru k Sovětskému svazu...Jsou to lidé také svou výchovou, velmi intenzivní výchovou měšťáctí a maloměšťáctí...s často velmi intenzivní náboženskou výchovou, což v nich posiluje jejich sionistické sklony. A soudruzi, sionismus, jak řekl Lenin, je rubem antisemitismu. A jako dříve jsme museli bojovat s bestiálním antisemitismem, tak nyní máme co dělat s potíráním sionismu...lidé židovského původu...nyní mají vztah k anglo - americkému imperialismu, který podporuje Izrael a spekuluje na sionismus jako na prostředek vnitřního rozkladného působení právě ve stranách lidově demokratického zřízení a socialismu...*

NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 16, a.j. 28.

⁶⁶⁵ Zatčeni byli také Geminder, Taussigová, Frank, náměstek ministra zahraničí Margolius, Goldman, dále Frejka, André Simone a další. KAPLAN, Karel. *Nekrvavá revoluce*. Praha : Mladá fronta, 1999, s. 362 - 363.

⁶⁶⁶ KAPLAN, Karel. *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*. Praha : Mladá fronta, 1992, s. 161.

odvolával. Nezapomněl upozornit na židovský původ většiny zatčených a svůj příspěvek zaměřil kromě napadání Slánského a ostatních zatčených a hlavně na boj proti kosmopolitismu, sionismu...*Zapomnělo se na kosmopolitní smýšlení veliké části lidí židovského původu. A zapomnělo se na rub antisemitismu, jímž je sionismus. Zapomnělo se, že se židovská otázka dostala v poválečné době do jiného osvětlení postupem vývoje událostí a že sionismus..., který byl vždy projevem buržoazní ideologie, stal se neobyčejně vážným nebezpečím v poslední době...*⁶⁶⁷ Dále zdůraznil hrozbu Izraele jako nástroje angloamerického imperialismu. Pád Slánského a tím i nutnost nového uspořádání poměrů ve vládnoucí elitě a současně velká angažovanost Kopeckého v daných událostech mu vysloužila posun do nejvyššího mocenského orgánu. Na zasedání ÚV byl schválen návrh předsednictva, aby se stal spolu s Novotným členem rozšířeného politického sekretariátu.⁶⁶⁸

Václav Kopecký byl na schůzi politického sekretariátu v lednu 1952 pověřen, aby ministerstvo informací a osvěty vypracovalo seznam a prozatímně stáhlo řadu publikací obsahující zmínky o Slánském, a to také ze státních a jiných veřejných knihoven a z mimostranických distribučních sítí. Ministerstvo se mělo podílet i na zajištění opravných vydání těch vyřazených publikací, které byly označeny jako nutné pro marxisticko - leninskou výchovu. Tato "revoluce" zasáhla i publikaci Václava Kopeckého "T. G. Masaryk a komunisté", která byla zařazena do "skupiny C" - tedy mezi publikace, které mohou být vyřezáním závadných stránek případně odstraněním závadných obálek upraveny tak, aby mohly být ponechány ve volném užívání v knihovnách a antikvárním prodeji.⁶⁶⁹

Od poloviny roku 1952 se už rodila přesnější představa o koncepci procesu. Ten měl být předkládán jako soud s čs. účastníky velkého mezinárodního spiknutí proti Sovětskému svazu a socialismu. V čele spiknutí mělo být centrum řízené Rudolfem Slánským mající svoje odnože na všech důležitých úsecích státního a hospodářského aparátu. Vlastní proces s vedením tzv. protistátního spikleneckého centra v čele s Rudolfem Slánským začal 20. listopadu 1952.⁶⁷⁰ Jeho přípravou se ještě předtím opakovaně zabýval politický sekretariát. Na své schůzi 13. 11. Se mimo jiné řešil návrh obžalovacího spisu. Bylo rozhodnuto, že jeho konečnou podobu vypracuje komise, jejímž členem byl vedle Čepičky, Bacílka, Raise i

⁶⁶⁷ NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 18, a.j. 29.

⁶⁶⁸ NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 18, a.j. 29.

⁶⁶⁹ Nevhodné publikace byly rozděleny do tří skupin. Vedle "skupiny C" zde byla "skupina A", kterou tvořily publikace obsahující obšírné zmínky o Slánském, jeho citáty nebo větší počet fotografií a bylo proto nutné je stáhnout a zničit. Do skupiny B byly zahrnuty publikace obsahující jen stručné jmenné zmínky o Slánském, které ale mohly být ponechány odděleně v knihovnách pro studijní účely soudruhů, kteří pro to měly naléhavé důvody. NA, f. KSČ - ÚV - 02/5, sv. 15, a.j. 80.

⁶⁷⁰ Spolu s ním byli souzeni - Geminder, Clementis, Frejka, Frank, Reicin, London, Šváb, Löbl, Margolius, Fischl, Hajdů, Šling a Simon.

Václav Kopecký. Ten prosazoval zdůraznění mezinárodní stránky - záměry imperialistů, jejichž agenty se stávají lidé ze "západní emigrace" a Židé, požadoval i zvýraznění role mezinárodní sionistické organizace.⁶⁷¹ Kopecký byl také jmenován členem politické komise, která dostala za úkol scházet se podle potřeby na podnět kteréhokoliv člena komise - nejméně však jednou denně na MNB u ministra Karola Bacílka, hodnotit průběh procesu a dávat potřebné politické pokyny pro řízení procesu. Současně byl Kopecký jmenován předsedou tiskové komise, která měla za úkol konečnou denní redakci zpráv o průběhu procesu. Měla také rozhodovat o zprávách pro rozhlas a řídit filmování dokumentárních snímků. Tedy ve své podstatě formovat obraz veřejnosti o tomto tragickém divadle. Spolu s Bacílkiem, Raisem a Novotným byl ještě Václav Kopecký pověřen zorganizovat přímý poslech ze soudní síně. Odtud měl být členům politického sekretariátu zaveden do jejich pracoven přímý poslech s tím, *...že budou mít možnost přepínat aparát pro poslech tak, aby se mohli kdykoliv během soudního líčení spojit se štábem procesu, který bude zasedat při soudní síni.*⁶⁷² Ještě ve dnech 15. - 16. 11. upravila komise návrh žaloby. Když se prokurátor Urválek dotazoval na výši trestů, jakou má požadovat, Kopecký měl vyjádřit názor, že *každý toho má na tři šibenice.*⁶⁷³

Václav Kopecký se tak aktivně podílel na přípravě a realizaci procesu se Slánským a spol., přičemž omezit jeho aktivity mohl jen jeho zdravotní stav, jak o tom informuje zpráva ze zasedání politického sekretariátu. Den před zahájením procesu - 19. 11. bylo na schůzi politického sekretariátu totiž navrženo, aby soudruh Bruno Köhler byl členem tiskové komise po dobu vážné nemoci soudruha Kopeckého. Kopecký současně navrhl, aby tisková komise byla doplněna o s. Taufera, protože i kdyby nemocen nebyl, účast s. Taufera je velmi žádoucí, *protože musí hodně věcí zajistit přes ministerstvo informací.*⁶⁷⁴ Proces trval týden a Rudé právo o něm pravidelně přinášelo zprávy v podobě přepisu výslechu. Dne 27. 11. 1952 byl vynesena rozsudek, který pro jedenáct z odsouzených včetně Slánského a Šlinga znamenal v brzkých ranních hodinách 3. prosince smrt.

KAPLAN, Karel. *Nekrvavá revoluce*. Praha : Mladá fronta, 1999, s. 363.

⁶⁷¹ KAPLAN, Karel. *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*. Praha : Mladá fronta, 1992, s. 240.

⁶⁷² NA, f. KSČ - ÚV - 02/5, sv. 44, a.j. 128.

KAPLAN, Karel. *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*. Praha : Mladá fronta, 1992, s. 240 - 241.

⁶⁷³ KAPLAN, Karel. *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*. Praha : Mladá fronta, 1992, s. 242.

4.6 ...JÁ JSEM SI NEUVĚDOMIL, JAK VÁŽNÉ VÝTKY PŘIJDOU

V reakci na zlomové události, které rok 1956 přinesl, byl i Václav Kopecký, ač nerad, donucen zaujmout k této nové situaci postoj. Jeho první veřejné vystoupení k této události se odehrálo na zasedání ÚV KSČ, jenž se konalo ve dnech 29. a 30. 3. 1956. Na tomto zasedání, které mělo za úkol projednat zprávu o XX. sjezdu, se ale opět projevilo, že vedení KSČ nepochopilo nebo nechtělo pochopit význam a obsah sjezdu a jeho závěry integrovat do vlastní politiky. Novotného referát jednak obsahoval informace z Chruščovova tajného projevu a dále se věnoval čs. aplikaci závěru XX. sjezdu KSSS, která ale obsahovala již dříve oznámená a připravovaná opatření.⁶⁷⁵

Václav Kopecký začal svůj příspěvek v diskusi slovy...*Soudruh Novotný ve svém referátu všestranně osvětlil obrovský význam XX. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu, který vejde do dějin jako sjezd, na němž po smrti Stalinově znovu vítězně triumfoval leninismus ve smyslu jeho opětného obrození a ve smyslu nového uplatnění jeho tvůrčího ducha.*⁶⁷⁶ Část svého projevu věnoval reflexi kritice Stalinova kultu...*rozhodnost a důslednost, se kterou XX. sjezd KSSS prováděl znovu uplatnění leninských zásad a idejí, jež byly v letech Stalinovy činnosti tak hrubě narušeny, chceme i my projevít, že se bezvýhradně a s nejhlubším přesvědčením ztotožňujeme s rozhodnými činy XX. sjezdu KSSS ve věci posuzování Stalinových chyb. I my chceme projevít, že zavrhneme všechno, co bylo v činnosti Stalinově tak osudově škodlivé. A i my chceme projevít, že jsme nejplněji oddáni duchu, ideám a zásadám leninismu.*⁶⁷⁷ Jako celek vyzněl jeho dlouhý referát spíše sebevědomě. Značnou část věnoval obhajobě Gottwalda, přičemž se odvolával i na Chruščova, *který se o Gottwaldovi vyjadřuje jako o velkém komunistovi. Zdůrazňoval jeho charakterové vlastnosti, demokratismus, jeho negativní postoj ke kultu své osobnosti.*⁶⁷⁸ Jako svou sebereflexi

---

⁶⁷⁴ NA, f. KSČ - ÚV - 02/5, sv. 45, a.j. 129.

⁶⁷⁵ Jednalo se o opatření, která obsahoval už referát V. Širokého o výsledcích XX. sjezdu KSSS, jenž byl vedením projednán 2. 3. 1956. Využití závěru XX. sjezdu se omezilo pouze na zkrácení pracovní doby, na mzdovou denivelizaci a zvýšení penzí. Jinak byla potvrzena správnost hospodářské politiky. Mezi nižšími funkcionáři vyvolal Širokého referát nespokojenost. Zajímala je především otázka Stalinovy osoby. Poprvé se členové politbyra seznámili s Chruščovovým projevem na schůzi 24. 3. Ve své diskusi se věnovali hlavně hodnocení Gottwalda a snažili se co nejvíce omezit kritiku namířenou proti němu.

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1953 - 1966 : Společenská krize a kořeny reformy*, c. d., s. 38 - 41.

⁶⁷⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 44, a.j. 49.

⁶⁷⁷ NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 44, a.j. 49.

⁶⁷⁸ Například líčil statečnost Gottwalda...*Soudruh Chruščev vzpomenu i na loňském červnovém zasedání Ústředního výboru KSSS toho, jak soudruh Gottwald dovedl nebojácně říci pravdu do očí i Stalinovi, proč si sovětští činitelé opatřují údaje o československých věcech různými postranními způsoby a proč se neobráti přímo na vedení strany...*

uvádí...*nepochybně osobní vychvalování soudruha Gottwalda jsem přeháněl. Tak jako přehánění, arcit' v dobrém úmyslu, je vůbec mou vlastností, které se ztěží zbavuji a které se asi již nezbavím. Pro tuto vlastnost jsem nejvíce trpěl právě u soudruha Gottwalda, který mne nazýval "frajkumštýřem..."*⁶⁷⁹ Svou značnou angažovanost v oslavování Gottwalda potom vysvětluje také tím, že jako ministr informací měl na starosti propagaci. V Kopeckého obhajobě Gottwalda se tak vlastně zračila i obhajoba jeho vlastní.

Kritika Stalina a odhalování jeho zločinů způsobila mezi funkcionáři i v základních stranických organizacích otřes. Rozhořela se diskuse. Mnozí Stalina bránili či měli pochyby o pravdivosti vyjevených informací. S diskusí sílila i kritika, a to jak poměrů v zemi tak vedení strany. Právě Václav Kopecký (spolu s Čepičkou) byl logicky jeden z předních představitelů, který se stal jejím objektem. Sítil požadavek na jeho sebekritiku, na jeho vyjádření k dřívějším událostem a na jeho přiznání se k dílu své odpovědnosti za poměry v ČSR v době kultu osobnosti - Stalinovy éry. Politické byro projednávalo veřejnou diskusi 17. dubna. Vedení si uvědomovalo nutnost reagovat na masovou kritiku, která s sebou samozřejmě nesla i otřesení důvěry společnosti ve vedení KSČ. Uvědomovalo si, že sebekritika už není postačující reakcí a je nutné udělat víc. Bylo rozhodnuto o odvolání nejvíce kritizovaného A. Čepičky. Za další nejvíce kritizované - Kopeckého a Bacílka se ale postavilo s tím, že je nutné provést sebekritiku. V reakci na kritiku jednalo vedení i o dalších nejnutnějších politických (požadavek decentralizace moci) a hospodářských úpravách a vyslovilo se pro pokračování diskuse.

Návrhy politického byra byly schváleny - včetně Čepičkova odvolání - na zasedání ÚV KSČ konaném ve dnech 19. - 20. dubna. Okolnosti a obava o udržení pozic vedly Václava Kopeckému k tomu, že se jeho diskusní příspěvek nesl ve velice netradičním - kajícím duchu, který ke Kopeckému vyjadřování skoro jako by ani nepatřil. S jistou nadsázkou by se dalo konstatovat, že se v tomto projevu představil opět jako ideolog, ale tentokrát svého vlastního setrvání ve funkcích. Na začátku zhodnotil svůj příspěvek na minulém zasedání jako nedostatečně sebekritický a to s odůvodněním, že v první chvíli nepochopil, jak nesmírně vážného rázu nabude v celé straně projednávání závěrů XX. sjezdu KSSS, což pak ještě dále rozvádí.⁶⁸⁰ V souvislosti s nedávnými procesy uvedl, že se *právem* žádá zjištění odpovědnosti za činy, jejichž nesprávnost byla prokázána a jež se ostře kritizují.

NA, f. KSČ - ÚV - 02/5, sv. 44, a.j. 49.

⁶⁷⁹ NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 44, a.j. 49.

⁶⁸⁰ ...*jak lehkovážně jsem pojímal povinnost sebekritiky, když jsem ve svém minulém diskusním příspěvku mluvil jen o svém chybném přehánění ve vychvalování osobnosti s. Gottwalda, když jsem ještě otázku kultu osobnosti*

Odmítl existenci politická komise, která by řídila průběh procesů s Marií Švermovou a Slánským a také to, že by byl s Čepičkou v jejím čele. Připomněl, že byl členem komise ÚV, která šetřila činnost Marie Švermové. A k odůvodnění celé záležitosti vytvářil nový konstrukt, když uváděl, že výsledek šetření oznámený komisí na ÚV...*doznal později korektur, když byla odhalena celá souvislost protistátního centra včele se Slánským, když bylo zjištěno, že Slánský je skutečnou hlavou spiknutí, a když se ukázalo..., že Slánský měl zájem na tom, učinit z Marie Švermové československého Rajka.*⁶⁸¹ Václav Kopecký tak nahradil jednu lež druhou. V souvislosti se Slánským opakovaně upozorňoval na to, že se nedotýká podstaty trestné činnosti Slánského a jeho společníků a odmítl, že by politbyro jakkoliv zasahovalo do průběhu procesu. Odpovědnost přehodil na státní bezpečnost. Uvedl také, že předsednictvo ÚV dostalo do rukou obžalobu až v předvečer jejího uveřejnění(!) a byly na ni provedeny jen stylistické opravy. Dále se hájil - v reakci na výtku s. Hodinové - proti tomu, že by podporoval antisemitské tendence.

Pro Kopeckého zajisté nepříjemná situace nastala, když byl přerušen Zápotockým, že vyčerpával řečnickou lhůtu. Na to nebyl Kopecký, u něhož se z velkou délkou jeho projevů už více méně počítalo, zvyklý. Dokonce se ohradil a označil to za útok. Na výtku, že měl obsah svého referátu přednést už minule, pokorně odpověděl...*Samozřejmě. Vždyť já jsem řekl, že jsem si to neuvědomil. Já jsem si neuvědomil, jak vážné výtky přijdou.* Nakonec mu byla lhůta prodloužena o 15min. Pokračoval vysvětlováním okolností sepsání článku k Slánského 50. narozeninám.⁶⁸² K faktu, že je podrobován tak ostré kritice, se vyjádřil v kajícím duchu...*Musím přiznat, že jsem něco takového neočekával. Poprvé za celou dobu své stranické činnosti prožívám pocit tak ostré osobní kritiky. Avšak dovedu ji dnes pochopit. Vysvětluji si to tak, že soudruzi se právě na mně musí velmi rozezlít, když si při odsuzování kultu osobnosti vzpomenou na to, jak jsem se jako agitátor po dlouhá léta exponoval v propagaci kultu osobnosti a když si vzpomenou na mé projevy a mé brožury, které jsem*

---

omezil jen na obřadní vnější stránku, aniž bych zdůraznil, k jakým všem neblahým důsledkům přestování kultu osobnosti u nás vedlo. NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 47, a.j. 50.

⁶⁸¹ Jak Kopecký líčil, komise pověřená přezkoumáním některých soudních případů vzala v úvahu nová fakta a podle změněné skutkové podstaty jejich trestných činů vyměřila Marii Švermové dle její skutečné viny i nový trest. NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 47, a.j. 50.

K rehabilitacím se Kopecký samozřejmě stavil velice laxně a chápal jen jako nutné ústupky aktuálním potřebám režimu.

⁶⁸² *...Jistě to byla pro mě nešťastná úloha, že jsem byl Barešem vyzván, abych napsal oslavný článek k 50. narozeninám Slánského, právě já, který jsem se se Slánským nejen často hádal, ale který jsem s ním po dlouhá léta v Moskvě a ani doma nemluvil. Článek, který jsem napsal musel být oslavný. Četl jej Kléma. Bylo to všechno samozřejmě trpké, tak jako bylo trpké, že Slánskému musel dát Kléma ještě "Řád socialismu"...* NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 47, a.j. 50.

*napsal. Přirozeně v každém mém projevu, v každé brožuře, kterou jsem napsal, se dnes nalezne mnoho věcí, které mně mohou být vytýkány...*⁶⁸³

Dále uvedl, že proti ostrým výtkám, které jsou proti němu v souvislosti s kultem osobnosti vznášeny se nedá bránit. Odmítl ale případné výtky z *hmotného prospěchu* a *protekcního rodinkářství*, a to především v souvislosti s kariérou jeho syna Ivana.

Ivan Kopecký se narodil 25. prosince 1925.⁶⁸⁴ Jak jeho otec uvedl, vystudoval v Moskvě desetiletku, naučil se rusky a poznal SSSR.⁶⁸⁵ V SSSR vystudoval práva. Nejprve pracoval na ministerstvu spravedlnosti. Po personálních opatřeních na ministerstvu zahraničních věcí pracoval od 28. března 1951 tam, a to ve funkci vedoucího sovětského odboru a člena kolegia ministra. Z rozhodnutí politického byra byl 11. října 1956 JUDr. Ivan Kopecký odvolán z funkce vedoucího sovětského odboru ministerstva informací a jmenován velvyslaneckým radou na čs. zastupitelském úřadě v Moskvě. V jeho kádrovém posudku se jako jeho nedostatek uvádí strohý poměr ke spolupracovníkům a určitá osobní nedůtklivost. (Tedy vlastnosti charakteristické také pro jeho otce.) a dále se zde píše...*Za tyto vlastnosti, které vyplývaly z jeho rychlého funkčního růstu, byl soudruhy po XX. sjezdu kritizován. Kritika na soudruha velmi zapůsobila a s. Kopecký své chování radikálně změnil. Ministerstvo zahraničních věcí je toho názoru, že s. Kopecký bude pro práci na zastupitelském úřadě značným přínosem.*⁶⁸⁶ Jednalo se o poslání Ivana Kopeckého na méně významnou funkci. Profesor Charvát ve svých vzpomínkách udává, že se Ivan oženil a měl jedinou dceru - Hanu.⁶⁸⁷

Ale vraťme se k sebekritice Václava Kopeckého. Ten se v ní dále věnoval obhajobě své činnosti jakožto ministra kultury. Na závěr svého proslovu potom uvedl, že všechny kladné kritické hlasy *prodchnuté láskou ke straně a režimu musíme přijmout* a varoval před zneužitím kritiky. Proti Kopeckému vystoupila především A. Hodinová. Vytýkala mu antisemitismus, a to nejen v případě Slánského...*nýbrž i v mnoha povídáních soudruha Kopeckého a tato povídání byla vzhledem k autoritě, jakou soudruh Kopecký ve svých funkcích a činnosti požívá, považována za stranickou linii.* Také připomíná Kopeckého hlavní

⁶⁸³ NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 47, a.j. 50.

⁶⁸⁴ NA, f. ÚPV - B, k. 1587.

⁶⁸⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 47, a.j. 50.

⁶⁸⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 117, a.j. 143.

⁶⁸⁷ Charvát vzpomíná, že...*když byl v roce 1958 v Moskvě, byl holčičce necelý rok. Ivan tam pracoval na naší ambasádě, navštívil jsem je v bytě, paní holčičku chovala, byl na ně moc hezký pohled, na matku i dcerušku. Pak přišla tragédie. Ivana přeložili do Prahy, tuším na ÚV KSČ. Jeho žena šla jednou navštívit rodiče, otec byl strážným na trati u Uhřetěves, šla po trati, kudy chodívala léta, a přejel ji rychlík...Povídalo se, že to nebyla náhoda, ale nevím, co na těch řečech bylo pravdy. Ivan se už neoženil a žil jen s Haničkou...*

CHARVÁT, Josef. *Můj labyrint světa : vzpomínky, zápisky z deníků.* Praha : Galén, 2005, s. 168.

podíl na tom, že všichni tzv. *londýňané* byli *jednoduše házeni do jednoho pytle se Šlingem* a upozorňuje v tomto smyslu na Kopeckého publikaci "Třicet let KSČ".⁶⁸⁸

Rozhodnutí vedení o pokračování diskuse vedlo oproti očekávání ještě k většímu prohloubení ideovému rozkolu ve straně. Trvala nespokojenost s mírností politických korektur, ozývaly se také hlasy na svolání mimořádného sjezdu strany. Politické uvolnění jara probudilo i činnost společenských organizací. Nejzásadnější otevřená kritika potom zazněla na II. sjezdu spisovatelů konaném ve dnech 22. - 29. dubna 1956. Mnohé hlasy - především Seiferta a Hrubína - vystoupily proti zasahování stranických a státních orgánů do literární tvorby a vyzvaly spisovatele, aby od nich vzešel podnět k opravdové destalinizaci veřejného života, aby se stali "svědomím národa". Komunistické vedení, které v takovémto jednání spatřovalo ohrožení svého mocenského monopolu, zasáhlo. Vyvolalo kampaň proti sjezdu spisovatelů a 2. května vyhlásilo politické byro diskusi k XX. sjezdu za ukončenou.⁶⁸⁹

---

⁶⁸⁸ NA, f. KSČ - ÚV- 01, sv. 47, a.j. 50.

⁶⁸⁹ ČAPKA, František. *Dějiny země Koruny české v datech*. Praha : Libri, 1999, s. 760.

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1953 - 1966 : Společenská krize a kořeny reformy*. Praha : SPN, 1992, s. 42 - 49.

5. LÉTA 1956 – 1961

...My starí komunisté, máme jen jedno vroucí přání, abychom se za svého života ještě dočkali vítězství komunismu. Vítězství komunismu po příkladu a po boku Sovětského svazu. Abychom se dočkali vítězství komunismu v naší vlasti a abychom se dočkali vítězství komunismu na celém světě...

Václav Kopecký, 6. červenec 1960⁶⁹⁰

V tomto období vymezeném událostmi první poloviny roku 1956 a Kopeckého smrtí v srpnu 1961 nacházíme sice Václava Kopeckého i nadále v jeho vládních a stranických funkcích⁶⁹¹ - jako náměstka předsedy vlády a člena politického byra ÚV, ale je možné sledovat určitý posun. Výše zmíněné události nepříjemně zasáhly nejen vlastní osobnost Václava Kopeckého, ale zacloumaly i s jeho postavením jakožto ideologa strany a člověka, který významně udával tón kulturní politice. Dle mého názoru by se dalo obrazně konstatovat, že zatímco v předchozích obdobích svého života se tento neúnavný straník dral stále dál a výš, v této závěrečné životní etapě musel zkousnout něco pro jeho osobnost velice netradičního - byl kritizován a musel začít své dosavadní pozice a autoritu cíleně obhajovat či bránit. V jeho vystoupeních se zračí určitá zhrzenost a také úzkostně nechtěný ústup z velmocenské slávy. Jeho přirozená houževnatost, ambicióznost a současně nedůtklivost, útočnost i mstivost, která byla v tento moment reakcí na dubnové okamžiky sebekritiky i na kritické projevy a s nimi souhlasné postoje četných spisovatelů na sjezdu, se však uplatnily hned, jakmile se k tomu vytvořily vhodné okolnosti - tedy po 2. květnu 1956. Tehdy politické byro ukončilo pro něho nebezpečnou diskusi k XX. sjezdu KSSS a přešlo do protiofenzívy. Prostor Kopeckému vytvořilo i potlačení reformních snah v Polsku a Maďarsku. Stanul v předních řadách boje proti revizionismu.

5. 1 V BOJI PROTI KRITIKŮM A REVIZIONISMU

Václav Kopecký ve snaze znovu upevnit své otřesené pozice se okamžitě zařadil mezi skalní zastánce přísného a důsledného postupu proti kritikům režimu, neboť díl veřejné kritiky

---

⁶⁹⁰ Citát z projevu Václava Kopeckého na III. celostátní konferenci KSČ dne 6. července 1960. NA, f. KSČ - CK 1960 - 00/03, sv. 7 - 8, a. j. 62.

namířený do oblasti kulturní politiky chápal jako kritiku sebe samého, což znamenalo pro jeho osobu něco velice potupného a nepřijatelného. Tento postoj byl zřejmý i z jeho veřejných vystoupení. První takové se konalo na slavnostním zasedání ÚV KSČ dne 13. května na Pražském hradě, kde přednesl obsáhlý projev na počest 35. výročí založení Komunistické strany Československa. Projev byl uveřejněný na stranách Rudého práva s titulkem „Pod praporem leninismu, pod praporem KSČ vpřed, k plnému vítězství socialismu v naší vlasti“.⁶⁹² Během obšírného líčení dějin strany vyzdvihl Kopecký význam XX. sjezdu KSSS, který...*vykonal velké dílo plným znovuzkříšením tvůrčího ducha leninismu*, dále zdůraznil, že také KSČ potírajíc kult osobnosti a jeho důsledky chce odstranit vše nesprávné a škodlivé ze svého života a neopomenul zdůraznit..., *že se nepřátelé zklamou, pokud s diskusí v řadách naší strany spojovali nějaké své naděje, byť tyto své naděje odívali tentokrát do hávu pokryteckých liberalistických hesel*.⁶⁹³ Zvláště vyzdvihoval třídní uvědomělost dělníků.

Své útočné teze, u nichž bych se na tomto místě podrobněji zastavila, rozvinul zhrzený ideolog tentokrát již opět s vervou sobě vlastní na II. celostátní konferenci KSČ konané ve dnech 11. - 14. června 1956.⁶⁹⁴ Zprvu se ve svém projevu věnoval hodnocení a výkladu průběhu diskuse o závěrech XX. sjezdu KSSS v KSČ, přičemž zásadně vystoupil proti kritikům a lidem kolísavým, kteří nepochopili, že...*i při škodlivém kultu Stalinovy osobnosti a při nesprávných stalinských methodách byla linie Komunistické strany Sovětského svazu ve všech obdobích správná, poněvadž to byla linie leninská, poněvadž to byla linie Komunistické strany Sovětského svazu jako strany Leninovy, poněvadž to byla linie prováděná 7 miliony členů Komunistické strany Sovětského svazu, prodchnutých do hloubi svého nitra duchem vědeckého učení marxismu - leninismu*.⁶⁹⁵ Z toho odvodil, že i linie KSČ byla ve všech obdobích včetně období činnosti Gottwaldova vedení správná. Strana tudíž musí - podle Kopeckého - odmítnout ty nesprávné názory, které chtěly ve spojitosti s usnesením XX. sjezdu zpochybňovat linii KSČ, podvracely důvěru k Ústřednímu výboru strany, požadovaly svolání mimořádného sjezdu, od něhož očekávaly možnost politického zvratu. Současně podotkl, že diskuse byla v některých organizacích strany nesprávně pochopena a že kritika tu nabyla mnohdy i *nepěkného a nedůstojného rázu*, přičemž se objevovaly i sklony k

---

⁶⁹¹ Dne 11. 7. 1960 byl Václav Kopecký jmenován jedním z místopředsedů první vlády ČSSR včele s premiérem V. Širokým. *Rudé právo*. 1960, č. 192, s. 1.

⁶⁹² *Rudé právo*. 1956, č. 134, s. 1 - 3.

⁶⁹³ A na jiném místě pokračoval...*Diskuse mohla sice vzrušit různé senzacechtivé lidi a mohla odhalit zmatenost a nepevnost určitých živlů, majících vždycky sklon ke kolísavosti, avšak rozhodující slovo v ní připadlo našim rozvážným, moudrým a ve svém komunistickém přesvědčení skálopevným straníkům, příslušníkům našich organizací v závodech a ve vesnicích*. NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 48, a. j. 52.

⁶⁹⁴ Václav Kopecký byl rovněž zvolen členem předsednictva konference a členem návrhové komise. Spolu s B. Köhlerem ji řídil odpoledne 13. června 1956. NA, f. KSČ - CK 1956 - 00/02, sv. 1 a. j. 6.

...osobnímu pomlouvání a klevetění, o čemž Lenin říkal, že je to způsob, jak mohou maloměšťácké živly stranu vnitřně oslabovat a rozkládat.⁶⁹⁶ Je paradoxní, že právě Václav Kopecký takto moralizuje, neboť pomluvy a slovní útoky představovaly v jeho podání nebezpečnou a v některých případech doslova až smrtelnou zbraň.

Další část své řeči zasvětil události, která se ho rovněž osobně velice dotkla - dubnovému sjezdu Svazu čs. spisovatelů a jeho aktérům. Již v úvodu k této problematice předeslal, že ideologická práce strany musí věnovat mimořádnou pozornost hlavně dvěma složkám společnosti, a to spisovatelům a vysokoškolským studentům. Kopecký se rozohnil, že místo toho, aby se spisovatelé věnovali otázkám slovesné umělecké tvorby, získal sjezd politický ráz, a to takový..., že plným právem musíme nad tím pociťovat lítost..., neboť...někteří spisovatelé použili sjezd k tomu, aby z jeho tribuny veřejně rozvinuli otázky naší vnitrostranické diskuse a aby se s nenávisťně útočnou kritikou obořili na naše lidově demokratické zřízení...K svému údivu jsme na sjezdu spisovatelů museli přihlížet k velmi vážným exaltacím v duchu nejčilejšího liberalismu, při čemž se těchto ultraliberalistických exaltací účastnili bez uzardění nejen spisovatelé, známí jako radikální zastánci socialistického realismu, ale i lidé, kteří do sjezdu spisovatelů prosluli jako velmi nemilosrdní sektářští inkvisitoři. Vskutku, my jsme nepoznávali některé spisovatele, když z tribuny sjezdu pronášeli své projevy, obsahující zcela opačné názory, než jaké dříve hlásali, a obsahující i příkré obžaloby našeho lidově demokratického zřízení. A bylo nám hořko, když jsme slyšeli, jak někteří spisovatelé, které jsme pokládali za oddané stoupence našich snah, se zřikají svých literárních výtvorů, prohlašující přímo pyšně, že v nich lhali a že jejich skutečné smýšlení bylo jiné, než jaké předstírali. Pod vlivem nálady, zavládnuvší na sjezdu spisovatelů, dala se řada spisovatelů pohnout k velmi neodpovědným politickým projevům...⁶⁹⁷

Dále vyjádřil lítost nad tím, že bylo málo statečných lidí, kteří měli odvalu na sjezdu spisovatelů vystoupit a projevit oddanost režimu a straně. Obzvláště odsoudil chování spisovatelů - komunistů, kteří podle něj projevili značnou nerozhodnost, kolísavost, zmatenost a hlavní měrou tak zavinili, že sjezd spisovatelů nabyt tak nežádoucího rázu. Na druhé straně vyzdvihl statečné vystoupení Zápotockého, Štolla, Nezvala, Stehlíka a Taufera a také pochválil slovenské spisovatele, že se zachovali na sjezdu lépe než ti čeští. Sjezd spisovatelů označil jako ...projev hlubokého poblouznění velké části delegátů, kteří si docela falešně vyložili ducha usnesení XX. sjezdu KSSS, a kteří si zcela falešně vyložili i účel diskuse

---

⁶⁹⁵ NA, f. KSČ - CK 1956 - 00/02, sv. 4 a. j. 42.

⁶⁹⁶ NA, f. KSČ - CK 1956 - 00/02, sv. 4 a. j. 42.

⁶⁹⁷ NA, f. KSČ - CK 1956 - 00/02, sv. 4 a. j. 42.

v naší straně o závěrech z usnesení XX. sjezdu.⁶⁹⁸ Vlastní výzvu spisovatelů - být svědomím národa, Kopecký v projevu bagatelizoval...*My se můžeme tázat, v jakém smyslu se spisovatelé pokládají za svědomí národa a nemyslí dotyční spisovatelé, že místo toho, aby ze sebe dělali "svědomí národa", by měli po sjezdu spisovatelů raději zpytovat své vlastní svědomí? /Potlesk, smích/. A uvědomit si, jak se prohřešili, když svými projevy na sjezdu spisovatelů dali tolik látky reakčním nepřátelům...*⁶⁹⁹

Ve svém příspěvku také vystoupil proti liberalistickým požadavkům a snahám vysokoškolských studentů a potažmo své odsudky vztáhl na inteligenci. Tu představil jako nedůvěryhodnou a nepřátelsky naladěnou část společnosti. Do protikladu k inteligenci postavil *dělnictvo a pracující lid*, kteří *...ukázali, že jsou hotovi drtivě srazit všechny špinavé ruce sahající na naše svaté a věčné přátelství se Sovětským svazem...ukázali nepřátelům, že jsou skálopevnou, nezdolnou, mohutnou záštitou všech vymožeností naší lidové demokracie a našeho socialistického budování...*⁷⁰⁰

Navzdory tomu, že na konci svého vystoupení byl odměněn *dlouhotrvajícím potleskem* *...Delegáti tleskají, povstávají a provolávají "Ať žije KSČ - hurá"*⁷⁰¹, spisovatelé včetně většiny komunistů obsah vystoupení odmítali a žádali diskusi. Její konání Václav Kopecký sice nezavrhl, ale do poloviny října se nekonala. Také na půdě politického byra se jeho projev neseťkal s otevřeným přijetím. A ač někteří jeho členové vyslovili k jeho výstupu své výhrady, veřejně se od něj nakonec nikdo nedistancoval, což za dané situace představovalo pro Václava Kopeckého zásadní moment. Komunističtí předáci si uvědomovali nebezpečí vyplývající ze svého případného vystoupení a nechtěli dále rozdmýchat kritiku kulturní politiky. Zajímavé je, že při veřejném publikování celostátní konference - ve zvláštním vydání *Nové myslí*, byly vynechány ty části projevu, kde nejvíce napadal spisovatele a jejich sjezd.⁷⁰² Také *Rudé právo* přineslo poněkud zkrácenou a mírnější verzi jeho diskusního příspěvku.⁷⁰³

Vedle těchto témat, k nimž se Václav Kopecký s citelným pocitem ukřivdnosti i v pozdějších letech opakovaně vracel, se samozřejmě vyjadřoval i k dalším událostem neklidného roku 1956, a to v duchu linie korespondující se zájmy SSSR a současně

⁶⁹⁸ NA, f. KSČ - CK 1956 - 00/02, sv. 4 a. j. 42.

⁶⁹⁹ NA, f. KSČ - CK 1956 - 00/02, sv. 4 a. j. 42.

⁷⁰⁰ NA, f. KSČ - CK 1956 - 00/02, sv. 4 a. j. 42.

⁷⁰¹ NA, f. KSČ - CK 1956 - 00/02, sv. 4 a. j. 42.

⁷⁰² KAPLAN, Karel. *Kronika komunistického Československa : doba tání 1953 - 1956*. Brno : Barrister & Principal, 2005. S. 724 - 728.

⁷⁰³ *Rudé právo*. 1956, č. 166, s. 4.

vycházející z ovzduší silného konservatismu čs. komunistického vedení, které také sám výrazně spoluutvářel.

Krise sovětského bloku, jejímž průvodním jevem byly nepokoje v Polsku a povstání v Maďarsku, přiměla Chruščovův SSSR pozměnit způsob ovládání své sféry vlivu. Nastalé změny sice přinesly konec přímé podřízenosti jednotlivých socialistických zemí Sovětskému svazu, kdy satelity pouze striktně vykonávaly sovětské směrnice, ale základní princip - vedoucí úloha SSSR a podřízenost států východního bloku - zůstal fakticky zachován. Moskva jim jen otevřela prostor v rámci "kolektivních orgánů" vyjádřit svá stanoviska, uplatnit své potřeby, ale to nikoliv ve vztahu k SSSR nýbrž ve vztahu k ostatním socialistickým zemím bloku. Dne 30. října 1956 bylo vydáno prohlášení o respektování státní nezávislosti a národních cest vývoje.⁷⁰⁴

Na politickou krizi roku 1956 a na události v Polsku a Maďarsku zareagovala komunistická vedení vyhocenou kampaní proti revizionismu, která ještě více oslabila zazněvší kritiku minulosti a všechny pokusy o reformy či jen úvahy o ní označila za nepřátelské. Kampaň nezasáhla jen vnitropolitickou a ideologickou oblast, ale byla namířena i proti "revizionismu" jugoslávských komunistů, a přinesla s sebou nové vyhocení vztahů mezi ČSR a Jugoslávií, které se pozvolna od roku 1955 obnovovaly. Moskvě však přinášela posílení oslabené vedoucí pozice v rámci komunistického hnutí i sovětského bloku. Právě vedení KSČ bylo v tomto duchu velice agilní a spočinulo na jedné z nejkonzervativnějších pozic, za což bylo některými komunistickými stranami kritizováno.⁷⁰⁵

Václav Kopecký ani tentokrát nezklamal a jako tolikrát předtím vystupoval v pozici předního hlasatele nově nastavené sovětské linie a nositele těch nejkonzervativnějších postojů. Například v prosinci 1956 na zasedání ústředního výboru strany věnoval většinu svého příspěvku v diskusi právě Jugoslávii a zahraničněpolitickým poměrům v sovětském bloku.⁷⁰⁶ Z jeho úst o této balkánské zemi zaznělo...*správně bylo již řečeno, že jugoslávští hlasatelé nového směru vystupují s programem, který je v podstatě revizionistický ve vztahu k revolučnímu učení vědeckého socialismu. Příští týdny a měsíce ukáží, jak daleko jsou jugoslávští soudruzi odhodláni sledovat tyto revizionistické snahy, které jsou již pranýřovány*

---

⁷⁰⁴ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1953 - 1966 : Společenská krize a kořeny reformy*. Praha : SPN, 1992, s. 82 - 85.

⁷⁰⁵ KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1953 - 1966 : Společenská krize a kořeny reformy*. Praha : SPN, 1992, s. 82 - 85.

⁷⁰⁶ Mimo jiné uvedl...*Jen ten, kdo chce lidi klamat, může například věci líčit tak, jakoby svízele, ve kterých se ocitla výstavba socialismu v Polsku a Maďarsku snad dokazovaly, že leninská cesta k socialismu, v níž je příkladem Sov. svaz, se v těchto zemích neosvědčila a že těmto zemím lze nabízet jug. cestu jako vhodnější a úspěšnější...* Zasedání ÚV KSČ ve dnech 5. - 6. 12. 1956. NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 51, a. j. 55.

*jako snahy směřující k rozkolu v mezinárodním komunistickém hnutí a směřující k rozvrácení dosavadních prospěšných výsledků v nové úpravě vztahů mezi Jugoslávií a socialistickými zeměmi.*⁷⁰⁷ V závěru svého diskusního příspěvku vyjádřil naději, že se věci v otázce Jugoslávie vyvinou, *zvláště vlivem Sovětského svazu, příznivě* a současně pochválil postoje KSC, když sugestivně pronesl...*autorita naší strany vzhledem k její pevnosti v průběhu událostí poslední doby vysoce stoupla. Náš lid se přesvědčil, že politika naší strany byla správná, moudrá, rozvázná, prozíravá a proto náš lid dnes v ještě pevnější svornosti stojí za naší stranou a pociťuje k ní ještě hlubší důvěru, pociťuje k ní ještě vřelejší lásku. Naší straně projevují dnes ještě větší sympatie i druhé bratrské komunistické a dělnické strany. A každý, kdo dnes přichází ze Sovětského svazu, podává svědectví o tom, jaké vážnosti se těší Komunistická strana Československa u sovětského lidu, Komunistické strany Sovětského svazu....*⁷⁰⁸

Také zasedání ÚV KSC, které se věnovalo ideologické činnosti, poskytlo v červnu 1957 Václavu Kopeckému další prostor pro útok na své kritiky a pro opětovný ideologický výklad událostí. Později vyzvedával význam této celostátní konference, neboť *...vyhlásila nejostřejší boj všem pokusům o oslabování zásad marxismu - leninismu, všem revizionistickým a oportunistickým tendencím, všem buržoazně liberalistickým náladám.*⁷⁰⁹

V úvodu svého vystoupení Kopecký znovu připomněl, že strana má za sebou *velikou politickou a ideologickou zkoušku*, která pro ni nastala po XX. sjezdu KSSS a že aniž by propadl sebechvále, musí konstatovat, že strana před ní plně obstála, a to tak, *...že to vzbuzuje uznání u bratrských komunistických stran a co nás nejvíce těší, u našich sovětských přátel.* Následně připomněl události předchozího roku⁷¹⁰ a opět vyzdvihl pevnost a zásadovost ČSR oproti Maďarsku a Polsku...*My jsme se při takovýchto pošetilých řečech (pozn. Kopecký vzpomíná na setkání s maďarskými a polskými komunisty) chytali vždycky za hlavu a dokazovali jsme, že připouštět tendence tak zvané demokratizace a liberalizace znamená odstupovat od zásad diktatury proletariátu, podléhat záchvatům revizionismu a nacionalismu,*

⁷⁰⁷ NA, f. KSC - ÚV - 01, sv. 51, a. j. 55.

⁷⁰⁸ NA, f. KSC - ÚV - 01, sv. 51, a. j. 55.

⁷⁰⁹ NA, f. KSC - ÚV - 100/45, sv. 3 a. j. 142.

⁷¹⁰ *...Vzpomeňme jen, jak si mnozí lidé v naší zemi před rokem mysleli, že když v Polsku a Maďarsku tehdy začalo matení mysli a když pod hesly demokratizace a liberalizace docházelo v našem sousedství k známým otřesům, že Československo nezůstane ušetřeno otřesů a že také u nás dojde k nějakému zvratu ve směru ústupu od socialismu, ve směru návratu k měšťácké demokracii. Vzpomeňme, že na počátku naší stranické diskuse o závěrech z usnesení XX. sjezdu KSSS se projevil určitý náběh k rozdvoujivosti názorů ve straně a že vystávali někteří nepevní, kolísaví a pomýlení lidé, kteří pod titulem požadování mimořádného sjezdu mysleli na to, zvrátit politickou linii strany, odstranit vedení strany a napodobit v naší republice tehdejší vývoj věcí v Polsku a v Maďarsku... Zasedání ÚV KSC ve dnech 13. - 14. 6. 1957. NA, f. KSC - ÚV - 01, sv. 55, a. j. 57.*

*poddávat se ideologickému náporu nepřátel, uvolňovat cestu kontrarevolučním silám reakce a imperialistům... Československo však zůstalo neochvějně pevné, zůstalo pevné za posunu půdy v sousedních zemích, zůstalo pevně spjato se Sovětským svazem a ještě těsněji se k němu přimklo a majíc po boku Německou demokratickou republiku, Československo působilo jako pevný klín, znemožňující nějaké souvislé, širší sjednocování dividentských sil ve střední Evropě...*⁷¹¹

V dalším pokračování svého příspěvku zdůraznil vysokou uvědomělost naší dělnické třídy, zatímco do jejího protikladu postavil *zakolísání inteligence*, což následně ještě specifikoval - zvláště *inteligence umělecké*. Následovalo Kopeckého zklamání nad tím, že ač uplynul již rok Svaz čs. spisovatelů se nedistancoval od projevů - jmenovitě Hrubína, Seiferta, Kaplického a dalších, kteří *tendenčně vystoupili proti naší straně, proti našemu režimu*. Připomněl, že by nevdalo, kdyby se byla strhla názorová bouře o tvůrčích otázkách literatury a nedošlo by na politické tendenční projevy. Na příkladu A. Jiráka a K. Čapka potom demonstroval "benevolenci" režimu ke spisovatelům, kteří byť stáli na opačné straně než komunistické, jsou přesto publikováni...*Přirozeně, když přešlo mnoho let a politické názory Aloise Jiráka pozbyly aktuálnosti, byli jsme to my, kteří jsme jeho dílo jako národního spisovatele vyzdvihli...*⁷¹² Obdobně se pohoršoval nad tím, že Svaz čs. spisovatelů neřeší situaci "Literárních novin" a časopisu "Květen" tak, aby nepůsobily jako tiskoviny opozičního politického zaměření.

Svůj *úžas* nebo spíše zklamání vyjádřil nad projevujícími se protirežimními projevy mezi slovenskými spisovateli, které ještě před rokem za jejich tehdejší postoj pochválil. Pokračoval výhrůzkami, mezi kterými například zaznělo...*Mýlí se každý, kdo se domnívá, že strana dopustí, aby se literárních časopisů zneužívalo k hlásání revizionistických, nacionalistických, buržoázně liberalistických názorů a k hlásání opoziční politiky...* Také v následujících pasážích, když líčí neshody s doposud mu věrným druhem V. Nezvalem,⁷¹³

---

⁷¹¹ O kus dále Kopecký zopakoval hrdost na tuto úlohu ČSR s tím, že ČSR ...*stojí dnes po boku SSSR.. A že sovětský lid, který naši zem a naši stranu měl vždycky upřímně rád, má nás dnes ještě více rád. A těšíme se, až k nám počátkem července přijede delegace strany a vlády Sovětského svazu a až budeme moci velkolepě manifestovat dnešní náš tak žhavě vřelý svazek s velikým Sovětským svazem...*

NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 55, a. j. 57.

⁷¹² V případě K. Čapka uvedl...*Kdysi jsem řekl vdově po K Čapkovi, paní, Scheinpflugové, aby se neobávala, že bychom dali dílu K. Čapka zapadnout, že je třeba čas k tomu, aby odumřely vzpomínky na protikomunistické psaní K. Čapka a na jeho vztahy k představitelům československé buržoazie. Dnes již literární dílo K. Čapka vydáváme...*

NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 55, a. j. 57.

⁷¹³ ...*básník Vítězslav Nezval se na II. sjezdu Svazu čs. spisovatelů zachoval politicky správně. A je známo, že soudruh Vítězslav Nezval ve všech kritických chvílích prokázal věrnou oddanost straně. Avšak přitom zase Vítězslav Nezval vystupuje nyní bojovně proti používání termínu socialistický realismus a dostává se do rozporu s naší linií v oblasti literární a umělecké tvorby. Neboť i když nevnučujeme spisovatelům způsob umělecké*

připomíná zhrzeného osamělého bojovníka za "jedinou správnou linii kulturní politiky". Kopeckého zajisté tato situace zasáhla o to více, že jeho vztah k Nezvalovi se odehrával i na soukromé úrovni, což bylo pro něj velice neobvyklé. S. Budín dokonce označil V. Nezvala ve svých vzpomínkách za *osobního přítele* Václava Kopeckého.⁷¹⁴ I tak je zajímavé, že po této kauze, to byl právě on, kdo se v roce 1958 obrátil na prezidenta A. Novotného, aby se za Nezvala přimluvil. Kopecký v dopise, který přikládám do přílohy (Příloha č. 16), žádá Novotného, aby Nezvalovi přiznal obvyklý plat národního umělce, protože...*soudruh Zápotocký právě u něho zastavil automatické vyplácení platů národním umělcům....*⁷¹⁵ Odůvodňuje to tím, že Nezval je nemocný, má příjmy pouze z psaní a musí vydržovat rodinu (je ženatý a má družku, která mu porodila syna Roberta) a dodává *...že by si Vítězslav Nezval zasloužil jako největší náš básník také plat národního umělce, který by vyřešil jeho existenční starosti.*⁷¹⁶ Ještě téhož roku doprovodil Václav Kopecký Nezvala na jeho poslední pozemské cestě. Jako člen delegace ÚV KSČ se totiž zúčastnil 10. dubna 1958 jeho pohřbu, kde přednesl oslavný proslov.⁷¹⁷ A byl to zase Václav Kopecký, kdo se na schůzi politického byra angažoval při schvalování vyplácení čestného důchodu vdově po V. Nezvalovi, který ji byl přiznán ve výši 1300 Kčs měsíčně.⁷¹⁸

Václav Kopecký se k citlivým událostem roku 1956 opakovaně vracel. Stalo se tak i v projevu na sjezdu KSS, kam zavítal jako vedoucí delegace ÚV KSČ v květnu 1958.⁷¹⁹ Rudé právo přineslo záznam z jeho vystoupení pod názvem "Socialistický rozkvět Slovenska je společným dílem všeho pracujícího lidu Československa".⁷²⁰ V úvodu přednesl obvyklý historický výklad, kde předkládal fakta, jak bylo jeho praxí - po svém a ideologicky. Ku příkladu odmítl čechoslovakismus...*jako imperialistickou koncepci národního útlaku Slováků* a na jiném místě v rozporu s realitou tvrdil...*My jsme "čechoslovakismus" pohřbili*

---

tvorby, přece jasně prohlašujeme, že zásadně prosazujeme socialistický realismus jako v pojetí marxismu - leninismu nejvyspělejší, nejsprávnější a nejúčinnější tvůrčí metodu v našem umění, aniž bychom arcit' přijetím těchto tvůrčích metody činili podmínkou příslušnosti spisovatele a umělce ke straně. Tedy s básníkem Vítězslavem Nezvalem se dostáváme do rozporu v názoru na metodu literární a umělecké tvorby, z čehož mají zřejmě radost opět ti, kteří žehrají na Vítězslava Nezvala, protože se zachoval jako dobrý komunista na II. sjezdu Svazu čs. spisovatelů...

NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 55, a. j. 57.

⁷¹⁴ BUDÍN, Stanislav. *Jak to vlastně bylo*. Praha : Torst, 2007, s. 449.

⁷¹⁵ NA, f. KSČ - ÚV - AN -I, k. 10.

⁷¹⁶ NA, f. KSČ - ÚV - AN -I, k. 10.

⁷¹⁷ NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 172, a. j. 234.

Rudé právo. 1958, č. 100, s. 1 - 2.

⁷¹⁸ NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 173, a. j. 236.

⁷¹⁹ Kopeckého návrh projevu byl předem projednán na schůzi politického byra ÚV KSČ dne 13. 5. 1958 a schválen s tím, že v něm budou provedeny byrem usnesené doplňky. Většinou se jednalo o rozvedení či naopak zkrácení určitých pasáží.

NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 176 a. j. 240.

⁷²⁰ *Rudé právo*. 1958, č. 136, s. 1 - 2.

*jako monstrum, uskutečnili jsme slovenskou nacionální svébytnost, širokou samostatnou pravomoc slovenských národních orgánů a plnou možnost svobodného národního života Slováků.*⁷²¹ Dále apeloval na rozpraudění vzájemných česko - slovenských styků, a to v rámci nových vztahů a na socialistickém základě. Nicméně některé další výzvy či moralizování vynívají v podání Václava Kopeckého, který byl znám svou nevraživostí vůči Slovensku, poněkud nedůvěryhodně a účelově.⁷²² Velice zajímavý je úryvek, kdy Kopecký kritizuje urážlivé projevy slovenských intelektuálů o dělnických funkcionářích a přitom odhaluje, jak sám sebe vnímá, za co se považoval...*Já pracuji v revolučním dělnickém hnutí více než 40 let, ale kdypak mě mohlo napadnout, abych jako tzv. vysokoškolský vzdělanec, intelektuál, pociťoval nějakou domýšlivost vůči dělnickým funkcionářům! Naopak, my starí revoluční intelektuálové jsme měli spíše sklon k tomu: až lichotivě vyzdvihovat význam a úlohu dělnických revolučních pracovníků...*⁷²³ Následující část projevu už věnoval hodnocení události roku 1956. To se již příliš nelišilo od těch předchozích. Vyjádřil opět své zklamání nad chováním mnohých spisovatelů - českých i těch slovenských, kteří zpočátku - podle Kopeckého - ještě budili mylný dojem, že situace mezi nimi je lepší. Opět se pobuřoval nad myšlenkou, že spisovatelé mají být svědomím národa. Na závěr projevu potom hovořil o radostné budoucnosti Slovenska, kterou ji připravuje socialistická výstavba, jejíž vrcholová etapa bude určena směrnicemi vyhlášenými na XI. sjezdu KSČ.⁷²⁴

Václav Kopecký nedokázal nebo nechtěl z přirozenosti sobě vlastní, kritiku, která na jeho osobu potažmo na jeho činnost zazněla, byť jen z části akceptovat a chápal ji jako projev znevážení své osoby a bezprecedentního útoku na ni. Očekával, že svými následnými výstupy - jak jsem se snažila výše nastínit - donutí její aktéry k "nápravě". Tíženého výsledku se ale nedočkal, ba spíše naopak. V těchto projevech, jakkoliv jsou útočné, se zrcadlí osobní zhrzenost a svým způsobem i osamocenosť spolu s bezmocnou touhou být opět neomylným pánem situace.

Karel Kaplan připomíná, že události roku 1956 vystupňovaly i rozpornost kulturní politiky Václava Kopeckého. Ten nakonec kromě svých oblíbenců považoval téměř celou tvůrčí inteligenci za nepřátelskou. Pro příklad, jak některé projevy Václava Kopeckého působily starosti a rozčilovaly čs. komunistické vedení i po letech, uvádí záznam z rozhovoru

⁷²¹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 3 a. j. 142.

⁷²² *...Myslím, že bratr bratru musí přát. A tak my, Češi, Slovákům nesmíme závidět, že mají něco hezčího než my, Češi, nebo že mají něco, co my Češi nemáme...* NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 3 a. j. 142.

⁷²³ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 3 a. j. 142.

⁷²⁴ Ten proběhl následující měsíc - v červnu 1958 a Václav Kopecký byl jeho aktivním účastníkem. Byl členem pracovního předsednictva sjezdu a přednesl obšírný diskusní příspěvek - tentokrát o úspěších sovětské vědy a techniky a vzájemné spolupráci socialistického bloku na tomto poli.

mezi Chruščovem a Novotným z roku 1964. Chruščov se zlobil nad tím, že sovětský spisovatel I. Erenburg chce vydávat věci, o nichž už je předem jasné, že by se staly předmětem stranické kritiky, že si píše, co chce a hodnotí věci, jak si myslí. Na to reagoval Novotný slovy...*U nás často platíme za články, které jsou namířeny proti politice strany. Takový postup u nás zavedl Kopecký. Dnes nám to škodí.*⁷²⁵

5. 2 DO POSLEDNÍHO DECHU

Události roku 1956 - kritika osoby Václava Kopeckého, sjezd spisovatelů a následný neúspěšný pokus o obnovení neatřesitelné pozice z dob stalinské éry, což už ani s ohledem na vnější okolnosti nebylo možné, sice zasáhly jeho osobnost, ale neznamenal konec politické kariéry.

Z funkce náměstka předsedy vlády a člena politického byra nepřestával být až do své smrti jako řečník či účastník delegován na různé veřejné akce a plnit tak reprezentační povinnosti. Stránky Rudého práva už ale jeho osobnost nezaměstnávala tolik jako dříve, což podle mého mínění souvisí také s tím, že více než jednotlivým osobnostem se noviny věnovaly spíše událostem.

Václav Kopecký i nadále zůstal častým aktérem slavnostního kladení věnců (ať už v Mauzoleu Klementa Gottwalda nebo k památníku sovětských hrdinů), členem uvítacích delegací na nádražích či letišti a hojně se účastnil i recepcí pořádaných při různých příležitostech, jako byly státní svátky a návštěvy delegací ze spřátelených socialistických zemí nebo přímo ze SSSR. Nechyběl ani na slavnostních divadelních představeních a u předávání řádů a vyznamenání. Vedle těchto akcí byl také členem rozličných delegací a nebo je přímo vedl. Ty směřovaly např. na Slovensko⁷²⁶, do Polska či do SSSR. Jedna z takových *bratrských návštěv* se konala v červenci 1958, kdy náměstek předsedy vlády Kopecký navštívil SSSR jako člen delegace vedené prezidentem a prvním tajemníkem ÚV KSČ A.

Rudé právo. 1958, č. 167, s. 1.

⁷²⁵ KAPLAN, Karel. *Kronika komunistického Československa : doba tání 1953 - 1956*. Brno : Barrister & Principal, 2005, s. 731 - 732.

⁷²⁶ Na Slovensko zavítal Václav Kopecký například v květnu 1957 jako vedoucí delegace ÚV KSČ účastníci se sjezdu KSS (*Rudé právo*. 1958, č. 135, s. 1) nebo jako člen doprovodu prezidenta republiky a prvního tajemníka strany A. Novotného při jeho návštěvě Slovenska ve dnech 11. - 13. prosinci téhož roku (NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 160 a. j. 216). Václav Kopecký na Slovensku vystoupil i u příležitosti oslav konaných k 15. výročí osvobození ČSR Sovětskou armádou a vyhlášení Košického vládního programu (květen 1960) NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 247, a. j. 329.

Novotným.⁷²⁷ Během prvního dne pobytu se spolu s ostatními setkal s prvním tajemníkem ÚV KSSS N. S. Chruščovem, v Mauzoleu uctil památku V. I. Lenina a J. V. Stalina a zasedl u slavnostní večeře v Kremlu.⁷²⁸ V následujících dnech zavítala delegace do Leningradu a na *historická místa Říjnové revoluce* - na pevnost Kronštadt.⁷²⁹ Cesta dále pokračovala do hlavního města Gruzie Tbilisi, pak do ukrajinského Kyjeva odtud do Stalingradu a zpátky do Moskvy, odkud 14. července 1958 odletěla delegace domů. O celé *čtrnáctidenní oficiální přátelské návštěvě v SSSR* podrobně informovalo Rudé právo.⁷³⁰

Jen pro zajímavost bych uvedla, že i komunističtí funkcionáři si posílali ze svých cest pozdravy. Václav Kopecký ku příkladu poslal pohled A. Novotnému z bulharské Sofie, kde pobýval jako člen čs. delegace ...*Nejvřelejší pozdrav Tobě a milé soudružce ode všech delegátů KSČ ze VII. sjezdu B. K. S.* Je také podepsaný na pohledu, který Novotnému poslali čs. funkcionáři z Šanghaje - z návštěvy na sjezdu KS Číny.⁷³¹ (Příloha č. 17)

Václav Kopecký nepřestával být rovněž vedením strany vysílán, aby přednesl projev či aby posvětil svou přítomností nějaký slavnostní akt. Stávalo se, že si výbory KSČ jednotlivé konkrétní funkcionáře žádaly. Tak například okresní výbory KSČ v Turnově a v Liberci si vyžádaly Kopeckého přítomnost na oslavách 35. výročí založení KSČ, které se konaly v květnu 1956 ve Frýdštejně.⁷³² Při stejné příležitosti vystoupil i v rámci akcí Ústavu dějin KSČ v květnu 1956 v Muzeu Klementa Gottwalda s přednáškou na téma: "Ze vzpomínek na soudruha Bohumíra Šmerala", v níž měl za úkol zhodnotit první pronikání leninismu do řad dělnické třídy.⁷³³ Na ÚV KSČ se obrátil i plzeňský krajský výbor s žádostí, aby byl Václav Kopecký vyslán na chodské slavnosti v Domažlicích (srpen 1957).⁷³⁴ Tímto způsobem byl delegován ještě na řadu dalších akcí.⁷³⁵ Vyslán byl ku příkladu i na okresní mírovou slavnost v Pečkách (červen 1959) a v Hejnici (červenec 1959).⁷³⁶ Kromě lokálních akcí zůstával také stálým a nezdolným řečníkem či alespoň účastníkem takových významných

⁷²⁷ Rudé právo. 1958, č. 182, s. 1 - 3.

⁷²⁸ Rudé právo. 1958, č. 182, s. 1 - 3.

⁷²⁹ Rudé právo. 1958, č. 185, s. 1.

⁷³⁰ Rudé právo. 1958, č. 194, s. 1.

⁷³¹ NA, f. KSČ - ÚV - AN - I, k. 6.

⁷³² NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 103, a.j. 119.

⁷³³ NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 95, a. j. 114.

⁷³⁴ NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 144, a. j. 190 - 191.

⁷³⁵ Celozávodní výbor KSČ ve Státní bance si vyžádal Kopeckého účast na slavnostní schůzi všech zaměstnanců, konanou v rámci oslav 42. výročí VŘSR v roce 1959, obdobně byl Kopecký delegován na žádost ústředního výboru ČSM na slavnostní shromáždění k 20. výročí 17. listopadu. (NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 237, a. j. 317.) V dubnu 1960 byl politickým byrem delegován na žádost Vojenské akademie A. Zápotockého v Brně, aby zde přednesl přednášku na téma "15 let vítězného budování socialismu v naší zemi". (NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 255, a. j. 339.) V květnu 1960 si Kopeckého přítomnost na manifestaci pracujících v Terezíně konanou v rámci 15. výročí osvobození ČSR vyžádal krajský výbor KSČ v Ústí nad Labem. (NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 259, a. j. 343.)

každoročních oslav jako bylo narození I. Lenina, osvobození Československa Rudou armádou, první máj, založení KSČ, vítězný únor či VŘSR. Dostalo se mu i takové cti, že byl delegován, aby u příležitosti 41. výročí VŘSR v roce 1958 vystoupil s projevem jako *významný československý představitel v moskevské televizi.*⁷³⁷

Ve svých projevech a vystoupeních nepolevil ani v boji proti kapitalismu a angloamerickému imperialismu. Tak se na slavnostním večeru k 91. výročí narození V. I. Lenina vyjádřil k událostem na Kubě⁷³⁸ a ve svém proslovu na konferenci KSČ v červenci 1960 pro změnu promluvil o Západním Německu a jeho představiteli kancléři Konrádu Adenauerovi. Neopomenul zmínit ani poměry v Číně, přičemž plně stanul na Chruščovových pozicích.⁷³⁹ Při zahájení zasedání ÚV KSČ v dubnu 1961 pod *dojmem nesmírné radosti* informoval Václav Kopecký o tom, že v Sovětském svazu byla vypuštěna na oběžnou dráhu kolem Země kosmická loď s kosmonautem J. A. Gagarinem...*Cítíme nesmírnou radost z úchvatného činu sovětské vědy a techniky a posíláme do Moskvy svá nadšená blahopřání sovětskému lidu, sovětské vládě a posíláme nadšené pozdravy inspirujícímu činiteli všech sovětských zázraků, bratrské Komunistické straně Sovětského svazu, jejímu ústřednímu výboru v čele se S. Nikitou Sergejevem Chruščovem.*⁷⁴⁰

Vedle výše zmíněných aktivit zastával Václav Kopecký ještě specifické funkce ve vládě. Byl předsedou vládní komise pro boj proti alkoholismu a státní populační komise. K oběma těmito oblastem se Kopecký tradičně velice jadrně a rád vyjadřoval. Snad tedy nepřekvapí ani některá jeho veřejná vyjádření, které z pozice své funkce pronesl. Když například ubezpečoval funkcionáře, že nedovolí umělé oplodnění, protože by tím byli muži připraveni o rozkoš.⁷⁴¹

Státní populační komise byla zřízena vládním usnesením z 28. srpna 1957 a ustanovena náměstkem předsedy vlády V. Kopeckým dne 6. ledna 1958. Komisi byly stanoveny tři hlavní úkoly - za prvé podávat vládě ve věcech dotýkajících se populační

---

⁷³⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 223, a. j. 302.

⁷³⁷ NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 192, a. j. 263. Bylo stanoveno, že projevem má mít 3 - 4 min.

⁷³⁸ *...Američtí imperialisté, důtklivě varováni ve jménu Sovětského svazu Nikitou Sergejevičem Chruščovem a pranýřováni před národy světa jako průvodci kontrarevoluční agrese proti Kubě se dožívají strašného bankrotu. Žádné nové provokace a žádné nové výhružky amerického imperialismu nejsou schopny skrýt skutečnost*

Rudé právo. 1961, č. 111, s. 1 - 3.

⁷³⁹ Kopecký na konferenci obvinil německého kancléře K. Adenauera, že...*touží po opakování hitlerovských zločinů proti našim národům...*, což dále rozvedl slovy...*Jsme si vědomi, že sudetoněmecký revanšismus v západním Německu stojí a padá s režimem nynější bonnské vlády, s režimem spolkového kancléře Konráda Adenauera...Niméně ČSR se nemusí obávat, neboť zde je společná moc států Varšavské dohody, obrovitě mocný Sovětský svaz a celý mohutný tábor socialistických zemí...*

NA, f. KSČ - CK 1960 - 00/03, sv. 7 - 8, a. j. 62.

⁷⁴⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 84, a. j. 78.

situace iniciativní dobrozdání, posudky a návrhy opatření, za druhé podávat z hlediska populační politiky připomínky k osnovám právních předpisů a návrhů opatření, jejichž uskutečnění by mohlo podstatně ovlivnit další populační vývoj a za třetí organizovat a u jednotlivých úřadů, ústavů a organizací konsultativním způsobem koordinovat výzkumnou a studijní práci vztahující se k populačním otázkám a opatřením majícím populační dosah. Ve vztahu k OSN bylo úkolem komise plnit funkci Československého komitétu pro otázky populační. Jako její přední zájem byla ve zprávě o činnosti v prvním roce působení uvedena...*výchova obyvatelstva, zejména výchova k uvědomělému rodičovství, zvýšená pomoc výdělečně činným ženám, zejména matkám a teorie populačního vývoje.*⁷⁴²

Funkce *patrona státní populační komise* byla pro Kopeckému šitá na míru mimo jiné také proto, že jemu nedělalo žádný problém hovořit na veřejnosti o choulostivých tématech, ba spíše naopak. Na zasedání ÚV KSČ v dubnu 1958, kdy se ve svém příspěvku zabýval mládeží, se o této problematice rozpovídal...*Je nesporné, že ovšem i k zdravému sexuálnímu životu máme lidi vychovávat a včas uvědomovat mládež. Arciť není to lehké uvědomovat mládež o otázkách pohlavního života. Například spolu s přijetím zákona o umělém přerušování těhotenství bylo uloženo ministru školství a kultury a ministru zdravotnictví, aby předložili návrhy na způsoby uvědomování mládeže o pohlavním životě a o problémech těhotenství, v zájmu zabránění tragediím v životě mladých lidí a přitom v zájmu zvýšení porodnosti v naší zemi. Soudruh Kahuda a Josef Plojhar, který je ke všemu katolickým knězem a celibátníkem, si stále lámají hlavu, jak to udělat, aby uvědomování mládeže o pohlavním životě nebylo chápáno jako pornografie. Máme totiž zkušenost. Vzpomínám, jaký poprask vznikl, když v době první spartakiády v roce 1955 ministerstvo zdravotnictví v zájmu zabránění šíření pohlavních chorob vydalo ve velkém nákladu tištěný praktický návod a až příliš podrobné technické pokyny o pohlavním styku lidí. Pokyny musely být staženy, poněvadž se staly senzační pornografickou četbou...*⁷⁴³ Dále připomněl problematiku raných sňatků a nedostatku bytů pro mladé rodiny.

Jako předseda vládní komise pro boj proti alkoholismu se vyjadřoval i k této závažné problematice. Stalo se tak ku příkladu na zasedání ÚV KSČ v září 1959. Kopecký odmítl celkový zákaz alkoholu, jak ho při vládní diskusi navrhovala L. Jankovcová, ...*kteřá s velkým zápalem doporučovala jen pítí ovocných šťáv (smích)*, přičemž argumentoval tím, že boj proti alkoholismu není bojem za abstinenci a připustil, že ...*boj za abstinenci by byl i v dnešním*

⁷⁴¹ KAPLAN, Karel; KOSATÍK, Pavel. *Gottwaldovi muži*. Praha ; Litomyšl : Paseka, 2004, s. 224.

⁷⁴² NA, f. ÚPV - B, k. 2671.

⁷⁴³ NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 61, a. j. 64. Schůze ÚV KSČ ve dnech 2. - 3. dubna 1958.

stádiu socialistického zdokonalování⁷⁴⁴ lidí ještě práci sysifovskou, marnou a beznadějnou. Dále pro pobavení připomněl, jaká přísloví v diskusi o boji proti alkoholismu propagoval ve vládě Plojhar...*Josífek Plojhar uplatňoval velmi houževnatě své známé přísloví, že "alkohol hubí národy, ale jednotlivcům neškodí". (smích) A také své druhé známé přísloví, že "je - li alkohol používán v mírných dávkách, tak neškodí v sebevětším množství" (smích), k čemuž Josífek Plojhar obvykle dodává husitské heslo "Na množství nehleďte".(smích)*⁷⁴⁵ Ve svém poučování se Kopecký odvolával i na Chruščovův postoj k alkoholu, který neodsuzoval požívání alkoholických nápojů absolutně, nýbrž takové jejich požívání, ...*kteřé přivede lidi k tomu, že dělají všelijaké "bezobrázije"*.⁷⁴⁶

V tomto období Václav Kopecký oslavil i své další významné kulatiny. Dne 27. srpna 1957 se dožil 60 let. *Uctění jeho šedesátin* projednávalo v červenci jako jeden ze svých bodů i politické byro. Vedle obvyklého gratulačního dopisu se usneslo ...*propůjčit s. Václavu Kopeckému "Řád Klementa Gottwalda" a předat mu jako dar ÚV KSČ obraz jednoho z našich předních umělců (Holana) s věnováním...*, což mu měl ve své pracovní dny 26. srpna 1957 předat A. Novotný.⁷⁴⁷ Také Rudé právo informovalo o 60. narozeninách V. Kopeckého, když uveřejnilo dopis od ÚV KSČ, který byl zakončen slovy...*Přejeme Ti do dalších let Tvé plodné práce hodně zdraví, sil a svěžesti, aby Tvé bohaté zkušenosti byly ještě dlouho ku prospěchu našich pracujících* a dále Rudé právo přineslo informaci o předání řádu Klementa Gottwalda Václavu Kopeckému...*za jeho mimořádně vynikající zásluhy o výstavbu socialismu v Československé republice, jenž mu na návrh vlády udělil prezident republiky.*⁷⁴⁸ Všechny tyto pocty, kterých se Kopeckému ze strany komunistického vedení dostalo, tedy ani v nejmenším nerefletovaly události roku 1956. Soukromě mu k narozeninám popřál i A. Zápotocký. Kopecký za to v dopise, který přikládám do přílohy (Příloha č. 18) velice děkuje...*Chci Ti, Toníčku, říci, že Tvé blahopřání bylo nejvyšším radostným okamžikem mých šedesátin...Zvlášť pak děkuji za darovaný soubor Tvých knih s autogramem. Ukládám tento dárek do své knihovny jako poklad i pro budoucí generace mé rodiny.*⁷⁴⁹

⁷⁴⁴ Jen pro zajímavost bych zmínila fenomén rozkrádání socialistického majetku, o kterém Kopecký hovořil v téže příspěvku, kdy připomněl zkušenosti bývalého prezidenta Zápotockého, že po každé recepci na Pražském hradě chybělo plno příborů. Kopecký to dále rozvedl...*Je tomu tak proto, že lidé si je nepřipustně strčí do kapsy nebo do kabelky, nikoliv aby se obohatili o kousky stříbrného nádobí, nýbrž aby mohli dokazovat, že byli na Hradě, ukazujíce prezidentský emblém, vyrytý na lžičce, vidličce nebo noži. Prezident republiky je tak rozumný, že nedá lidem na recepci hlídat, jako nějaké možné rozkradače socialistického majetku, nýbrž počítá již ztrátu lžiček k obvyklým nákladům recepce. (smích)*

NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 72, a. j. 76. Zasedání ÚV KSČ 23. - 24. září 1959.

⁷⁴⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 72, a. j. 76. Zasedání ÚV KSČ 23. - 24. září 1959.

⁷⁴⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 72, a. j. 76.

⁷⁴⁷ NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 145, a. j. 192.

⁷⁴⁸ Rudé právo. 1957, č. 238, s. 1.

⁷⁴⁹ NA, f. KSČ - ÚV - Zápotocká, a. j. 22.

Jen na okraj bych zmínila, že z nepočtené vzájemné korespondence V. Kopeckého s A. Novotným a s A. Zápotockým, je možné postřehnout, že zatímco Zápotockého Kopecký oslovuje *Toničku* Novotného oslovuje *soudruhu Novotný*.⁷⁵⁰

Zajímavé také je, jak o sobě v souvislosti se svým věkem Václav Kopecký v tomto období hovoří. Demonstrovala bych to i na jinak zajímavém úryvku jeho řeči, kdy se na sjezdu ÚV KSČ v roce 1958 pohoršuje nad tanečními zálibami mladé generace...*Jsou to známé výstřední tance, zanesené sem ze Západu, kde buržoazie v období dekadence začala zavádět tance, převzaté od národů, u nichž byly pěstovány jako tance zasnubní a sexuálně dráždivé. Je to např. voogi - boogi, rocken - roll, samba a podobně. Je vskutku třeba zkoumat, proč se mládeži líbí tyto třestivé tance a proč přezírá a zanedbává valčík, polku, tance našeho mládí, při kterých, jak mám zkušenost, také krev kypěla.. Já mám takovou zkušenost, že jsem - li někde, kde je taneční parket, je parket naplněn mladými lidmi při t. z. v. moderních tancích, ale když orchestr začne hrát valčík, dívají se lidé na mne, abych šel tančit a vůbec se dívají na lidi starší generace, možno říci generace z doby Rakouska - Uherska...*⁷⁵¹

Věk a především zasloužilé stranické členství Václava Kopeckého ho také opravňovaly, aby poskytoval svědectví lidem, kteří si žádali o přiznání členství ve straně od raného stádia jejího trvání, neboť to představovalo velice čestnou záležitost. Podmínkou bylo, že dotyčný, který o takové členství stál, musel sehnat potvrzení o svém působení od několika služebně starších funkcionářů, než jaký byl rok, ke kterému přiznání svého členství žádal.⁷⁵²

Kopeckému také vyšla ještě jedna publikace. V lednu 1960 bylo politbyrem schváleno, aby k 15. výročí osvobození republiky byla v nákladu 50 000 vydána Kopeckého kniha, kterou s. *Václav Kopecký odevzdal ve Státním nakladatelství politické literatury jako rukopis svých pamětí pod názvem "ČSR a KSČ", znovu zpracovaný po připomínkách řady soudruhů*.⁷⁵³ Tato kniha "vzpomínek" však ve skutečnosti obsahuje snůšku výmyslu, lží a útoků, které jsou mnohdy podány značně vulgárním tónem. Ostré kritice ji také v červnu 1961 ve svém vyjádření podrobil Karel Kreibich. V obsáhlém vyjádření se pohoršuje nejen nad zásadními faktickými chybami ale i nad celkovou nedůstojnou úrovní knihy. Přímou cituje

---

⁷⁵⁰ NA, f. KSČ - ÚV - Zápotocká, a. j. 22.

Tón dopisu pro Antonína Novotného je ale jinak také velice vřelý...*Věřím, že jste na kavkazském břehu Černého moře (pozn. píše Kopecký Novotnému z Moskvy dne 14. 8. 1959) prožili krásnou dovolenou. Sovětští soudruzi mne postupně informovali o tom, jak Vás navštívil soudruh Chruščov, a jak jste společně podnikli výlet na jezero Ricu. Předcházejte Tě na cestu do Prahy, prosím, abys vyřídil můj srdečný pozdrav své milé ženě, soudružce Božence, svému synovi, snaše a malému vnukovi...*

NA, f. KSČ - ÚV - AN - I, k. 10.

⁷⁵¹ NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 61, a. j. 64.

⁷⁵² NA, f. Hruška, a. j. 23.

⁷⁵³ NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 247, a. j. 329.

některé pasáže obsahující obzvláště okořeněné "historky" ze života Kopeckého či jeho vulgární komentáře a pohoršuje se nad tím, že se v takové publikaci nacházejí...*v knize, která má reprezentovat politicko - historickou literaturu naší strany! Má to být příspěvek k oblíbenému tématu o "socialistickém člověku"? Že si nikdo netroufá a nikdo nemá možnost to veřejně odsoudit, nesmí nás svést k domněnce, že se o tom mezi lidmi nemluví a že to vážnost naší strany nesnižuje...*⁷⁵⁴ Jak jsem měla možnost Václava Kopeckého z jeho mnohých vyjádřeních a výstupů poznat, míním, že právě kniha "ČSR a KSČ" představuje nejtypičtější ukázkou jeho způsobu vyjadřování a předkládání informací.

Co se týká způsobu běžného veřejného vyjadřování Václava Kopeckého v tomto závěrečném období jeho života, působí, jakoby ubralo na své vulgaritě - hrubé vulgaritě, jakou předváděl v době únorového nástupu k moci a především v době stalinské éry. Stálým znakem jeho projevu zůstala jízlivost, snaha působit za každou cenu vtípně, dále potom populismus a žoviálnost nezřídka kdy působící spíše jako trapnost vedoucí k zamýšlení o možné - dá - li se to tak označit - nastupující senilitě řečníka. Tento styl vyjadřování byl obzvláště zřetelný v souvislosti s církví, která ho nepřestávala do posledních dnů jeho života dráždit. Systematicky se podílel na likvidaci jejího vlivu. Jádrem Kopeckého negativního, nenávistného vztahu k ní pramení zřejmě již z mládí. Na jednom ze svých vystoupeních se zmiňuje o své osobní špatné zkušenosti z církevního prostředí, která byt' může být řečníkem částečně přibarvená, určitě nepřispěla k jeho náklonnosti k tomuto prostředí a k víře jako takové, pokud k ní vůbec nějaký vztah kdy měl....*Vzpomeňme si, jak jsme i my jako děti mechanicky odříkávali desatero božích přikázání a jak jsme přitom mechanicky říkali také "nesesmilníš" a "nepožádáš manželky bližního svého", aniž jsme ovšem jako děti chápali, oč jde, (pozn. zřejmě chybí "jak") to víme dneska. Takže, což často vypravuji, se mi jako 9letému chlapci stal ten malér, že jsem z pohodlnosti pro zpověď vypsal své hříchy podle přikázání božích, a tak jsem se ve svých devíti letech zpovídal v kostele faráři, že jsem nejen smilnil, ale docela i požádal manželku bližního svého. Na což mi farář řekl, co prý kecám, a dal mi při zpovědi v kostele pohlavek...*⁷⁵⁵

Kopecký opakovaně vystupoval proti tomu, aby lidé, kteří praktikují náboženský život, pedagogicky působili. Odmítal také, aby se náboženství - pokud se ještě vyučuje, vyučovalo na farách, neboť ve školách je alespoň pod dohledem státní kontroly...*Je jasné, že církvi nepřísluší právo autonomně rozhodovat o tom, jak se má jejich náboženství vykládat v hodině náboženství ve škole...Nedávno jsme si opatřil několik těchto učebnic náboženství, jež*

⁷⁵⁴ NA, f. 110, a.j. 47.

⁷⁵⁵ NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 67, a. j. 68. Zasedání ÚV KSČ 22. - 23. 4. 1959.

vydala Česká katolická charita. Přirozeně pro nás je hrozné, hrozné číst výklad článků víry v Katechismu. Myslím však, že nejsme povinni strpět jakýkoliv výklad nábožensko církevních dogmat bez toho, aniž bychom k ní přičlenili vhodné poznámky...Školní výchova musí být totiž, podle Kopeckého, založena na *komunistickém světovém názoru, na učení marxismu leninismu a prodchnuta duchem bojovné, vědeckoateistické výchovy.*⁷⁵⁶

Otázku náboženství znovu důkladně rozvedl v souvislosti s návrhem nové ústavy na jednání konference KSČ počátkem července 1960. Zdůraznil zde, že strana chce neúnavně bojovat o duše lidí, a to především o duše dětí a mládeže a *zasvěcovat je těm nejšlechtějším lidským ideám, ideám socialismu a komunismu.* Také pro "odlehčení" a v duchu své rétoriky dal k dobru několik znevažujících bonmotů.⁷⁵⁷ Když se v souvislosti s církevními zákony vychloubal, že strana rozhoduje o platech kněží, jízlivě dodal, že to má velký účinek na jejich loajalitu. V žoviálním a trapném duchu potom následně popisoval, jak po vyhlášení církevních zákonů jednali s katolickými kněžími...*Vatikán je v Itálii, je v Římě, je daleko, daleko...ale peníze, jež můžete v podobě platů dostávat při své loajalitě od našeho státu, peníze máte blízko, spolu s farami a farskými kuchařkami...*a poté, co obdobně nízce rozvedl otázku utajených dětí katolických kněží, neváhal dodat...*A katoličtí kněží pak oceňovali jako velkou vymoženost, že farské kuchařky jsou pokládány též za pracující zaměstnankyně a že i oni podléhají výhodám našeho sociálního pojištění. Tuto výhodu jsme jim přiznali. Přirozeně i na farské kuchařky se vztahuje naše veliká vymoženost - bezplatné porody. (Oživení v sále.) Co jsme ovšem nemohli učinit, nemohli jsme katolickým kněžím otevřeně a úředně přiznat rodinné přídavky na děti. (Smích.)*⁷⁵⁸ Při prosloveh obdobného typu (v tomto případě rozvádějících už tolikrát použité a lehce zneužitelné téma o farských kuchařkách) působí Václav Kopecký spíše jako zoufalý řečník, který si už jinak nedokáže zajistit tolik chtěnou pozornost publika. Publika, které - jak si troufám konstatovat, bylo jeho životní drogou, kterou se při svých prosloveh opájel, stejně tak jako mocí, kterou ve svém životě zakusil

⁷⁵⁶ NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 67, a. j. 68.

⁷⁵⁷ Např. vyprávěl, jak katoličtí kněží ujišťují stranu svou loajalitou...*a na důkaz toho docela uvádějí, že prý se v kostelích modlí za dar socialistické výstavby, že prý si vyprošují pomoc boží pro vítězství komunismu a že prý docela prosí o lásku boží pro KSČ. (Smích.)* Na jiném místě zase uvedl...*Význam Národní fronty záleží v tom, že i když se s Josífkem Plojharem rozcházíme filosoficky, například v názoru na to, zda je život po smrti nebo ne (Smích.), tak se zcela shodujeme ve vůli pracovat svorně pro nejšťastnější život lidí, pokud žijí na zemi. (Smích, potlesk.) A já vždycky říkám Josífkovi Plojharovi, že to bude veliká věc, když lidem pro jistotu uděláme království nebeské s jeho rajským životem už na zemi. (Smích.)* Během proslovu sebevědomě pronesl...*My komunisté jsme v minulosti měli dobré heslo, měli jsme vždycky heslo, že vyženeme kapitalisty ze země a bohy z nebe. A říkáme to tím sebevědoměji dnes, kdy díky úchvatným úspěchům sovětské vědy a techniky létají družice a rakety do kosmických prostorů a kdy už má člověk otevřenou cestu i do sfér, které se v náboženských legendách nazývají nebem, v němž prý vládne pán bůh v podobě vousatého dědečka...*

NA, f. KSČ - CK 1960 - 00/03.

⁷⁵⁸ NA, f. KSČ - CK 1960 - 00/03.

skrze stranu a komunistickou ideologii, již byl věrným propagátorem do svého posledního dechu...

EPILOG

...Pamatuji se na ten úzkostný výraz, když jsem večer přijel. Říkal mi ", pane profesore, já ted' přeci nemůžu umřít, já mám ještě tolik práce..."

prof. Josef Charvát⁷⁵⁹

Odstoupení Václava Kopeckého ze stranických i vládních funkcí se rovná datu jeho úmrtí. I tento fakt je pro jeho osobu a celý život zcela symbolický a příznačný.

Václav Kopecký byl skutečně aktivním činitelem strany až do poslední chvíle. Na počátku roku 1961 byl delegován na řadu besed a ideologických seminářů organizovaných ke 40. výročí založení KSČ. Mezi ně patřilo Kopeckého lednové vystoupení na aktivu ve velkém sálu Lucerny, které bylo součástí kampaně na téma "KSČ v boji za věčné Československo - sovětské přátelství" organizované "Svazem Československo - sovětského přátelství". Obdobně byla krajským výborem KSČ v Ústí nad Labem vyžádána účast Václava Kopeckého na ideologické konferenci ke knize "ČSSR a KSČ" konané v únoru 1961 v České Lípě.⁷⁶⁰ Účastnil se i řady dalších akcí. Dne 7. května z pověření vlády slavnostně odevzdal státní ceny Klementa Gottwalda představitelům vědy, techniky a umění.⁷⁶¹ Delegován byl ještě na slavnostní odhalení pomníku v Březové u Berouna na 21. květen 1961.⁷⁶²

Dne 4. července se už však politické byro zabývalo Kopeckého zdravotním stavem.⁷⁶³ Václavu Kopeckému byla diagnostikována rakovina. Zemřel 5. srpna 1961 ve Státním sanatoriu na infarkt v důsledku následků pooperačních komplikací.⁷⁶⁴

Dne 7. srpna informovalo o jeho smrti Rudé právo. Vedle vyjádření ÚV KSČ a lékařské zprávy přineslo i vyjádření ÚV KSSS a sovětské vlády.⁷⁶⁵ Dne 9. srpna 1961 byl Václavu Kopeckému uspořádán státní pohřeb s vojenskými poctami. Také rozhlas a televize musely přizpůsobit svůj program této události. Organizaci jeho průběhu, tak jak ji schválilo polického byro, přikládám do přílohy (příloha č. 19), neboť představuje zajímavý dokument o posledních okamžicích "slávy" Václava Kopeckého.

---

⁷⁵⁹ Vzpomínka prof. Charváta na své poslední setkání s Václavem Kopeckým.

CHARVÁT, Josef. *Můj labyrint světa : vzpomínky, zápisky z deníků*. Praha : Galén, 2005. S.169.

⁷⁶⁰ NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 292, a. j. 375.

⁷⁶¹ NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 3, a. j. 147.

⁷⁶² NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 307, a. j. 390.

⁷⁶³ NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 307, a. j. 391.

⁷⁶⁴ CHARVÁT, Josef. *Můj labyrint světa : vzpomínky, zápisky z deníků*. Praha : Galén, 2005. S.169. Charvát ve svých vzpomínkách uvádí, že zemřel na infarkt myokardu. Oficiální lékařská zpráva uváděla plicní embolii.

Rudé právo. 1961, č. 218, s. 1.

⁷⁶⁵ *Rudé právo*. 1961, č. 218, s. 1.

Antonín Novotný v kondolenci adresované Ivanu Kopeckému píše... *V Tvém otci ztrácí naše komunistická strana velkého bojovníka, soudruha, který od svého mládí žil a bojoval jako přední voják naší strany za práva dělnické třídy, za socialistické vítězství, za komunismus. Jeho věrnost a oddanost straně, jeho vřelý vztah k Sovětskému svazu, zůstanou nám příkladem...*⁷⁶⁶

Na schůzi 29. srpna se politbyro usneslo na způsobech trvalého uctění jeho památky. Bylo rozhodnuto o zřízení státní novinářské ceny Václava Kopeckého - s ohledem na to, že on sám byl *významným československým novinářem a publicistou*. Sloužit měla k oceňování zvláště významné novinářské a publicistické činnosti v boji za socialismus a komunismus. Vztahovat se měla na pracovníky tisku, rozhlasu, televize a zpravodajského filmu. Dále bylo rozhodnuto o pojmenování závodu Textilana, n. p. v Liberci - *Textilana, n. p., závody Václava Kopeckého*, základní devítileté školy v Kosmonosech - *základní devítiletou školu Václava Kopeckého* a na přejmenování Stros Mayerova náměstí v Praze 7 na *Náměstí Václava Kopeckého*. Stalo se tak s odůvodněním, že Liberec byl krajem Václava Kopeckého jakožto poslance, Kosmonosy jeho rodištěm a Praha 7 - Holešovice místem jeho dlouholeté bydliště. Státní cena, závod, škola a náměstí byly zvoleny také proto, že jejich různorodost měla vytvářet *předpoklady k uctění památky s. Václava Kopeckého v širokém okruhu společenské činnosti*.⁷⁶⁷

Na pietní akt uložení ostatků byla vytištěna oficiální pozvánka.⁷⁶⁸ *Urna s popelem Václava Kopeckého ...byla uložena v ústřední síni hrobek Národního památníku na hoře Vítkově, v druhém červeném sarkofágu po pravé straně vstupu do Mauzolea Klementa Gottwalda. ...Pietního aktu se zúčastnili - rodina soudruha Kopeckého a nejbližší příbuzní, delegace ÚV KSČ a vlády vedená prezidentem republiky a prvním tajemníkem soudruhem Antonínem Novotným, delegace pracujících z rodné obce s. V. Kopeckého Kosmonos a představitelé libereckého okresu.*

Pietní akt byl zakončen v 15,20 hodin internacionálou.

Sarkofág byl uzavřen dne 22. září 1961 v 16,00

---

⁷⁶⁶ Původní návrh kondolence, který pokračoval slovy... *Nezdolný optimismus víra v dnešek a v ještě krásnější zítřky, skromnost, odhodlání položit za věc strany i svůj život, citlivý a pozorný vztah k lidem - to byly vlastnosti, jež mu získali úctu a lásku pracujících. Nikdy nezapomeneme jeho zásluhy my, kteří jsme jej dlouho věrně znali a pracovali s ním na uskutečňování našeho velkého cíle. Jeho život byl v plném slova smyslu životem leninského pracovníka, životem velkého krásného člověka...* Byl nahrazen slovy... *Vážil jsem si tvého otce od prvního setkání a spolupráce s ním i za jeho plnou podporu, kterou prokazoval v řešení politických, ekonomických i kulturních otázek v rozvoji naší země, v plnění generální linie strany. U mne zůstane vždy v paměti.* Kondolence Antonína Novotného Ivanu Kopeckému datovaná 8. 8. 1961.

NA, f. KSČ - ÚV - AN - I, k. 11.

⁷⁶⁷ NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 319, a. j. 406.

⁷⁶⁸ NA, f. KSČ - ÚV - AN - I, k. 11.

ZÁVĚR

Ve své práci jsem se snažila přiblížit život Václava Kopeckého, a to s ohledem jak na jeho veřejné působení tak na lidský faktor. Jen takový přístup totiž umožní komplexnější pohled na činnost člověka, který se stal jedním z nejvýraznějších představitelů stalinismu u nás, na jehož prosazení a následně upevňování v ČSR se zcela zásadně podílel.

Jeho politické zrání bylo poměrně rychlé. Už v roce 1919 se po krátké epizodě v sociální demokracii přiklonil k marxistické levici a spoluzakládal "Mezinárodní sdružení marxistických akademiků". Záhy se stal se jedním z tzv. "karlínských kluků", kteří v roce 1929 na V. sjezdu prosadili po boku Gottwalda bolševizaci strany. Od té doby se Václav Kopecký stal předním představitelem KŠC a neustále se vyskytoval po Gottwaldově boku. Již v období 1. republiky můžeme sledovat Kopeckého charakteristické chování a projevy, které se v následujících letech a především v období po únorovém převzetí moci projeví zcela naplno.

Jak jsem již výše uvedla, představoval Václav Kopecký člověka velice ambiciózního, houževnatého a pracovitého, ale také závistivého, nesnášenlivého, mstivého, který byl zcela bez skrupulí. Na to doplatil nemalý počet lidí včetně jeho dlouhodobých spolupracovníků. Snad tedy vyjma rodiny bychom jen velice těžko hledali osoby, s kterými by Kopecký udržoval blízký či dokonce přátelský vztah. V této souvislosti by snad dalo uvažovat o osobě V. Nezvala. Faktem však je, že Kopecký svým chováním a také svými kontakty v SSSR budil strach i u svých spolustraníků včetně Klementa Gottwalda. Kopeckého životním krédem, které důsledně zachovával, byť znamenalo sebevětší názorový přemet, bylo zachovávání a propagování linie vycházející z direktiv SSSR. V duchu nastavené ideologie předkládal aktuální události či informace.

Po návratu do vlasti v roce 1945 se jakožto ministr informací výrazně podílel na "prošlapávání cesty" k únoru. S blížícím se převrácením stoupaly i jeho slovní útoky a nátlak na představitele nekomunistických stran. Záznamy schůzí vlád jsou názornou ukázkou toho, že Václav Kopecký neuměl věcně diskutovat ani argumentovat. Jednat s ním bylo prakticky nemožné. Při jednáních se stavěl do role mluvčího lidu, debaty přenášel do absurdní roviny. Jeho poznámky byly nezřídka jízlivé. Co se týká řečnického stylu, připomněla bych reflexi na Kopeckého předvolební projev, která - dle mého názoru - velice výstižně Václava Kopeckého charakterizuje. Ukázkou jeho vulgarity jsou především výroky po únoru 1948, kdy se ještě více radikalizoval. Jeho projevy o členech exilu, o církvi často předkládané ve

velice žoviálním tónu či o těch, kteří nezapadali do aktuálních direktiv, byly plné absurdních výmyslů, vulgarit a jen zračily nízkost jejich autora. Václav Kopecký také rozdmýchával protižidovské nálady v zemi. Přesto nebo možná právě proto se stal ideologem KSČ, což se odrazilo i ve vydání několika jeho publikací, které ozřejmují nový ideologický výklad skutečností a historických událostí. Tato role vycházela i z jeho přirozenosti. Přinášela mu pocit důležitosti a uspokojovala jeho touhu být středem pozornosti. Ideologicky zaštitil i politické procesy, a to nejen obecně - propagováním Stalinovy teorie o zostřování třídního boje - ale také v konkrétních případech. Jako určitý "nácvik" mu posloužila zdrcující kritika A. Kolmana či již o pár let dříve J. Guttmanna. Vystoupení proti Šlingovi, Švermové a následně proti Slánskému, kdy zcela demagogicky vměstnal jejich "provinění" do sovětských direktiv, obdobně jako jeho aktivity vedoucí k perzekuci sokola, katolické církve ho činí plně spoluodpovědným na nezákonnostech vedoucích k upevnění monopolu moci.

Významnou část Kopeckého činnosti vedle jeho ostatních stranických i vládní povinností tvořila reprezentační činnost často doprovázená slavnostními projevy. Ty se vyznačovaly značnou délkou a nic neříkajícím obsahem. Opakovanými tématy se stávala nekritická oslava SSSR, Stalina a K. Gottwalda. I dalšími aktivitami Kopecký spoluvytvářel ovzduší v zemi, a to ať už svou činností v kultuře či organizováním celostátních akcí demonstrujících oddanost režimu a jeho představitelům.

Václav Kopecký neměl rád či lépe nesnášel kritiku a vzhledem ke svým charakterovým vlastnostem ji neuměl přijímat. Byl velice vztahovačný. V tomto ohledu mu zcela vyhovovala Stalinova éra, kdy nikdo nemohl proti udávané a tedy jediné správné linii, jejímž on byl houževnatým propagátorem a představitelem, nic namítat. Je otázkou jestli názorové přemety, kterých předvedl nespočet, měly určující motivaci v jeho skutečném přesvědčení o správnosti Stalinem udávaných směrnic - v jejich nekritickém prosazování a v oddanosti straně či jestli prvotní motivací jeho jednání byla touha po moci, funkcích - tedy jeho kariérismus. Je nutné ale dodat - kariérismus, který našel uplatnění právě ve stalinismu a tak se s ním vlastně propojil.

Záchvěv sebekritiky, kterou musel na jaře 1956 prožít, znamenal, dle mého názoru, předěl v jeho lidském životě. On, který si navykl, že může mluvit bez přerušování klidně i dlouhé hodiny a že publikum mu musí naslouchat, že to, co říká a dělá, je vlastně nenapadnutelné a nezkritizovatelné, protože je to on, kdo ideologicky podle stávající linie závazně předkládá výklad událostí, on, který nebyl zvyklý se za něco omlouvat a přijímat svou chybu, neboť tu vždy přehodil na někoho jiného, byl najednou postaven do role kajícího, a to, co celé roky houževnatě propagoval, bylo dáno na pranýř. Soudím, že jeho

slova ...*Samozřejmě, vždyť já jsem řekl, že jsem si to neuvědomil. Já jsem si neuvědomil, jak vážné výtky přijdou...* stejně tak jako celý akt sebekritiky představují - jakkoliv ryze utilitární a neupřímná z jeho strany byla - pro Václava Kopeckého něco velice nepříjemného a svým způsobem zřejmě i nečekaného a nepřekonatelného. Kritika na sjezdu spisovatelů už ho v těchto pocitech jen utvrdila.

Václav Kopecký události roku 1956 ustál. Svou roli zde sehrála neochota konzervativního čs. vedení obětovat kritice víc než je nutné - nechali již padnout A. Čepičku. Rozhodně nejednalo z nějaké náklonnosti k Václavu Kopeckému, ale dle mého názoru se tak stalo proto, že Kopecký jakožto ideolog a velice aktivní straník představoval příliš velký symbol stalinské éry v ČSR a jeho pád by kritiku, která komunistické vedení zasáhla, nebezpečně akceleroval a do určité míry i legitimizoval. Faktor obavy funkcionářů z Kopeckého vlivu, bezohledného chování a nebezpečné odplaty by v období po roce 1956 už neměl být přeceňován. Nezanedbatelnou roli sehrály i povahové rysy Václava Kopeckého, jak jsem se je snažila ve své práci představit.

Václav Kopecký tedy nebyl odvolaný ze svých funkcí a již na celostátní konferenci KSČ v červnu 1956 ostře zkritizoval sjezd spisovatelů a po událostech v Maďarsku a Polsku, byl jedním z předních propagátorů boje proti revizionizmu. I nadále z pozice svých funkcí plnil reprezentativní povinnosti a hájil linii udávanou SSSR. Navenek a politicky tedy svou pozici uhájil, ale jeho role ideologa stejně jako osoby udávající tón kulturní politiky doznala trhlin. Z jeho vystoupeních po událostech roku 1956 - ať vyznívají jakkoliv bojovně - se zračí určitá zhrzenost a dá-li se to tak nazvat i vnitřní nekompatibilita s novými poměry a svým způsobem i unavenost či stáří. Události roku 1956 znamenaly konec určité životní etapy Václava Kopeckého, ten však až do své smrti zůstal ve vedoucích funkcích, kde zosobňoval jakési memento Stalinovy éry.

SUMMARY

The theme of this thesis is the portrait of the communist politician Václav Kopecký (1897 -1961) who was one of the leading exponents and propagandists of the Stalinist era in Czechoslovakia. He was not only a politician but an ideologist as well.

The thesis is based mainly on archival sources and newspapers of the relevant period.

The thesis is divided chronologically into five chapters. The first one focuses on period 1897 - 1938 and shows how young Václav Kopecký joined the Communist party and as how as one of the so-called "boys of Karlin" became the great supporter of Klement Gottwald. Václav Kopecký also participated in bolshevisation of the party in 1929. The following part of the chapter depicts Kopecký's activities as a deputy of the Parliament in the First Czechoslovak Republic and ends with the description of his departure to the exile in the USSR.

The second chapter (1938 - 1945) called "the Moscow period" shows the life and activities of Václav Kopecký in the days of his exile, which he spent in Moscow, Ufa and Kujbyšev. Then this chapter describes how Kopecký participated in preparation of political platform of Košice Governmental programme and ends with his departure to the homeland.

The third chapter (1945 - 1948) presents Václav Kopecký as the Minister of Information and demonstrates how his deeds and behaviour contributed to the final victory of the Communists in February 1948. Part of this chapter shows some paradoxes in behaviour of this man and also some conflicts which he had with the members of non-communist parties.

The fourth part (1948 - 1956) focuses on Kopecký's role in the period after communist assumption of power and presents how he significantly participated in consolidation of Stalinism. He was at the top of his career at that time. There is also part of this chapter that shows his role in the fabricated political trials. The end of the chapter depicts Václav Kopecký in the time after the XX. Congress of the Communist Party of the USSR when he was forced to make his self - critique.

The last chapter (1956 - 1961) describes how Kopecký tried to regain his former position after 1956. It describes his fight against the critics and also against the so-called revisionism. In the conclusion there is an epilogue which presents his last activities, death and memorialising.

Václav Kopecký, who was a great admirer of the USSR, played an important role in promotion and consolidation of Stalinism in Czechoslovakia. He could play this role because

of his special personal abilities and also due to his willingness to follow always the directives from the USSR.

ABSTRAKT

Tématem této rigorózní práce je portrét komunistického politika Václava Kopeckého (1897 – 1961), který byl jedním z předních představitelů a propagátorů stalinismu v Československu. Svou činností přispěl nejen k nástupu komunistů k moci v únoru 1948, ale také se následně zásadně podílel na jejím upevňování. Svou roli sehrál i jako ideolog.

Práce je založena především na studiu archivních materiálů a dobového tisku. Je chronologicky rozdělena na pět kapitol. První kapitola zahrnuje období let 1897 – 1938 a nastiňuje politické formování mladého Václava Kopeckého. Přibližuje jeho vstup do KSČ, kde se posléze stal - jako jeden z tzv. karlínských kluků - předním podporovatelem Klementa Gottwalda. Podílel se tak i na bolševizaci strany v roce 1929. Další část této kapitoly pojednává o aktivitách Václava Kopeckého jako komunistického poslance a končí jeho odjezdem do exilu do SSSR.

Druhá kapitola (1938 – 1945) - moskevské období - popisuje život a činnost Václava Kopeckého v době exilu, který strávil v Moskvě, Ufě a Kujbyševu. Na závěr pojednává o Kopeckého aktivitách v souvislosti s jednáním o Košickém vládním programu. Končí odjezdem do vlasti.

Třetí kapitola (1945 – 1948) představuje Václava Kopeckého jako ministra informací a ukazuje, jak se svými skutky a jednáním podílel na postupném prosazování komunistického monopolu moci v ČSR. Část kapitoly je věnována určitým paradoxům v Kopeckého jednání a konfliktům, které měl se členy nekomunistických stran.

Čtvrtá kapitola zahrnující léta 1948 – 1956 ukazuje Václava Kopeckého na vrcholu své moci a nesčetné aktivity jimiž z pozic svých funkcí významně přispíval k upevňování stalinismu v ČSR. Část kapitoly se také věnuje úloze Václava Kopeckého ve vybraných politických procesech, které nejen ideologicky zaštitil. Závěr kapitoly přibližuje Václava Kopeckého v čase po XX. sjezdu KSSS – tedy po Chruščovově kritice Stalinova kultu, kdy byl nucen provést sebekritiku.

Poslední kapitola, která se soustředí na léta 1956 – 1961, představuje Václava Kopeckého v boji proti kritikům a revizionizmu, jeho snahy obnovit svou dřívější mocenskou pozici. Na závěr - v epilogu - jsou nastíněny poslední aktivity stárnoucího komunistického funkcionáře, jeho smrt a uctění památky.

Václav Kopecký, který byl velkým obdivovatelem SSSR, sehrál významnou roli při prosazování a následně upevňování stalinismu v ČSR, což bylo možné nejen díky jeho

charakterovým vlastnostem tak také díky jeho nehynoucí ochotě přijímat a propagovat direktivy přicházející z těch nejvyšších míst – ze SSSR.

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

Archivní prameny:

NÁRODNÍ ARCHIV (NA), fond KSČ - Ústřední výbor 1945 - 1989, Praha - Václav Kopecký (KSČ - ÚV - 100/45).

NÁRODNÍ ARCHIV (NA), fond KSČ - Ústřední výbor 1945 - 1989, Praha - Klement Gottwald (KSČ - ÚV - 100/24).

NÁRODNÍ ARCHIV (NA), fond KSČ - Ústřední výbor 1945 - 1989, Praha - Antonín Novotný. (KSČ - ÚV - AN - I.)

NÁRODNÍ ARCHIV (NA), fond KSČ - Ústřední výbor 1945 - 1989, Praha - Generální sekretariát (KSČ - ÚV - 100/1).

NÁRODNÍ ARCHIV (NA), fond KSČ - Ústřední výbor 1945 - 1989, Praha - Ústřední výbor 1945 - 1989 (KSČ - ÚV - 01).

NÁRODNÍ ARCHIV (NA), fond KSČ - Ústřední výbor 1945 - 1989, Praha - Předsednictvo ÚV KSČ 1945 - 1954 (KSČ - ÚV - 02/1).

NÁRODNÍ ARCHIV (NA), fond KSČ - Ústřední výbor 1945 - 1989, Praha - Politický sekretariát 1951 - 1954 (KSČ - ÚV - 02/5).

NÁRODNÍ ARCHIV (NA), fond KSČ - Ústřední výbor 1945 - 1989, Praha - Politické byro 1954 - 1962 (KSČ - ÚV - 02/2).

NÁRODNÍ ARCHIV (NA), fond KSČ - Ústřední výbor 1945 - 1989, Praha - Ústřední akční výbor Národní fronty (ÚAV NF).

NÁRODNÍ ARCHIV (NA), fond KSČ - Ústřední výbor 1945 - 1989, Praha - Jindřich Veselý (KSČ - ÚV - 110).

NÁRODNÍ ARCHIV (NA), fond Čeněk Hruška. (Hruška)

NÁRODNÍ ARCHIV (NA), fond Zápotocká Marie. (Zápotocká)

NÁRODNÍ ARCHIV (NA), fond KSČ - Ústřední výbor 1921 - 1945, Praha - Zahraniční vedení KSČ v Moskvě (KSČ - ÚV 1921 - 1945).

NÁRODNÍ ARCHIV (NA), fond KSČ - sjezdy - V. sjezd KSČ 18. 2. 1929 - 23. 2. 1929 (KSČ - sjezdy - V. sjezd KSČ).

NÁRODNÍ ARCHIV (NA), fond Ministerstvo informací, Praha (MI).

NÁRODNÍ ARCHIV (NA), fond Ministerstvo kultury 1953 - 1956 (MK).

NÁRODNÍ ARCHIV (NA), fond Úřad předsednictva vlády 1945 - 1959, běžná spisovna (ÚPV - B).

NÁRODNÍ ARCHIV (NA), fond Úřad předsednictva vlády 1945 - 1959, tajná spisovna (ÚPV - T).

NÁRODNÍ ARCHIV (NA), fond Komise pro prošetření politických procesů z období 1949 - 1954, 1955 - 1957, 1962 - 1963. (Inventář č. 1 - Komise I; Inventář č. 2 - Komise II).

NÁRODNÍ ARCHIV (NA), fond KSČ – Celostátní konference 1952 – 1960, Praha – II. celostátní konference KSČ 1956 – 00/02. (KSČ - CK 1956 - 00/02)

NÁRODNÍ ARCHIV (NA), fond Druhá celostátní konference KSČ. (II. CK KSČ)

NÁRODNÍ ARCHIV (NA), fond KSČ – Celostátní konference 1952 – 1960, Praha – III. celostátní konference KSČ 1960 – 00/03. (KSČ – CK 1960 – 00/03)

ARCHIV UNIVERZITY KARLOVY (AUK), Právnická fakulta, katalogy posluchačů, zimní běh 1916/1917.

ARCHIV UNIVERZITY KARLOVY (AUK), Právnická fakulta, protokol o státních zkouškách, letní běh 1918.

ARCHIV UNIVERZITY KARLOVY (AUK), Právnická fakulta, katalogy posluchačů, letní běh 1920.

ARCHIV PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY (www.psp.cz)

PAMÁTNÍK NÁRODNÍHO PÍSEMNICTVÍ (PNP), fond Machar J. Svatopluk

PAMÁTNÍK NÁRODNÍHO PÍSEMNICTVÍ (PNP), fond Nezval Vítězslav

PAMÁTNÍK NÁRODNÍHO PÍSEMNICTVÍ (PNP), fond Šrámek Fráňa

Pramenné edice:

Cesta ke Květnu : vznik lidové demokracie v Československu. I/1. Sv. Ed. KLIMEŠ, Miloš; LESJUK, P.; MALÁ, I.; PREČAN, V. Praha : ČSAV, 1965. 453 s.

Církevní komise ÚV KSČ 1949-1951. [Díl] 1, Církevní komise ÚV KSČ ("církevní šestka") : Duben 1949 - březen 1950. Ed. BULÍNOVÁ, Marie; JANIŠOVÁ, Milena; KAPLAN, Karel. Brno : Doplněk, 1994. 504 s. ISBN 80-85270-29-3 (Ústav pro soudové dějiny : brož.); ISBN 80-85765-34-9 (Doplněk : brož.).

ČSR a SSSR 1945-1948 : dokumenty mezivládních jednání. Ed. KAPLAN, Karel; ŠPIRITOVÁ. Brno : Doplněk ; [Praha] : Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd ČR, 1997, c1996. 540 s. ISBN 80-85765-92-6 (Doplněk : brož.); ISBN 80-85270-65-X (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR : brož.).

KAPLAN, Karel. *Dva retribuční procesy : komentované dokumenty (1946 - 1947).* Praha : Ústav pro soudobé dějiny ČSAV; Státní ústřední archiv, 1992. 346 s. ISBN 80-85270-05-6 (brož.).

Pražské dohody 1945-1947 : sborník dokumentů. Ed. KAPLAN, Karel. Praha : Ústav pro soudobé dějiny ČSAV; Státní ústřední archiv, 1992. 259 s. Sešity Ústavu soudobých dějin AV ČR, sv. 4. ISBN 80-85270-07-2 (brož.).

Protokol III. řádného sjezdu Komunistické strany Československa 26.-28. září 1925. 2. vyd. Praha : Svoboda, 1967. 472 s.

Protokol V. řádného sjezdu Komunistické strany Československa : 18. - 23. února 1929. 3. vyd. Praha : Svoboda, 1978. 737 s.

Protokol VII. sjezdu Komunistické strany Československa 11.-14. dubna 1936. 2. vyd. Praha : Svoboda, 1967. 681 s.

Tisk :

Právo lidu 1934

Rudé právo 1934

Rudé právo 1945 - 1961

Svobodné slovo 1945 - 1948

Memoárová literatura:

BUDÍN, Stanislav. *Jak to vlastně bylo.* Praha : Torst, 2007. 617 s. ISBN 978-80-7215-331-2

FIERLINGER, Zdeněk. *Ve službách ČSR.* [II. díl] Paměti z druhého zahraničního odboje. Praze : Svoboda, 1948. 614 s.

CHARVÁT, Josef. *Můj labyrint světa : vzpomínky, zápisky z deníků.* Praha : Galén, 2005. 569 s. ISBN 80-7262-266-8 (váz.).

JERÁBEK, Čestmír. *V zajetí stalinismu : z deníků 1948 - 1958.* 2. vyd. Brno : Barrister & Principal, 2008. 413 s. ISBN 978-80-87029-27-5.

KLIMT, Vojtěch. *Akorát že mi zabili tátu : příběh Karla Kryla.* Praha : Galén, 2006. 431 s. ISBN 80-7262-379-6 (váz.).

KOPECKÝ, Václav. *ČSR a KSČ : Pamětní výpisy k historii Československé republiky a k boji KSČ za socialistické Československo*. Praha : SNPL, 1960. 493 s.

KOPECKÝ, Václav. *30 let KSČ : vzpomínky na založení KSČ a hlavní události jejího vývoje*. Praha : Svoboda, 1951. 176 s.

KROSNÁŘ, Josef. *Zlaté pražské časy*. Praha : Svoboda, 1966. 161 s.

MORAVEC, Bohumil. *Pod třemi prapory*. Plzeň : Mustang, 1996. 202 s. ISBN 80-7191-129-1 (váz.).

REIMAN, Pavel. *Ve dvacátých letech : Vzpomínky*. Praha : NPL, 1966. 554 s.

1921 : Vzpomínky na vznik KSČ. Ed. HOLÁ, Věra; MENCLOVÁ Jarmila; ZUMANOVÁ Božena. Praha : NPL, 1962. 377 s.

Ostatní literatura:

BIEBERLE, Josef. Karel Goliath – Gorovský (1901-1985) : Zamyšlení nad životem a dílem. In BIEBERLE, Josef; BUREŠOVÁ, Jana; FIŠER, Zdeněk; MACHÁLEK, Vít. (ed.) *Sborník prací moravských historiků*. Praha : ÚVA ČR, 1996, s. 129 – 130.

BÍLÝ, J.; PAVLÍK, B. *KSČ v boji za svobodu : Činnost a boj Komunistické strany Československa v době od mnichovské kapitulace až k národnímu osvobození*. Praha : Svoboda, 1948. 25 s.

ČAPKA, František. *Dějiny země Koruny české v datech*. 3., opr. a dopl. vyd. Praha : Libri, 1999. 1001 s. ISBN 80-7277-000-4 (váz.).

Českoslovenští politici 1918-1991. Ed. HODNÝ, Martin. Praha : Martin Hodný, 1991. 102 s. 80-900840-0-1 (brož.).

Dějiny KSČ. 3., přeprac. a dopl. vyd. Praha : Svoboda, 1967. 296 s.

GEBHART, Jan; KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny země Koruny české 1938 - 1945*. Sv. XV.b. Praha; Litomyšl : Paseka, 2007, 743 s. ISBN 978-80-7185-835-5.

GEBHART, Jan; KUKLÍK, Jan. Pomnichovská politika KSČ a její reflexe v Kominterně. In KÁRNÍK, Zdeněk; KOPEČEK, Michal (ed.) *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. IV. sv. Praha : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR ; Dokořán, 2005. ISBN 80-7285-058-X (sv. 4 : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR : brož.).

HÁJKOVÁ, Alena. *Strana v odboji : Z dějin ilegálního boje KSČ v letech 1938-1942*. Praha : Svoboda, 1975. 330 s.

HEJL, Vilém. *Zpráva o organizovaném násilí*. Praha : Univerzum Praha, 1990. 350 s. ISBN 80-85207-01-X (brož.).

HELEŠIC, František. Pseudonymy, šifry a značky redaktorů a spolupracovníků ústředního tisku KSČ v letech 1920 – 1938. *Revue dějin socialismu*. 1968, č. 2, s. 224.

HRADILÁK, Zdeněk. Josef Guttman – konflikt rozumu a svědomí. *Revue dějin socialismu*. 1968, č. 4, s. 483 – 518.

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1945-1948*. Praha : SPN, 1991. 153 s. ISBN 80-04-25699-6 (Brož.).

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1948-1953 : zakladatelské období komunistického režimu*. Část 2. Praha : SPN, 1991. 146 s. ISBN 80-04-25700-3 (brož.).

KAPLAN, Karel. *Československo v letech 1953-1966 : Společenská krize a kořeny reformy*. Část 3. Praha : SPN, 1992. 146 s. ISBN 80-04-25745-3 (brož.).

KAPLAN, Karel; KOSATÍK, Pavel. *Gottwaldovi muži*. Praha ; Litomyšl : Paseka, 2004. 333 s. ISBN 80-7185-616-9 (váz.).

KAPLAN, Karel. *Kronika komunistického Československa. Doba tání 1953-1956*. Brno : Barrister & Principal, 2005. 768 s. ISBN 80-86598-98-5 (váz.).

KAPLAN, Karel. *Mocní a bezmocní*. Toronto : Sixty-Eight Publishers, 1989. 469 s. ISBN 0-88781-209-0 (brož.).

KAPLAN, Karel. *Nekrvavá revoluce*. Praha : Mladá fronta, 1993. 447 s. ISBN 80-204-0145-8 (brož.).

KAPLAN, Karel. *Pravda o Československu 1945-1948*. Praha : Panorama, 1990. 245 s. ISBN 80-7038-193-0 (brož.).

KAPLAN, Karel. *Stát a církev v Československu v letech 1948 - 1953*. Brno : Doplněk ; Praha : Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky, 1993. 440 s. ISBN 80-85270-22-6 (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR); ISBN 80-85765-27-6 (Doplněk : brož.).

KAPLAN, Karel. *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*. Praha : Mladá fronta, 1992. 303 s. ISBN 80-204-0269-1 (brož.).

KNAPÍK, Jiří. *Kdo byl kdo v naší kulturní politice 1948-1953 : biografický slovník stranických a svazových funkcionářů, státní administrativy, divadelních a filmových pracovníků, redaktorů*. Praha : Libri, 2002. 278 s. ISBN 80-7277-093-4 (brož.).

KNAPÍK, Jiří. *V zajetí moci : kulturní politika, její systém a aktéři 1948-1956*. Praha : Libri, 2006. 399 s. ISBN 80-7277-316-X (váz.).

KOPECKÝ, Václav. *Gottwald v Moskvě*. 2. vyd. Praha : Svoboda, 1948. 55 s.

KOPECKÝ, Václav. *Ideologie strany komunistické*. Praha : Tiskový odbor Ústředního svazu československého studentstva, 1932. 20 s.

KOPECKÝ, Václav. *O Janu Švermovi*. Praha : Orbis, 1950, 41 s.

KOPECKÝ, Václav. *Ruská revoluce 1905 - 1907 a její ohlas v našich zemích : Projev Václava Kopeckého na slavnostním večeru k 50. výročí první ruské revoluce roku 1905*. Praha : ÚV KSČ, 1955. 43 s.

KOPECKÝ, Václav. *T. G. Masaryk a komunisté*. Praha : Kulturně propagační oddělení sekretariátu ÚV KSČ, 1950. 31 s.

KOPECKÝ, Václav. *Třicet let Československé republiky : Referát na aktivu funkcionářů KSČ 24. září 1948 v Praze*. Praha : Naše vojsko, 1950. 42 s.

KOPECKÝ, Václav. *Zpráva vyšetřující komise Ústředního výboru k případu Otty Šlinga, Marie Švermové a druhých zločinných škůdců a spiklenců : Zasedání ÚV KSČ ve dnech 21.-24. února 1951 na hradě pražském : Zpráva přednesená na zasedání ÚV KSČ 21. února 1951 Václavem Kopeckým*. Praha : ÚV KSČ, 1951. 44 s.

KURAL, Václav. Úvahy a poznámky o problémech politiky KSČ v letech 1938 - 1945. In KÁRNÍK, Zdeněk; KOPEČEK, Michal (ed.) *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. IV. svazek. Praha : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR ; Dokořán, 2005. ISBN 80-7285-058-X

KUSÁK, Alexej. *Kultura a politika v Československu 1945-1956*. Praha : Torst, 1998.

KVAČEK, Robert; TOMÁŠEK, Dušan. *Generál Alois Eliáš : jeden český osud*. Praha : Epocha, 1996. 107 s. ISBN 80-902129-5-6 (váz.).

MATĚJKA, Jaroslav. *Gottwald*. Bratislava : Pravda, 1973. 282 s.

NECHVÁTAL, Martin. *15.5.1921 - založení KSČ : ve službách Kominterny*. Praha : Havran, 2002. 125 s. ISBN 80-86515-13-3 (váz.).

NIKLÍČEK, Ladislav. *Dilema československých komunistů ve třicátých letech*. Pardubice : Socialistická akademie, 1968. 69 s.

NIKLÍČEK, Ladislav. Ideolog a praktik československého stalinismu. *Dějiny a současnost*. 1990, č. 3, s. 46 - 50.

NIKLÍČEK, Ladislav. *Za lidovou frontu proti fašismu : I. Krajská organizace KSČ v letech zrodu nové strategicko-taktické orientace [1933-1936]*. Praha : Orbis, 1965. 131 s.

OLBRACHT, Ivan. *Zamřížované zrcadlo*. Praha : Sfinx, 1930. 327 s.

PFÄFF, Ivan. *Česká levice proti Moskvě 1936-1938*. Praha : Naše vojsko, 1993. 134 s. ISBN 80-206-0371-9 (brož.).

Příruční slovník k dějinám KSČ. I. svazek, A-O. Praha : NPL, 1964. 598 s.

Příruční slovník k dějinám KSČ. II. svazek, P-Z. Praha : NPL, 1964. 605-1050 s.

REIMAN, Michal. O Poly Reimanovi (místo vzpomínek). In KÁRNÍK, Zdeněk; KOPEČEK, Michal (ed.) *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. II. svazek. Praha : ÚSD AV, 2004. ISBN 80-7285-035-0

RICHTER, Karel. *Československý odboj na Východě*. Praha : Magnet-Press, 1992. 152 s. ISBN 80-85469-26-X (brož.).

RICHTER, Karel. *Přes krvavé řeky : československý východní odboj bez cenzury a legend*. Praha : Ostrov, 2003. 319 s. ISBN 80-86289-25-7 (váz.).

RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa : od počátků do převzetí moci*. Praha : Academia, 2002. 284 s. ISBN 80-200-0957-4 (váz.).

RYCHLÍK, Jan. *Češi a Slováci ve 20. století*. Díl 1., Česko-slovenské vztahy 1914-1945. Bratislava : Academic Press ; Praha : Ústav T.G. Masaryka, 1997. 360 s. ISBN 80-88880-10-6.

RYCHLÍK, Jan. *Češi a Slováci ve 20. století*. Díl 2., Česko-slovenské vztahy 1945-1992. Bratislava : Academic Press ; Praha : Ústav T.G. Masaryka, 1998. 554 s. ; 25 80-86142-06-X

SOMMER, Vítězslav. *Za socialistické sjednocení... : Komunisté, jednotná fronta a postoje jejich partnerů v Československu v letech 1934 – 1936*. Praha 2003. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin. 219 s.

PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Václav Kopecký na krajské konferenci komunistické mládeže v Praze 25. listopadu 1923.

REIMAN, Pavel. *Ve dvacátých letech : Vzpomínky*. Praha : NPL, 1966. 554 s.

Příloha č. 2: mladý Václav Kopecký

Za poskytnutí fotografie děkuji PhDr. Ivo Pejčochovi.

Příloha č. 3: Václav Kopecký v roce 1951

Rudé právo. 1951, č. 48, s. 7.

Příloha č. 4: Václav Kopecký v roce 1956 při projevu na II. celostátní konferenci KSČ

NA, f. II.CK KSČ, inv. č. 200.

Příloha č. 5: Václav Kopecký v roce 1961

Rudé právo. 1961, č. 218, s. 1.

Příloha č. 6: Pohřeb Václava Kopeckého

Rudé právo. 1961, č. 221, s. 1.

Příloha č. 7: Parte matky Václava Kopeckého Alžběty Kopecké

NA, f. KSČ - ÚV - 100/1, sv. 211, a.j. 1315.

Příloha č. 8: Dopis Václava Kopeckého Klementu Gottwaldovi o „kauze Patrus“

NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 171, a.j. 1509.

Příloha č. 9: Ukázky epigramů Václava Kopeckého vydaných pod názvem „O nich a do nich“ a pod pseudonymem „Matýsek“

NA, f. KSČ - ÚV - 100/45, sv. 2, a.j. 63.

Příloha č. 10: Protokol z mimořádné schůze ÚV KSS a funkcionářů KSČ z Moskvy a Londýna dne 8. 4. 1945 v Košicích

NA, f. KSČ - ÚV - 01, sv. 1, a.j. 1.

Příloha č. 11: Odpověď ministra informací a ministra vnitra na interpelaci poslanců Zemínové a dr. Krajiny o výsledku vyšetřování a příčinách požáru ve filmových ateliérech v Hostivaři duben 1946

NA, f. MI, k. 2.

Příloha č. 12: Anonymní nástěnka k 50. narozeninám Václava Kopeckého

NA, f. KSČ - ÚV - 100/1, sv. 211, a.j. 1315.

Příloha č. 13: Reflexe na projev Václava Kopeckého na ministerstvu národní obrany 24. 5. 1946

NA, f. KSČ - ÚV - 100/24, sv. 105, a.j. 1276.

Příloha č. 14: Dopis Jozefa Sonnenscheina Václavu Kopeckému

NA, f. KSČ - ÚV - 100/1, sv. 211, a.j. 1315.

Příloha č. 15: Ukázka z anonymů na Václava Kopeckého
NA, f. KSČ - ÚV - 100/1, sv. 209, a.j. 1303.

Příloha č. 16: Dopis Václava Kopeckého ve věci Vítězslava Nezvala
NA, f. KSČ - ÚV - AN - I, k. 10.

Příloha č. 17: Pohled ze zahraniční cesty od Václava Kopeckého adresovaný A. Novotnému
NA, f. KSČ - ÚV - AN - I, k. 6.

Příloha č. 18: Poděkování V. Kopeckého A. Zápotockému za přání k narozeninám
NA, f. KSČ - ÚV - Zápotocká, a. j. 22.

Příloha č. 19: Organizace pohřbu Václava Kopeckého
NA, f. KSČ - ÚV - 02/2, sv. 9, a.j. 332.

Příloha č. 1: Václav Kopecký na krajské konferenci komunistické mládeže v Praze 25. listopadu 1923 (čtvrtý zleva v první stojící řadě)

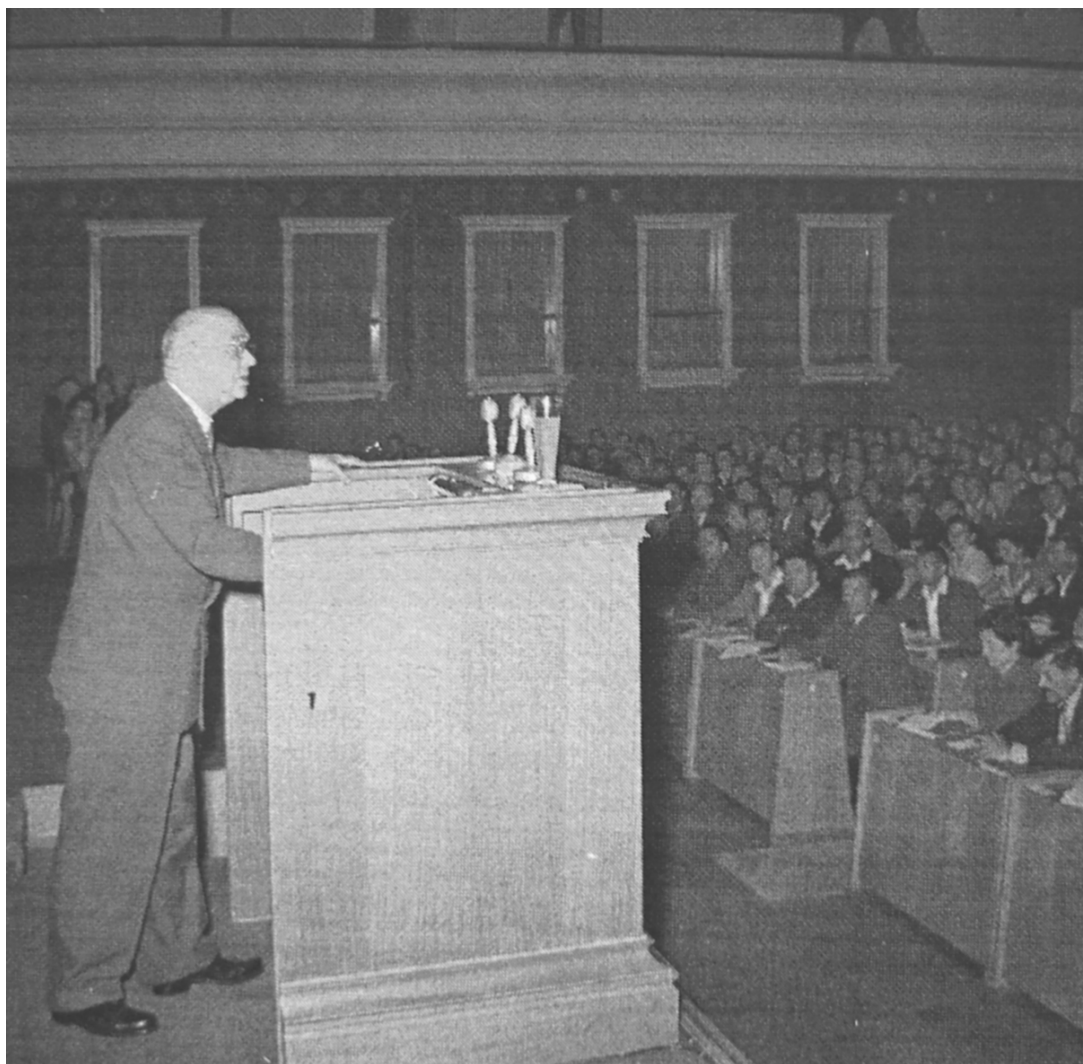
Příloha č. 2: mladý Václav Kopecký

Příloha č. 3: Václav Kopecký v roce 1951

Příloha č. 4: Václav Kopecký v roce 1956 při projevu na II. celostátní konferenci KSČ

Příloha č. 5: Václav Kopecký v roce 1961

Příloha č. 6: Pohřeb Václava Kopeckého

Příloha č. 7: Parte matky Václava Kopeckého Alžběty Kopecké

*Celý její život byl vyplněn
jen prací a její šlechtná duše
byla plná lásky a něhy k dětem.
Jak šťastní jsme byli, maminko,
když Ty jsi byla mezi námi!
Odešla jsi nám z očí, ale v srdcích
našich zůstaneš . . .*

Dohasl život a k Bohu všemohoucímu nám odešla na věčnost naše předrahá, zlatá maminka, tchýně, tetička a babička, paní

ALŽBĚTA KOPECKÁ,

SOUKROMNICE.

Skonala tiše po delší, těžké nemoci, započtena sv. svátostmi umírajících ve středu 18. září 1946 po 1. hodině ranní v požehnaném, vysokém staří 86 let.

Pohřeb naší nejdražší bude v sobotu dne 21. září 1946 o 4. hod. odpolední z farního chrámu Páně v Kosmonosích do rodinné hrobky na místní hřbitov, kde se s ní navždy rozloučíme.

Zádušní mše sv. bude sloužena v neděli dne 22. září 1946 o 10. hodině dopolední ve farním chrámu Páně v Kosmonosích.

V KOSMONOSÍCH dne 18. září 1946.

Betty Kopecká, Hermína Kopecká, Štěpán Šín, Adolf
Jindra, Vladislav Vršík,
snachy a zetevé.

Zdeněk, Ivan, Milan a Vladislav,
vnuci.

Anna Demartini, vdova, Marie Pavlíková, vdova,
Josefa Šínová, Adolf Kopecký, Ladislav Kopecký,
Václav Kopecký, Vlasta Jindrová, Růžena Vršíková,
dcery a synové.

BOHUMIL KOLÍNSKÝ, pohřební ústav, Ml. Bolešlav - ARNOŠT JANOUŠEK, náj. městského pohř. ústavu, Kosmonosy.
Knihliskárna Josef Karel, Mladá Bolešlav (Habeš).

Am. Cechoslav

Příloha č. 8: Dopis Václava Kopeckého Klementu Gottwaldovi o „kauze Patrus“

16

Kujbyšev, 17. května 1943

Milý Klemo!

Srdečný pozdrav Tobě, rodině a všem soudruhům a soudružkám. Podávám druhou zprávu. Většinu mé řeče zaujmou, bohužel, opět aféry "ze světa intrik, klepů a skandálů."

Obrátila se na mne Machačová, aby oficiálně stranickým orgánům podala informaci o záležitosti své dcery Boženy a poručíka Patrusa. Už to prasklo všechno a jest z toho skandál, hodný soudní přílohy "Národní Politiky."

Představ si: Patrus jest již od 25. dubna t.r. ženat s jednou ruskou ženou tady v Kujbyševě. Oženil se ve chvíli, kdy současně udržoval ještě e Machačovou a její dcerku ve vědomí, že se ožení s ní. Machačová se to dozvěděla přímo od oné ruské ženy, když ji potkali na ulici s Patrusem a ten je nepozdravil. Zatímco dcerka Machačová Božena veršelovala Patrusa, proč nepozdravil, bavila se Machačová s onou Ruskou a od ní se dozvěděla, že jest s ní Patrus již 5 dní zaregistrován. Vyšly pak najevo věci, svědčící o tom, jakou komickou akrobatiku Patrus prováděl, aby obě své souložnice klamal. Na příklad: do 12 hod. v noci byl u té Rusky, a po 12 hod. až do rána byl u dcery Machačové. Nebo: Narozeniny slavil Patrus jeden den u dcery Machačové a pak v jiné datum slavil narozeniny u té Rusky. Jednu báseň dedikoval oběma milenkám s tím rozdílem, že jednou opěvoval oči modré a pak změnil oční pigment a opěvoval v téže básni oči hnědé. Prostě: Patrus dělal jako sňatkový podvodník nejbravurnější triky. Machačová s veškerou "důstojností" tvrdí, že neměla o ničem tušení, že Patrusa pokládala za jistého zetě a že mu všechno s dcerou dovolila, když prý v lednu 1943 požádal zcela ceremonielně o dceřinu ruku. Patrus se prý již staral o byt v "Grant-hotelu" a požádal prý čsl. vládu v Londýně (ta má starosti!) o svolení ke sňatku.

Svrchované pikantnosti nabývá aféra tím, že podle prohlášení Machačové jest její dcera s Patrusem v jiném stavu a to již v 5. měsíci těhotenství. Patrus, ženatý s Ruskou, požádal dodatečně čsl. vojenskou missi o souhlas ke svému sňatku.

Machačová šla k plukovníku Tomanovi, aby jej zpravila o celé záležitosti. Byla vyzvána, aby případ vylíčila missi písemně. Toho se Patrus nějak zalekl a tak vyvíjel nejrůznější úsilí, aby Machačovou od písemného podání odvrátil. Sliboval provedení potratu, pak jednu třetinu platu jako alimenty a nakonec že si dítě k sobě vezme, aniž by ovšem řekl, co by s ním dělal. Machačová i dcerka prý již prvý nával bolesti s zklamání překonaly a posuzují prý s chladem různé kroky, jimiž by Patrusovi jeho líbánky s novou ženou ztrpčily.

Dovedeš si představit, jak ta skandální aféra ve zdejší světě působila. Tunis, Bizerta, Churchill a Beneš v Americe, všeslovenský sjezd atd. - to vše ustoupilo do pozadí a v popředí jest Patrusova aféra. Heda B. jest přímo v extasi. Říká, že se Machačové ta politika s postelí a se "zbouchnutím" nepovedla. Mluví o "bordelu na kolečkách" v souvislosti s vojenskou missi vůbec a pod. (Nyní totiž Heda vystihla, že prý zase stará Hlomová nastrkuje svoji dceru dru Bernardovi, aby jí prý také "zbouchnul". Nezlob se, že tu používám naturalistického líčení Hedina!) Jsem to tu zkrátka věci, do kterých jsem já "afimsky" spadl jako onen bloudek z Jiříkova vidění." Patří to však také do mé agendy. V Moskvě jsem kdysi po Tomovi začínal agendu funusem Rozenthalovým. Tady mně štěstí přeje potud, že agendu tu začínám řešením spleťtého případu sňatkového podvodníka a "křtinami."

Když mne Machačová požádala o radu, co dělati, doporučil jsem jí takový postup: obrátiti se písemně na čsl. vojenskou missi a učiniti z případu Patrusova chování případ důstojníka čsl. armády a pracovníka čsl. vojenské misse. Žalovati, že tu podvodným jednáním Patrusovým byla čsl. občanka, dcera poslankyně, postavena mravně do špatného světla a že jí byly způsobeny vedle pohany veliké obtíže materiálního rázu. Žádati čsl. vojenskou missi o záštitu pro "pohaněnou dceru", a žádati zabezpečení materiální, péči v zájmu zdravého porodu, pomoc rodielce i nemluvněti do doby, kdy dojde k návratu do Československa. Všichni tu totiž souhlasí s tím, aby se tomu "lumpovi Patrusovi"

zatopilo, a aby se ukázalo, jak vypadá vůbec ta morálka panstva z vojenské misse.

Abys, Klemo, věděl: žena plukovníka Píky se tu zbláznila a to prý z doho důvodu, že Pika držší s tou jednou ruskou dívkou z "kuchyně." Nyní Pika odpravil svoji duševně chorou ženu (její duševní chorobu Pika přičítá nruzam při potápění konvoje v Severním moři!) do Moskvy a z Moskvy má býti letadlem odpravena do Teheranu, kde bude dána asi do nervového sanatoria. Heda říká, že teď ta mladá favoritka Pikova bude na missi otevřeně vládnouti. Jak vidíš, nabývají tu aféry i tragického charakteru á la Ibsen nebo Dostojevskij. Děkujeme bohu, že ten zkažený svět jest pro nás druhým světem (Lidé říkají, co teprve v tom londýnském Bábelu.)

Doufám, Klemo, že souhlasíš i s mým řešením v aféře Patrus-Machačová. Buď jist, že si počínám promyšleně, opatrně a taktně, aby politické zájmy nebyly dotčeny osobními věcmi. Odmítám řešit záležitosti, které mají čistě osobně - nepřátelský základ, jako na př. Machačová versus stará Hlomová.

Obrátil se na mne na př. také Tomek, že prý by chtěl politicky pracovati, ale vyšlo z toho, že chce míti zajištěnu cestu do Moskvy. Odmítl jsem dáti jakékoliv ujištění, a pokud jde o politickou práci, spadá Tomek do seznamu oněch soudruhů, jež byli vyhlédnuti pro práci v zemi, ale jest také příliš stár (54 léta). Tomek žádal pomoc materielní, poněvadž prý mu strava nestačí. Buďu jednatí se zdejším M.O.P. Rem.

✖

A nyní některé politické věci: plukovník Pika se z Moskvy vrátil. Líčí všade kolik práce měl s reorganizací čsl. vojenské jednotky, jež bude asi vystupovati již jako brigáda. V otázce velitelství není nám stále ještě nic definitivně známo. O tom čsl. vojenském meetingu v Moskvě Pika nic nevěděl. Řekli, že "to si zase pan vyslanec něco uspořádal." Já, pokud se s vojenskými osobami setkám, dělám naivního, neinformovaného a

operují hlavně s tím zájmem, "aby to za svorné spolupráce všech na východě dobře klapalo," a aby odboj v Sovětském svazu byl po všech stránkách lepší a příkladný oproti odboji v Anglii, kde jsou různé rozbroje. Přirozeně, že se již mnoho mluví o nadcházející návštěvě Benešové v Sovětském svazu. Fierlinger prý v ústní rozmluvě bude s Benešem jednat o otázce vedení vojenské misse a její vlastní politice. Samozřejmě že, Klemo, případně Tobě závažná úloha při jednání s Benešem, není ještě jisto, zdali do Kujbyševa Beneš vůbec přijede. Pojede asi přímo do Moskvy, a tam bude asi plně pobývat. Fierlinger prý nyní v Moskvě sjednává "alianční smlouvu," asi na onom základě, ježž nám kdysi naznačil. Nevím to přesně, a až se s Fierlinger vrátí, budu Tě ihned informovat o jeho směrodatných sděleních.

Jak jsem již sdělil, Vítek jel s muzikou z Moskvy přímo do přifrontovního tábora. Protekce! Šel na vojnu bez žádného odvodu. Všichni zde vůbec vypravují, že lidé z vojenské misse si Nejedlého předcházejí. Pokládají ho pravděpodobně za "nejvlivnějšího" činitele u sovět. orgánů a za "budoucího" hodnostáře. To je asi ta orientace na Nejedlého jako toho, jenž má zajistit při východní orientaci "individuální svobodu".

Procházkovi jsme poslali do Buzuluku opis Tvé řeči z 2. května, se kterou dělá agitaci ve vojenských novinách a na přednáškách. Přišel ke mně Pexa a předal mně v českém textu svého Švejka. Jsem nucen po přečtení říci, že jest to naprosto nepodařené dílo. Strádá nedostatkem jakéhokoliv vtípu, švejkovského humoru a připadá mně hodně sprostým. Se Švejkem Brajťákovým se to nedá vůbec srovnati. Řeknu to Pexovi otevřeně. Byla by to vskutku ostuda, jak usoudila již malá Martička. Pexa poslal Švejka všeslovanskému výboru do Moskvy, aby ho tam prý vytiskli. Budou snad moudří a nebudou otravovati Pexovým Švejkem. Jest to hrůza, když lidé jsou posedlí aspiracemi na literární slávu. Oni myslí, že pod naším štítem lze udati každou slátaninu. Nevím však, zda Patrus nebude mít štěstí se svými básněmi. Těžko lze však jeho nástup na Parnass (?) zaraziti a ukázati, že jest to nebezpečný dobrodruh.

Klema, něco o vysílání z Ufy. Naslouchám pečlivě a čtu je. Jest dobré, české i slovenské. Slovanský sjezd byl dělán působivě, a ty pervomajské výzvy jsou zpracovávány dobře. Všichni vás poslouchají. A autorita vysílačů jest dnes nespornou. Při naslouchání jsou i ty vojenské zprávy Koťátkovy velmi zajímavé. Jsou to vskutku informace čerstvé a přehledné. Informativní charakter vysílání se mně zdá nyní na dálku též velmi důležitým. Soudím to podle výroků zdejších lidí, kteří se z obou vysílání vskutku informují. Krajně vážně zní, když se citují statě s úvodem "z kruhů nár. výboru se nám sděluje." Nyní po prohlášení 1. května, máte všechno právo vystupovati jako autoritativní mluvčí Nár. výboru. Držte se toho tónu! U slovenského vysílání jest styl dobrý, jak má býti. Obsahově nutno, jak jsem již sdělil, nahražovat v živosti témata vnitropolitická. Mnohdy se seskupí, byť vznosný, ale jen vnější program. Ti slovenští partyzáni. Tuš a Tuček jsou nádhernou historií. Rais to přednáší s působivým nadšením.

Ohledně diktorů: o Raisovi říkám, že jest řečnický vskutku vysoce účinný. Jsou to někdy vášnivé výbuchy, a vskutku neskreslané, díky jeho technice přednesu. O Koťátkovi zcela spravedlivě: poslouchám kriticky a musím říci, že pokud přednáší zprávy a úvahové statě, zní jeho přednes dobře a sympaticky, v té míře, jak střízlivě používá hlasu. Ve fistulku, zkreslující hlas a nesympaticky zvyšující jej v přeskoky - upadá Koťátko, když přednáší látku pathetického rázu. A v tom jest ono neštěstí. Nechť zkouší jinou modulaci hlasovou při předčítání výzevních statí. Ovšem druzí posluchači, pokud byli nenápadně dotázáni, (např. Outratovi a dr. Škvařil) tvrdí, že Koťátkův přednes se jim líbí. Předávám tyto úsudky objektivně.

Klema, moje práce ještě nezačala. Věci se teprve technicky připravují. Snad již v blízkých dnech to bude zařízeno. Teprve pak přijdou další strašidla (?). Musím pak ovšem zařídit nějaké informace, poněvadž dosud je to tu po stránce informační chudé. Nejcennější jsou pro mne Meřiny radiogramy a vaše vysílání, v němž se stále hrabu. Mým šéfem v Moskvě jest Fricek a

Fürnberg, kteří slíbili brzké zařizení všech Bohnických věcí. Řádnou představu o mém "strašení" si arciť stále nemohu udělati. Jde totiž, jak mne Szanto informoval, o to, abych nestrašil v době, kdy jde "od tamtud" třeba muzika. To by se to těžko strašilo. Budu žádati volné disponování s vhodným časem.

Materielně se moje postavení řešilo tak, že budu jako Hernandez nebo Glaubauf a všichni druzí odpovědní moji předchůdci - korespondentem (Lidového deníku a Nové doby z Chicagu). Není tu totiž již přavitelstvenaja stolovaja, k níž bych byl jinak přiklepnut včetně pajků. A tak mám tři pajky korespondentské, v podobné velikosti jako jsem je měl v bufetu v Ufě. Okolnosti po existenci jsou tu analogické jako v Ufě. Takže jest důležité, aby Hermína zbytečně nevyprodávala své šaty a textilie za potraviny do zásoby. Nevím, jak máme Hermíně raditi, kdy má přijeti, zda ešalómem nebo samostatně. Zde máme vše zařizeno, a Hermína může přijeti ihned, jestli ji nezdržuje obava, jak přepravit kufr, jež chtěla s ešalómem přivésti. Ať se Hermína rozhodne!

✖

Klema! Cítím se stále ještě nesvůj. Byl jsem 15 let zvyklý stále býti s Tebou a dávat Ti vše rozhodovati. Teď musím, na př.když Pika a Toman se mnou mluví, stále říkati: "škoda, že tady není Klema, aby to slyšel a řekl, co soudí."

Budu Tě však s největší rychlostí a o všem informovati a žádati Tě o rozhodnutí nebo všeobecnou radu. Musíme býti politicky opatrní na př. v té při mezi vyslanectvím a missí. Fierlinger jest absolutně v právu a zároveň jest jisto, že ve vojenské missi jsou tendence a živly, schopné "polského vývoje." Čsl. a anglická rozvědka tu mají jistě své prsty. V tom smyslu jsou ti chlapi "svoločí," jak říkal ten kapitán Tokarenko. A na druhé straně musíme dávat pozor, aby se věci nevyvinuly v nežádaném směru, jenž by mohl vrhnout stín na nejlepší poměr

mezi ČSR a SSSR. Musíme vystupovati ostražitě, své mínění o škodlivých krocích vojenské misse naznačovati opatrně, ale stále klást do popředí jako nejvyšší zájem československo-sovětské přátelství a držeti linii široké národní fronty bez ohledu na politické přesvědčení (pokud právě není reakční až do antisovětské zášti a "polských tendencí.") Tuto linii budu důsledně zastávati. Jistě mně asi také tak radíš.

Okolo špinavostí osobních a morálních z oné "lepší" společnosti pak choditi z povzdálí, aby nepadla ani skvrna na náš čistý štít.

Klemo, jak vidíš, jde o samé věci největší sekretnosti. A tak si otevřeně můžeme o věcech popovídati a korespondovati, jen my, díky této sekretní poštovní cestě.

Já Tě budu informovati pilně. Ale vím, jak nerad píšeš Ty. A tak, když nebudeš písemně odpovídati, sděl telefonicky stručně, zda souhlasíš nebo ne, jak jsi to učinil po posledním dopise. Žel, o věcech moskevských informován nebudu, leda že bys řekl Appeltovi, aby pro mně udělal z Honzových dopisů ně - jaké vhodné výpisy.

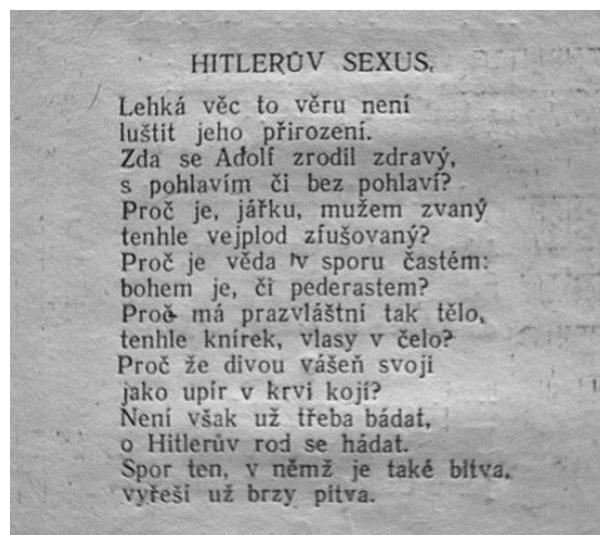
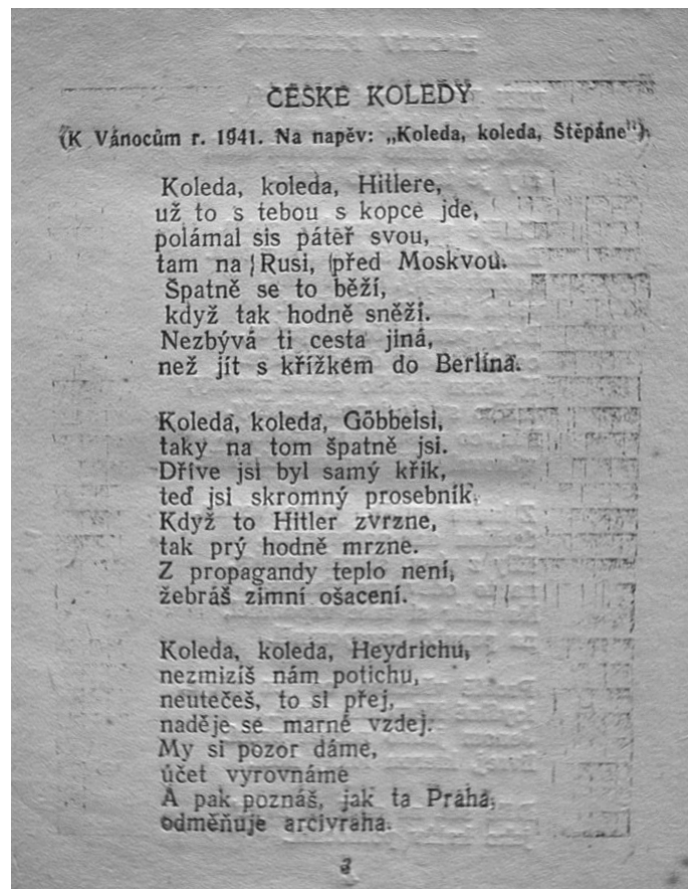
Klemo! Měj se jinak moc dobře! Pozdravuji srdečně obě Martičky. Posílám pozdravení všem soudruhům v obou našich redakcích, a pak Appeltovi, Robertovi.

Snad nás brzký vývoj šťastných událostí opět spojí!

Tvůj

Vašek

Příloha č. 9: Ukázky epigramů Václava Kopeckého vydaných pod názvem „O nich a do nich“ a pod pseudonymem „Matýsek“

Opis.

Protokol.

mimořádné schůze ÚV KSS a funkcionářů KSČ z Moskvy a Londýna, konané dne 8. IV. 1945 v místnostech ústř. sekretariátu KSS v Košicích.

Přítomni: Kl. Gottwald, G. Husák, K. Bacílek, E. Polák, s. Maurer, s. Lietavec, M. Čulen, J. Ďuriš, E. Friš, B. Laštovička, s. Smida, J. Harus, V. Široký, R. Slánský, V. Kopecký, V. Nosek, Z. Nejedlý, Spurný, Švermová, Šling.

Kl. Gottwald:

Zahajují schůzi ÚV KSS a soudruhů z emigrace. Účelem schůze je ustavení ÚV, který by řídil práci strany do té doby, než bude možno svolat sjezd strany a zvolit nový ÚV. Až dosud to bylo tak, že v Moskvě existovalo Zagranbyro a v Londýně, kde byla taktéž organizace, vedení k řízení tamějších záležitostí. Dnes, kdy jsme se již vrátili a začínáme práci doma, není možno ještě svolat sjezd, a proto to musíme řešit tímto způsobem. Návrhy přečte s. Kopecký.

Soudr. Kopecký:

čte seznam jmen soudruhů, navržených do ÚV KSČ: Kl. Gottwald, V. Kopecký, Rudolf Slánský, V. Nosek, Švermová, Krosnář, Laštovička, Procházka, Harus, Schmidtke, Široký, Husák, Novomeský, Ďuriš, Šoltézs, Bacílek, Friš.

Soudr. Gottwald

dává hlasovat. Hlasování je jednomyslné, nikdo není proti a nikdo se nezdržel hlasování.

Soudr. Kopecký

dále navrhuje, aby soudr. Gottwald byl uveden do nové funkce předsedy naší strany a aby chom na místo dřívějšího politbyra vytvořili předsednictvo strany.

Navrhuje: Předseda strany soudr. Kl. Gottwald
místopředseda soudr. K. Schmidtke
generálním sekretářem soudr. Rudolf Slánský
dále do předsednictva:
soudruzi V. Kopecký
V. Nosek
V. Široký
/soudr. Schmidtkeho zastupuje po dobu jeho nepřítomnosti soudr. G. Husák/

Hlasování řídí s. Kopecký. Návrhy schváleny jednomyslně, nikdo nehlasoval proti a nikdo se nezdržel hlasování.

S. Kopecký: předseda soudr. Gottwald, místopředseda soudr. Schmidtke a generál. sekretář soudr. Slánský tvoří denní vedení strany.

Opis.

Seznam členů proz. ÚV KSČ:

1. Gottwald
2. Kopecký
3. Slánský
4. Nosek
5. Švermová
6. Krosnář
7. Laštovička
8. Procházka
9. Harus
10. Schmidtke
11. Široký
12. Husák
13. Novomeský
14. Ďuriš
15. Šoltézs
16. Bacilek
17. Friš
18. Smrkovský
19. Koutský
20. Knap
21. David
22. Čivrný
23. Kliment
24. Kopřiva
25. Hodinová
26. Zápotocký

8.IV.1945

Do proz. ÚV:

24.V.1945 usneseno kooptovat: s. Smrkovský, Koutský, Knap,
David, Čivrný, Kliment, Kopřiva, Hodinová
do předsednictva: Smrkovského

Proz. předsednictvo:

1. Gottwald
2. Kopecký
3. Slánský
4. Nosek
5. Široký
6. Schmidtke
/pro dobu nepřítomnosti Schmidt-
keho Husák/
7. Smrkovský
8. Zápotocký

Předseda KSČ - Gottwald
Místopředseda KSČ
předseda KSS - Schmidtke
Ústř. sekretář KSČ - Slánský

Příloha č. 11: Odpověď ministra informací a ministra vnitra na interpelaci poslanců Zeminové a dr. Krajiny o výsledku vyšetřování a příčinách požáru ve filmových ateliérech v Hostivaři duben 1946

Y. Zeminové
ve spise č. 2217/46.
Odpověď

ministra informací a ministra vnitra

na interpelaci poslanců Z e m i n o v é a Dr. K r a j i n y o výsledku vyšetřování o příčinách požáru ve filmových ateliérech v Hostivaři /:č.tisku 89:/.

Okolnosti související s požárem filmových ateliérů v Hostivaři dne 5. prosince 1945 byly předmětem vyšetřování bezpečnostních orgánů, které po skončení šetření odevzdaly spisy za účelem zavedení trestního řízení státnímu zastupitelství v Praze. Trestní řízení není dosud skončeno.

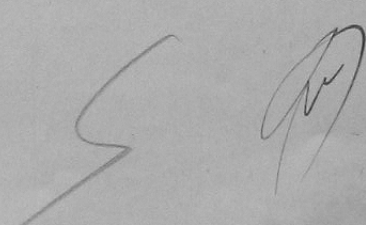
Veřejnost byla dne 11. ledna 1946 prostřednictvím Československé tiskové kanceláře informována zprávou v denním tisku, která v podstatě je odpovědí téměř na všechny body interpelace a možno tudíž na tuto zprávu v plném rozsahu odkázati.

Ve slovním doprovodu záznamu ^{by deníku} "Týden ve filmu" o hostivařském požáru nebylo shledáno nic, co by odporovalo úřednímu šetření. Další promítání týdeníku nebylo proto zakázáno. Způsob, jak byl snímek uveden, neodporoval svou povšechností zákazu vydávati zprávy, tedy neporušil výzvy bezpečnostních orgánů, a ani nebyl toho druhu, že by mohl pobuřovati veřejnost.

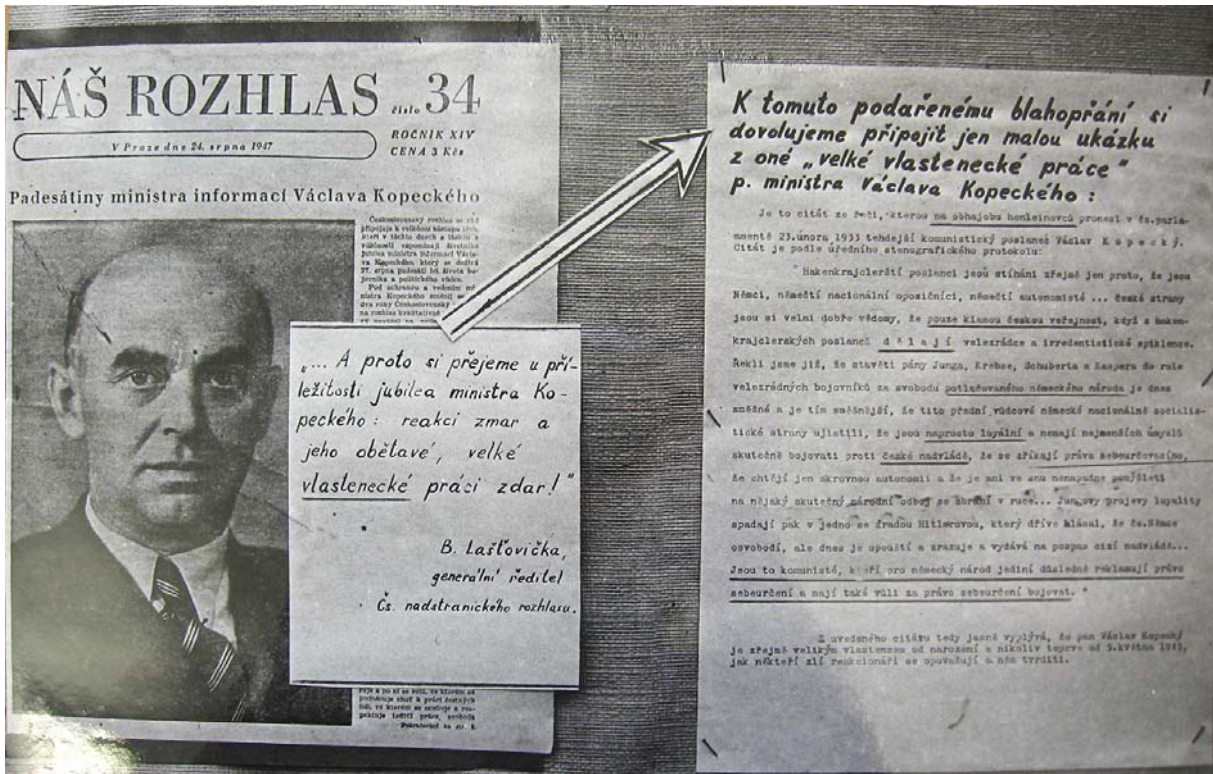
Velvyslanci Svazu sovětských socialistických republik nebylo podáno žádné vysvětlení o příčinách požáru. Příslušníci Sovětského svazu jako filmoví pracovníci byli sami svědky požáru a jeho vyšetřování. Velvyslanec SSSR přesvědčil se a přesvědčuje se o nejsrdečnějším přátelství a opravdovém bratrství československého lidu s lidem ruským a Svazem sovětských socialistických republik při četných příležitostech a nebylo by vhodné to zdůrazňovati v souvislosti a za okolností vyvolaných hostivařským požárem.

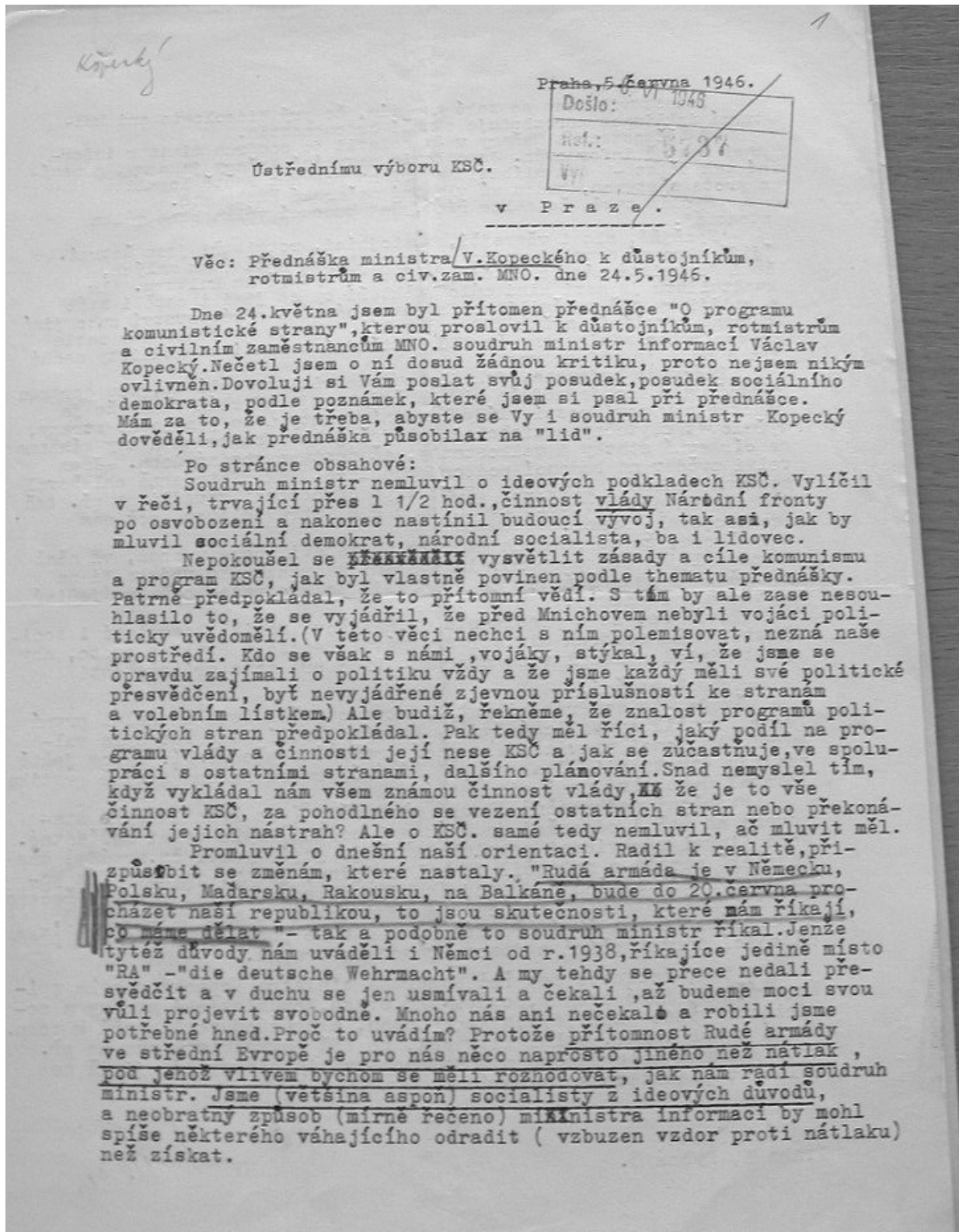
V Praze, dne dubna 1946.

ministr informací. ministr vnitra.

Příloha č. 12: Anonymní nástěnka k 50. narozeninám Václava Kopeckého

Pozastavil jsem se také nad tím, že prý "ideologie ani kulturní inklinace nerozhoduje o naší budoucnosti".
O těžkostech s Maďary v Jugoslávii je soudruh ministr informací špatně informován. Jugoslavie nevyhání Maďary jako my, a nemíjí tak dělat - tam slíbili Maďari na pokyn z Peště loyaltitu a proto zůstanou, budou mít vlastní maďarské školy atd.

Myslím také, že nelze říci, že "budoucí válka bude válka atomová".

Nynější, ale i včerejší, důstojníci, rotmistři jsou šetrní. Žijí skromně a velmi mnoho peněz z malých gáží (tak malých, že i komunisté nám je chtějí zvyšovat) vydají na kulturu. Ale kapitalistů je mezi nimi málo (někteří by se jimi i chtěli stát a raději by teď zaměnili uniformu za národní správcovství nebo jiné výnosné povolání, avšak MNO nedovolí). Proto nesouhlasíme zcela se soudruhem ministrem, že KSČ "střední a menší kapitalisty nechá žít a bude je podporovat".

Plány do budoucna, jak je soudruh ministr vylíčil, jsou opravdu svůdné, ale moc jednoduše si to představuje. Myslím však, že je samozřejmou povinností vlády Národní fronty, a ne jen jedné strany, vyřazovat zbytečný meziobchod, stejně jako v budoucnu někdy sáhneme na církevní statky a velkostatky, až nastane vhodná doba. -Jsem velmi zvědav na budoucí podporu populace, jak jí tajemně ohlašoval soudruh ministr, protože jsme si po osvobození zavedli na př. daň důchodovou pro živitele rodin méně spravedlivou, než nám naoktrojovali Němci.

Škoda, že se soudruh ministr nezastavil déle u bodu, v němž dovozoval, jak KSČ podporovala tvoření zahraničního vojska "i na západě". Měl také štěstí, že nedovolil po přednášce otázky (jediný ze všech 4 řečníků).

Divím se, že v prezidentu dr. Benešovi nevidí komunisté i socialistu, a že soudruh ministr srovnával Beneše a Stalina proto, aby na Stálinovi nalézal více ctností. Proč při této příležitosti?

Způsob podání.

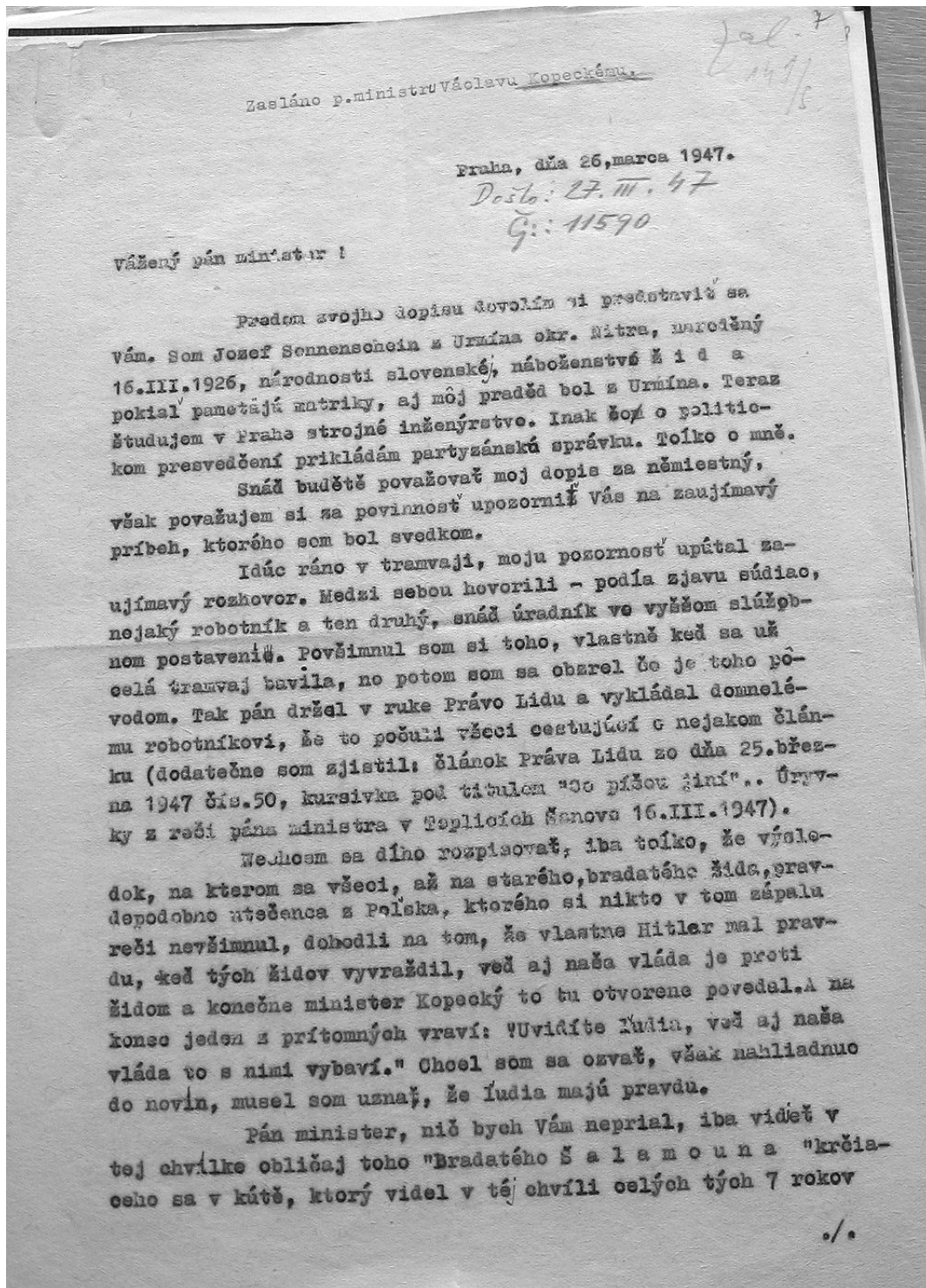
Škoda, že soudruh ministr, sotva otevřel ústa a udělal první gesta, zrušil sympatický dojem, kterým působil. Jeho řeč byla vulgární, ke konci mluvil zcela řečí pražského předměstí. V tom ještě nevidím demokracii. Stereotypní mávání pravou rukou (stejně gestiku lovával Goebbels) není nic hezkého.

Ukončení nadbytečně dlouhé přednášky (pro řečníka byla stanovena na řeč i odpovědi na otázky 1 hodina) bylo velmi nešťastné. Mezi jinými zdravicemi zavolal: "Ať žije její (myslel čs. armády) důstojnický sbor!" a zakončil "A volte jedna, jedna, jedna!". Tím pozdravem uvedl slušného důstojníka jen do rozpaků (mimoходом řečenou na přítomné rotmistry a občanské zaměstnance si ani nevzpomněl), a kortešovské ukončení přednášky, v níž se podle proposic měl přednášející zdržet přímé agitace, působilo trapně.

A tak, nezlobte se: řeč soudruha ministra Kopeckého byla spíše urážkami Rudé armády, Sovětského svazu, komunistické strany a socialismu vůbec než jejich apotheosou, a urážkou posluchačů k tomu. Mnozí z nás velmi, velmi litovali, že KSČ nevyslala k nám na př. prof. Kolmana nebo jiného z toho množství intelektuálů, jimiž se chlubí v plakátech na nárožích.

Vojtěch Špotz
Praha I, Rybná 8.

Ka
K. Mraz

prežitých v Poľsku, ako to jeho tvár hovorila. Úplne súfala tvár nešťastníka, ktorý sa snažil zakryť bradu v obave, že sa ľudia na neho vrhnú. Aj mně to nečo pripomenulo. Videl som už taký sjav na Slovensku nesčítanekrát za Tisovho štátu, keď som sa pohyboval na zmenených arijských papieroch. Že sa mi to však stane v oslobodenej Prahe, dva roky po likvidácii fašizmu, a to ešte z iniciatívy ministra strany, ku ktorej sám náležim, to som skutočne napredpokládal.

Pán minister, snáď máte pravdu o nevkusných, bradatých Židoch, ale kto vytýká Františkánovi jeho bradu a jeho vyholený kruh na hlave, kto vytýká mníškam a kňazom ich rúchy, na to nemá nikto odvalu. - veď Vatikán znamená moc. Vďaka bičovať i tak dosť bitých Židov pre ich náboženské zvyky, na to sa najde ľudí dosť a nemusia to byť vôbec ministri.

A o pomernom zastúpení Židov v Československej armáde a odbojových složkách odporúčam Vás na článok "Politická situácia v Palestíne" od dr. Angello Goldsteina v Svobodnom Zítřku.

Pán minister, bol som tiež partyzán, dačo som videl, dačo som prežil. To nie sú Židia, ktorí padli v zabudnutej Brinovej na Slovensku, to boli moji priatelia, ktorých určite mimo mňa nikto nevšpomíná, lebo boli už tedy sami, ich všeci príbuzní už boli v Poľsku zaplynovaní.. Nie, mama nie, to neboli Židia, to tiež neboli Židia, ktorí padli u Sokolova u Bielej Cerkvi - "a keď tak v polednej minúte". Opýtajte sa, prosím, pána generála Svobodu komu velil u Kijeva, koľko bolo nežidov v armáde na strednom východe a kto tvoril vo väčšine západnú armádu. Ach, škoda, to všeci neboli Židia. Iba to sú Židia, čo chcu žiť ako ľudia, ktorí chcu späť svoje ľudské práva a viď svete katastrofu, tiež svoj urvaný majetok.

A tých niekoľko vyvrhelov ľudskej spoločnosti a židovstva vôbec, ktorí žmelia a žijú nedôstojným životom, iba to sú Židia, tých vidíte a dávate vzorom.

A prečo veľa odišla z PKR. To bych Vám vedel tiež povedať, však iba súkromne. A konečne chcem Vás upozorniť na tieto dva malé citáty:

Ilja Ehrenburg: "Fašizmus a antisemitizmus sú spojitý nádoby."
 Ján Masaryk: "Antisemitizmus, táto najpodlejšia zbabelosť, nemá a nesmie mať v našej semi miesta."

Pán minister, týmto končím svoj dopis, ktorý snáď skončí bez povšimnutia v koši na papier. Ak však nie, prosím Vás v budúcnosti, vyberte svoje slová a nečujte bensin už i do tak horiaceho antisemitického ohňa. Myslím, že to veľmi nepoškodí ani republike. Snáď to strane nieká niekoľko voličov so strán reakcie, ale myslím, že to budú hlasy draho kúpené.

Moja ja komunistom stejne ostanem, v mojcom presvedčení ma nikto neotrasie, však jestli členom KSS o tom budem hodne presýlať.

Čest práci !

Josef Sonnenschein
Praha I., Královská tř. 41/III.

NA VĚDOMÍ

s. Slánský, genr. tajemník KSČ

Praha I., Příkopy.

Čest práci!

Josef Sonnenschein

Příloha č. 15: Ukázka z anonymů na Václava Kopeckého

Datum psaníka posl.
Anonym

XII) Čtená redakce!

V čísle 288 Rudého práva ze dne 11. prosince 1947 na poslední straně v kaucečku diskusijní části, jako nemají líb se rozčiluje, že se nestojou leč uráží na ministra soudního Kopecského. K tomu poznamenáváme, že si to ministr Kopecský zaslouží. To není žádný ministr, to by ani 10letý školák neponesl výrok, který pronesl na schůzi komunistických studentů. Ptáme se: jestli Rudé právo informovala své členy a uvědomila tento výrok ministra Kopecského: Typické školy nedávají námorse ani takové vzdělání, jako třeba dělník přečte-li si 1 výrok Rudého práva. K čemu tedy vysoké školy? Ptáme: když se ráček na obecní škole naučí číst - a to dnes průměrný ráček dokáže za 2 roky, a chytrý ráček za 1 rok. To bude stačit. Pak se si může přečíst 1 číslo Rudého práva a je to vše, než když studoval až do 24 let (dokončením vysoké školy). Ministr Kopecský, který nemá žádného vzdělání - nemí si námit představitel o vyučování - tedy se nedívme, takové výroky může říci jen analfabet, nebo je blázen. Protože komunisti jsou většinou dletem analfabeti, já sám až dosud také komunista, nemohu se u takové strany zahazovat. Všude, ve vlacích, při každém shromáždění je za ten výrok Kopecský strčen posměch. S takovými ministry to asi komunistická strana sobě dotáhne na 51%. Pravděka min. dra. Jan. Stránského (výrok kravač), jemuž výrok Kopecský nemí hrachu ani polívit, bude svědci o jeho kulvatosti.

1,30 Kčs

A soudruh Zápotočský má podobné manýry. Když to známe už dávno pro svou valce smelosti, jaci to byli kriklauni, ta jména Zápotočský, Kopecský, to každý slušný člověk si odfitil - to jako by se reklo cikán, vandrák, náč, Stuchuba a.l.d.

Tak se soudruzi v redakci R.P. nedivte, že se takhle sešmíchnete a když jste byli chytrější, musovali byste také ziskali byste většinu národa jen podle pravdivého přísloví: "Vlčine slovo zelena vrata otvira", což pláči pro hříh. Váš stěmaný býval soudruh, J. J.

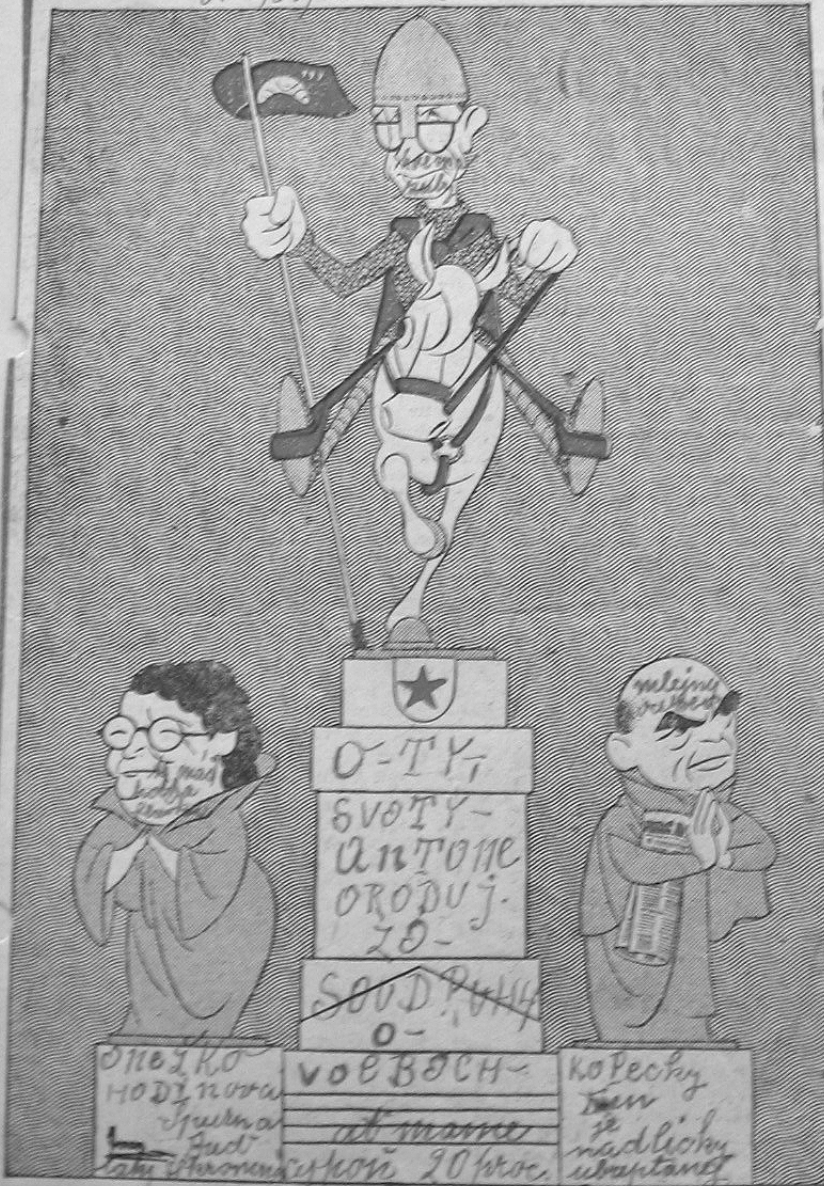

 Ústřední
 výbor
 Komunistické strany Československa
 Praha II.

1945

ANTON - TĀKY - Jeden - Miliardov²²⁵
 uvělit - na - nej - DĀne - kde - TĀ
 miliony - na KRODĀ - Hodej Strana 9.

V. R. Republice

OHOĀ - HVĚZDIČKĀŘI-

NečasovĀ pomĀtk sv. VĀclava byl zmodernisovĀn a pĀemĀstĀn na nĀmĀstĀ PutovatelĀ

Interview s budovatelem nĀmĀstĀ PutovatelĀ

Příloha č. 16: Dopis Václava Kopeckého ve věci Vítězslava Nezvala

1957

Uvily moudru hvězdy!

Odpověď, že se za te obsuám v osobní
kvalitě mluka křesťana hrdala.

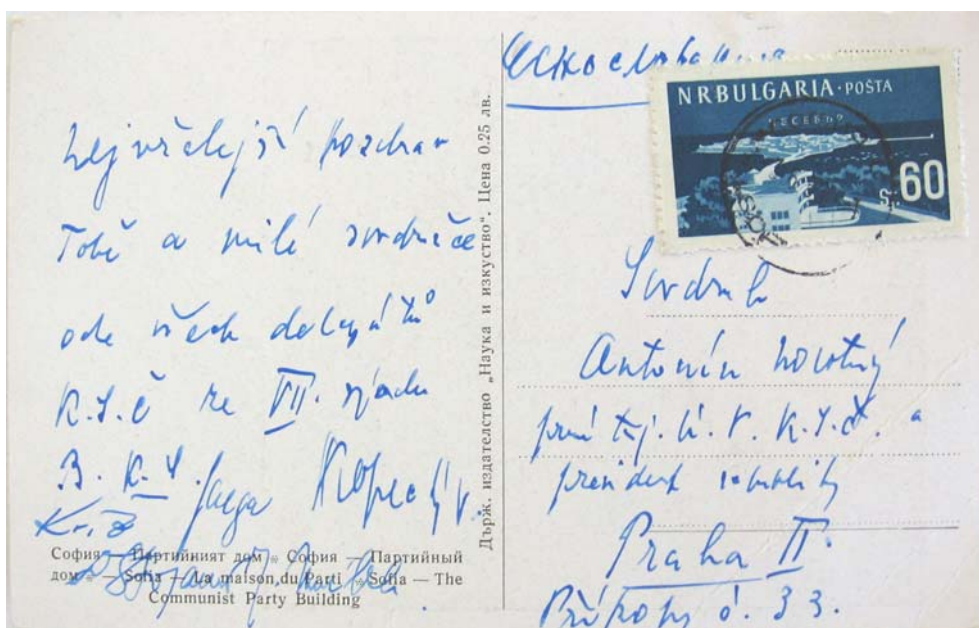
Bože, paměť mluví, že koral oplyá
velikou příjím ke stěsnání káclů stěls
klatu sama, a příjím má já ke straně,
že hrádje koralí prák, až stěls na
hydrinám rodiny (je žinat a majšně
obrazem, která na povolíte syra Roberta)

Pro polehání, že stěls stěsnání
81.

Naberešerem to koralí trápi. měl jáho
zárodek. unčee zároek na stěpky klak,
ale mluví káclů prák u neto zároek
automatiché rplísem klak zároek unčelím.
koral to křee vsl.

myslu, moudru hvězdy, že bodyz
jme zároek klak zároek unčelím Václava
Talichovi, že by si křesťan hrdal
zároek jáho křesťan zároek klak
klak zároek unčelím, klak by křesťan
jáho křesťan klak. koral je takí takí
kenow. Byl Gol klak, bodyz v klak
má zároek klak klak "takí klak k
klak. klak: V.K.

Пříloha č. 17: Pohled ze zahraniční cesty od Václava Kopeckého adresovaný A. Novotnému NA, f. KSČ - ÚV - AN - I, k. 6.

Příloha č. 18: Poděkování V. Kopeckého A. Zápotockému za přání k narozeninám

NÁMĚSTEK PŘEDSEDY VLADY

Praha, 28. srpna 1954.

Drahy! Toničku!

Ž celého srdce Ti děkuji za blahopřání ke mým tředesátinám. Je v něm tolik lidské přívětivosti a vrdmáské milosti, že si toho nesmím vážit. Chci Ti, Toničku, říci, že Tvoje blahopřání bylo nejvíce radostným okamžikem mých tředesátin.

Prosím Te, abys vyřídil mé upřímné

poděkování milé a drahé vrdmáče Káptalové. Loblísti jako děťáci mi darovaný obrázek přijímám s autogramem. Vkládám tento dárek do své knižkové játry i pro budoucí generace mé rodiny.

Y nejvrdmáčtějším vrdmáčským pozdravením

Kopecký V.

8613

Příloha II

7

Organizace pohřbu soudruha Václava Kopeckého

1. Soudruhu Václavu Kopeckému uspořádat státní pohřeb ve vojenských poctami generálského pohřbu ve středu 9. srpna 1961.
2. Urna s popelem soudruha V. Kopeckého bude uložena v Národním památníku na hoře Vítkově po boku zakladatelů a předních bojovníků naší strany.
3. a/ Pietní akt rozloučení konat v budově ÚV KSČ ve 14 hodin odpoledne a rozloučení v krematoriu v 16.30 odpoledne.
b/ Rakve se zesnulým bude vystavena v hale budovy ÚV KSČ ve středu 9. srpna od 9. hodiny dopolední do 12 hodin.
c/ U rakve bude stát čestná stráž.
d/ Trasa smutečního průvodu: nábřeží I. čs. kyjevské brigády, Revoluční třída, Příkopy, Václavské náměstí.
4. Program státního smutečního aktu v budově ÚV KSČ:
  - hymny
  - hudební vložka (asi 5 minut)
  - projev soudruha J. Dolanského
  - hudební vložka
  - rakve bude vynesena za "Pochodu padlých revolucionářů"Pro členy politického byra, tajemníky ÚV KSČ, členy předsednictva vlády a rodinu budou vyhrazena v hale budovy ÚV KSČ místa k sezení; ostatní účastníci v počtu asi 500 - 600 osob budou stát.
5. Na nábřeží I. čs. kyjevské brigády bude seřazen smuteční průvod:
  - vojenská jednotka a jednotka milice
  - dvě vojenské hudby
  - kolem rakve vojenská strážSmuteční průvod bude řazen takto:
a/ V čele budou neseny věnce ÚV KSČ a vlády, prezidenta republiky, Národního shromáždění, Národní fronty, rodiny, dále pak řády zesnulého.
b/ Nejužší okruh pozůstalých, členové politického byra ÚV KSČ, vláda republiky, předsednictvo Národního shromáždění, diplomaté, zástupci složek Národní fronty, delegace krajů a závodů a další smuteční hosté.

6. U Muzea bude rakva přeložena s dělové lafety do pohřebního vozu za zvuku smutečního pochodu a po Stalinově třídě převezena do strašnického krematoria. Za ním budou řazena auta členů politického byra ÚV KSČ, tajemníků ÚV KSČ, členů vlády a předsednictva Národního shromáždění, diplomatů, rodiny.

Ostatní smuteční hosté pojedou autobusy. Všechna auta budou najíždět od Mezibranské ulice.

7. Smuteční obřad v krematoriu:

- a/ hudební vložka
- b/ projev soudruha L. Štolla
- c/ hudební vložka
- d/ Internacionála (vojenské salvy)

8. Kondolenční archy budou vyloženy v úterý 8. 8. od 10 - 16 hodin a ve středu od 9 - 12 hod. v budově ÚV KSČ a v budově kanceláře předsednictva vlády.

9. Opatření po linii tisku, rozhlasu a televize a zpravodajského filmu:

a/ Všechn dení tisk přinese zprávu o úmrtí soudruha Kopeckého. Bude uveřejněn nekrolog, lékařská zpráva a zpráva o pohřbu. Zároveň bude uveřejněna fotografie s. Kopeckého. (Rudé právo, Pravda Uj szó přinesou zprávu v této formě v pondělí 7.8.1961, ostatní tisk ve svém úterním vydání.)

V denním tisku v úterý a ve středu budou uveřejněny vzpomínkové články na soudruha Kopeckého.

b/ Rudé právo uveřejní ve čtvrtek 10. 8. projev soudruha Dolanského a soudruha Štolla z pohřbu soudruha Kopeckého v plném znění. Ostatní denní tisk ve výtahu.

c/ Rozhlas a televize budou postupovat obdobně jako tisk, ve středu 9. 8. přinesou v rozhlasových novinách a televizních novinách záběry z průběhu pohřbu. Ve středu bude v rozhlase a televizi přizpůsoben program vzhledem k průběhu pohřbu.

d/ Zpravodajský film přinese záběry z průběhu smutečních obřadů.

10. Úhradu státního pohřbu provede předsednictvo vlády.

11. Na pohřeb nebude zváni zahraniční hosté.
12. Souhlasí se se složením pracovní komise pro organizaci pohřbu:
Jan Svoboda, vedoucí,
A. Feltýnek, K. Klečák, M. Pramer, M. Sulek, A. Kroužil, J. Kudrna,
J. Zelenka.